

Central and
Eastern
European Online
Library

ISSN 1857-0976

DEPARTAMENTUL ȘTIINȚĂ
SCIENTIFIC DEPARTMENT

ANALE ȘTIINȚIFICE

ale Academiei „Ștefan cel Mare”
a Ministerului Afacerilor Interne
al Republicii Moldova

ȘTIINȚE JURIDICE

SCIENTIFIC ANNALS

of the Academy “Ștefan cel Mare”
of the Ministry of Internal Affairs
of the Republic of Moldova

LEGAL SCIENCES

Nr. 12

Chișinău, 2020

CZU 34:378.635.5(478-25)(082)=135.1=111=161.1

A 15

Aprobate și recomandate pentru editare de Senatul Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova

Colegiul de redacție:

Redactor-șef: dr. **Iurie Larii**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
Redactor-șef adjunct: dr. **Radion Cojocaru**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Membri:

dr. **Costică Voicu**, prof. univ., Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, București, România
dr. **Виктор Н. Бесчастный**, профессор, руководитель Секретариата Конституционного Суда Украины, заслуженный юрист Украины
dr. **Simion Carp**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Nelu Niță**, prof. univ., Universitatea „George Bacovia”, Bacău, România
dr. **George-Marius Țical**, prof. univ., membru titular al Academiei de Științe a Securității Naționale (București, România), membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România, Universitatea „Andrei Șaguna”, Constanța, România
dr. **Cezar Peța**, prof. univ., Universitatea „Andrei Șaguna”, Constanța, România
dr. hab. **Valeriu Cușnir**, prof. univ., vicedirector al Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice din Republica Moldova
dr. hab. **Pavel Moraru**, conf. univ., Departamentul Relații Internaționale, Științe Politice și Studii de Securitate al Facultății de Științe Socio-Umane a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, România
dr. hab. **Gheorghe Gladchi**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Rodica-Diana Apan**, conf. univ., membru al International Association on Consumer Law, membru susținător al European Coalition for Responsible Credit, membru de onoare al Asociației de drept privat comparat, membru și președinte al Asociației Consilierilor Juridici din România, filiala Maramureș, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, Cluj-Napoca, România
dr. **Ștefan Belecchi**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Mihail David**, International Police Association, Constanța, România
dr. **Bogdan Cătălin Păun**, avocat, Baroul jud. Prahova, Ploiești, România
dr. **Tudor Osoianu**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Dinu Ostavciuc**, conf. univ., rector al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Igor Trofimov**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Veaceslav Ursu**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Marian Gherman**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Alexandru Pareniuc**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Alexandru Zosim**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Liliana Creangă**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Igor Bantuș**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Lilian Luchin**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Constantin Rusnac**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
Ruslan Condrat, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, master în drept

Articolele au fost recenzate

Responsabilitatea pentru conținutul științific al articolelor revine autorilor

ISBN 978-9975-121-71-2

Approved and recommended for editing by the Senate of the Academy “Stefan cel Mare”
of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova

Editorial Board:

Editor-in-chief: PhD Iurie Larii, associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

Deputy Editor-in-chief: PhD Radion Cojocaru, associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

Members:

PhD **Costica Voicu**, university professor, Police Academy “Alexandru Ioan Cuza”, Bucharest, Romania

PhD **Victor N. Beschastny**, university professor, head of the Secretariat of the Constitutional Court of Ukraine, honored lawyer of Ukraine

PhD **Simion Carp**, university professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Nelu Nita**, university professor, “George Bacovia” University, Bacau, Romania

PhD **George-Marius Tical**, university professor, full member of the Academy of National Security Sciences (Bucharest, Romania), associate member of the Romanian Academy of Scientists, University „Andrei Saguna”, Constanta, Romania

PhD **Cezar Peta**, university professor, University “Andrei Saguna”, Constanta, Romania

PhD **Valeriu Cusnir**, university professor, Deputy Director of the Institute for Legal, Political and Sociological Research from the Republic of Moldova

PhD **Pavel Moraru**, associate professor, Department of International Relations, Political Science and Security Studies of the Faculty of Socio-Human Sciences of the University “Lucian Blaga” from Sibiu, Romania

PhD **Gheorghe Gladchi**, university professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Rodica-Diana Apan**, associate professor, member of the International Association on Consumer Law, supporting member of the European Coalition for Responsible Credit, honorary member of the Comparative Private Law Association, member and president of the Romanian Association of Legal Advisers, Maramures branch, Christian University „Dimitrie Cantemir”, Cluj-Napoca, Romania

PhD **Stefan Belecciu**, university professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Mihail David**, International Police Association, Constanta, Romania

PhD **Bogdan Catalin Paun**, lawyer, Prahova County, Ploiesti, Romania

PhD **Tudor Osoianu**, university professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Dinu Ostavciuc**, associate professor, rector of Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Igor Trofimov**, associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Veaceslav Ursu**, associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Marian Gherman**, associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Alexandru Pareniuc**, associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Alexandru Zosim**, associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Liliana Creanga**, associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Igor Bantus**, associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Lilian Luchin**, associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Constantin Rusnac**, associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

Ruslan Condrat, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova, master

The articles have been reviewed

The responsibility for the scientific content of the articles lies with the authors

CUPRINS

CONTENTS

Științe juridice/ Legal sciences

Albert ANTOCI, Alexandru ROȘCA Caracteristica principiilor și izvoarelor specifice dreptului contravențional <i>Characteristics of the principles and sources specific to contravention law.....</i>	8
Marcel BOȘCANEANU Asigurarea calității apelor: probleme de ordin legislativ, organizațional și administrativ <i>Water quality assurance: legislative, organizational and administrative problems.....</i>	18
Alexandru CICALA Conținutul măsurii speciale de investigații „Cercetarea domiciliului și/ sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat” <i>The content of the special investigative measure “Research of the domicile and / or installation in it of the devices that ensure the surveillance and recording of audio and video, of those of photography and filming”</i>	43
Radion COJOCARU Infrațiunea și contravenția – abordări corelative <i>Offense and contravention – correlative approaches.....</i>	55
Boris GLAVAN Răspunderea penală, noțiunea și limitele de realizare conform legislației Republicii Moldova <i>Criminal liability, notion and limits of realization in accordance with the legislation of the Republic of Moldova.....</i>	65
Vitalie IONAȘCU, Vitalie ROMANDAȘ Proceduri simplificate de constatare și examinare a contravenției <i>Simplified procedures for finding and examination of the contravention.....</i>	80
Iurie LARII, Oleg POHILĂ Măsuri de prevenire victimologică a infracțiunilor de exploatare sexuală a femeilor și copiilor <i>Measures for victimological prevention of offenses of sexual exploitation of women and children.....</i>	91
Tudor OSOIANU, Dinu OSTAVCIUC Controlul de către procuror al legalității urmăririi penale <i>Prosecutor’s control of the legality of the criminal investigation.....</i>	106

Alexandru PARENIUC, Vasili BEDA Activitatea mercenarilor ca generator de riscuri pentru securitatea națională a Republicii Moldova <i>Activity of mercenaries as a generators of risks for the national security of the Republic of Moldova.....</i>	115
Анна ПОЛИТОВА, Михаил АКИМОВ Спорные вопросы введения института обличителя в Украине <i>Disputable issues of whistleblower concept introduction in Ukraine.....</i>	123
Constantin RUSNAC, Anatol ANDRONACHE Aplicarea mijloacelor tehnice audio-video la audierea persoanei <i>Application of audio-video technical means to the hearing of the person.....</i>	130
Constantin RUSNAC, Iurie ODAGIU Limbaajul criminalistic: cele mai frecvente erori de terminologie <i>Forensic language: the most common terminology errors.....</i>	145
Жанар СЕЙТАЕВА Некоторые вопросы противодействия торговле людьми в Республике Узбекистан <i>Some issues of combating human trafficking in Republic of Uzbekistan.....</i>	157
Григорий ЩЕРБАКОВ Современные зарубежные подходы к ресоциализации несовершеннолетних, совершивших противоправные действия <i>Modern foreign approaches to the re-socialization of minors who have committed illegal acts.....</i>	168
Vasile ZAVATIN Chitanța de încasare a amenzii contravențională aplicată la fața locului <i>Receipt of a contravention fine applied on the spot.....</i>	174
Dumitru POPUȘOI Garanțiile procesuale privind asigurarea reparării prejudiciului cauzat prin infracțiune în procesul penal <i>Procedural guarantees regarding the compensation of the damage caused by crime in the criminal process.....</i>	181
Ольга СМАГЛЮК Уголовная ответственность за половое сношение с лицом, не достигшим шестнадцатилетнего возраста по законодательству зарубежных стран и Украины <i>Criminal responsibility for sexual intercourse with the person under the age of 16 according to criminal legislation of foreign countries and Ukraine.....</i>	194

**ȘTIINȚE
JURIDICE**

LEGAL SCIENCES

CZU 342.92

DOI 10.5281/zenodo.4320322

CARACTERISTICA PRINCIPIILOR ȘI IZVOARELOR SPECIFICE DREPTULUI CONTRAVENȚIONAL

Albert ANTOCI,
doctor în drept

Alexandru ROȘCA

CHARACTERISTICS OF THE PRINCIPLES AND SOURCES SPECIFIC TO CONTRAVENTION LAW

Antoci ALBERT,
PhD

Alexandru ROȘCA

Principiile dreptului sunt acele norme sociale cărora li se supune un sistem juridic, care ordonează întregul drept pozitiv ce există pe arealul geografic, statal sau internațional. Referindu-ne nemijlocit la principiile dreptului contravențional, acestea reprezintă idei călăuzitoare, care contribuie la elaborarea și realizarea normelor dreptului contravențional. La rândul său conceptul de izvor al dreptului contravențional este folosit într-un sens specific, strict juridic, prin care se are în vedere formele de exprimare a normelor juridice specifice dreptului contravențional.

Cuvinte-cheie: principiu, drept contravențional, izvor de drept, sancțiune, măsură de constângere, răspundere juridică.

The principles of law are those social norms to which a legal system is subject, which orders the whole positive law that exists on the geographical, state or international area. Referring directly to the principles of contravention law, these are guiding ideas, which contribute to the development and implementation of the rules of contravention law. In its turn, the concept of source of the contravention law is used in a specific, strictly legal sense, which takes into account the forms of expression of legal norms specific to the contravention law.

Keywords: principle, contravention law, source of law, sanction, coercive measure, legal liability.

Introducere. Din punct de vedere etimologic, termenul „principiu” provine din latinescul principium, având sensul de obârșie, început, origine sau element fundamental. Sensul primar al cuvântului „principiu” s-a îmbogățit și a obținut noi valențe pe parcursul istoriei.

În accepțiunea curentă, cuvântul principiu are două sensuri:

1) Element fundamental, idee de bază pe care se întemeiază o teorie științifică, un sistem politic, juridic, o normă de conduită etc.; lege fundamentală a unei științe, a unei arte, a unei discipline [1];

2) Element primordial, cauză primară sau punct de plecare a ceva etc. [2 p. 14].

Din punct de vedere filologic, cuvântul

Introduction. Etymologically, the term „principle” comes from the Latin “principium”, having the meaning of source, beginning, origin or fundamental element. The primary meaning of the word principle has been enriched and acquired new valences throughout history.

In the current sense, the word principle has two meanings:

1) Fundamental element, basic idea on which a scientific theory, a political, legal system, a norm of conduct, etc. is based; fundamental law of a science, of an art, of a discipline; [1]

2) Primordial element, primary cause or starting point of something, etc. [2, p.14].

From a philological point of view, the word principle is susceptible of two meanings:

1) the metaphysical meaning, that is, the

principiu este susceptibil de două accepțiuni:

1) sensul metafizic, adică origine, din care derivă și s-au dezvoltat lucrurile;

2) sensul epistemologico-etic, adică de supoziții fundamentale ale cunoașterii, gândirii și acțiunii [3 p. 11].

Principiile care guvernează procedura contravențională în cazurile de comitere a contravențiilor pot fi diferențiate în trei mari categorii:

– principiile generale de drept, care sunt valabile și aplicabile pentru toate categoriile de raporturi juridice, inclusiv pentru cele de procedură contravențională;

– principiile dreptului contravențional, care sunt specifice raporturilor dreptului contravențional, inclusiv cel procesual;

– principiile proprii procedurii contravenționale.

Este necesar de subliniat faptul că ultima categorie de principii, cele ce se referă în exclusivitate la procedura contravențională, reprezintă nu doar categoria de principii ce se regăsesc în textul Codului contravențional. Mai mult ca atât, multe din principiile procedurii contravenționale nu le vom găsi în mod separat enunțate într-un articol aparte sau într-un capitol separat al Codului contravențional. De multe ori putem deduce aceste principii din conținutul normelor legale ce reglementează anumite acțiuni de urmărire contravențională [4, p. 31].

În procesul studiului dat au fost utilizate următoarele **metode de cercetare științifică**: analiza sistemică, analiza logică, analiza comparativă, sinteza și clasificarea. Materialele folosite sunt: actele legislative și cele normative ale Republicii Moldova în domeniu, doctrina juridică națională și alte studii.

Rezultate obținute și discuții. Chiar dacă Codul contravențional, în art. 374, stabilește că procesul contravențional se desfășoară pe principii generale de drept contravențional, acesta mai menționează că procesul contravențional este dirigit și de normele dreptului internațional și ale tratatelor internaționale cu privire la drepturile și libertățile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte.

În acest fel, pornind de la reglementările

origin, from which things are derived and developed;

2) the ethical epistemological meaning, i.e. of fundamental assumptions of knowledge, thinking and action. [3, p.11]

The principles governing the contravention procedure in the cases of committing contraventions can be differentiated into three main categories:

– general principles of law, which are valid and applicable for all categories of legal relations, including those of contravention procedure;

– the principles of the contravention law, which are specific to the relations of the contravention law, including the procedural one;

– the principles of the contravention procedure.

It is necessary to emphasize that the last category of principles, those that refer exclusively to the contravention procedure, represent not only the category of principles that are found in the text of the Contravention Code. Moreover, many of the principles of the contravention procedure will not be found separately stated in a separate article or in a separate chapter of the Contravention Code. We can often deduce these principles from the content of the legal norms that regulate certain prosecution actions [4, p.31].

Within the study there were used the following **scientific research methods**: systemic analysis, logical analysis, comparative analysis, synthesis and classification. The materials used are: legislative and normative acts of the Republic of Moldova in the field, national legal doctrine and other studies.

Results obtained and discussions. Even if the Contravention Code, in Art.374, establishes that the contravention process is carried out on general principles of contravention law, it also mentions that the contravention process is governed by the norms of international law and international treaties on fundamental human rights and freedoms to which the Republic of Moldova is party.

Thus, starting from these regulations, we can conclude that the legislator not only did not make a clear distinction between the principles of material contravention law and the principles

respective, putem conchide că legiuitorul nu numai că nu a făcut o distincție clară între principiile dreptului contravențional material și principiile dreptului contravențional procesual, dar a admis că pentru procedura contravențională sunt valabile principiile care se regăsesc în convențiile și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

Astfel, dacă în art. 5-9 ale Codului contravențional găsim referințele la principiile legalității, principiul egalității în fața legii, principiul dreptății, principiul caracterului personal al răspunderii contravenționale și principiul individualizării răspunderii contravenționale și sancțiunii contravenționale, odată cu aceasta, fără a fi declarate drept principii ale procedurii contravenționale, în art. 375-381, 426 ale Codului contravențional sunt enunțate regulile de bază ale procesului contravențional, care nu sunt altceva decât principii specifice procedurii contravenționale.

Deci, în textul acestora se consacră principiile prezumției de nevinovăție, inviolabilității persoanei, libertății persoanei de mărturisire împotriva sa, dreptul la apărare, limba de desfășurare a procesului, dreptul de a nu fi urmărit sau sancționat de mai multe ori, accesul liber la justiție, inviolabilitatea domiciliului, inviolabilitatea proprietății, oralitatea, procesul nemijlocit și altele.

Nu putem trece cu vederea și faptul că majoritatea principiilor procedurii contravenționale își au începuturile în textul Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale [5]. În mare parte aceste reglementări cu caracter de principiu se regăsesc în articolele 5-8, 13, 14, 17, 18 și altele.

Din Convenție desprindem „dreptul la libertate și la siguranță” prevăzut de articolul 5 al Convenției, „dreptul la un proces echitabil” prevăzut de articolul 6 al Convenției, „principiul potrivit căruia nici o pedeapsă nu poate fi aplicată fără lege” prevăzut de articolul 7 al Convenției, „dreptul la respectarea vieții private și de familie” prevăzut de articolul 8 al Convenției, „dreptul la un recurs efectiv” prevăzut de articolul 13 al Convenției, „principiul interzicerii discriminării” prevăzut de articolul 14 al Convenției și altele.

Dreptul contravențional apare în con-

of procedural contravention law, but admitted that the principles contained in the international conventions and treaties to which the Republic of Moldova is a party are valid for the contravention procedure.

Thus, if in Art. 5-9 of the Contravention Code we find the references to the principle of legality, the principle of equality before the law, the principle of justice, the principle of personal character of the contravention liability and the principle of individualization of the contravention liability and the sanction, without being declared as principles of the contravention procedure, in Art. 375-381, 426 of the Contravention Code, are set out the basic rules of the contravention process, which are nothing but principles specific to the contravention procedure.

So the text of the mentioned articles enshrines the principles of the presumption of innocence, the inviolability of the person, the freedom of the person to confess against himself, the right to defense, the language of the trial, the right not to be prosecuted or sanctioned several times, free access to justice, domicile inviolability, inviolability of property, orality, direct process and others.

We cannot overlook the fact that the most principles of the contravention procedure have their beginnings in the text of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms [5]. The majority of these regulations in principle are found in Art. 5-8, 13, 14, 17, 18 and others.

From the Convention we derive the “right to liberty and security” provided for in Article 5 of the Convention, “the right to a fair trial” provided for in Article 6 of the Convention, “the principle that no punishment may be imposed without law” provided for in Article 7 of the Convention, the “right to respect the private and family life” provided for in Article 8 of the Convention, the “right to an effective remedy” provided for in Article 13 of the Convention, the “principle of non-discrimination” provided for in Article 14 of the Convention and others.

The contravention law appears in the conjuncture of a distinct branch of the law and due to the *fundamental principles* in the matter of contravention. In the branch of contravention law, the

junctura unei ramuri distincte a dreptului și datorită *principiilor fundamentale* în materie contravențională. În ramura dreptului contravențional, principiile sunt idei directoare care călăuzesc elaborarea și realizarea normelor de drept contravențional, fiind deci prezente în întreaga reglementare juridico-contravențională. Toate normele și instituțiile dreptului contravențional se subordonează principiilor fundamentale, iar acestea din urmă exprimă o anumită concepție de politică contravențională.

1. *Principiul legalității în dreptul contravențional*, conform căruia nimeni nu poate fi declarat vinovat de săvârșirea unei contravenții, nici supus sancțiunii contravenționale decât în conformitate cu legea contravențională. Interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii contravenționale sunt interzise.

2. *Principiul egalității în fața legii contravenționale*. Persoanele care au comis contravenții sunt egale în fața legii și a autorităților publice și sunt supuse răspunderii contravenționale fără deosebire de rasă, naționalitate, limbă, religie, sex, apartenență politică, avere, origine socială sau de orice altă situație.

3. *Principiul dreptății în dreptul contravențional*. Persoana poate fi sancționată doar pentru contravenția în a cărei privință este dovedită vinovăția sa, cu respectarea normelor Codului contravențional. Altfel spus, sancțiunea contravențională se aplică doar dacă această faptă este prevăzută de Codul contravențional drept contravenție [4, p.38].

4. *Principiul inviolabilității persoanei*. Presupune că întreaga reglementare în materia contravențională trebuie să exprime interesele fundamentale ale omului. Acest principiu acționează în două direcții: este asigurată protecția persoanei care este parte vătămată, ale cărei drepturi și interese legale sunt lezate prin contravenție, și constrângerea contravențională față de persoana ce a comis fapta, însă aceste măsuri de constrângere trebuie să aibă un caracter uman, respectându-se drepturile persoanei la asistență juridică, asistență medicală, demnitatea umană etc.

Persoana poate fi sancționată numai pentru contravenția în a cărei privință este dovedită vino-

principles are guiding ideas that lead the elaboration and realization of the norms of contravention law, being therefore present in the entire legal-contravention regulation. All the norms and institutions of the contravention law are subordinated to the fundamental principles, and the latter expresses a certain conception of contravention policy.

Some of these principles are attributed to the general principles of law, adapted in this case to the contravention matter, and others refer especially to the contravention law and have a more restricted character.

In the context of our publication we will discern both general and special principles:

1. *The principle of legality in the contravention law*, according to which no one can be declared guilty of committing a contravention, nor subject to the contravention sanction except in accordance with the contravention law. Extensive unfavorable interpretation and application by analogy of the contravention law are prohibited.

2. *The principle of equality before the contravention law*. Persons who have committed contraventions are equal before the law and public authorities and are subject to contravention liability regardless of race, nationality, language, religion, sex, political affiliation, wealth, social origin or any other situation.

3. *The principle of justice in contravention law*. The person can be sanctioned only for the contravention in respect of which his guilt is proven [4, p.38].

4. *The principle of humanism*, presupposes that the entire regulation in the matter of contravention must express the fundamental interests of man. This principle acts in two directions: the protection of the injured party, whose rights and legal interests are violated by the contravention and the contravention constraint towards the perpetrator are ensured, but these coercive measures must have a human character, respecting the person's rights to assistance, legal aid, medical care, human dignity, etc.

The person can be sanctioned only for the contravention in respect of which his guilt is proven, in compliance with the contravention law.

The coercive measures, including contra-

văția sa, cu respectarea legii contravenționale.

Măsurile de constrângere, inclusiv sancțiunile contravenționale, pe lângă funcția coercitivă, trebuie să o îndeplinească și pe cea de educare a cetățenilor în spiritul respectării legilor și a altor acte normative din convingere. Legea contravențională trebuie să asigure securitatea persoanei și tratamentul ei uman în cadrul procedurii contravenționale. La aplicarea măsurilor de constrângere contravențională se evită cauzarea de suferințe fizice, morale și materiale, precum și lezarea reputației persoanei. „Legea contravențională nu urmărește cauzarea de suferințe fizice sau lezarea demnității omului. Nimeni nu poate fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante” [6].

5. *Principiul caracterului personal al răspunderii contravenționale.* Persoana este supusă răspunderii contravenționale doar pentru fapte săvârșite cu vinovăție. Este supusă răspunderii contravenționale numai persoana care a săvârșit cu intenție sau din imprudență o faptă prevăzută de legea contravențională.

6. *Principiul individualizării răspunderii contravenționale și sancțiunii contravenționale.* La aplicarea legii contravenționale se ține cont de caracterul și gradul prejudiciabil al contravenției, de persoana făptuitorului și de circumstanțele atenuante ori agravante. Nimeni nu poate fi supus de două ori răspunderii contravenționale pentru una și aceeași faptă [6].

7. *Prevenirea și combaterea contravențiilor.* Scopul legii contravenționale constă în apărarea drepturilor și libertăților legitime ale persoanei, apărarea proprietății, ordinii publice, a altor valori ocrotite de lege, în soluționarea cauzelor contravenționale, precum și în prevenirea săvârșirii de noi contravenții. Elementul de prevenire este foarte important în măsura în care statul, prin organele abilitate trebuie să asigure restabilirea ordinii de drept și să întreprindă toate acțiunile necesare preîntâmpinării comiterii de noi contravenții.

8. *Contravenția este unicul temel al răspunderii contravenționale.* Orice formă a răspunderii juridice, inclusiv cea contravențională, decurge în mod obiectiv din săvârșirea unei fapte ilicite

vention sanctions, in addition to the coercive function, must also fulfill the one of educating the citizens in the spirit of observing the laws and other normative acts from the conviction. The contravention law must ensure the security of the person and his human treatment within the contravention procedure. When applying the measures of contravention, causing of physical, moral and material sufferings, as well as damage of person's reputation are avoided. “The contravention law does not aim to cause physical suffering or damage to human dignity. No one shall be subject to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment” [6].

5. *The principle of personal character of the contravention liability.* The person is subject to the contravention liability only for acts committed with guilt. Only the person who intentionally or recklessly committed an act provided by the contravention law is subject to contravention liability.

6. *The principle of individualization of the contravention liability and the contravention sanction.* When applying the contravention law, the prejudicial character and degree of the contravention, the person of the perpetrator and the mitigating or aggravating circumstances are taken into account. No one may be held liable twice for one and the same deed [6].

7. *Preventing and combating of contraventions.* The purpose of the contravention law consists in defending the legitimate rights and freedoms of the person, defending of property, public order, other values protected by law, in solving the contravention cases, as well as in preventing the commission of new contraventions. The element of prevention is very important, because the state, through the competent bodies, must ensure the restoration of the rule of law and take all necessary actions to prevent the commission of new contraventions.

8. *The contravention is the only basis for the contravention liability.* Any form of the legal liability, including misdemeanor, objectively arises from the commission of an unlawful act which gives rise to the right of the State to apply the sanction provided by the infringed legal norm and the obligation of the perpetrator to bear the consequence of the committed act. Respectively,

care naște dreptul statului de a aplica sancțiunea prevăzută de norma juridică încălcată și obligația făptuitorului de a suporta consecința faptei comise. Respectiv, pentru ca fapta (acțiunea sau inacțiunea) social-periculoasă să constituie o contravenție, ea trebuie să fie prevăzută de legea contravențională. Temei juridic de aplicare a răspunderii contravenționale este contravenția.

9. *Prezumția de nevinovăție.* Persoana acuzată de săvârșirea unei contravenții se consideră nevinovată atâta timp cât vinovăția sa nu este dovedită în modul prevăzut de lege. Nimeni nu este obligat să dovedească nevinovăția sa. Concluziile despre vinovăția persoanei de săvârșirea contravenției nu pot fi întemeiate pe presupuneri. Toate dubiile în probarea învinuirii care nu pot fi înlăturate în condițiile prezentului cod se interpretează în favoarea persoanei în a cărei privință a fost pornit un proces contravențional.

10. *Inviolabilitatea persoanei.* Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile. Persoana pasibilă de răspundere contravențională poate fi reținută sau supusă constrângerii numai în cazuri excepționale și în condițiile legii, urmând să fie tratată cu respectul demnității umane.

11. *Libertatea de mărturisire împotriva sa.* Nimeni nu poate fi silit să mărturisească împotriva sa ori împotriva rudelor sale apropiate, a soțului soției, logodnicului logodnicei sau să-și recunoască vinovăția. Persoana căreia autoritatea competentă să soluționeze cauza contravențională îi propune să facă declarații demascatoare împotriva sa ori a rudelor sale apropiate, a soțului soției, logodnicului logodnicei este în drept să refuze de a face asemenea declarații și nu poate fi trasă la răspundere pentru aceasta.

12. *Dreptul la apărare.* În procesul contravențional, autoritatea competentă să soluționeze cauza contravențională este obligată să asigure părților și altor participanți la proces deplina exercitare a drepturilor procesuale în condițiile Codului contravențional. Pe parcursul procesului contravențional, părțile au dreptul să fie asistate de un apărător (avocat). În momentul pornirii procesului contravențional, autoritatea competentă să soluționeze cauza contravențională este obligată să aducă la cunoștința persoanei pasibile

for the socially dangerous act (action or inaction) to constitute a contravention, it must be provided by the contravention law. The legal basis for the application of the contravention liability is the contravention.

9. *Presumption of innocence.* The person accused of committing a contravention is considered innocent as long as his guilt is not proven in the manner provided by law. No one is obliged to prove his innocence. The conclusions regarding the guilt of the person in committing the contravention cannot be based on assumptions. All doubts in the proof of the accusation that cannot be removed under the conditions of this code are interpreted in favor of the person in respect to whom the contravention process has been initiated.

10. *Inviolability of the person.* Individual freedom and security of the person are inviolable. The person liable for contravention may be detained or subject to coercion only in exceptional cases and in accordance with the law, and shall be treated with respect for human dignity.

11. *Freedom of confession against himself.* No one may be compelled to testify against himself or his or her close relatives, like spouse, engaged persons or to admit the guilt. The person to whom the competent authority to solve the contravention case proposes to make revealing statements against his or her close relatives, spouse, engaged person, is entitled to refuse to make such statements and cannot be held liable for this.

12. *The right to defense.* Within the contravention process, the competent authority to solve the contravention case is obliged to ensure to the parties and other participants in the process the full exercise of the procedural rights under the conditions of the Contravention Code. During the contravention process, the parties have the right to be assisted by a lawyer (attorney). At the beginning of the contravention process, the competent authority to solve the contravention case is obliged to inform the person liable for contravention liability about his right to be assisted by a lawyer.

13. *The language in which the contravention process takes place and the right to an interpreter.* The contravention process is carried out in the

de răspundere contravențională dreptul ei de a fi asistată de un apărător.

13. *Limba în care se desfășoară procesul contravențional și dreptul la interpret.* Procesul contravențional se desfășoară în limba oficială. Persoana care nu posedă sau nu vorbește limba oficială are dreptul de a lua cunoștință de toate actele și materialele dosarului și de a vorbi în fața autorității competente să soluționeze cauza contravențională prin interpret. Procesul contravențional se poate desfășura în limba acceptată de majoritatea persoanelor care participă la proces. În acest caz, actele procesuale se întocmesc în mod obligatoriu și în limba oficială. Actele procesuale ale autorității competente să soluționeze cauza contravențională se înmână persoanei în a cărei privință a fost pornit procesul contravențional, fiind traduse în limba pe care aceasta o cunoaște [7].

14. *Dreptul de a nu fi urmărit sau sancționat de mai multe ori.* Nimeni nu poate fi urmărit sau sancționat de mai multe ori pentru aceeași faptă. Reluarea procesului contravențional care a încetat poate avea loc doar în cazul descoperirii unor noi circumstanțe sau în cazul depistării unui viciu fundamental în hotărârea de încetare [6].

În teoria dreptului, precum și, în general, în științele juridice, conceptul de izvor de drept este folosit într-un sens specific, strict juridic, prin care se au în vedere formele de exprimare a normelor juridice actele normative (legi, hotărâri de guvern), obiceiul juridic, practica judiciară, doctrina ș.a.

Pornindu-se însă de la sensul etimologic al termenului „izvor”, în știința juridică prin el au fost denumite, de asemenea, sursele, originea, factorii de determinare și creare a dreptului [8, p. 320].

În general, analiza izvoarelor dreptului contravențional a pus în lumină următoarele accepțiuni ale acestei noțiuni, acestea fiind:

a. Izvoarele materiale ale dreptului sunt factorii de configurare a dreptului: social-economic, politic, natural, internațional etc., altfel zis, premisele de apariție și constituire a dreptului. Factorii respectivi sunt cercetați de mai multe științe: istoria, sociologia, geografia, politologia etc. De regulă, în teoria generală a dreptului această ac-

state language. The person who does not possess or does not speak the state language has the right to take the note of all the documents and materials of the file and to speak before the competent authority to solve the contravention case through an interpreter. The contravention trial can be conducted in the language accepted by the majority of persons participating in the trial. In this case, the procedural documents must be drafted in the state language as well. The procedural documents of the competent authority to solve the contravention case are handed over to the person in respect of whom the contravention process was initiated, being translated into the language he / she knows [7].

14. *The right not to be prosecuted or sanctioned several times.* No one may be prosecuted or sanctioned several times for the same act. The resumption of the contravention process that has been ceased can take only in case of discovery of new circumstances or in case of detection of a fundamental defect in the decision of cessation [6].

In the theory of law, as well as, in general, in the legal sciences, the concept of source of law is used in a specific, strictly legal sense, which takes into account the forms of expression of legal norms – normative acts (laws, decisions of government), legal custom, judicial practice, doctrine, etc.

However, starting from the etymological meaning of the term “source”, in legal science through it were also named the baseline, origin, factors of determination and creation of law [8, page 320].

In general, the analysis of the sources of the contravention law has highlighted the following meaning of this notion, these being:

a. The material sources of law are the right configuration factors: socio-economic, political, natural, international etc., in other words, the premises for the appearance and establishment of the law. The respective factors are researched by several sciences: history, sociology, geography, political science, etc. Usually, in the general theory of law this meaning is not examined in detail [9, p.126].

In a material sense, by “source of contravention procedural law” we must understand

cepție nu este examinată detaliat [9 p. 126].

În sens material, prin „izvor de drept procesual contravențional” trebuie să înțelegem condițiile sociale, istorice, culturale, politice, economice, iar în unele cazuri chiar și tehnice, atât de ordin obiectiv, cât și subiectiv care servesc drept condiții pentru crearea normelor dreptului procesual contravențional. Pentru exemplu, creșterea posibilității cetățenilor de a-și procura unități de transport a dus ca urmare le sporirea numărului de unități de transport pe traseele naționale și în localități. Drept rezultat, a sporit numărul cazurilor de accidente rutiere. Urmare la aceasta au fost întreprinse acțiuni de amplasare a sistemelor de monitorizare video a traseelor, care a atras după sine necesitatea modificării reglementărilor procedurii contravenționale, care ia în calcul sistemul de monitorizare video și de procesare a informației în mod computerizat. Astfel, s-au creat premisele pentru modificarea reglementărilor procedurii contravenționale, și anume adoptarea articolului 4431 în Codul contravențional [4. 60].

b. Izvoarele formale ale dreptului sunt mijloacele de exprimare a dreptului obiectiv, atestate pe parcursul evoluției dreptului.

În sens formal, prin izvor de drept procesual contravențional înțelegem formele de exprimare a normelor juridice care sunt condiționate de modul său de edictare, forță juridică și care reglementează relațiile ce constituie obiectul dreptului procesual contravențional.

În concluzie, recunoașterea, instituirea de către stat a unui sau altui izvor de drept are o mare importanță juridică, deoarece numai normele cuprinse în actele normative recunoscute de stat pot reglementa relațiile din societate. Izvoarele de drept ce nu sunt recunoscute formal (oficial) ca și normele cuprinse în ele nu au nici o importanță juridică.

Forma dominantă a izvoarelor dreptului contravențional, în opinia profesorului Ig. Trofimov, o constituie:

1. Constituția RM, adoptată la 29 iulie 1994.
2. Codul contravențional al RM, adoptat la 24.10.2008.
3. Codul de procedură penală, adoptat la

the social, historical, cultural, political, economic conditions, and in some cases even technical, both objective and subjective that serve as conditions for creating the norms of the contravention procedural law. For example, the increase of the possibility for citizens to purchase transport units has led to an increase in the number of transport units on national roads and in localities. As a result, the number of road accident cases has increased. As follows, actions were taken to locate the video monitoring systems on the roads, which led to the need to change the regulations of the contravention procedure, which take into account the video monitoring system and computer processing of information. Thus, the premises for amendment of the regulations of the contravention procedure were created, and namely the adoption of the Art. 4431 of the Contravention Code [4, p. 60].

b. Formal sources of law are the means of expressing the objective law, attested during the evolution of the law.

In a formal sense, by source of contravention procedural law we mean those forms of expression of legal norms that are conditioned by its mode of enactment, legal force, which regulates the relations that constitute the object of the contravention procedural law.

In conclusion, recognition, establishment by the state of one or another source of law has a great legal importance, because only the norms included in the normative acts recognized by the state can regulate the relations in the society. Sources of law that are not formally (officially) recognized as well as the rules contained therein have no legal significance.

According to the opinion of the professor I. Trofimov, the dominated form of the sources of the contravention law, the contravention procedural law, are the following:

1. Constitution of the Republic of Moldova, adopted on July 29, 1994
2. Contravention Code of the Republic of Moldova, adopted on 24.10.2008
3. Criminal Procedure Code, adopted on 14.03.2003
4. Law of the Parliament of the Republic

14.03.2003.

4. Legile Parlamentului Republicii Moldova, din șirul cărora distingem legile prin care se modifică și completează Codul contravențional, precum și legile care au ca obiect reglementarea chestiunilor de procedură contravențională, cum ar fi Legea privind siguranța traficului rutier.

5. Acte subordonate legii. Din șirul acestora putem exemplifica cu Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Regulamentului circulației rutiere, Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de evidență, evaluare și vânzare a bunurilor confiscate, fără stăpân, sechestrate ușor alterabile sau cu termen de păstrare limitat, a corpurilor delictive, a bunurilor trecute în posesia statului cu drept de succesiune și a comorilor și altele [4 p. 61].

c. Izvoarele reale (ideologice) ale dreptului arată sursa ideatică de apariție și configurare a dreptului – conștiința juridică socială și, în special, conștiința juridică a legiuitorului care mediază conștiința juridică socială.

d. Izvoarele documentare ale dreptului sunt publicațiile oficiale în care este înfățișat dreptul. De exemplu: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, Monitorul Oficial al României, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene etc.

e. Izvoarele interpretative ale dreptului sunt doctrina juridică și jurisprudența (practica judecătorească), care deslușesc aspectele obscure, neclare ale dreptului pozitiv.

f. Izvoarele directe ale dreptului sunt formele care nemijlocit exprimă normele juridice, de regulă, actele normativ juridice.

g. Izvoarele indirecte ale dreptului sunt formele mediate ale dreptului, care inspiră legiuitorul în procesul de elaborare a dreptului și care rezultă din procesul interpretării și aplicării normelor juridice (doctrina juridică, practica juridică).

h. Izvoarele oficiale ale dreptului sunt sursele dreptului care emană de la autoritatea publică competentă și care exprimă sau interpretează normele juridice.

i. Izvoarele neoficiale ale dreptului sunt sursele care contribuie atât la elaborarea normelor juridice, cât și la interpretarea științifică a dreptului (doctrina juridică) [9, p. 127].

of Moldova, from which we distinguish the laws amending and supplementing the Contravention Code, as well as the laws aimed at regulating matters of contravention nature, such as the Law on Road Traffic Safety.

5. Acts subordinated to the law. From their series we can exemplify with the Government Decision on the approval of the Road Traffic Regulation, the Government Decision on the approval of the Regulation on the registration, evaluation and sale of confiscated goods, without owner, seized easily alterable or with limited retention period, of physical evidence, of goods passed into the possession of the state with succession right and of treasures and others [4, p.61].

c. Real (ideological) sources of law show the ideational source of the emergence and configuration of law – social legal consciousness and, in particular, the legal conscience of the legislator who mediates social legal consciousness.

d. Documentary sources of law are the official publications in which the law is depicted. For example: Official Gazette of the Republic of Moldova, Official Gazette of Romania, Official Journal of the European Union, etc.;

e. Interpretive sources of law are legal doctrine and jurisprudence (judicial practice), which discern the obscure, unclear aspects of positive law.

f. The direct sources of law are the forms that directly express the legal norms, as a rule, the normative legal acts.

g. Indirect sources of law are the mediated forms of law, which inspire the legislator in the process of drafting the law and which result from the process of interpretation and application of legal norms (legal doctrine, legal practice).

h. Official sources of law are the sources of law emanating from the competent public authority and which express or interpret legal norms.

i. Unofficial sources of law are the sources that contribute both to the elaboration of legal norms and to the scientific interpretation of law (legal doctrine) [9, p.127].

Referințe bibliografice*Bibliographical references*

1. Dicționarul limbii române moderne. București: Editura Academiei, 1958.
2. Hotcă M.A. Drept contravențional. Partea generală. București: Editura Editas, 2003.
3. Popa N. Teoria generală a dreptului. București, 1992, p. 67. Victor Guțuleac „Rolul și locul dreptului contravențional în sistemul național al dreptului”. Revista națională de drept. Nr. 1, 2015.
4. Trofimov Ig., Crețu Andrian. Drept procesual contravențional. Editura Cartea Militară. Chișinău, 2017.
5. Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale din 04.11.1950. În: Tratatate internaționale, vol. 1. Chișinău, 1998.
6. Codul contravențional al Republicii Moldova din 24.10.2018. Publicat la 17.03.2017 în Monitorul Oficial nr. 78-84 art. 100.
7. [h.https://juridicemoldova.md/7955/pondera-dreptului-contravențional-in-cadrul-sistemul-de-drept-al-republicii-moldova.html](https://juridicemoldova.md/7955/pondera-dreptului-contravențional-in-cadrul-sistemul-de-drept-al-republicii-moldova.html) (vizitat la 17.08.2020).
8. Djuvara Mircea. Teoria generală a dreptului. Drept rațional, izvoare și drept pozitiv, București. Editura ALL BECK, 1999.
9. Botnari Elena. Introducere în studiul dreptului (Teoria generală a dreptului). Note de curs. Bălți, 2011.

Despre autori:**Albert ANTOCI,**

doctor în drept, conferențiar universitar
la Catedra „Drept polițienesc și securitate
publică” a Academiei „Ștefan cel Mare”
a MAI al Republicii Moldova,
tel. 069163943,
antoci22@mail.ru.

Alexandru ROȘCA,

judecător, Judecătoria Bălți
tel. 069163943,
e-mail: alexandruosca1986@mail.ru.

About authors:**Albert ANTOCI,**

PhD, associate professor at the Chair
“Police Law and Public Security”
of the Academy “Ștefan cel Mare”
of the MIA of the Republic of Moldova,
tel. 069163943,
antoci22@mail.ru.

Alexandru ROȘCA,

judge, Bălți Court
tel. 069163943,
e-mail: alexandruosca1986@mail.ru.

ASIGURAREA CALITĂȚII APELOR: PROBLEME DE ORDIN LEGISLATIV, ORGANIZAȚIONAL ȘI ADMINISTRATIV

Marcel BOȘCANEANU
doctor în drept

În acest articol ne propunem să analizăm punctele forte și cele slabe ale cadrului legislativ și normativ la etapa transpunerii standardelor UE privind gestionarea calității apelor, identificarea lacunelor instituționale și a mecanismului de coordonare existent în momentul actual.

Legea privind calitatea apei potabile stabilește bazele juridice și organizaționale privind evaluarea apei potabile, precum și măsurile din partea autorităților responsabile pentru asigurarea conformității calității apei potabile. Scopul legii constă în asigurarea durabilă a conformității calității apei potabile prin crearea unui cadru legal flexibil și transparent, precum și prin promovarea unui management adecvat al riscurilor. Se constată că dezvoltarea viitoare a legislației de mediu a RM necesită, în special, o înțelegere pe care principiile se întemeiază legislația UE privind mediul, legăturile pe care le urmează dezvoltarea acesteia și sursele pe care le acoperă.

Cuvinte-cheie: calitatea apei, apă, apă potabilă, mediu, cadru normativ, convenții internaționale.

Introducere. Evoluția geopolitică și socio-economică din a doua jumătate a secolului XX și începutul secolului XXI a pus omenirea în fața unei probleme vitale: cum să se dezvolte civilizația în continuare, fără a distruge echilibrul planetei. În prezent, comunitatea mondială parcurge o etapă dificilă în istoria sa, confruntându-se cu problemele de creștere a sărăciei, foametei, bolilor cu un impact mondial, sporirea decalajului dintre bogați și săraci, accelerarea procesului degradării mediului, care amenință omenirea cu o catastrofă ecologică.

ATER QUALITY ASSURANCE: LEGISLATIVE, ORGANIZATIONAL AND ADMINISTRATIVE PROBLEMS

Marcel BOȘCANEANU
Phd

In this article we aim to analyze the strengths and weaknesses of the legislative and normative framework at the stage of transposition of EU standards on water quality management, identification of gaps in the institutional framework and the coordination mechanism existing at the moment.

The new Law on drinking water quality will establish the legal and organizational bases for the evaluation of drinking water, as well as the measures by the authorities responsible for ensuring the compliance of the drinking water quality. The purpose of the law is to ensure sustainable compliance with the quality of drinking water by creating a flexible and transparent legal framework, as well as by promoting adequate risk management. It is noted that the future development of the environmental legislation of the Republic of Moldova requires, in particular, an understanding on which the principles of EU environmental law are based, the links that follow its development and the sources it covers.

Keywords: water quality, water, drinking water, environment, regulatory framework, international conventions.

Introduction. The geopolitical and socio-economic evolution of the second half of the twentieth century and the beginning of the 21st century has put humanity before a vital problem: how to develop civilization further, without destroying the balance of the planet. Currently, the world community is going through a difficult stage in its history, facing the problems of increasing poverty, hunger, diseases with global impact, increasing the gap between rich and poor, accelerating the process of environmental degrada-

Creșterea îngrijorării la nivel mondial cu privire la eficiența protecției mediului și a sănătății umane a dus la dezvoltarea unei politici internaționale privind evitarea și combaterea microorganismelor, paraziți sau substanțe care prin concentrația lor constituie un pericol potențial pentru sănătatea umană.

Calitatea apelor dulci degradează într-un ritm accelerat, crește concentrația de metale grele și alți poluanți în sol și scade fertilitatea lui. Astfel, resursele care cândva erau considerate regenerabile devin neregenerabile. Aceste schimbări influențează negativ sănătatea omului, durata vieții, au un impact negativ asupra dezvoltării economice. Toate acestea demonstrează că societatea umană a ajuns la un nivel critic, după care pot urma procese ireversibile ce ar pune în pericol existența omenirii [14, p.19].

Întru evitarea acestei perspective sumbre și asigurarea supraviețuirii și prosperării umanității, tot mai mulți reprezentanți ai societății ajung la convingerea că este necesar ca problemele protecției mediului și dezvoltării economice să fie rezolvate în corelare reciprocă cu interesul întregii societăți umane contemporane și al generației viitoare [22, p. 84].

Metode și materiale aplicate. Urmărind scopul obținerii rezultatelor utile, precum și a soluțiilor inspirate pentru doctrină și practică în materia asigurării calității apelor: probleme de ordin legislativ, organizațional și administrativ, am decis să recurgem la un șir de metode de cercetare eficiente după caracterul și natura lor, acestea fiind: metoda istorică, metoda analizei, metoda sintezei, metoda deducției, metoda sistemică și metoda empirică.

Rezultate obținute și discuții. Calitatea apei este determinată de factorii naturali și antropogeni. Deșeurile sunt o sursă importantă de poluare a resurselor de apă de suprafață și subterane. Consumul apei necalitative, care nu corespunde cerințelor, are un impact deosebit asupra sănătății populației.

Apa potabilă sigură este un factor indispensabil pentru sănătatea populației, iar accesul la apă de bună calitate și în cantități suficiente asigură o mai bună protecție a sănătății publice.

tion, which threatens humanity with an ecological catastrophe.

Increased worldwide concern about the efficiency of environmental protection and human health has led to the development of an international policy on the avoidance and control of microorganisms, parasites or substances that by their concentration constitute a potential danger to human health.

Water quality degrades at an accelerated rate, increases the concentration of heavy metals and other pollutants in the soil and decreases its fertility. Thus, resources that were once considered renewable become non-renewable. These changes have a negative impact on human health, life span, have a negative impact on economic development. All this shows that the human society has reached a critical level, after which irreversible processes can be followed that would endanger the existence of humanity [14, p.19].

In order to avoid this gloomy outlook and ensure the survival and prosperity of humanity, more and more representatives of society are convinced that the problems of environmental protection and economic development need to be solved in mutual correlation with the interest of the entire contemporary human society and of the future generation [22, p. 84].

Methods and materials applied. Following the purpose of obtaining useful results, as well as inspired solutions for doctrine and practice in the field of water quality assurance: legislative, organizational and administrative issues, we decided to resort to a series of efficient research methods according to their character and nature, these being: historical method, analysis method, synthesis method, deduction method, systemic method and empirical method.

Results obtained and discussions. Water quality is determined by natural and anthropogenic factors. Waste is an important source of pollution of surface and groundwater resources. The non-qualitative water consumption, which does not meet the requirements, has a special impact on the health of the population.

Safe drinking water is an indispensable factor for the health of the population, and access to water of good quality and in sufficient quantities

În prezent, una dintre cele mai frecvente probleme legate de calitatea apei este poluarea cu azot și fosfor, cauzată de utilizarea excesivă a îngrășămintelor. Acestea, evident, afectează apele subterane și duc la eutrofizarea apei dulci și a ecosistemelor marine. La poluarea apei contribuie pesticidele, precum și micropoluantii, cum ar fi metalele grele, produsele farmaceutice și nanomaterialele. Sursele de poluare cu compuși ai azotului sunt digestiile animale, apele uzate neepurate, deșeurile menajere și industriale depozitate neadecvat și îngrășămintele cu azot utilizate în exces.

Potrivit informațiilor oficiale, poluarea apelor în Republica Moldova este determinată de stațiile de epurare învechite, principalul factor de poluare a apelor de suprafață din R. Moldova. Apele reziduale filtrate necorespunzător afectează pământul și viețuitoarele acvatice care au condiții tot mai grele de trai. Pe teritoriul țării sunt 183 de stații de epurare, dintre care 143 funcționează ineficient, adică peste 78% au nevoie de reparații capitale sau înlocuirea cu stații noi, arată datele prezentate de Inspectoratul Ecologic de Stat [25].

Pentru Moldova o problemă prioritară este starea resurselor de ape subterane. Apele subterane de adâncime sunt folosite pe larg pentru alimentarea centralizată a populației și instituțiilor publice din localități și a întreprinderilor industriale. În același timp, aproape toată populația rurală și o bună parte a populației urbane se bazează pe folosirea apei de fântână. Drept urmare, viața și sănătatea a 2,5 mil. de oameni în R. Moldova depinde direct de calitatea apelor subterane [2, p. 125].

Tradițional se consideră că sursele principale de poluare [5, p. 49] a apelor subterane freatice sunt, în primul rând, activitățile agricole, complexele zootehnice și localitățile. S-a demonstrat că impactul activităților agricole asupra calității apelor freatice este mai puțin important decât influența activităților umane în gospodăriile individuale. Analiza datelor privind calitatea apei fântânilor [7, p. 116] din localitățile sătești arată că valorile medii ale durității, rezidului fix, sulfatilor, nitraților și seleniului depășesc valorile înregistrate în apele subterane, depășesc recomandările OMS de 13-25 ori pentru seleniu și nitrați, de 5-9 ori pentru duritate, reziduu fix, sulfati.

ensures better protection of public health.

Currently, one of the most common water quality problems is nitrogen and phosphorus pollution, caused by the excessive use of fertilizers. These obviously affect groundwater and lead to the eutrophication of freshwater and marine ecosystems. Water pollution contributes to pesticides, as well as micropollutants, such as heavy metals, pharmaceuticals and nanomaterials. The sources of pollution with nitrogen compounds are animal digestion, unclean waste water, improperly stored household and industrial waste and excess nitrogen fertilizers.

According to official information, water pollution in the Republic of Moldova is determined by outdated wastewater treatment plants, the main factor of surface water pollution in the Republic of Moldova. Improperly filtered wastewater affects soil and aquatic life, which have increasingly difficult living conditions. On the territory of the country there are 183 treatment plants, of which 143 are operating inefficiently, ie over 78% need capital repairs or replacement with new stations, data presented by the State Ecological Inspectorate shows.

For Moldova, a priority issue is the state of groundwater resources. Deep groundwater is widely used for centralized feeding of population and public institutions in localities and industrial enterprises. At the same time, almost all the rural population and a good part of the urban population rely on the use of well water. As a result, the life and health of 2.5 million people in Moldova depends directly on the quality of groundwater [2, p. 125].

Traditionally it is considered that the main sources of groundwater pollution [5, p. 49] are primarily agricultural activities, zootechnical complexes and localities. It has been shown that the impact of agricultural activities on groundwater quality is less important than the influence of human activities on individual households. The analysis of the data regarding the water quality of the wells in the village localities shows that the average values of hardness, fixed residue, sulphates, nitrates and selenium exceed the values recorded in groundwater, exceed the WHO recommendations 13-25 times for selenium and nitrates, 5-9 times for hardness, fixed residue, sulphates. Thus,

Astfel, poluarea apelor freatice cu compuși menționați mai sus apare deosebit de serioasă. Conținutul de fluor, cloruri și mangan în apa fântânilor [6, p. 204], de asemenea, deseori depășește nivelurile recomandate de OMS, însă într-un grad mai redus.

Poluarea microbiologică a fântânilor sătești este extrem de puternică. Aceasta reprezintă un pericol real al apariției unor infecții patogene în rândul populației (diaree, dizenterie, holeră, hepatită virală). Pesticidele au fost deversate în apele freatice doar sub formă de urme, în concentrații mult mai mici decât concentrațiile maxime admisibile. Totuși o posibilă influență negativă a lor asupra sănătății populației nu poate fi exclusă, întrucât standardele naționale pentru majoritatea acestor substanțe sunt mai puține decât standardele internaționale în vigoare.

Apa este considerată un mediu de tranzit pentru poluanți, unul din mediile în care aceștia se propagă foarte repede și parcurg distanțe mari. Degradarea calității apelor este nu numai o problemă locală sau națională, ci a căpătat un caracter regional, global. Într-un cuvânt, poluarea apei nu cunoaște frontiere naționale.

Problema poluării transfrontaliere a fost abordată pentru prima dată abia în anii 1970. Până la acel moment poluarea apei a fost concepută ca fiind un fenomen local, iar reglementarea acestuia la nivel internațional nu era considerată o necesitate [8, p. 26].

Însă, odată cu perceperea fenomenului de circulație la distanțe relativ mari a poluanților din apă, precum și a consecințelor direct legate de acest fenomen, cum ar fi epidemii, care afectează atât sănătatea, cât și activitatea oamenilor, precum și vegetația, societatea internațională a ajuns la concluzia că este nevoie de reglementarea juridică a poluării transfrontaliere pe distanțe lungi.

În ceea ce ține însă de poluarea asupra mediului (apa ca parte componentă a mediului) în context transfrontalier, dezvoltarea cadrului internațional legal vizează Convenția de la Espoo (Finlanda) privind evaluarea impactului asupra mediului în context transfrontalier din 25 februarie 1991.

Evaluarea impactului asupra mediului are la bază aplicarea principiilor dreptului internațional

the pollution of groundwater with the above-mentioned compounds appears to be particularly serious. Fluorine, chlorine and manganese content in well water also often exceeds WHO recommended levels, but to a lesser extent.

The microbiological pollution of the village wells is extremely strong. This represents a real danger of pathogenic infections among the population (diarrhea, dysentery, cholera, viral hepatitis). Pesticides were detected in groundwater only in the form of traces, in concentrations much lower than the maximum permissible concentrations. However, a possible negative influence on their population health cannot be ruled out, as national standards for most of these substances are lower than the international standards in force.

Water is considered a transit environment for pollutants, one of the environments where they propagate very fast and travel great distances. The degradation of water quality is not only a local or national problem, but has acquired a regional, global character. In a word, water pollution knows no national borders.

The issue of cross-border pollution was first tackled only in the 1970s. Until then, water pollution was conceived as a local phenomenon, and its regulation at international level was not considered a necessity.

However, with the perception of the phenomenon of circulation at relatively large distances of water pollutants, as well as of the consequences directly related to this phenomenon, such as epidemics, which affect both the health and the activity of the people, as well as the vegetation, the international society has arrived to the conclusion that there is a need for legal regulation of cross-border pollution over long distances.

However, with regard to environmental pollution (water as part of the environment) in a transboundary context, the development of the international legal framework concerns the Espoo Convention (Finland) on environmental impact assessment in a transboundary context of 25 February 1991.

The environmental impact assessment is based on the application of the principles of international environmental law, such as: the principle

al mediului, cum ar fi: principiul răspunderii statelor pentru încălcarea unui drept internațional, fapt ce antrenează răspunderea statelor pentru aceste fapte. Or, în acest sens caracterul transfrontalier urmează să fie pus în evidență reieșind din faptul că violarea unui drept internațional, care are drept consecință un impact negativ asupra mediului, se răsfrânge asupra mai multor teritorii. Anume din acest considerent era necesară stabilirea unei reglementări la nivel internațional pentru a evalua impactul asupra mediului.

Potrivit art.2 alin.(1) al Convenției, părțile vor lua, individual sau împreună, toate măsurile adecvate și eficiente pentru prevenirea, reducerea și controlul impactului transfrontalier, negativ semnificativ, pe care activitățile propuse îl produc asupra mediului. Totodată, alin.(2) al articolului nominalizat impune în sarcina statelor obligația de a stabili măsurile juridice, administrative sau de altă natură, necesare pentru aplicarea prevederilor acestei Convenții, inclusiv pentru stabilirea unei proceduri de evaluare a impactului asupra mediului, care să permită participarea publicului la activitățile propuse ce pot cauza un impact transfrontalier negativ semnificativ asupra mediului, precum și la pregătirea documentației de evaluare a impactului asupra mediului.

Republica Moldova a devenit parte la această Convenție privind evaluarea impactului asupra mediului înconjurător în context transfrontalier din 25.02.1991 prin Hotărârea Parlamentului nr.1546-XII din 23.06.1996 (în vigoare pentru Republica Moldova din 10 septembrie 1997).

Urmare a ratificării Convenției la nivel național au fost adoptate două legi, care sunt incidente procedurii de evaluare a impactului asupra mediului:

– Legea privind expertiza ecologică, nr.851 din 29.05.1996;

– Legea privind evaluarea impactului asupra mediului, nr.86 din 29.05.2014.

La fel, a fost emis un ordin al ministrului Mediului nr.9 din 10 februarie 2015 cu privire la implementarea capitolului III al Legii nr.86 din 29 mai 2014 privind evaluarea impactului asupra mediului.

Legislația națională prevede procedura de

of the responsibility of the states for violating an international law, which entails the responsibility of the states for these facts. However, in this sense the cross-border character is to be highlighted by the fact that the violation of an international law, which has as a consequence a negative impact on the environment, is spread over several territories. This is why it was necessary to establish an international regulation to assess the impact on the environment.

According to article 2 paragraph (1) of the Convention, the parties will take, individually or together, all the appropriate and effective measures to prevent, reduce and control the negative, significant cross-border impact that the proposed activities have on the environment. At the same time, paragraph (2) of the nominated article imposes on the states the obligation to establish the legal, administrative or other measures necessary for the application of the provisions of this Convention, including the establishment of a procedure for environmental impact assessment, allowing the participation to the proposed activities that can cause a significant negative transboundary impact on the environment, as well as the preparation of the environmental impact assessment documentation.

The Republic of Moldova became a party to this Convention on environmental impact assessment in a transboundary context of 25.02.1991 by Parliament Decision no. 1546-XII of 23.06.1996 (in force for the Republic of Moldova from 10 September 1997).

Following the ratification of the Convention at the national level, two laws were adopted, which are incidental to the environmental impact assessment procedure:

- Law on ecological expertise, no. 851 of May 29, 1996;

- Law on environmental impact assessment, no.86 of May 29, 2014.

Likewise, an order was issued by the Minister of the Environment no.9 of February 10, 2015 regarding the implementation of chapter III of the Law no.86 of May 29, 2014 regarding the environmental impact assessment.

The national legislation provides for the procedure for carrying out the environmental

efectuare a evaluării impactului asupra mediului, modalitatea de aducere la cunoștința publicului a activităților propuse. În această ordine de idei, menționăm că aducerea la cunoștința publicului, spre exemplu, reprezintă un element imperativ al activității de evaluare a impactului asupra mediului, iar evitarea acestei proceduri oferă dreptul de a contesta acțiunile efectuate, eventual, de a anula actele care au fost emise în vederea autorizării efectuării activităților propuse. Referindu-ne la legislația națională, identificăm o dublare a normelor care țin de evaluarea impactului asupra mediului, dat fiind faptul că de la ratificarea Convenției până la adoptarea Legii cu privire la evaluarea impactului asupra mediului, acestei proceduri îi era incidentă Legea cu privire la expertiza ecologică. Ulterior, odată cu adoptarea Legii cu privire la evaluarea impactului asupra mediului, logic ar fi abrogarea Legii din 1996 sau cel puțin comasarea normelor care se referă la efectuarea studiului privind impactul asupra mediului. Însă, în mod paradoxal, ambele legi sunt funcționale pe teritoriul Republicii Moldova, fapt ce pune în dificultate persoanele interesate de evaluarea impactului asupra mediului în cadrul unei activități propuse. Mai este de menționat că Legea privind evaluarea impactului asupra mediului transpune parțial Directiva 2011/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului (publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene numărul L26 din ianuarie 2012). Expunerea parțială a acestei Directive în legislația națională trezește dubii privitor la corectitudinea testului de compatibilitate efectuat în procesul de armonizare a legislației.

În această ordine de idei, se impune, ca și recomandare sub aspect legislativ, evitarea dublei reglementări, care nu provoacă decât confuzie și nu sporește corectitudinea procesului de evaluare a impactului asupra mediului.

O altă convenție importantă în protecția apelor sub aspect transfrontalier este cea de la Helsinki, din 17 martie 1992 privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și a lacurilor internaționale, la care Republica Moldova a devenit parte în anul 1993 prin Ho-

impact assessment, the method of making the proposed activities known to the public. In this regard, we mention that making the public aware, for example, is an imperative element of the environmental impact assessment activity, and avoiding this procedure gives the right to challenge the actions taken, possibly to cancel the acts that were issued for the authorization of the proposed activities. Referring to the national legislation, we identify a doubling of the norms regarding the environmental impact assessment, given that from the ratification of the Convention to the adoption of the Law on environmental impact assessment, this procedure was subject to the Law on ecological expertise. Subsequently, with the adoption of the Law on environmental impact assessment, it would be logical to repeal the 1996 Law or at least to combine the rules regarding the conduct of the environmental impact study. But, paradoxically, both laws are functional on the territory of the Republic of Moldova, which makes it difficult for people interested in assessing the impact on the environment within a proposed activity. It is also worth mentioning that the Law on environmental impact assessment partly transposes Directive 2011/92 / EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment (published in the Official Journal of the European Union number L26 of January 2012). The partial exposition of this Directive in the national legislation raises doubts regarding the correctness of the compatibility test carried out in the process of harmonizing the legislation.

In the same order of ideas, it is necessary, as a recommendation from a legislative point of view, to avoid double regulation, which only causes confusion and does not increase the correctness of the environmental impact assessment process.

Another important convention in the protection of waters from a cross-border aspect is the one from Helsinki, of March 17, 1992 on the protection and use of transboundary watercourses and international lakes, to which the Republic of Moldova became a party in 1993 by the Decision of the Parliament of the Republic of Moldova no.

tărârea Parlamentului R. Moldova nr.1546-XII din 23.06.1993. La fel, prin Legea nr.207 din 29.07.2005 Republica Moldova a ratificat Protocolul privind apa și sănătatea.

Prevederile Convenției privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a fluviului Dunărea (Convenția pentru protecția fluviului Dunărea), adoptată la Sofia la 29 iunie 1994, ratificată de Parlamentul Republicii Moldova prin Hotărârea nr.323-XIV din 17 martie 1999, are ca scop protecția mediului ambiant în bazinul Dunării, iar acest fapt a contribuit la apariția Legii privind plata pentru poluarea mediului, nr.1540 din 25.02.1998 și a Legii apelor, nr.272 din 23.12.2011. Prin intermediul Convenției privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a fluviului Dunărea și a programelor ei a fost facilitată dezvoltarea colaborării bilaterale și multilaterale în domeniul protecției resurselor de apă, teritoriilor înmlăștinite și diversității hidrologice a Dunării și a regiunii Mării Negre.

Al doilea tratat important, la care R. Moldova este parte, care are ca obiect protecția și utilizarea durabilă a fluviului Dunărea este Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a apelor Prutului și Dunării, semnat pe 28 iunie 2010, la Chișinău.

Astfel, implicarea Republicii Moldova, în calitatea sa de stat riveran, este absolut necesară și valoroasă, prin dezvoltarea cadrului național legal care să contribuie la crearea rețelelor universale și la dezvoltarea sistemelor de prevenire a riscurilor naturale, la prevenirea poluării bazinului dunărean etc.

La nivel internațional era necesară instituirea unei reglementări comune tuturor domeniilor care vizează mediul prin fortificarea dreptului la informație, dreptului de participare la luarea deciziilor, precum și a accesului la justiție.

În această ordine de idei, reieșind din necesitățile enumerate anterior, Convenția Comisiei Economice Europene a Organizației Națiunilor Unite (CEE a ONU) privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu (cunoscută și sub denumirea Convenția de la Aarhus) a

.1546-XII of 23.06.1993. Similarly, by Law no. 207 of 29.07.2005 the Republic of Moldova ratified the Protocol on water and health.

The provisions of the Convention on Cooperation for the Protection and Sustainable Use of the Danube River (Convention for the Protection of the Danube River), adopted in Sofia on June 29, 1994, ratified by the Parliament of the Republic of Moldova by Decision No.323-XIV of March 17, 1999, is intended to protect the environment in the Danube basin, and this fact contributed to the emergence of the Law on the payment for environmental pollution, no. 1540 of 25.02.1998 and of the Water Law, no. 272 of 23.12.2011. Through the Convention on Cooperation for the Protection and Sustainable Use of the Danube River and its programs, it was facilitated the development of bilateral and multilateral cooperation in the field of water resources protection, inland areas and the hydrological diversity of the Danube and the Black Sea region.

The second important treaty, to which Moldova is a party, whose object is the protection and sustainable use of the Danube River is the Agreement between the Government of the Republic of Moldova and the Government of Romania on cooperation for the protection and sustainable use of the waters of the Prut and Danube, signed on June 28 2010, in Chisinau.

Thus, the involvement of the Republic of Moldova, in its capacity as a riparian state, is absolutely necessary and valuable, by developing the national legal framework that will contribute to the creation of universal networks and to the development of natural risk prevention systems, the prevention of pollution of the Danube basin, etc.

At international level, it was necessary to establish a common regulation for all the fields that concern the environment by strengthening the right to information, the right to participate in decision making, as well as access to justice.

In this sense, based on the needs listed above, the Convention of the European Economic Commission of the United Nations (UNECE) on access to information, public participation in decision-making and access to justice in environmental matters (also known as the Aarhus Convention) was opened for signature on June 25,

fost deschisă spre semnare la 25 iunie 1998, în cadrul celei de-a IV-a Conferințe Ministeriale „Mediu pentru Europa” desfășurată în localitatea Aarhus din Danemarca [24, p. 59].

Convenția își are originea în Declarația asupra mediului și dezvoltării, semnată la Summitul Mondial de la Rio încă în 1992, și este consacrată realizării Principiului 10 al Declarației de la Rio, adoptată de 172 de guverne.

La 25 iunie 1998 Convenția a fost semnată de 39 de state, de Uniunea Europeană și a intrat în vigoare la 30 octombrie 2001. Republica Moldova a fost prima care a ratificat Convenția din 7 aprilie 1999 prin Hotărârea Parlamentului nr.346-XIV din 7 aprilie 1999.

Elaborarea și promovarea Convenției privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului – Convenția de la Aarhus – a constituit un progres enorm în vederea dezvoltării bazei juridice internaționale în domeniu [3, p. 256].

Asigurarea calității apelor a fost extinsă prin aprobarea mai multor directive ale Parlamentului European și ale Consiliului Europei nr. 98/83/CE a Consiliului din 3 noiembrie 1998 privind calitatea apei destinate consumului uman, publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene L 330 din 5 decembrie 1998; nr. 2000/60/CE din 23 octombrie 2000 privind stabilirea unui cadru de politică comunitară în domeniul resurselor de apă; nr. 2006/7/CE din 15 februarie 2006 privind gestionarea calității apei pentru scăldat; nr. 2007/60/CE din 23 octombrie 2007 privind evaluarea și gestionarea riscurilor de inundații; nr. 2008/105/CE din 16 decembrie 2008 privind standardele de calitate a mediului în domeniul apei, creează cadrul legal necesar gestionării, protecției și folosinței apelor și transpune parțial Directiva 2013/51/Euratom a Consiliului din 22 octombrie 2013 de stabilire a unor cerințe de protecție a sănătății populației în ceea ce privește substanțele radioactive din apa destinată consumului uman, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 296 din 7 noiembrie 2013.

În condițiile perfecționării legislației Republicii Moldova în vederea armonizării acesteia cu legislația Uniunii Europene, sunt necesare refor-

1998, during the 4th Ministerial Conference „Environment for Europe” held in Aarhus in Denmark [24, p. 59].

The Convention originates from the Declaration on Environment and Development, signed at the Rio World Summit in 1992, and is dedicated to the implementation of Principle 10 of the Rio Declaration, adopted by 172 governments.

On June 25, 1998 the Convention was signed by 39 states, by the European Union and entered into force on October 30, 2001. The Republic of Moldova was the first to ratify the Convention of April 7, 1999 by Parliament Decision No. 346-IV of April 7, 1999.

The development and promotion of the Convention on access to information, justice and public participation in environmental decision-making - the Aarhus Convention - has been a huge step towards developing the international legal base in the field [3, p. 256].

Water quality assurance has been extended by approving several directives of the European Parliament and the Council of Europe no. 98/83 / EC of 3 November 1998 on the quality of water intended for human consumption, published in the Official Journal of the European Communities L 330 of 5 December 1998; no. 2000/60 / EC of 23 October 2000 on establishing a Community policy framework in the field of water resources; no. 2006/7 / EC of 15 February 2006 on bathing water quality management; no. 2007/60 / EC of 23 October 2007 on flood risk assessment and management; no. 2008/105 / EC of 16 December 2008 on environmental quality standards in the field of water, creates the legal framework needed for water management, protection and use and partially transposes Council Directive 2013/51 / Euratom of 22 October 2013 establishing certain water quality requirements for protection of the health of the population with regard to radioactive substances in water intended for human consumption, published in the Official Journal of the European Union L 296 of 7 November 2013.

In the conditions of the improvement of the legislation of the Republic of Moldova in order to harmonize it with the law of the European Union, legislative and institutional reforms are necessary

me legislative și instituționale pentru îndeplinirea prevederilor Acordului de Asociere Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, care a fost semnat la data de 27 iunie 2014 în Bruxelles, Belgia [1]. Acordul a fost ratificat de Parlamentul Republicii Moldova la data de 2 iulie 2014 și de Parlamentul European la data de 13 noiembrie 2014, în special cu referință la:

– art.86 din Capitolul 16 „Mediul înconjurător”, că protecția sporită a mediului va aduce beneficii cetățenilor și întreprinderilor din UE și din Republica Moldova, inclusiv prin îmbunătățirea sănătății publice, prin conservarea resurselor naturale, prin sporirea eficienței economice și ecologice, prin integrarea mediului în alte domenii de politică, precum și prin utilizarea de tehnologii moderne, mai curate, care să contribuie la modele de producție mai sustenabile;

– art.87 lit.c) din Capitolul 16 „Mediul înconjurător”, care prevede cooperarea părților ce vizează conservarea, protejarea, îmbunătățirea și reabilitarea calității mediului, protecția sănătății umane, utilizarea durabilă a resurselor naturale și promovarea măsurilor la nivel internațional pentru a aborda problemele legate de mediu la nivel regional sau global pentru a aborda problemele legate de calitatea apei și gestionarea resurselor de apă, inclusiv gestionarea riscurilor de inundații, deficitul de apă și seceta;

– art.87 lit.l) din Capitolul 16 „Mediul înconjurător”, care prevede cooperarea părților în domeniul sistemelor de monitorizare și de informare în domeniul mediului;

– art.89 lit.b) din Capitolul 16 „Mediul înconjurător”, care prevede că cooperarea include printre altele și obiective, elaborarea unor strategii sectoriale privind calitatea apei și gestionarea resurselor de apă;

– art.110 alin.2 din Capitolul 20 „Dezvoltarea regională, cooperarea la nivel transfrontalier și regional”, care prevede că părțile își sporesc cooperarea transfrontalieră vizând restabilirea navigației pe râul Prut, ceea ce va conduce la prevenirea inundațiilor în bazinul hidrografic al râului, la îmbunătățirea calității apei și a irigațiilor

in order to fulfill the provisions of the Association Agreement of the Republic of Moldova on the one hand, and the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand, which was signed on 27 June 2014 in Brussels, Belgium [1]. The agreement was ratified by the Parliament of the Republic of Moldova on July 2, 2014 and by the European Parliament on November 13, 2014, in particular with reference to:

– Article 86 of Chapter 16 „The environment”, that the increased protection of the environment will benefit citizens and businesses in the EU and in the Republic of Moldova, including by improving public health, by conserving natural resources, by increasing economic and ecological efficiency, by integrating environment in other policy areas, as well as through the use of cleaner modern technologies that contribute to more sustainable production models;

– art.87 letter c) of Chapter 16 „The environment”, which provides for the cooperation of the parties aimed at preserving, protecting, improving and rehabilitating the quality of the environment, the protection of human health, the sustainable use of natural resources and the promotion of measures at international level to address environmental issues at regional or global level to address issues of water quality and water resource management, including flood risk management, water shortage and drought;

– art.87 letter.l) of Chapter 16 „The environment”, which provides for the cooperation of the parties in the field of environmental monitoring and information systems;

– art.89 letter b) of Chapter 16 „Environment”, which provides that the cooperation includes among others and objectives the elaboration of sectoral strategies regarding the quality of the water and the management of the water resources;

– art.110 paragraph 2 of Chapter 20 „Regional development, cross-border and regional cooperation”, which provides that the parties increase their cross-border cooperation aimed at restoring navigation on the Prut River, which will lead to flood prevention in the river’s basin,

agricole, la intensificarea activităților economice;

- art.113 din Capitolul 21 „Sănătatea Publică”, care prevede cooperarea părților în domeniul sănătății publice pentru a ridica nivelul siguranței sănătății publice și al protecției sănătății umane ca o condiție prealabilă pentru dezvoltare durabilă și creștere economică.

Precum și întru transpunerea:

- Directiva 2000/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2000 de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apei astfel cum a fost modificată prin Decizia nr. 2455/2001/CE;

- Directiva 2007/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2007 privind evaluarea și gestionarea riscurilor de inundații;

- Directiva 91/271/CEE a Consiliului din 21 mai 1991 privind tratarea apelor urbane reziduale astfel cum a fost modificată prin Directiva 98/15/CE și prin Regulamentul (CE) nr. 1882/2003;

- Directiva 98/83/CE a Consiliului din 3 noiembrie 1998 privind calitatea apei destinate consumului uman, astfel cum a fost modificată prin Regulamentul (CE) nr. 1882/2003;

- Directiva 91/676/CEE a Consiliului din 12 decembrie 1991 privind protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole, astfel cum a fost modificată prin Regulamentul (CE) nr. 1882/2003.

Perfecționarea legislației naționale în vederea armonizării acesteia cu legislația Uniunii Europene va permite Republicii Moldova să participe cu drepturi depline la atragerea asistenței tehnice, consultative și juridice pentru implementarea acestui Acord și, respectiv, va contribui la implementarea tratatelor internaționale ratificate de Republica Moldova.

Legislația națională este condiționată de necesitatea promovării politicii naționale a statului în domeniul armonizării legislației naționale cu legislația Uniunii Europene și realizării acordurilor internaționale la care Republica Moldova este parte în domeniul protecției mediului, precum și de necesitatea promovării politicii privind calitatea apelor orientate spre prevenirea, diminuarea

to improve the quality of water and agricultural irrigation, to intensify economic activities

- Article 113 of Chapter 21 „Public Health”, which provides for the cooperation of the parties in the field of public health in order to raise the level of public health safety and human health protection as a precondition for sustainable development and economic growth.

As well as in transposition:

- Directive 2000/60 / EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a Community water policy framework as amended by Decision no. 2455/2001/ EC;

- Directive 2007/60 / EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2007 on the assessment and management of flood risks;

- Council Directive 91/271 / EEC of 21 May 1991 on the treatment of urban waste water as amended by Directive 98/15 / EC and Regulation (EC) no. 1882/2003;

- Council Directive 98/83 / EC of 3 November 1998 on the quality of water intended for human consumption, as amended by Regulation (EC) no. 1882/2003;

- Council Directive 91/676 / EEC of 12 December 1991 on the protection of waters against pollution with nitrates from agricultural sources, as amended by Regulation (EC) no. 1882/2003.

The improvement of the national legislation in order to harmonize it with the European Union legislation will allow the Republic of Moldova to participate with full rights in attracting the technical, consultative and legal assistance for the implementation of this Agreement, and will respectively contribute to the implementation of the international treaties ratified by the Republic of Moldova.

The national legislation is conditioned by the need to promote the national policy of the state in the field of harmonization of the national legislation with the European Union legislation and the achievement of the international agreements to which the Republic of Moldova is part in the field of environmental protection, as well as of the need to promote the policy on the qual-

și monitorizarea efectelor ecologice substanțiale.

Un loc important în politica statului trebuie să-l ocupe soluționarea problemelor de mediu, fapt confirmat de art. 37 din Constituția Republicii Moldova [4], care garantează dreptul fiecărui cetățean la un mediu înconjurător sănătos.

Acest drept constituțional reprezintă temelia cadrului politico-juridic, de la care pornesc direcțiile strategice din domeniul protecției mediului, utilizării durabile a resurselor naturale, garantarea securității ecologice și integrarea aspectelor de protecție a mediului în politicile sectoriale.

La fel, Constituția Republicii Moldova stabilește în art. 34 alin.(1) că „dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit”. Iar art. 37 alin.(4) din Constituția Republicii Moldova precizează că persoanele fizice și juridice răspund pentru daunele pricinuite sănătății și avutului unei persoane ca urmare a unor contravenții ecologice. Ceea ce ne face să nu fim de acord cu finalul acestui conținut, deoarece aceste persoane trebuie să răspundă pentru cauzarea de daune pricinuite ca urmare și a unor infracțiuni ecologice. Toate acestea spuse considerăm că trebuie să fie luate în considerare la modul cel mai serios de legiuitorul Republicii Moldova.

Conducerea Republica Moldova la capitolul perfecționarea legislației naționale în vederea armonizării acesteia cu legislația Uniunii Europene nu a stat indiferentă și prin Strategia Națională de Dezvoltare (SND) „Moldova 2020” aprobată de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr.166 din 11.07.2012, s-a obligat să depună toate eforturile necesare pentru asigurarea tranziției spre o dezvoltare economică verde, care promovează principiile dezvoltării durabile și contribuie la reducerea sărăciei, inclusiv prin asigurarea unei guvernări mai bune în domeniul dezvoltării durabile, prin integrarea și fortificarea aspectelor protecției mediului în toate domeniile de dezvoltare social-economică a țării.

Însă domeniul protecției mediului nu a fost printre prioritățile Guvernului Republicii Moldova și nu s-a regăsit în SND „Moldova 2020”. Analiza priorităților de dezvoltare economică in-

ity of the water oriented towards the prevention, diminution and monitoring of substantial ecological effects.

An important place in the politics of the state must occupy the solution of environmental problems, fact confirmed by art. 37 of the Constitution of the Republic of Moldova [4], which guarantees the right of every citizen to a healthy environment.

This constitutional right is the foundation of the political-legal framework, from which the strategic directions in the field of environmental protection, the sustainable use of natural resources, the guarantee of ecological security and the integration of the environmental protection aspects in the sectoral policies start.

Similarly, the Constitution of the Republic of Moldova establishes in art. 34 paragraph (1) that „the right of the person to have access to any information of public interest cannot be restricted”. And art. 37 paragraph (4) of the Constitution of the Republic of Moldova specifies that natural and legal persons are liable for damages due to the health and damage of a person as a result of ecological contraventions. Which causes us to disagree with the end of this content, because these people must be held responsible for causing damages as a result of ecological crimes. All this said we consider that they must be considered in the most serious way by the legislator of the Republic of Moldova.

The leadership of the Republic of Moldova regarding the improvement of the national legislation in order to harmonize it with the law of the European Union was not indifferent also by the National Development Strategy (SND) „Moldova 2020” approved by the Parliament of the Republic of Moldova by Law no.166 of 11.07.2012, it was obliged to make every effort to ensure the transition to green economic development, which promotes sustainable development principles and contributes to poverty reduction, including by ensuring better governance in the field of sustainable development, by integrating and strengthening environmental protection issues in all areas of social development -economic of the country.

However, the field of environmental pro-

cluse în SND „Moldova 2020” a constatat că doar prioritățile „Investiții publice în infrastructura de drumuri naționale și locale” și „Diminuarea consumului de energie prin sporirea eficienței energetice” reflectă anumite aspecte legate de mediu ce țin de emisiile de substanțe nocive de la consumul carburanților și de emisiile de gaze cu efect de seră, în cazul pierderilor de energie termică.

Printr-o analiză la nivelul ariilor de politici, Cancelaria de Stat, cu suportul ONU, relevă că cele mai mari discrepanțe se atestă pentru domeniul de politici „Mediu” (Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă 6, 7, 13, 15 și 15), care sunt reflectate destul de slab în SND „Moldova 2020” – 85% și, respectiv, 78% din ținte nu sunt corelate cu SND [21].

La momentul actual unicul document orientat spre asigurarea calității apelor este Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 [11], care prevede o transpunere mai complexă a prevederilor directivelor Uniunii Europene de mediu, unde ca urmare vor fi elaborate proiecte de legi speciale ca legea cu privire la apa potabilă; îmbunătățirea calității a cel puțin 50% din apele de suprafață prin implementarea sistemului de management al bazinelor hidrografice; asigurarea accesului, până în anul 2023, a circa 80% din populație la sisteme și servicii sigure de alimentare cu apă și a circa 65 % la sisteme și servicii de canalizare. Viziunea strategică a documentului de politică în domeniul mediului este asigurarea unei protecții durabile a mediului prin dezvoltarea unui cadru instituțional și de politici eficiente în domeniu.

Bazele politicii de mediu la etapa de tranziție la economia de piață au fost puse de Legea privind protecția mediului înconjurător, nr.1515-XII din 16.06.1993 [15]. Această lege vizează în mod direct securitatea ecologică a populației, utilizarea rațională a resurselor naturale, precum și conservarea naturii și protecția mediului.

Legea apelor, nr.272 din 23.12.2011, are drept obiective gestionarea și protecția apelor de suprafață și a celor subterane, inclusiv măsurile de prevenire și de combatere a inundațiilor, a eroziunii și măsurile de contracarare a secetei și a deșertificării și activitățile care au impact asupra apelor de suprafață și a celor subterane, inclusiv

protecția nu a fost printre prioritățile Guvernului Republicii Moldova și nu a fost găsită în SND „Moldova 2020”. Analiza priorităților dezvoltării economice incluse în SND „Moldova 2020” a găsit că doar prioritățile „Investiții publice în infrastructura de drumuri naționale și locale” și „Reducerea consumului de energie prin sporirea eficienței energetice” reflectă anumite aspecte legate de mediu ce țin de emisiile de substanțe nocive de la consumul carburanților și de emisiile de gaze cu efect de seră, în cazul pierderilor de energie termică.

Printr-o analiză la nivelul ariilor de politici, Cancelaria de Stat, cu suportul ONU, relevă că cele mai mari discrepanțe se atestă pentru domeniul de politici „Mediu” (Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă 6, 7, 13, 15 și 15), care sunt reflectate destul de slab în SND „Moldova 2020” – 85% și, respectiv, 78% din ținte nu sunt corelate cu SND [21].

La momentul actual unicul document orientat spre asigurarea calității apelor este Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 [11], care prevede o transpunere mai complexă a prevederilor directivelor Uniunii Europene de mediu, unde ca urmare vor fi elaborate proiecte de legi speciale ca legea cu privire la apa potabilă; îmbunătățirea calității a cel puțin 50% din apele de suprafață prin implementarea sistemului de management al bazinelor hidrografice; asigurarea accesului, până în anul 2023, a circa 80% din populație la sisteme și servicii sigure de alimentare cu apă și a circa 65 % la sisteme și servicii de canalizare. Viziunea strategică a documentului de politică în domeniul mediului este asigurarea unei protecții durabile a mediului prin dezvoltarea unui cadru instituțional și de politici eficiente în domeniu.

Bazele politicii de mediu la etapa de tranziție la economia de piață au fost puse de Legea privind protecția mediului înconjurător, nr.1515-XII din 16.06.1993 [15]. Această lege vizează în mod direct securitatea ecologică a populației, utilizarea rațională a resurselor naturale, precum și conservarea naturii și protecția mediului.

Legea apelor, nr.272 din 23.12.2011, are drept obiective gestionarea și protecția apelor de suprafață și a celor subterane, inclusiv măsurile de prevenire și de combatere a inundațiilor, a eroziunii și măsurile de contracarare a secetei și a deșertificării și activitățile care au impact asupra apelor de suprafață și a celor subterane, inclusiv

captarea și folosința apei, deversarea apelor uzate și a poluanților, alte activități care ar putea dăuna calității apelor [19].

În Legea cu privire la resursele naturale, nr.1102 din 06.02.1997, sunt stabilite principiile de bază ale gestiunii resurselor naturale prin activitate de reglementare, evidență și control al utilizării și reproducerii lor. Printre principiile de bază sunt stipulate: asigurarea unei folosiri durabile (ce nu duce la degradare) a acestora; prevenirea efectelor negative ale activității economice asupra resurselor naturale [16].

Legea cu privire la activitatea hidrometeorologică, nr.1536-XIII din 25.02.1998, prevede sarcinile Serviciului Hidrometeorologic de Stat, care este instituția abilitată la nivel național. Prin intermediul acestei instituții la nivel național acesta efectuează ținerea, în comun cu organele interesate ale ministerelor și departamentelor, a evidenței de stat a resurselor acvatice potrivit indicilor cantitativi și calitativi și utilizarea acestora conform unui sistem unic, ținerea cadastrului apelor [18].

Noua lege privind calitatea apei potabile, nr.182 din 19 decembrie 2019, are drept obiectiv protecția sănătății umane împotriva efectelor nefaste ale contaminării apei potabile prin asigurarea inofensivității și purității acesteia și stabilește cadrul legal privind calitatea apei potabile, precum și măsurile din partea autorităților responsabile pentru asigurarea conformității calității apei potabile [20].

Problema protecției mediului înconjurător în Republica Moldova este asigurată atât la nivel legislativ-normativ, cât și la nivel instituțional satisfăcător. După mai multe reformări instituționale controlul ecologic de stat revine în totalitate Inspectoratului pentru Protecția Mediului, care este instituția publică de nivel național cu structuri desconcentrate în teritoriu în conformitate cu divizarea teritorial-administrativă a țării. După reforma instituțională a Inspectoratului, care a modificat structura și câmpul de atribuții, activitatea s-a axat mai mult pe inspecție și control ecologic. Inspectoratul, începând cu 15 octombrie 2018 activează conform Hotărârii Guvernului nr. 548 din 13.06.2018 cu privire la

to counter drought and desertification and their activities. impact on surface and groundwater, including water capture and utilization, wastewater and pollutant discharge, other activities that could adversely affect water quality [19].

In the Law on natural resources, no 1102 of 06.02.1997, the basic principles of the management of natural resources are established through activity of regulation, records and control of their use and reproduction. Among the basic principles are stipulated: ensuring a sustainable use (which does not lead to degradation); the prevention of the negative effects of the economic activity on the natural resources [16].

The law on hydrometeorological activity, no. 1536-XIII of 25.02.1998, stipulates the tasks of the State Hydrometeorological Service, which is the nationally authorized institution. Through this institution at national level, it carries out, together with the interested bodies of the ministries and departments, the state record of the aquatic resources according to the quantitative and qualitative indices and their use according to a unique system, the keeping of the water cadastre [18].

The new law on drinking water quality, no.182 of December 19, 2019, aims to protect human health against the adverse effects of drinking water contamination by ensuring its harmlessness and purity and establishes the legal framework for drinking water quality, as well as the measures by the responsible authorities to ensure the conformity of the quality of the drinking water [20].

The problem of environmental protection in the Republic of Moldova is ensured both at the legislative-normative level and at a satisfactory institutional level. After several institutional reforms, the ecological control of the state is entirely the responsibility of the Inspectorate for Environmental Protection, which is the public institution of national level with structures deconcentrated in the territory according to the territorial-administrative division of the country. After the institutional reform of the Inspectorate, which changed the structure and the field of attributions, the activity focused more on ecological inspection and control. The Inspectorate, starting with October 15, 2018, activates according to the Government Decision no. 548 of 13.06.2018 regarding the or-

organizarea și funcționarea Inspectoratului pentru Protecția Mediului (IPM) ce se axează mai mult pe inspecție și control ecologic.

Conform acestui act normativ din atribuțiile Inspectoratului au decăzut expertiza ecologică de stat a activităților economice preconizate, reglementarea și autorizarea utilizării resurselor naturale, astfel, eliberarea actelor permissive a trecut la Agenția de Mediu nou-creată. Inspectoratul pe viitor va efectua inspecția și controlul ecologic de stat la toate componentele de mediu – aer, apă, floră, faună, resurse minerale, gestiunea deșeurilor. Astfel, IPM va fi principalul subiect al dreptului ecologic, care va constata și va examina contravențiile de mediu, va aplica sancțiunile de mediu și calcula prejudiciul cauzat.

În urma acestei analize este clar că modernizarea politicii și legislației în domeniul asigurării calității apelor va prezenta o provocare majoră pentru Republica Moldova.

În general, documentele generale de politici de dezvoltare a sectoarelor-cheie a economiei naționale duc lipsă de prioritizare a acțiunilor și sunt puțin orientate spre ameliorarea mediului, documentele de politici nu stabilesc ținte cuantificabile de asigurare a calității apelor.

Domeniul protecției mediului nu a fost printre prioritățile guvernelor din Republica Moldova și nu s-a regăsit în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”. În rezultat, au fost alocate resurse bugetare modeste pentru crearea infrastructurii de mediu. În același timp, legislația de mediu era promovată cu dificultate sau modificată la nivel de Guvern și Parlament, dar nu în favoarea protecției mediului, ci pentru protecția intereselor unor reprezentanți din sectorul de afaceri.

Chiar în conținutul strategiei este menționat că asigurarea unei creșteri economice calitative prin eliminarea constrângerilor critice și reducerea sărăciei reprezintă efecte scontate pe termen scurt. Pe termen mediu și lung, preocuparea fundamentală a autorităților ține de promovarea bunăstării – un concept care înglobează diferite aspecte ale dezvoltării, printre care se numără și sănătatea publică, securitatea personală, accesul la cultură și, nu în ultimul rând, un mediu ambiant curat.

organizarea și funcționarea Inspectoratului pentru Protecția Mediului (IPM) care se axează mai mult pe inspecție și control ecologic.

Conform acestui act normativ din atribuțiile Inspectoratului, expertiza ecologică de stat a activităților economice preconizate, reglementarea și autorizarea utilizării resurselor naturale au scăzut, astfel, eliberarea actelor permissive a trecut la Agenția de Mediu nou-creată. Inspectoratul pe viitor va efectua inspecția și controlul ecologic de stat la toate componentele de mediu – aer, apă, floră, faună, resurse minerale, gestiunea deșeurilor. Astfel, IPM va fi principalul subiect al dreptului ecologic, care va constata și va examina contravențiile de mediu, va aplica sancțiunile de mediu și calcula prejudiciul cauzat.

În urma acestei analize este clar că modernizarea politicii și legislației în domeniul asigurării calității apelor va prezenta o provocare majoră pentru Republica Moldova.

În general, documentele generale de politici de dezvoltare a sectoarelor-cheie a economiei naționale duc lipsă de prioritizare a acțiunilor și sunt puțin orientate spre ameliorarea mediului, documentele de politici nu stabilesc ținte cuantificabile de asigurare a calității apelor.

Domeniul protecției mediului nu a fost printre prioritățile guvernelor din Republica Moldova și nu s-a regăsit în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”. În rezultat, au fost alocate resurse bugetare modeste pentru crearea infrastructurii de mediu. În același timp, legislația de mediu era promovată cu dificultate sau modificată la nivel de Guvern și Parlament, dar nu în favoarea protecției mediului, ci pentru protecția intereselor unor reprezentanți din sectorul de afaceri.

Chiar în conținutul strategiei este menționat că asigurarea unei creșteri economice calitative prin eliminarea constrângerilor critice și reducerea sărăciei reprezintă efecte scontate pe termen scurt. Pe termen mediu și lung, preocuparea fundamentală a autorităților ține de promovarea bunăstării – un concept care înglobează diferite aspecte ale dezvoltării, printre care se numără și sănătatea publică, securitatea personală, accesul la cultură și, nu în ultimul rând, un mediu ambiant curat.

Este cunoscut faptul că, în lipsa unui efort susținut, creșterea economică are un impact negativ asupra mediului drept urmare a sporirii poluării industriale și a creșterii consumului. Reglementările care au menirea să contracareze acest efect sunt tratate de către mediul de afaceri drept o povară excesivă. Însă, la nivelul politicilor naționale, caracterul durabil al creșterii economice este important în egală măsură.

În această ordine de idei, viziunea strategică a Guvernului pe termen mediu și lung este reconcilierea între necesitatea de dezvoltare economică accelerată și protecția mediului în conformitate cu standardele europene. Acest lucru va avea loc prin: (i) atingerea unei rate de dezvoltare economică care să permită finanțarea crescândă a măsurilor de protecție a mediului și (ii) reglementarea echilibrată a mediului de afaceri, atât din punctul de vedere al impactului economic, cât și din punctul de vedere al impactului asupra mediului [23].

Toate aceste strategii au întâmpinat și întâmpină dificultăți semnificative în realizarea lor. Motivul fundamental care determină o atare stare de lucruri, când cele mai importante documente de dezvoltare ramurală rămân a fi fără impact pentru țară, constă în lipsa de studii de fundamentare a obiectivelor formulate în aceste documente de politici. După părerea noastră, obiectivele stabilite sunt mai degrabă doleanțe, întrucât nu au în spate justificări financiare și organizatorice privind impactul social, tehnico-economic, capacitatea de a investi etc.

Așa cum am menționat mai sus, Republica Moldova, aflată în proces de negociere a acordului de asociere cu Uniunea Europeană (UE), și-a asumat o serie de angajamente în mai multe domenii pe baza alinierii legislației și standardelor naționale la legislația și standardele comunitare. Elaborarea și implementarea cu succes a Strategiei de alimentare cu apă și sanitație (2014-2028) [10] plasează serviciile publice de alimentare cu apă și sanitație în sfera activităților de interes economic general, așa cum sunt ele definite în Carta Verde a UE și încearcă să alinieze aceste servicii la conceptul european.

Necesitatea elaborării unei strategii noi,

a clean environment.

It is known that, in the absence of a sustained effort, economic growth has a negative impact on the environment as a result of increased industrial pollution and increased consumption. Regulations that are designed to counteract this effect are treated by the business environment as an excessive burden. But at the level of national policies, the sustainability of economic growth is equally important.

In this sense, the strategic vision of the Government in the medium and long term is the reconciliation between the need for accelerated economic development and the protection of the environment in accordance with European standards. This will be achieved by: (i) achieving an economic development rate that allows for increasing financing of environmental protection measures and (ii) balanced regulation of the business environment, both from the point of view of economic impact and from the point of view of the environmental impact [23].

All of these strategies have encountered significant difficulties in achieving them. The fundamental reason that determines such a state of affairs, when the most important documents of branch development remain without impact for the country, is the lack of studies to substantiate the objectives formulated in these policy documents. In our opinion, the objectives set are rather desires, as they do not have financial and organizational justifications for the social, technical-economic impact, the ability to invest, etc.

As mentioned above, the Republic of Moldova, which is in the process of negotiating the association agreement with the European Union (EU), has made a number of commitments in several areas based on aligning national legislation and standards with EU legislation and standards. Successful development and implementation of the Water Supply and Sanitation Strategy (2014-2028) [10] places the public water supply and sanitation services in the sphere of activities of general economic interest, as defined in the EU Green Charter and tries to align these services with the European concept.

The need to develop a new strategy, aligned with the current requirements of the company

aliniată la cerințele actuale ale societății și la legislația comunitară, a decurs din analiza și evaluarea rezultatelor obținute la implementarea Strategiei privind aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților din Republica Moldova, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.662 din 13 iunie 2007, Programului de alimentare cu apă și de canalizare a localităților din Republica Moldova până în anul 2015, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1406 din 30 decembrie 2005, și Programului Național „Satul Moldovenesc”.

Strategia de alimentare cu apă și sanitație s-a bazat pe documente-cheie, aprobate la nivel național, cum sunt Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului; Concepția politicii de mediu, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr.605 din 2 noiembrie 2001; Programul Național de asigurare a securității ecologice pentru anii 2007-2015, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 304 din 17 martie 2007; Strategia națională de dezvoltare regională pentru anii 2013-2015, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.685 din 4 septembrie 2013; Indicatorii-țintă și termenele de implementare din cadrul Protocolului Apa și Sănătatea, aprobați prin Ordinul comun al ministrului Sănătății și ministrului Mediului nr.17/115 din 19 februarie 2010).

În opinia noastră, Republica Moldova își respectă angajamentele privind armonizarea legislației naționale la legislația comunitară în conformitate cu Acordul de Asociere, după care va implementa și monitoriza convențiile internaționale ratificate cu relevanță pentru domeniul alimentării cu apă și sanitației.

Pentru a stimula domeniul alimentării cu apă și sanitației, accentul în îmbunătățirea cadrului de reglementare va fi pus pe armonizarea Directivei Cadru Apa 2000/60/CE, Directivei 91/271/CEE cu privire la tratarea apei uzate urbane și Directivei 98/83/CE privind calitatea apei destinată consumului uman, prin elaborarea și adoptarea prezentei Strategii, legii privind serviciile publice de alimentare cu apă și sanitație, actelor secundare la Legea Apelor nr.272 din 23 decembrie 2011 și altor acte legislative.

Standardele și normele tehnice din domeniul alimentării cu apă și sanitației vor fi revizuite,

and to the Community legislation, resulted from the analysis and evaluation of the results obtained when implementing the Strategy on water supply and sewerage in the Republic of Moldova, approved by Government Decision no. 662 of June 13, 2007, To the water supply and sewerage program of the localities in the Republic of Moldova until 2015, approved by the Government Decision no. 1406 from December 30, 2005, and to the National Program “The Moldovan Village”.

The strategy of water supply and sanitation was based on key documents, approved at national level, such as the Millennium Development Goals; The concept of the environmental policy, approved by the Parliament Decision no. 605 of November 2, 2001; The National Program for the assurance of ecological security for the years 2007-2015, approved by Government Decision no. 304 of March 17, 2007; The national strategy for regional development for the years 2013-2015, approved by the Government Decision no.685 of September 4, 2013; Target indicators and implementation deadlines within the Water and Health Protocol, approved by the Joint Order of the Minister of Health and the Minister of the Environment no. 17/115 of 19 February 2010).

In our opinion, the Republic of Moldova respects its commitments regarding the harmonization of the national legislation with the Community legislation in accordance with the Association Agreement, after which it will implement and monitor the international conventions ratified with relevance for the field of water supply and sanitation.

In order to stimulate the field of water supply and sanitation, the focus on improving the regulatory framework will be placed on the harmonization of the Water Framework Directive 2000/60 / EC, the Directive 91/271 / EEC on the treatment of urban waste water and the Directive 98/83 / EC regarding the quality of water intended for human consumption, by elaborating and adopting the present Strategy, the law on public water supply and sanitation services, the secondary acts to the Water Law no. 272 of December 23, 2011 and other legislative acts.

The standards and technical norms in the field of water supply and sanitation will be re-

adaptate și actualizate pentru a asigura abordări îmbunătățite pentru proiectarea, construcția și operarea infrastructurii sectorului alimentare cu apă și sanitație, a serviciilor și echipamentelor din domeniile identificate ca fiind critice prin generarea unor costuri inutile.

Constatăm cu satisfacție că în Republica Moldova s-a reușit o colaborare fructuoasă dintre Ministerul Sănătății și Ministerul Mediului în domeniul implementării în Republica Moldova a Protocolului privind Apa și Sănătatea al Convenției privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și a lacurilor internaționale (Helsinki, 17 martie 1992), la care țara noastră este parte din anul 2005. Protocolul privind Apa și Sănătatea este primul Acord Internațional adoptat, în special, pentru atingerea unui nivel adecvat de alimentare cu apă potabilă sigură și sanitație îmbunătățită pentru toți și pentru protecția eficientă a resurselor de apă, folosite ca surse de apă potabilă.

În cei 11 ani de colaborare a acestor ministere în cadrul Protocolului au fost atrași mulți parteneri de încredere, atât de nivel internațional, precum: Comisia Economică pentru Europa a Organizației Națiunilor Unite, Organizația Mondială a Sănătății/ Biroul regional pentru Europa, Agenția Elvețiană pentru Cooperare și Dezvoltare etc., cât și de nivel național: autorități publice centrale și locale, instituții și operatori, care prestează servicii de alimentare cu apă și de canalizare, organizații neguvernamentale din domeniu, savanți și publicul larg, care au contribuit la dezvoltarea unei ambianțe favorabile dintre cele două domenii importante pe care se sprijină Protocolul – Apa și Sănătatea. În urma acestei colaborări a fost elaborat și aprobat, prin Hotărârea Guvernului nr.1063 din 16 septembrie 2016, primul Program Național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025, cu Planul de Acțiuni și țintele naționale la Protocol [12].

Suntem convinși că aprobarea acestui Program de către Guvernul Republicii Moldova va mobiliza, cu siguranță, responsabilii pentru realizarea obiectivelor stabilite, ca să depună eforturi pentru consolidarea sistemelor de sănătate,

revised, adapted and updated to ensure improved approaches for the design, construction and operation of the infrastructure of the water supply and sanitation sector, of the services and equipment in the areas identified as critical by generating some unnecessary costs.

We find with satisfaction that in the Republic of Moldova a successful collaboration between the Ministry of Health and the Ministry of the Environment has been achieved in the field of implementation in the Republic of Moldova of the Protocol on Water and Health of the Convention on the protection and use of transboundary watercourses and international lakes (Helsinki, March 17, 1992), to which our country is part of 2005. The Protocol on Water and Health is the first International Agreement adopted, in particular, to achieve an adequate level of safe drinking water supply and improved sanitation for all and for the efficient protection of water resources, used as sources of drinking water.

In the 11 years of collaboration of these ministries under the Protocol, many trusted partners have been attracted, both internationally, such as: the Economic Commission for Europe of the United Nations, the World Health Organization / the Regional Office for Europe, the Swiss Agency for Cooperation. and Development etc., as well as at national level: central and local public authorities, institutions and operators, providing water supply and sewerage services, non-governmental organizations in the field, scientists and the general public, who have contributed to the development a favorable atmosphere between the two important areas on which the Protocol - Water and Health is supported. As a result of this collaboration, the first National Program for the Implementation of the Protocol on Water and Health in the Republic of Moldova for the years 2016-2025 was elaborated and approved by the Government Decision no. 1063, with Action Plan and national targets for the Protocol [12].

We are convinced that the approval of this Program by the Government of the Republic of Moldova will certainly mobilize those responsible for achieving the set objectives, to make efforts to strengthen the health systems, impossible without a safe water for drinking, to improve the

imposibilă fără o apă sigură pentru băut, îmbunătățirea gestionării resurselor de apă și calității serviciilor de alimentare cu apă și sanitație, abordării viitoarelor riscuri pentru sănătate.

Pentru a facilita elaborarea indicatorilor-țintă de către părțile la Protocol, Organizația Mondială a Sănătății și CEE a ONU au adoptat Ghidul privind stabilirea indicatorilor-țintă, evaluarea progresului și raportare (nr. ECE/MP.WH/5 EUDHP1003944/4.2/2/1 UNECE și OMS/EURO, 2010), care stabilește 20 de domenii ale Protocolului privind elaborarea indicatorilor-țintă.

În conformitate cu articolul 6 al Protocolului, în Republica Moldova au fost aprobați indicatori-țintă și termene de control pentru 20 de domenii ale Protocolului, prin Ordinul comun al Ministerului Mediului și Ministerului Sănătății nr.91/704 din 20 octombrie 2010.

Pentru revizuirea indicatorilor-țintă și stabilirea unor noi termene de control privind realizarea acestora, a fost evaluată legislația națională existentă și politicile, strategiile și programele privind gestionarea resurselor de apă, alimentarea cu apă și sanitație și alte aspecte legate de aceste probleme.

Astfel, sectorul apă și sanitație are o insuficiență a cadrului normativ și standarde conforme celor ale Uniunii Europene, inclusiv pentru sistemele mici din mediul rural. Acest sector actualmente se bazează în mare parte pe norme și reguli în construcții (NRC, SNIIP și standarde de stat STAS, GOST), care au fost elaborate și aplicate în fosta Uniune Sovietică. Aceste acte sunt depășite și conduc la investiții capitale și costuri operaționale majorate, infrastructura devine supradimensionată.

Necesită restructurare și orientare spre standardele UE mecanismul de planificare, proiectare, construcție, expertizare, control și exploatarea a infrastructurii de apă și canalizare. Normele existente pentru proiectare includ prevederi comune pentru zonele urbane și rurale, supradimensionarea sistemelor rurale, cerințele înalte față de debitele antiincendiar și volumele de înmagazinare a apei. Unele tehnologii moderne de tratare/epurare a apelor uzate nu sunt prevăzute

management of water resources and the quality of services. of water supply and sanitation, addressing future health risks.

In order to facilitate the development of the target indicators by the parties to the Protocol, the World Health Organization and the UNECE have adopted the Guidance on setting the target indicators, assessing progress and reporting (no. ECE / MP.WH / 5 EUDHP1003944 / 4.2 / 2 / 1 UNECE and WHO / EURO, 2010), which establishes 20 areas of the Protocol regarding the elaboration of the target indicators.

In accordance with Article 6 of the Protocol, target indicators and control terms for 20 areas of the Protocol have been approved in the Republic of Moldova, by the joint Order of the Ministry of Environment and the Ministry of Health no.91 / 704 of October 20, 2010.

For the review of the target indicators and the establishment of new control terms regarding their achievement, the existing national legislation and policies, strategies and programs regarding water resources management, water supply and sanitation and other issues related to these issues were evaluated.

Thus, the water and sanitation sector has an insufficient normative framework and standards conforming to the European Union, including for small rural systems. This sector is currently largely based on norms and rules in construction (NRC, SNIIP and state standards STAS, GOST), which were developed and applied in the former Soviet Union. These documents are outdated and lead to increased capital investments and operational costs, the infrastructure becomes oversized.

Requires restructuring and orientation to EU standards the mechanism of planning, design, construction, expertise, control and operation of water and sewerage infrastructure.

Existing design norms include common provisions for urban and rural areas, oversizing rural systems being high requirements for firefighting and water storage volumes. Some modern wastewater treatment / treatment technologies are not provided by the existing norms, creating an obstacle in their implementation (for example, wastewater treatment plants such as built-up wetlands (ZUC), Ecosan-type toilets, etc.).

de normele existente, creînd un obstacol în implementarea acestora (de exemplu, stații de epurare a apelor uzate de tip zone umede construite (ZUC), toalete de tip Ecosan etc.).

Acquis-ul Uniunii Europene în domeniul apei este parțial armonizat prin adoptarea Legii apelor nr. 272 din decembrie 2011. Aproximarea insuficientă a legislației naționale la cea europeană este condiționată de lipsa experienței în acest domeniu și lipsa de resurse financiare pentru a pregăti baza implementării actelor normative armonizate. Pentru îmbunătățirea cadrului de reglementare este necesară aproximarea directivelor Uniunii Europene din domeniul apelor: 1) Directiva-cadru 2000/60/EC de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apei; 2) Directiva 91/271/EEC privind epurarea apelor uzate urbane; 3) Directiva 98/83/CE privind calitatea apei destinate consumului uman; 4) Directiva 91/676/CEE privind protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole; 5) Directiva 2007/60/CE privind evaluarea și gestionarea riscurilor de inundații.

Subliniem că recenta lege privind calitatea apei potabile, nr.182 din 19 decembrie 2019 stabilește cadrul legal privind calitatea apei potabile, precum și măsurile din partea autorităților responsabile pentru asigurarea conformității calității apei potabile [20]. Este o lege binevenită, însă ne permitem să spunem că pe lângă celelalte legi ce reglementează protejarea apelor, calității lor nu este respectată sau nu este luată în serios de autoritățile responsabile.

Sistemul instituțional național existent nu este unul integrat, fiind caracterizat prin cooperarea proastă între autoritățile și instituțiile publice cu competențe în domeniul de gestionare a calității apelor și nu asigură soluționarea în mod organizat și unitar a problemelor din domeniu. Măsurile întreprinse în vederea prevenirii riscurilor și atenuării efectelor poluării apelor de multe ori sunt ineficiente.

Nu sunt delimitate strict competențele de control și autorizare în domeniul aferent în vederea excluderii unui potențial conflict de interese, dar și concentrării tuturor atribuțiilor din domeniu în cadrul unei singure autorități.

The acquis of the European Union in the field of water is partially harmonized by the adoption of the Water Law no. 272 of December 2011. The insufficient approximation of the national legislation to the European one is conditioned by the lack of experience in this field and the lack of financial resources to prepare the basis for the implementation of the harmonized normative acts. In order to improve the regulatory framework it is necessary to approximate the European Union directives in the field of water: 1) Framework Directive 2000/60 / EC establishing a Community water policy framework; 2) Directive 91/271 / EEC on urban waste water treatment; 3) Directive 98/83 / EC on the quality of water intended for human consumption; 4) Directive 91/676 / EEC on the protection of waters against pollution with nitrates from agricultural sources; 5) Directive 2007/60 / EC on flood risk assessment and management.

We emphasize that the recent law on drinking water quality, no.182 of December 19, 2019 establishes the legal framework regarding the quality of drinking water, as well as the measures by the authorities responsible for ensuring the compliance of the drinking water quality [20]. It is a welcome law, but let us say that, besides the other laws regulating the protection of waters, their quality is not respected or is not taken seriously by the responsible authorities.

The existing national institutional system is not an integrated one, being characterized by poor cooperation between public authorities and institutions with competences in the field of water quality management and does not ensure the organized and unitary solution of the problems in the field. Measures to prevent risks and mitigate the effects of water pollution are often ineffective.

The powers of control and authorization in the related field are not strictly delimited in order to exclude a potential conflict of interest, but also to concentrate all the tasks in the field within a single authority.

The Law on the payment for the environmental pollution no. 1540 of 25.02.1998 [17], updated during the course, establishes the pollution payments, so that it does not provoke an obvious interest in reducing the discharges of pollutants

Legea privind plata pentru poluarea mediului nr.1540 din 25.02.1998 [17], actualizată pe parcurs, stabilește plățile de poluare, astfel încât nu provoacă un interes evident și pentru diminuarea deversărilor de poluanți cu ape reziduale în obiective acvatice și sisteme de canalizare, în rezervoare-receptoare, câmpuri de filtrație etc. Taxele și alte instrumente economice pot oferi stimulente pentru un comportament care protejează sau îmbunătățește mediul ambiant și, totodată, descurajează acțiunile cu impact negativ asupra mediului.

Cu părere de rău, principalele instrumente economice utilizate în țară pentru protecția mediului se referă la amenzi și repararea prejudiciului cauzat, acordarea de autorizații și drepturi de practicare a unor activități aferente valorificării resurselor naturale. Instrumentele nominalizate sunt puțin eficiente din cauza nivelurilor joase ale acestora, precum și din motivul că cadrul legal nu presupune măsuri drastice de constrângere ca cele cu caracter penal în cazul neonorării la timp a obligațiilor pentru prejudiciul cauzat mediului ambiant.

Posibilitățile laboratoarelor din sistemul Rețelei Naționale de Observare și Control de Laborator asupra contaminării (poluării) mediului înconjurător cu substanțe radioactive, otrăvitoare, puternic toxice și agenți biologici (R.N.O.C.L) [9] sunt reduse. Dotarea actuală a laboratoarelor este insuficientă pentru asigurarea implementării eficiente a politicii din domeniul evaluării și gestionării calității apelor în conformitate cu cerințele convențiilor internaționale la care Republica Moldova este parte și cu standardele UE.

Actualmente, Republica Moldova dispune de un sistem informațional „Registrul național al emisiilor și al transferului de poluanți” (SIA RETP) [13] în scopul colectării informațiilor privind emisiile de poluanți și transferul acestora, ce reprezintă date sistematizate despre emisiile de poluanți în aer, apă, sol și sursele difuze precum și transferurile de deșeuri și poluanți din apele reziduale în afara amplasamentului raportate de către operatorii industriali care desfășoară una sau mai multe dintre activități. Posesorul SIA „RETP” este autoritatea competentă – Ministerul Agriculturii,

with waste water in aquatic objectives and sewage systems, in receiving tanks, filtration fields, etc. Taxes and other economic instruments can provide incentives for behavior that protects or enhances the environment and discourages actions that have a negative impact on the environment.

Unfortunately, the main economic instruments used in the country for environmental protection refer to fines and reparation for the damage caused, granting authorizations and rights to practice activities related to the recovery of natural resources. The nominated instruments are ineffective due to their low levels, as well as because the legal framework does not involve drastic measures of constraint such as those of a criminal nature in case of non-timely compliance with the obligations for the damage caused to the environment.

The possibilities of the laboratories of the National Laboratory Observation and Control Network on the contamination (pollution) of the environment with radioactive, poisonous, highly toxic substances and biological agents (R.N.O.C.L) [9] are reduced. The current equipment of the laboratories is insufficient to ensure the efficient implementation of the policy in the field of water quality assessment and management in accordance with the requirements of the international conventions to which the Republic of Moldova is a party and with EU standards.

Currently, the Republic of Moldova has an information system “National Registry of Emissions and Transfer of Pollutants” (SIA RETP) [13] in order to collect information on pollutant emissions and their transfer, which represents systematic data on emissions of air pollutants, water, soil and diffuse sources, as well as transfers of waste and pollutants from off-site wastewater reported by industrial operators carrying out one or more activities. The owner of the SIA “RETP” is the competent authority - the Ministry of Agriculture, Regional Development and the Environment (MADRM), and the holder is the administrative authority with regulatory function in the field of the environment - the Environmental Agency. This Regulation on the National Register of Emissions and Transfer of Pollutants

Dezvoltării Regionale și Mediului (MADRM), iar deținătorul este autoritatea administrativă cu funcție de reglementare în domeniul mediului – Agenția de Mediu. Prezentul Regulament privind Registrul național al emisiilor și transferul de poluanți transpune Regulamentul (CE) nr. 166/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 ianuarie 2006 de instituire a unui registru European al emisiilor și transferul de poluanți și de modificare a Directivelor 91/689/CEE și 96/61/CE ale Consiliului, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 33/1 din 4 februarie 2006.

Concluzii.

1. Este necesar de a revizui SND „Moldova 2020”, chiar prelungi și de a stabili o sinergie mai bună dintre obiectivele specifice, indicatorii de monitorizare și viziunea strategică privind asigurarea calității apelor, cu luarea în considerare a obiectivului de creare a unui sistem integrat de evaluare și gestionare a calității apelor unde ca urmare va fi îmbunătățită calitatea a cel puțin 50% din apele de suprafață prin implementarea sistemului de management al bazinelor hidrografice; asigurarea accesului, până în anul 2023, a circa 80% din populație la sisteme și servicii sigure de alimentare cu apă și a circa 65 % la sisteme și servicii de canalizare prevăzute de Strategia de mediu pentru anii 2014-2023.

2. Considerăm că necesită a fi revizuită, îmbunătățită Strategia de alimentare cu apă și sanitație (2014-2028) deoarece nu prevede acțiuni, caracteristici și indicatori în conformitate cu:

- amenințările schimbărilor climatice asupra resurselor de apă din Republica Moldova din punctul de vedere atât al cantității, cât și al calității;
- disponibilitatea datelor din sectorul alimentare cu apă și sanitație, care au o importanță vitală pentru luarea deciziilor informate de dezvoltare a infrastructurii domeniului;
- politica în domeniul reglementării tarifelor la apă și canalizare;
- managementul informațiilor în sectorul alimentare cu apă și sanitație, care actualmente este compatibil cu cerințele inițiativei e-Guvernare;
- necesitatea implicării Guvernului în cadrul politic, juridic și instituțional;
- estimarea impactului costurilor financiare

transpune Regulation (EC) no. 166/2006 of the European Parliament and of the Council of 18 January 2006 establishing a European emissions register and the transfer of pollutants and amending Council Directives 91/689 / EEC and 96/61 / EC, published in the Official Journal of the Union European L 33/1 of 4 February 2006.

Conclusions.

1. It is necessary to review the “Moldova 2020” NDS, even extend and establish a better synergy between the specific objectives, the monitoring indicators and the strategic vision regarding water quality assurance, taking into account the objective of creating an integrated system. assessment and management of water quality where as a result the quality of at least 50% of surface water will be improved by implementing the river basin management system; ensuring the access, until 2023, of about 80% of the population to safe water supply systems and services and about 65% to sewage systems and services provided by the Environmental Strategy for the years 2014-2023.

2. We consider that the Water Supply and Sanitation Strategy (2014-2028) needs to be revised, improved because it does not provide actions, characteristics and indicators in accordance with:

- a) the threats of climate change on the water resources of the Republic of Moldova in terms of both quantity and quality;
- b) the availability of data from the water supply and sanitation sector, which are vitally important for making informed decisions for the development of the infrastructure of the field;
- c) the policy in the field of regulating water and sewerage tariffs;
- d) information management in the water and sanitation sector, which is currently compatible with the requirements of the e-Government initiative;
- e) the need to involve the Government in the political, legal and institutional framework;
- f) estimating the impact of the financial and non-financial costs related to the implementation of the Strategy;
- g) the method and mechanisms for monitoring the Strategy, the expected results, the prog-

re și non-financiare aferente implementării Strategiei;

– modalitatea și mecanismele monitorizării Strategiei, rezultatele scontate, indicatorii de progres, etapele de implementare și procedurile de raportare.

3. Elaborarea mecanismelor de implementare a Legii nr.182 din 19 decembrie 2019 privind calitatea apei potabile prin adoptarea regulamentelor, instrucțiunilor, ghidurilor etc.

4. Actualizarea Legii privind plata pentru poluarea mediului prin revederea plăților pentru diminuarea emisiilor de poluanți în obiectivele acvatice, sisteme de canalizare, ape reziduale etc. Perfecționarea mecanismului de realizare a măsurilor de stimulare materială și financiară a persoanelor fizice și juridice care participă la procesul de diminuare a poluării apelor.

5. Revederea nivelului amenzilor și reparării prejudiciului pentru poluarea apelor, pe direcția sporirii numărului de salarii minime ce urmează a fi percepute pentru contravențiile respective.

6. Elaborarea și adoptarea amendamentelor în Codul contravențional și în Codul penal pentru o serie de fapte prejudiciabile care nu sunt prevăzute în prezent, ca de exemplu încălcarea prevederilor legii nr.182 din 19 decembrie 2019 privind calitatea apei potabile atrage răspunderea materială, civilă, disciplinară, contravențională sau penală, după caz.

7. Modificarea art. 37 alin.(4) din Constituția Republicii Moldova unde se menționează că persoanele fizice și juridice răspund pentru daunele pricinuite sănătății și avutului unei persoane ca urmare a unor contravenții ecologice. Ceea ce ne face să nu fim de acord cu finalul acestui conținut, deoarece aceste persoane trebuie să răspundă pentru cauzarea de daune pricinuite ca urmare și a unor infracțiuni ecologice.

8. Pentru a asigura o dezvoltare coerentă și adecvată a investițiilor în domeniul alimentării cu apă și sanitație este necesar de a întări capacitatea organului central al administrației publice, prin crearea unei unități de coordonare și monitorizare a proiectelor din domeniul alimentării cu apă și sanitației.

9. Resetarea sistemului instituțional

ress indicators, the implementation stages and the reporting procedures.

3. Elaboration of the mechanisms for the implementation of Law no.182 of December 19, 2019 on the quality of drinking water by adopting regulations, instructions, guides, etc.

4. Updating the Law on payment for environmental pollution by reviewing payments for reducing pollutant emissions in aquatic objectives, sewage systems, wastewater, etc. Improvement of the mechanism for carrying out the measures of material and financial stimulation of the natural and legal persons participating in the process of diminishing the water pollution.

5. Review the level of fines and repair the damage for water pollution, in the direction of increasing the number of minimum wages to be collected for the respective contraventions.

6. Elaboration and adoption of amendments in the contravențional Code and in the Criminal Code for a series of harmful facts that are not currently foreseen, such as for example the violation of the provisions of the law no.182 of December 19, 2019 regarding the quality of drinking water attracts material, civil, disciplinary liability, contravențional or criminal, as the case may be.

7. Amendment of art. 37 paragraph (4) of the Constitution of the Republic of Moldova where it is specified that the natural and legal persons are responsible for the damages due to the health and damage of a person as a result of ecological contraventions. Which causes us to disagree with the end of this content, because these people must be held responsible for causing damages as a result and of ecological crimes.

8. In order to ensure a coherent and adequate development of investments in the field of water supply and sanitation, it is necessary to strengthen the capacity of the central body of public administration, by creating a unit of coordination and monitoring of projects in the field of water supply and sanitation.

9. Reset the national institutional system of emissions and transfer of pollutants in order to collect information on pollutant emissions and their transfer by excluding conflicts of compe-

național al emisiilor și al transferului de poluanți în scopul colectării informațiilor privind emisiile de poluanți și transferul acestora prin excluderea conflictelor de competențe, îmbunătățirea conlucrării și sincronizarea eficientă a reformelor în cadrul autorităților publice împuternicite cu competențe de evitare și combatere sau reducere a poluanților în apă. Acestea pot avea loc prin preluarea de către Agenția de mediu a SIA RETP de la MADRM, preluarea de către Agenția de mediu a Sistemului Informațional „Autorizația de mediu pentru folosința specială a apei”.

Republica Moldova și Uniunea Europeană își dezvoltă și își consolidează cooperarea în domeniul mediului înconjurător, contribuind astfel la obiectivul pe termen lung privind dezvoltarea durabilă și ecologizarea economiei. Se prevede că protecția sporită a mediului va aduce beneficii cetățenilor și întreprinderilor din Republica Moldova, inclusiv prin îmbunătățirea sănătății publice, prin conservarea resurselor naturale, prin sporirea eficienței economice și ecologice, prin integrarea mediului în alte domenii de politică, precum și prin utilizarea de tehnologii moderne, mai curate, care să contribuie la modele de producție mai sustenabile.

Republica Moldova va întreprinde toate eforturile necesare pentru asigurarea tranziției spre o dezvoltare economică verde, care promovează principiile dezvoltării durabile și contribuie la reducerea sărăciei, inclusiv prin asigurarea unei guvernări mai bune în domeniul dezvoltării durabile, prin integrarea și fortificarea aspectelor protecției mediului în toate domeniile de dezvoltare social-economică a țării.

Un factor determinant pentru realizarea cu succes a priorităților identificate îl constituie existența unor instituții ale statului eficiente și moderne. Accelerarea reformelor instituționale și consolidarea capacităților autorităților publice vor viza fiecare prioritate identificată. Sporirea calității serviciilor publice prin modernizare, creșterea transparenței și accesibilității acestora sunt inerente procesului de implementare a strategiilor, programelor naționale etc.

tences, improving cooperation and efficient synchronization of reforms within the public authorities empowered with powers to avoid and combat or reduce of pollutants in water. These can take place through the taking over by the Environmental Agency of SIA RETP from MADRM, by the Environmental Agency taking over the Information System “Environmental authorization for the special use of water”.

The Republic of Moldova and the European Union are developing and strengthening their cooperation in the environment field, thus contributing to the long-term objective on sustainable development and greening the economy. It is anticipated that enhanced environmental protection will benefit citizens and businesses in the Republic of Moldova, including by improving public health, by conserving natural resources, by increasing economic and ecological efficiency, by integrating the environment into other policy areas, and by using technologies. modern, cleaner, contributing to more sustainable production models.

The Republic of Moldova will make every effort to ensure the transition to green economic development, which promotes sustainable development principles and contributes to poverty reduction, including by ensuring better governance in the field of sustainable development, by integrating and strengthening environmental protection issues in all areas of development. socio-economic development of the country.

A decisive factor for the successful implementation of the identified priorities is the existence of efficient and modern state institutions. Accelerating institutional reforms and strengthening the capacities of public authorities will address each identified priority. Increasing the quality of public services through modernization, increasing transparency and accessibility are inherent in the process of implementing national strategies, programs, etc.

Referințe bibliografice*Bibliographical references*

1. Acord de asociere între Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte. <https://dcfta.md/uploads/0/images/large/acord-de-asociere.pdf> (vizitat 10.02.2020).
2. Așevschi V., Dudnicenco T., Roșcovan D. Ecologia și protecția mediului. Chișinău: Foxtrot, 2007. 400 p.
3. Bran F. Ecologie generală și protecția mediului. București: Ed. ASE, 2000. 324 p.
4. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial nr. 1 din 12.08.1994.
5. Crivoi A., Ciolacu A., Andrieș L. Influența factorilor alergici asupra imunoreactivității organismului uman. În: Materialele conferinței științifice stud. ediț. dedicată jubileului de 50 de ani de la fondarea USM. Chișinău: USM, 24-26 aprilie 1996, p. 48-54.
6. Crivoi A. ș.a. Condițiile nefavorabile ale mediului ca factori de risc pentru existența umană. În: Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova. Seria „Științe Chimico-biologice”, 2002, p. 202-209.
7. Crivoi A., Stasiev Gr. Poluarea mediului ambiant – ca problemă globală a contemporaneității. Chișinău: Știința, 2005. 324 p.
8. Duțu M. Dreptul Internațional al Mediului: Suport de curs. București, 2012. <https://ru.scribd.com/doc/144205923/Dreptul-International-Al-Mediului-Mircea-Dutu> (vizitat 28.02.2020).
9. Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Regulamentului rețelei naționale de observare și control de laborator asupra contaminării (poluării) mediului înconjurător cu substanțe radioactive, otrăvitoare, puternic toxice și agenți biologici. Nr. 961 din 21.08.2006. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 08.09.2006, nr. 142-145.
10. Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei de alimentare cu apă și sanitație (2014-2028), nr. 199 din 20.03.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 28.03.2014, nr. 72-77.
11. Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia, nr. 301 din 24.04.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 06.05.2014, nr. 104-109.
12. Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Programului Național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025, nr. 1063 din 16.09.2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 20.09.2016, nr. 314.
13. Hotărârea Guvernului cu privire la Registrul național al emisiilor și al transferului de poluanți, nr. 373 din 24.04.2018. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 27.04.2018, nr. 133-141.
14. Izmașchin Al., Crivoi A. Asigurarea durabilității mediului în Republica Moldova. În: Revista Noosfera, 2015, nr.15, p. 19-26.
15. Legea privind protecția mediului înconjurător, nr. 1515 din 16.06.1993. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 01.10.1993, nr. 10.
16. Legea cu privire la resursele naturale, nr. 1102 din 06.02.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 19.06.1997, nr. 40.
17. Legea privind plata pentru poluarea mediului, nr. 1540 din 25.02.1998. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 18.06.1998, nr. 54-55.
18. Legea cu privire la activitatea hidrometeorologică, nr. 1536 din 25.02.1998. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 02.07.1998, nr. 60-61.
19. Legea apelor, nr. 272 din 23.12.2011. În:

- Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 26.04.2012, nr. 81.
20. Legea privind calitatea apei potabile, nr. 182 din 19.12.2019. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 03.01.2020, nr. 1-2.
21. Raport de evaluare intermediară a Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2020”. Chișinău, septembrie 2017. https://www.undp.org/content/dam/moldova/docs/Raport_evaluare_MD2020%20ROM.pdf (vizitat 27.02.2020).
22. Saraerschi I. Ecologia și protecția mediului înconjurător în Republica Moldova. Chișinău: Știința, 1992. 314 p.
23. Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”: 7 soluții pentru creșterea economică și reducerea sărăciei. <http://www.e-democracy.md/files/parties/strategia-moldova-2020.pdf> (vizitat 10.02.2020).
24. Zamfir P. Ghidul Judecătorului în materia aplicării Convenției de la Aarhus. Chișinău, 2010, <http://www.eco-tiras.org/books/Aarhus-Judges-Guide-MD-2010.pdf> (vizitat 28.02.2020).
25. <https://acc.md/lacurile-si-raurile-din-moldova-in-pericol-statiile-de-epurare-din-tarasunt-bombe-ecologice/> (vizitat 26.02.2020).

Despre autor:

Marcel BOȘCANEANU,
*doctor în drept, Academia „Ștefan cel Mare”
a MAI al Republicii Moldova,
e-mail: marcel842002@mail.ru,
tel. 079993182*

About author:

Marcel BOȘCANEANU,
*Phd, Academy „Ștefan cel Mare”
of MIA of the Republic of Moldova,
e-mail: marcel842002@mail.ru,
tel. 079993182*

CONȚINUTUL MĂSURII SPECIALE DE INVESTIGAȚII „CERCETAREA DOMICILIULUI ȘI/SAU INSTALAREA ÎN EL A APARATELOR CE ASIGURĂ SUPRAVEGHEREA ȘI ÎNREGISTRAREA AUDIO ȘI VIDEO, A CELOR DE FOTOGRAFIAT ȘI DE FILMAT”

Alexandru CICALA
doctor în drept

THE CONTENT OF THE SPECIAL INVESTIGATIVE MEASURE “RESEARCH OF THE DOMICILE AND/ OR INSTALLATION IN IT OF THE DEVICES THAT ENSURE THE SURVEILLANCE AND RECORDING OF AUDIO AND VIDEO, OF THOSE OF PHOTOGRAPHY AND FILMING”

Alexandru CICALA
PhD

În acest articol ne propunem să analizăm conținutul măsurii speciale de investigații „Cercetarea domiciliului și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat” prin prisma legislației Republicii Moldova și legislației altor state. Deseori, unica posibilitate de aflare a adevărului într-o cauză penală poate fi realizată prin aplicarea măsurilor speciale de investigații de către ofițerii de investigații ai subdiviziunilor specializate prevăzute în art. 6 al Legii 59 privind activitatea specială de investigații.

Cuvinte-cheie: măsura specială de investigație, informație, legendat, cifrat, secret, adevăr, domiciliu, inviolabilitatea domiciliului, infracțiune etc.

In this article we intend to analyze the content of the special investigative measure “Research of the domicile and / or installation in it of devices that ensure surveillance and recording of audio and video, photography and filming” in the light of the legislation of the Republic of Moldova and other states. Often, the only possibility of finding out the truth in a criminal case can be achieved by applying special investigative measures by the investigating officers of the specialized subdivisions provided in Art. 6 of the Law No. 59 on the special investigation activity.

Keywords: special investigative measure, information, encoded, coded secret, truth, domicile, domicile inviolability, offense, etc.

Introducere. Cunoașterea adevărului în faza de urmărire penală deseori este posibil doar în baza informațiilor obținute în urma efectuării măsurilor speciale de investigații. Informațiile obținute în baza măsurilor speciale de investigații asigură cunoașterea evenimentelor care au avut loc în trecut, celor care se află în proces de pregătire sau se desfășoară în prezent, precum și celor care datorită situației create pot să survină în viitor. Participanții la măsurile speciale de investigații au posibilitatea să urmărească nemijlocit faptul infracțiunii, devenind martori oculari, în urma cărora pot să depună ulterior declarații în cadrul procesului penal.

Determinarea adevărului prin aplicarea

Introduction. Knowing the truth in the criminal investigation phase is often possible only on the basis of information obtained from carrying out of special investigative measures. The information obtained on the basis of special investigative measures ensures the identification of the events that took place in the past, those that are in the process of preparation or are currently taking place, as well as those that due to the created situation may occur in the future. Participants in special investigative measures have the opportunity to directly monitor the fact of the crime, becoming eyewitnesses, after which they can subsequently testify in criminal proceedings.

Determining the truth by applying special

măsurilor speciale de investigații ne permite să obținem răspuns la întrebările: a fost comisă infracțiunea, care sunt circumstanțele infracțiunii (locul, timpul, modalitatea săvârșirii etc.), elucidarea persoanelor implicate, determinarea nivelurilor de vinovăție a tuturor. Aceasta înseamnă că concluziile pe toate aceste activități trebuie să corespundă adevărului obiectiv.

Una din măsurile speciale de investigații ce servește ca un instrument important de aflare a adevărului în cadrul unei infracțiuni concrete este „Cercetarea domiciliului și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat”.

Conținut de bază. Prevederile art.18 al Legii 59 privind activitatea specială de investigații plasează măsura în cauză în categoria măsurilor care sunt autorizate de judecătorul de instrucție [6]. Astfel, conform art. 1326 Cod de procedură penală al Republicii Moldova, această măsură specială de investigații presupune accesul secret sau legat în interiorul domiciliului, fără înștiințarea proprietarului, posesorului, în scopul studierii acestuia pentru descoperirea urmelor activității infracționale, persoanelor aflate în căutare, pentru obținerea altor informații necesare probării circumstanțelor faptei, precum și pentru observarea și înregistrarea evenimentelor care se produc în domiciliu [2, art. 1326].

Urmare analizei acestei noțiuni redată în prevederilor Codului de procedură penală deducem că măsura specială de investigații – Cercetarea domiciliului și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat constă din trei activități de bază:

- Examinare;
- Supraveghere video;
- Supraveghere audio.

Dicționarul explicativ al limbii române definește cuvântul a examina prin activități de cercetare, privire cu atenție, studiere amănunțită a unui lucru (concret sau abstract) pentru a ajunge la o justă cunoaștere a lui.

În continuare dorim să ne expunem asupra definiției măsurii în cauză, pornind de la opinia

investigative measures allows us to answer the following questions: was the crime committed, what are the circumstances of the crime (place, time, manner of the commission, etc.), elucidation of the involved persons, determining everyone's guilt levels. This means that the conclusions on all these activities must correspond to the objective truth.

One of the special investigative measure that serves as an important tool to find out the truth in a concrete crime is “Searching the domicile and / or installing in it the devices that ensure the surveillance and recording of audio and video, photography and filming”.

Basic content. The provisions of Art. 18 of the Law 59 on the special investigative activity place the studied measure in the category of measures that are authorized by the investigating judge [6]. Thus, according to Art. 1326 of the Code of Criminal Procedure of the Republic of Moldova, this special investigative measure involve secret or legendary access inside the home, without notifying the owner, possessor, in order to study it and discover the traces of criminal activity, persons wanted, to obtain other information necessary to prove the circumstances of the deed, and to observe and record events that occur at home [2, Art. 1326].

Following the analysis of this notion set out in the provisions of the Code of Criminal Procedure, we deduce that the special measure of investigations – Investigation of the domicile and / or installation of devices that provide surveillance and audio and video recording, photography and filming consists of three basic activities:

- Examination;
- Video surveillance;
- Audio surveillance.

The explanatory dictionary of the Romanian language defines the word to examine through research activities, careful observance, and detailed study of a thing (concrete or abstract) in order to reach a fair knowledge of it.

Next, we would like to comment on the definition of the measure in question, starting from the opinion of some specialists in the field of reference. Thus, the authors Vaghin O.A., Isicenکو A.P. and Shabanov Gh.H. unanimously support

unor specialiști din domeniul de referință. Astfel, autorii Vaghin O.A., Isicenco A.P., Șabanov Gh.H. susțin unanim părerea că prin măsura specială de investigații cercetarea domiciliului și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat se subînțelege cercetarea și examinarea încăperilor, construcțiilor, clădirilor, porțiunilor de teren și mijloacelor de transport terestre, aeriene, fluviale sau subacvatice prin intermediul unui complex masiv de măsuri de examinare cercetare și studiere vizuală nemijlocită sau mediată a obiectelor asupra cărora a fost autorizată măsura specială de investigații, în scopul depistării persoanelor care îi evită de reprezentanții urmăririi penale, bunurilor care au fost obținute pe cale criminală sau identificării unor circumstanțe care joacă un rol important pentru realizarea sarcinilor activităților speciale de investigații [6, p. 25].

Un alt grup de autori ruși susțin poziția că prin cercetarea domiciliului se înțelege – înțelegerea unui ansamblu de măsuri, divizate în două mari direcții ce urmează a fi realizate în mod cronologic. Prima direcție constă în introducerea în domiciliu a unui obiect material și a doua direcție este captarea informației cu acest obiect material referitor la persoanele aflate în urmărire penală sau se eschivează de organul de urmărire penală, depistarea obiectelor care au fost obținute în urma comiterii infracțiunilor, depistarea uneltelor, instrumentelor ce au servit pentru comiterea infracțiunilor grave, deosebit de grave sau excepțional de grave [7, p. 379]. Autorii Goreainova C.C., Ovcinski V.S., Șumilov A.Iu. prezintă o definiție mai amănunțită a măsurii supuse cercetării, determinând-o ca o totalitate de acțiuni complexe îndreptate spre pătrunderea în interiorul unor domiciliu, menționând și scopurile măsurii.

Rezumând cele expuse mai sus, putem menționa că cercetarea domiciliului ca măsură specială de investigații efectuată în cadrul urmăririi penale reprezintă un proces care include atât examinarea obiectelor cercetării, cât și căutarea uneltelor comiterii infracțiunilor, obiectelor și bijuteriilor obținute pe cale infracțională, a documentelor, materialelor și a altor obiecte, identificarea infractorilor aflați în căutare, a cadavrelor,

the opinion that through the special investigative measure the investigation of the domicile and / or the installation in it of the devices that ensure the surveillance and recording of audio and video, of those of photography and filming we understand the research and examination of rooms, construction objects, buildings, portions of land and means of land, air, river or underwater transport by means of a massive complex of measures for the examination of research and direct or mediated visual study of objects on which the special measure has been authorized of investigations, in order to identify the persons who avoid the representatives of the criminal investigation, the goods that have been obtained through criminal means or to identify some circumstances that play an important role for the accomplishment of the tasks of the special investigative activities [6, p. 25].

Another group of Russian authors support the position that home research means – undertaking a set of measures, divided in two main directions to be carried out chronologically. The first direction consists in introducing a material object into the home and the second direction is capturing the information with this material object regarding the persons under criminal investigation or dodging the criminal investigation body, detecting the objects that were obtained as a result of committing crimes, detecting tools, instruments used to commit serious, particularly serious or exceptionally serious crimes [7, p. 379]. Authors Goreainov C.C., Ovchinski V.S. and Shumilov A.Iu. present a more detailed definition of the measure under investigation, determining it as a totality of complex actions aimed at penetrating inside some homes, also mentioning the aims of the measure.

Summarizing the above, we can mention that the investigation of the domicile as a special measure of investigations carried out in the framework of the criminal investigation is the process that includes both the examination of the objects of the investigation, as well as searching for tools to commit crimes, objects and jewelry obtained through crime, documents, materials, and other objects, identifying criminals in search, corpses, finding hiding places, traces of crime, and establishing circumstances that may be important for

depistarea ascunzișurilor, a urmelor infracțiunii, precum și stabilirea circumstanțelor care pot avea importanță pentru soluționarea scopurilor procesului penal.

Astfel, utilizarea acestei măsuri speciale de investigații permite relevarea și fixarea datelor care ilustrează pregătirea sau comiterea infracțiunii și persoanele implicate, permite soluționarea problemelor legate de cercetarea completă și sub toate aspectele a infracțiunilor.

Legislatorul a legat toate aceste acțiuni realizate în scopul identificării unor date și informații de anumite obiecte care sunt parte componentă a domiciliului. Conform prevederilor Codului civil al Republicii Moldova, domiciliul persoanelor fizice este locul unde acesta își are locuința statornică sau principală, iar reședința persoanei fizice este locul unde își are locuința temporară sau secundară [1, art. 30].

Ca obiect al cercetării servește domiciliul persoanei asupra căreia există probe sau date că a săvârșit sau pregătește săvârșirea unei infracțiuni, precum și a persoanelor în privința cărora există o bănuială rezonabilă că acestea primesc sau transmit comunicări de la făptuitor ori destinate acestuia [2, alin. (3), art. 1326].

Reieșind din cele menționate mai sus, în cazul cercetării oricărui teritorii, porțiuni de teren, obiecte acvatice separate, plantații prinse de rădăcini, clădiri, construcții și alte lucruri legate solid de pământ, mijloace de transport, oficii, depozite, încăperi de producere aflate în proprietate privată, este necesară autorizarea judecătorului de instrucție, deoarece în astfel de situații are loc violarea drepturilor cetățenilor prevăzute în Constituția Republicii Moldova.

Cercetarea mijloacelor de transport constă în examinarea lor din exterior și din interior (habitaclul automobilului, caroseria lui, podeaua etc.). Examinările pot fi supuse ușile, motorul, pneurile, pereții caroseriei și habitaclului, elementele numerotate. Poate fi examinată marfa care se află în mijlocul de transport și alte obiecte. Locurile examinării se stabilesc în funcție de scopul examinării, caracterul obiectelor căutate [6, p. 26].

Măsura în cauză se dispune pe o perioadă de 30 de zile, cu posibilitatea prelungirii până la 3

solving the purposes of the criminal proceedings.

Thus, the use of this special investigative measure allows the detection and fixing of data illustrating the preparation or commission of the crime and the persons involved, allows the solution of problems related to the full investigation and in all aspects of the crime.

The legislator linked all these actions performed in order to identify data and information on certain objects that are part of the home. According to the provisions of the Civil Code of the Republic of Moldova, the domicile of natural persons is the place where he has his permanent or main residence, and the residence of the natural person is the place where he has his temporary or secondary residence [1, Art. 30].

The object of the investigation is the domicile of the person on whom there is evidence or data that he has committed or is preparing to commit a crime, as well as of persons about whom there is a reasonable suspicion that they receive or transmit communications from the perpetrator or intended for him [2, paragraph (3), Art. 1326].

Based on the above, in the case of research of any territory, portions of land, separate aquatic objects, rooted plantations, buildings, constructions and other things solidly related to the land, means of transport, offices, warehouses, production rooms located in private property, the authorization of the investigating judge is required, because in such situation there is a violation of the rights of citizens provided by the Constitution of the Republic of Moldova.

The research of the means of transport consists in their examination from the outside and from the inside (the passenger compartment of the car, its body, floor, etc.). Doors, engine, tires, body and passenger compartment walls, numbered elements may be subject to examination. Goods in the means of transport and other objects may be examined. The places of the examination are established according to the purpose of the examination, the character of the sought objects [6, p. 26].

The measure in question is ordered for a period of 30 days, with the possibility of extension up to 3 months, but not more than the duration of the criminal investigation. Each extension

luni, însă nu mai mult de durata urmăririi penale. Fiecare prelungire a duratei măsurii în cauză nu poate depăși 30 de zile. Dacă termenul de autorizare a efectuării măsurii speciale de investigații a fost prelungit până la 6 luni, este interzisă autorizarea repetată a măsurii, pe același temei și asupra aceluiași subiect, cu excepția utilizării agenților sub acoperire sau apariției circumstanțelor noi, a cercetării faptelor legate de investigarea crimei organizate și finanțării terorismului, precum și a căutării învinutului. Astfel, constatăm că termenul de prelungire a măsurii specială de investigații – Cercetarea domiciliului și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat – este unul special prevăzut expres în prevederile art. 1326 al Codului de procedură penală al Republicii Moldova, distanțându-se de regula generală legiferată în prevederile articolului 1324 al aceluiași cod unde este prevăzut că termenul prelungirii măsurilor speciale de investigații este de până la 6 luni.

Măsura dată poate fi înfăptuită atât de ofițerul de investigații personal, cât și de către ofițerii de investigații ai altor subdiviziuni specializate.

În literatura de specialitate [8, p. 8, 4, p. 36, 9, p. 18] întâlnim trei modalități de efectuare a cercetării domiciliului:

- publică;
- cifrată (legendată);
- secretă.

După cum menționează grupul de autori sub redacția lui I.N. Zubov, cercetarea publică se realizează cu acordul proprietarului obiectelor cercetate.

Menționăm viziunea autorilor V. Mîrzac și B. Glavan, care prin cercetarea publică presupun realizarea acțiunilor corespunzătoare în prezența și cu acordul în formă scrisă al proprietarului ori al posesorului domiciliului [4, p. 18].

La rândul lor, autorii V.M. Meșkov și V.L. Popov menționează că cercetarea publică se efectuează cu acordul proprietarului, în prezența lui, fără implicarea martorilor asistenți. După cum menționează autorii, în cazul cercetării publice de la proprietari pot fi cerute proiectul clădirii, construcției, pot fi efectuate calcule, întocmite sche-

of the duration of the mentioned measure may not exceed 30 days. If the period of authorization to carry out the special investigative measure has been extended to 6 months, repeated authorization of the measure on the same basis and on the same subject, is prohibited, except for the use of undercover agents or new circumstances, research of facts related to the investigation of the organized criminality and terrorist financing, as well as the search for the accused. Thus, we find that the term of extension of the special measure of investigations – Investigation of the domicile and / or installation in it of the devices that ensure the surveillance and audio and video recording, of photography and filming – is a special one expressly provided in the provisions of Art. 1326 of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova, moving away from the general rule legislated in the provisions of Art. 1324 of the same code where it is provided that the term of extension of special investigative measures is up to 6 months.

This measure may be carried out both by the personal investigating officer and by the investigating officers of other specialized subdivisions.

In the literature [8, p. 8, 4, p. 36, 9, p. 18] we find three ways for the accomplishment of home research:

- public;
- coded (under legend);
- secret.

As the group of authors under the editorship of I.N. Zubov mention, the public research is carried out with the consent of the owner of the researched objects.

We mention the vision of the authors V. Mîrzac and B. Glavan, who through the public research suppose the accomplishment of the corresponding actions in the presence and with the written agreement of the owner or of the possessor of the domicile [4, p. 18].

In turn, the authors V.M. Meshkov and V.L. Popov mention that public investigation is carried out with the consent of the owner, in his presence, without the involvement of assistant witnesses. As the authors mention, in the case of public research from the owners can be requested the project of the building, construction, can be

me, efectuate fotografieri și filmări. La fel, în viziunea lor în procesul cercetării publice se admite ridicarea, cu acordul proprietarului, a obiectelor, documentelor, primirea de la persoanele prezente a explicațiilor privind natura obiectelor care prezintă interes pentru ofițerul de investigații, inclusiv în formă scrisă. Rezultatele unei asemenea cercetări se documentează, în viziunea lor, printr-o notă informativă la care se anexează schemele întocmite, fotografiile, înregistrările video etc., iar obiectele ridicate se împachetează, se sigilează cu ștampila ofițerului de investigații și ulterior pot fi prezentate specialiștilor (experților) pentru examinare. În cazul confirmării faptului atribuirii lor la evenimentul investigat, obiectele ridicate pot fi anexate la materialele cauzei penale [9, p. 37].

Ținem să menționăm că în contextul legislației RM, modalitatea publică de efectuare a cercetării domiciliului este inoperantă, deoarece după conținut corespunde fie cercetării la fața locului, fie percheziției. Mai mult ca atât, conform voinței legislatorului măsura în cauză se efectuează doar în cazurile când pe altă cale este imposibilă realizarea scopului procesului penal și/sau poate fi prejudiciată considerabil activitatea de administrare a probelor, numai în cadrul urmăririi penale, cu autorizarea judecătorului de instrucție, astfel având statut de acțiune de urmărire penală. Astfel, cele menționate în literatura de specialitate intră în contradicție cu prevederile CPP al RM.

Mai mult ca atât, legislatorul a determinat doar două modalități de realizare: secretă sau legendată [2, alin. (1), art. 1326].

Astfel, măsura specială de investigații – cercetarea domiciliului – efectuată prin intermediul metodei secrete, după părerea mea se petrece când proprietarul domiciliului nu știe despre efectuarea măsurii și nu bănuiește efectiv.

În literatura de specialitate este menționat faptul că cercetării secrete a domiciliului îi este caracteristic o procedură specială de realizare, prevăzută în acte normative departamentale. După cum menționează Meșkov V.M. și Popov V.L., cercetarea secretă presupune o procedură specială, deoarece ea este legată de limitarea drepturilor constituționale ale persoanei legate de inviolabilitatea locuinței, realizată de subdiviziunile tehnice

performed calculations, drawn up schemes, as well as can be taken photos and videos. Likewise, in their version in the public research process, it is allowed to pick up, with the owner's consent, the objects, documents, to receive from the present persons the explanations regarding the nature of the objects of interest to the investigation officer, including in written form. The results of such research are documented, in their view, by an information note to which are attached the prepared diagrams, photographs, video recordings, etc., and the collected objects are packaged, sealed with the stamp of the investigating officer and can later be presented to specialists (experts) for examination. In case of confirmation of their attribution to the investigated event, the seized objects can be attached to the materials of the criminal case [9, p. 37].

We would like to mention that in the context of the legislation of the Republic of Moldova, the public way of conducting of domicile research is inoperative, because according to the content it corresponds either to the on-site research or to the search. Moreover, according to the will of the legislator, the measure in question is carried out only in cases when otherwise the purpose of the criminal trial is impossible and / or the activity of evidence administration can be considered prejudiced, only during criminal investigation, with the authorization of the investigating judge, thus having the status of a criminal prosecution action. Thus, those mentioned in the literature are in contradiction with the provisions of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova.

Moreover, the legislator determined only two ways of accomplishment: secret and under legend [2, paragraph (1), Art. 1326].

Thus, the special investigative measure – investigation of domicile – carried out by means of the secret methods, in my opinion is accomplished when the owner of the domicile does not know about the execution of the measure and does not actually suspect.

In the specialized literature it is mentioned that the secret investigation of the domicile is characterized by a special procedure of accomplishment, provided in departmental normative acts. As Meshkov V.M. and Popov V.L. mention, the secret

speciale, a căror măiestrie de realizare a acestei metode sunt descrise în acte normative interne și sunt protejate prin aplicarea parafelor de secretizare [9, p. 37]. Aceleași viziuni sunt susținute și de colectivul de autori sub redacția lui I.N. Zubov [8, p. 59].

Dorim să remarcăm că în cazul legislației RM, conținutul și procedura de autorizare a măsurii în cauză sunt prevăzute în CPP al RM, iar tactica de realizare este prevăzută în Regulamentul interdepartamental care poartă parafă secretă.

Realizarea măsurii supuse cercetării prin intermediul metodei secrete se efectuează cu utilizarea forțelor și mijloacelor tehnice speciale ale autorităților care exercită activitatea specială de investigații, cu participarea nemijlocită a persoanei care a inițiat măsura specială de investigații. În procesul acestei modalități de realizare a cercetării anturajul din domiciliu nu se schimbă și în modul corespunzător se fixează (se întocmesc plan-scheme, se fotografiază, se filmează, se copiază documente). În caz de necesitate se creează condiții pentru formarea urmelor [9, p. 38].

În cazul depistării în procesul efectuării cercetării secrete a domiciliului a obiectelor și substanțelor aflate în circulație interzisă sau limitată se întreprind măsuri în vederea păstrării sau supravegherii confidențiale după circulația sau distribuția lor. În caz de necesitate se permite ridicarea mostrelor obiectelor, mijloacelor și substanțelor depistate [6, p. 27, 8, p. 59] în scopul cercetării comparative, dar numai în cantități reduse care exclud depistarea lipsei.

Cercetarea domiciliului prin intermediul metodei legendate sau cifrate (conspirată) se efectuează atunci când proprietarul, posesorul, chiriașul sau după caz persoana care locuiește în acel domiciliu sunt nemijlocit prezenți pe parcursul desfășurării măsurii speciale de investigații, însă fără să cunoască scopul adevărat al acțiunilor efectuate și statutul adevărat al persoanelor implicate [4, p. 18].

Astfel, în cadrul cercetării domiciliului prin intermediul metodei legendate, persoana sau persoanele care efectuează măsura specială de investigații, de regulă, țin în taină scopul real al acțiunilor întreprinse sau calitatea sa de ofițer de

investigație requirează o procedură specială, deoarece este legată de limitarea drepturilor constituționale ale persoanei privind inviolabilitatea domiciliului, realizată prin subdiviziuni tehnice speciale, a căror măiestrie de realizare este descrisă în acte normative interne și este protejată prin aplicarea parafelor de secretizare [9, p. 37]. Aceleași viziuni sunt susținute și de colectivul de autori sub redacția lui I.N. Zubov [8, p. 59].

Am dori să notăm că în cazul legislației Republicii Moldova, conținutul și procedura de autorizare a măsurii în cauză sunt prevăzute în Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova, iar tactica de realizare este prevăzută în Regulamentul interdepartamental care poartă parafă secretă.

Realizarea măsurii supuse cercetării prin intermediul metodei secrete se efectuează cu utilizarea forțelor și mijloacelor tehnice speciale ale autorităților care exercită activitatea specială de investigații, cu participarea nemijlocită a persoanei care a inițiat măsura specială de investigații. În procesul acestei modalități de realizare a cercetării anturajul din domiciliu nu se schimbă și în modul corespunzător se fixează (se întocmesc plan-scheme, se fotografiază, se filmează, se copiază documente). În caz de necesitate se creează condiții pentru formarea urmelor [9, p. 38].

În cazul depistării în procesul efectuării cercetării secrete a domiciliului a obiectelor și substanțelor aflate în circulație interzisă sau limitată se întreprind măsuri în vederea păstrării sau supravegherii confidențiale după circulația sau distribuția lor. În caz de necesitate se permite ridicarea mostrelor obiectelor, mijloacelor și substanțelor depistate [6, p. 27, 8, p. 59] în scopul cercetării comparative, dar numai în cantități reduse care exclud depistarea lipsei.

Cercetarea domiciliului prin intermediul metodei legendate sau cifrate (conspirată) se efectuează atunci când proprietarul, posesorul, chiriașul sau după caz persoana care locuiește în acel domiciliu sunt nemijlocit prezenți pe parcursul desfășurării măsurii speciale de investigații, însă fără să cunoască scopul adevărat al acțiunilor efectuate și statutul adevărat al persoanelor implicate [4, p. 18].

investigații. Alegerea unei legende credibile, ține în mare măsură de imaginația și creativitatea ofițerului de investigație care a inițiat măsura specială de investigații.

De asemenea, în procesul înfăptuirii cercetării domiciliului, ofițerul de investigații examinează obiectele vizibile și, cu autorizarea judecătorului de instrucție, poate instala în domiciliu aparate de înregistrare audio și video, de fotografiat, de filmat sau alte mijloace tehnice care asigură interceptarea și înregistrarea de la distanță a informației sau înregistrarea ei nemijlocită în domiciliu [2, alin. (2), art. 1326]. Acțiunea în cauză, ca element component al cercetării domiciliului, se aplică, de regulă, în cazurile când prima acțiune nu și-a atins scopul și există argumente temeinice care determină necesitatea utilizării mijloacelor tehnice la realizarea măsurii.

În acest fel, legislatorul a determinat dreptul de utilizare a mijloacelor tehnice la efectuarea cercetării domiciliului. Cuvântul „tehnică” provine de la cuvântul grecesc „tehne” – meșteșugărie. Prin noțiunea de tehnică se înțelege totalitatea mijloacelor create și folosite de om în activitatea sa făuritoare. Reflectând în forma materializată experiența umană, tehnica asigură eficiența și productivitatea muncii și deci constituie unul dintre factorii determinați ai progresului social.

Tehnica este produsul științelor naturale și, prin urmare, orice progres al acestora duce la crearea unor mijloace tehnice noi, care penetrează impetuos toate domeniile vieții sociale. Aceasta ne face să credem că tehnica specială a apărut ca o consecință a pătrunderii realizărilor științelor naturale în justiția penală, favorizată, firește, de necesitatea perfecționării activității speciale de investigații. De la folosirea ocazională a unor instrumente în căutarea infractorilor, în cadrul activității speciale de investigații s-a trecut treptat la aplicarea intensă, în direct sau adaptându-le la specificul activității judiciare, a celor mai moderne instrumentare și mijloace tehnice.

Actul de justiție în actualele condiții impune folosirea pe scară din ce în ce mai largă a celor mai avansate metode și mijloace tehnico-științifice, în activitatea de prevenire și combatere a infracțiunilor, precum și lărgirea posibilităților de

Thus, in the investigation of the domicile by means of legendary method, the person or persons carrying out the special measure of investigations, as a rule, keeps secret the real purpose of the actions undertaken or his quality of investigation officer. The choice of a credible legend is largely due to the imagination and creativity of the investigating officer who initiated the special investigative measure.

Also, in the process of conducting the home investigation, the investigating officer examines the visible objects and, with the permission of the investigating judge, may install in home audio and video recording, photography, filming and other technical means that ensure interception and recording from distance of the information or its direct registration at home [2, paragraph (2), Art. 1326]. The action in question, as a component of a domicile investigation, is usually applied in cases where the first action did not achieve its purpose and there are sound arguments that determine the need to use technical means to carry out the measure.

In this way, the legislator determined the right to use the technical means to conduct the domicile search. The word “technique” comes from the Greek word „tehne” – crafts. By the notion of technique is meant the totality of the means created and used by man in his manufacturing activity. Reflecting in material form the human experience, the technique ensures the efficiency and productivity of work and is therefore one of the determining factors of social progress.

Technology is the product of the natural sciences and, therefore, any progress of them leads to the creation of new technical means, which impetuously penetrate all areas of social life. This leads us to believe that the special technique appeared as a consequence of the penetration of the achievements of the natural sciences in criminal justice, favored, of course, by the need to improve the special investigative activity. From the occasional use of tools in search of criminals, in the special investigative activity it has gradually moved to the intense application, direct or adapting them to the specifics of the judicial activity, of the most modern tools and technical means.

The act of justice in the current conditions

investigare care influențează pozitiv eficiența activității subdiviziunilor specializate, servind soluționării sarcinilor activității speciale de investigații.

Potrivit atribuțiilor ce îi revin, orice ofițer de investigații trebuie să fie bine pregătit în următoarele direcții:

- Să aplice direct mijloacele tehnice sau cu sprijinul specialiștilor;
- Să vegheze la corectitudinea folosirii metodelor științifice de investigare;
- Să aprecieze și să valorifice în deplină cunoștință de cauză rezultatele obținute.

În prezent, nu se mai poate nega faptul că fiecare subiect oficial chemat să participe la realizarea actului de justiție trebuie să fie mai mult decât avizat asupra metodelor și mijloacelor tehnico-științifice și asupra posibilităților reale ale acesteia clarificare a împrejurărilor în care a fost săvârșită o infracțiune, precum și de identificare a subiecților faptei penale. Preocupările ulterioare au dus la sistematizarea mijloacelor tehnice și a proceselor de utilizare a lor, în funcție de natura obiectelor și scopul investigărilor.

În acest context tehnica specială este acel mijloc al activității speciale de investigații care cuprinde ansamblul dotărilor tehnice, destinate, pe de o parte, culegerii, verificării, valorificării și fixării informațiilor sau faptelor ce prezintă interes, precum și asigurării realizării unor operațiuni tehnice pe parcursul exercitării activității speciale de investigații [10].

Actualmente, tehnica specială reprezintă un sistem argumentat științific de mijloace tehnice și metode privind utilizarea lor de către ofițerii de investigații din cadrul subdiviziunilor specializate, pentru relevarea atentatelor criminale, prevenirea, curmarea infracțiunilor și identificarea persoanelor care le organizează și/sau le comit, descoperirea și cercetarea infracțiunilor, căutarea persoanelor dispărute fără urmă ori a celor care se ascund de organele de urmărire penală sau de instanța de judecată ori se eschivează de la executarea pedepsei.

Astfel, la mijloace tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației sunt atribuite mijloacele tehnice și/sau de program, proiectate, modificate sau programate pentru

requires the use of an increasingly large scale of the most advanced methods and technical-scientific means in the activity of preventing and combating crimes, as well as expending the possibilities of investigation that could positively influence the efficiency of specialized subdivisions, serving to solve the tasks of the special investigation activity.

According to personal duties, any investigating officer must be well trained in the following directions:

- To apply directly the technical means or with the support of specialists;
- To ensure the correct use of scientific methods of investigation;
- To appreciate and capitalize fully the obtained results, according to the case.

At present, it can no longer be denied that every official subject called to participate in the accomplishment of the act of justice must be more than advised on the methods and technical-scientific means and on its real possibilities of clarifying the circumstances in which a crime was committed, as well as of identifying the subjects of the criminal act. Subsequent concerns have led to the systematization of technical means and the processes of their use, depending on the nature of the objects and the purpose of the investigations.

In this context, the special technique is that means of the special investigation activity that includes all the technical endowments, designed, on the one hand, to collect, verify, capitalize and fix the information or facts of interest, as well as to ensure the performance of technical operations during the execution of special investigation activity [10].

Currently, special equipment is a scientifically sound system of technical means and methods for their use by investigative officers in the specialized subdivisions to detect criminal attacks, prevent, stop crimes and identify those who organize and / or commit them, as well as for discovery and investigation of crimes, search for missing persons or those who hide from the criminal investigation bodies or the court or evade the execution of the sentence.

Thus, the technical and / or programming means, designed, modified or programmed for

captarea, obținerea, interceptarea, culegerea, ascultarea, înregistrarea și transmiterea semnalelor informaționale de natură sonoră, vizuală, electromagnetică sau de altă natură, inclusiv din rețelele de comunicații electronice, în scopul obținerii accesului ascuns la informația străină [3].

La mijloacele tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației sonore se atribuie dispozitivele pentru controlul sonor secret – interceptarea sau fixarea comunicărilor verbale, a altor sunete care prezintă interes pentru subdiviziunile specializate. La aceste dispozitive se atribuie:

- microfoane direcționale pentru obținerea ascunsă a sunetului, inclusiv camuflate, încorporând dispozitive pentru perfecționarea caracteristicilor acustice, cu raza de acțiune mai mare de 20 m;
- dispozitive pentru obținerea și transmiterea ascunsă a sunetului prin unde electromagnetice, inclusiv camuflate;
- dispozitive pentru obținerea și transmiterea ascunsă a sunetului, cu modularea frecvențelor purtătoare în banda 0,1 – 10 MHz, prin circuite fizice (rețele electrice, rețele telefonice, circuite de semnalizare sau de telecomandă etc.), inclusiv camuflate.

La mijloace tehnice speciale destinate pentru supravegherea ascunsă și documentare se atribuie:

- aparataj pentru obținerea și transmiterea ascunsă prin unde electromagnetice a imaginii, inclusiv camuflat, compus din cameră video cu diametrul obiectivului mai mic de 2,5 mm și emițător;
- aparate foto camuflate în diferite obiecte, cu diametrul obiectivului mai mic de 2,5 mm;
- aparate video camuflate în diferite obiecte, cu diametrul obiectivului mai mic de 2,5 mm.

În ceea ce privește subiectul realizării cercetării domiciliului, ținem să menționăm că conform prevederilor CPP al RM, MSI se efectuează de către ofițerii de investigații ai subdiviziunilor specializate ale autorităților indicate în Legea privind activitatea specială de investigații [2, alin. (3), art. 1322]. Însă aspectele tactice de realizare a măsurii în cauză determină necesitatea implicării în procesul efectuării ei și a altor participanți. Acest fapt este specificat și în literatura de speci-

capturing, obtaining, intercepting, collecting, listening, recording and transmitting informational signals of an audible, visual, electromagnetic nature, are assigned to special technical means intended for the hidden obtaining of information or otherwise, including from electronic communications networks, for the purpose of obtaining covert access to foreign information [3].

To the special technical means intended for the hidden obtaining of the sound information are assigned the devices for the secret sound control – the interception and fixation of the verbal communications, of other sounds that are of interest for the specialized subdivisions. These devices are assigned:

- directional microphones for hidden obtaining of sound, including camouflage, incorporating devices for improving acoustic characteristics, with a range of more than 20 m;
- devices for obtaining and transmitting of hidden sound by electromagnetic waves, including camouflaged;
- devices for obtaining and transmission of hidden sound, with modulation of carrier frequencies in the band 0.1 – 10 MHz, through physical circuits (electrical networks, telephone networks, signaling or remote control circuits, etc.), including camouflaged.

Special technical means intended for covert surveillance and documentation are assigned:

- apparatus for obtaining and transmitting hidden images by electromagnetic waves, including camouflaged, consisting of a video camera with a lens diameter of less than 2.5 mm and a transmitter;
- camouflaged cameras in various objects with a lens diameter of less than 2.5 mm;
- camouflaged camera recorders in various objects, with a lens diameter of less than 2.5 mm.

Regarding the subject of conducting the domicile investigation, we would like to mention that according to the provisions of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova, special investigative measure is carried out by the investigation officers of the specialized subdivisions of the authorities indicated in the Law on special investigation activity [2, paragraph (3), Art. 1322]. But the tactical aspects of the imple-

alitate. Astfel, autorii O.A. Vaghin, A.P. Isicenko, Gh.H. Șabanov menționează că măsura în cauză se efectuează de ofițerul de investigații personal sau la însărcinarea lui, de persoana cu care colaborează confidențial, de persoana cu funcții de răspundere care are dreptul de acces la aceste obiecte sau în legătură cu genul activității este legată de obiectul în cauză [5, p. 25]. La rândul lor autorii V.M. Meșkov și V.L. Popov determină raționamentul implicării în realizarea cercetării domiciliului a specialiștilor care au deprinderi în ceea ce privește identificarea urmelor, fixarea anurajului, instalarea mijloacelor tehnice [9, p. 38], nefiind menționată apartenența departamentală a acestor specialiști. La fel, autorii V. Mîrzac și B. Glavan menționează că cercetarea domiciliului ca MSI implică antrenarea unui sau mai multor specialiști care posedă deprinderi practice în vederea căutării, depistării și fixării urmelor, instalării, camuflării, utilizării mijloacelor tehnice de fotografiat, audio și video, precum și a altor mijloace tehnice [4, p. 18].

Reieșind din cele menționate mai sus, ținem să precizăm că natura dificilă a investigațiilor unor infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave, determină implicarea în efectuarea cercetării domiciliului a persoanelor care colaborează în mod confidențial cu subdiviziunile specializate, precum și a specialiștilor din diferite domenii. Cele spuse determină necesitatea completării alineatului 3 al art. 1322 al CPP al RM cu sintagma „cu implicarea persoanelor ce au dat consimțământul de a colabora cu ofițerii de investigații”.

În **concluzie** menționăm cercetarea domiciliului, ca măsură specială de investigații efectuată în cadrul urmăririi penale, reprezintă un proces complex care poate fi realizată în baza imaginației și creativității ofițerilor de investigații în urma unei pregătiri prealabile și include examinarea obiectelor cercetării, supravegherea acestora prin intermediul tehnicii speciale audio și video, precum și căutarea uneltelor comiterii infracțiunilor și a obiectelor obținute pe cale infracțională, documentelor, materialelor și a altor obiecte, precum și identificarea infractorilor aflați în căutarea, acumularea informațiilor necesare ce vor servi

mentation of the measure in question determine the need to involve other participants in the process of carrying it out. This fact is also mentioned in the specialized literature. Thus, the authors O.A. Vaghin, A.P. Isicenko and Gh.H. Shabanov mention that the measure in question is carried out by the investigating officer personally or on his behalf, by the person with whom he confidentially collaborates, by the person with positions of responsibility who has the right to access these objects, or in connection with the type of activity related to the object in question [5, p. 25]. In turn, the authors V.M. Meshkov and V.L. Popov determine the reasoning of the involvement in the home research of the specialists who have skills in terms of identifying traces, fixing the entourage, installing technical means [9, p. 38], without mentioning the department affiliation of these specialists. Also, the authors V. Mirzac and B. Glavan mention that home research as a special investigative measure involves the training of one or more specialists who have practical skills to search, detect and fix traces, for installation, camouflage, use of technical means of photography, audio and video, as well as other technical means [4, p. 18].

Based on the above, we would like to point out that the difficult nature of investigations of serious crimes, particularly serious or exceptionally serious, determines the involvement in conducting home research of persons collaborating confidentially with specialized subdivisions, as well as specialists from different areas. The above mentioned determines the need to complete paragraph 3 of Art.1322 of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova with the phrase “with the involvement of persons who have given their consent to cooperate with the investigating officers”.

In **conclusion** we mention that home research as a special measure of investigations carried out in criminal prosecution, is a complex process that can be performed based on the imagination and creativity of investigative officers following a prior training and excludes examining the objects of investigation, their surveillance by special audio and video technique, as well as searching for tools for committing crimes and objects obtained through crime, documents, materials and other

temei pentru identificarea cadavrelor omenеști, depistarea ascunzișurilor, a urmelor infracțiunii și desigur pentru stabilirea circumstanțelor care pot avea importanță pentru soluționarea scopurilor procesului penal.

objects, as well as, identifying criminals in search, accumulating the necessary information to serve as a basis for identifying human corpses, finding hiding places, traces of crime and of course to establish the circumstances that may be important for solving the purposes of criminal proceedings.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Codul civil al Republicii Moldova din 06.06.2002.
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, nr.122-XV din 14.03.2003.
3. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 100 din 09.02.2009 privind aprobarea Regulamentului cu privire la importul, exportul, proiectarea, producerea și comercializarea mijloacelor tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației și a Clasificatorului mijloacelor tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației.
4. Mîrzac Victor, Glavan Boris, *Utilizarea mijloacelor tehnice în activitatea specială de investigații*, Chișinău, 2014, 152 p.
5. Legea privind activitatea specială de investigații nr. 59 din 29.03.2012.
6. Вагин О.А., Исиченко А.П., Шабанов Г.Х., *Оперативно-розыскные мероприятия и использование их результатов: Учебно-практическое пособие*, Москва 2006, 119 с.
7. Горяинова К.К., Овчинский В.С., Шумилова А.Ю., *Оперативно-розыскная деятельность: Учебник*, Москва ИНФРА-М 2002. 794 с.
8. Зубова И.Н., Федеральный закон «Об оперативно-розыскной деятельности» Научно-практический комментарий.
9. Мешков В.М., Попов В.А., *Оперативно-розыскная тактика и особенности легализации полученной информации в ходе предварительного следствия. Учебно-практическое пособие*, Москва, 1999. 80 с.
10. *Специальная техника органов внутренних дел: Учебник для образовательных учреждений МВД России / Под редакцией доктора юридических наук, профессора, генерал-майора милиции В.А. Попова.* - М.: ЦИИ и НМОКП МВД России, 2000.

Despre autor:

Alexandru CICALA,

doctor în drept,

Catedra „Activitate specială de investigații și anticorupție” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova,
tel. 069163943,
alexandru_cicala@mail.ru

About author:

Alexandru CICALA,

PhD,

Special Investigation and Anti-Corruption Activity Chair of the Academy “Stefan cel Mare” of the MIA of the Republic of Moldova,
tel. 069163943,
alexandru_cicala@mail.ru

CZU 343.982

DOI 10.5281/zenodo.4320387

INFRAȚIUNEA ȘI CONTRAVENȚIA – ABORDĂRI CORELATIVE

Radion COJOCARU,
doctor în drept, conferențiar universitar

Activitatea practică de înfăptuire a justiției în materia dreptului penal se confruntă deseori cu problema delimitării infracțiunilor de contravenții, mai ales atunci când în funcție de gradul de pericol pe care îl comportă, una și aceeași faptă este sancționată atât ca contravenție, cât și ca infracțiune. În cadrul acestui studiu autorii, în baza unei examinări critice a literaturii de specialitate, trasează criteriile care ar sta la baza delimitării acestor două categorii de fapte ilegale.

Cuvinte-cheie: infracțiune, contravenție, pedeapsă penală, sancțiune contravențională, grad prejudicial.

Introducere. În afară de infracțiuni, ordinea de drept poate fi încălcată și prin săvârșirea unor fapte ilicite de altă natură, cum ar fi: contravențiile, abaterile disciplinare, delicturile civile etc. Cele mai multe similitudini infracțiunile le comportă cu contravențiile, întrucât ambele categorii de fapte constituie acte ilicite de conduită ilegală ce atentează la relațiile sociale protejate de către societate.

Scopul legii penale în mare parte coincide cu cel al legii contravenționale. În conformitate cu art. 2 C. contr. al R. Moldova: „Scopul legii contravenționale constă în apărarea drepturilor și libertăților legitime ale persoanei, apărarea proprietății, ordinii publice, a altor valori ocrotite de lege, în soluționarea cauzelor contravenționale, precum și în prevenirea săvârșirii de noi contravenții”. În același sens, potrivit art. 2 alin. (1) C.pen. al R. Moldova: „Legea penală apără, împotriva infracțiunilor, persoana, drepturile și libertățile acesteia, proprietatea, mediul înconjurător, orânduirea constituțională, suveranitatea, independența și integritatea teritorială a Republicii

OFFENSE AND CONTRAVENTION – CORRELATIVE APPROACHES

Radion COJOCARU,
PhD, associate professor

Practical activity of justice administering in the field of criminal law often faces the problem of delimiting the offenses from contraventions, especially in cases, depending on the degree of danger it entails, one and the same act is sanctioned both as a contravention and as an offense. The authors, in this study, based on a critical examination of the literature, draw the criteria that would underline the delimitation of these two categories of illegal acts.

Keywords: crime, contravention, criminal punishment, contravention sanction, prejudicial degree.

Introduction. In addition to criminal offenses, the rule of law may be violated by committing other illicit acts: contraventions, disciplinary violations, civil offenses, etc. Most of the offenses' similarities involve with contraventions, since both categories of deeds constitute illicit acts of illegal conduct that threaten the social relations protected by the society.

The purpose of the criminal law largely coincides with that of the contravention law. In accordance with Art. 2 of the Contravention Code of the Republic of Moldova: “The purpose of the contravention law consists in defending the legitimate rights and freedoms of the person, defending of property, public order and other values protected by law, in solving the contravention cases, as well as in preventing the commission of new contraventions”. In the same sense, according to Art. 2 paragraph (1) of the Criminal Code of the Republic of Moldova: “The criminal law protects, against crimes, the person, his rights and freedoms, property, environment, constitutional order, sovereignty, independence and territorial integrity of the Republic of Moldova,

Moldova, pacea și securitatea omenirii, precum și întreaga ordine de drept. Legea penală are, de asemenea, drept scop prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni”.

Conținut de bază. Unele fapte ilicite de pericol pot fi sancționate atât ca contravenții, cât și ca infracțiuni. De exemplu, la art. 354 C.cont. al R. Moldova este prevăzută răspunderea penală pentru huliganismul nu prea grav cu următoarea formulare legislativă: „Huliganismul nu prea grav, adică acostarea jignitoare în locuri publice a persoanei fizice, alte acțiuni similare ce tulbură ordinea publică și liniștea persoanei fizice”. La art. 287 C.pen. al R. Moldova este sancționată fapta penală de huliganism, ca fiind: „Huliganismul, adică acțiunile intenționate care încalcă grosolan ordinea publică, însoțite de aplicarea violenței asupra persoanelor sau de amenințarea cu aplicarea unei asemenea violențe, de opunerea de rezistență violentă reprezentanților autorităților sau altor persoane care curmă actele huliganice, precum și acțiunile care, prin conținutul lor, se deosebesc printr-un cinism sau obrăznicie deosebită”.

Din punct de vedere practic, pentru o încadrare juridică coerentă a unor asemenea activități ilicite este deosebit de importantă cunoașterea criteriilor în baza cărora contravențiile pot fi delimitate de infracțiuni.

În conformitate cu art. 10 C.contr.: „Constituie contravenție fapta – acțiunea sau inacțiunea – ilicită, cu un grad de pericol social mai redus decât infracțiunea, săvârșită cu vinovăție, care atentează la valorile sociale ocrotite de lege, este prevăzută de prezentul cod și este pasibilă de sancțiune contravențională”. Din această noțiune rezultă cinci trăsături esențiale ale contravenției:

- faptă (acțiune sau inacțiune) ilicită, prevăzută de Codul contravențional;
- faptă caracterizată printr-un pericol social mai redus decât infracțiunea;
- faptă săvârșită cu vinovăție;
- faptă care atentează la valorile sociale ocrotite de lege;
- faptă pasibilă de sancțiune contravențională.

Trăsăturile esențiale ale contravenției sunt similare cu cele ale infracțiunii descrise la art. 14

peace and security of mankind, and the entire rule of law. The criminal law also aims to prevent the commission of new crimes”.

Basic content. Some illicit acts of danger can be sanctioned both as contraventions and as offenses. For example, Art. 354 of the Contravention Code of the Republic of Moldova, provides for criminal liability for not too serious hooliganism with the following legislative wording: “Not too serious hooliganism, i.e. the offensive mooring in public places of the natural person, other similar actions that disturb the public order and the peace of the natural person”. Art. 287 of the Criminal Code of the Republic of Moldova sanctions the criminal act of hooliganism, as follows: “Hooliganism, intentional acts that grossly violate public order, accompanied by the application of violence against persons or the threat of such violence, the opposition of violent resistance to the representatives of the authorities or other persons who fight with hooligan acts, and actions that, through their content, are distinguished by a special cynicism or impudence”.

From a practical point of view, for a coherent legal classification of such illicit activities, it is especially important to know the criteria based on which contraventions can be delimited by offenses.

According to Art.10 of the Contravention Code: “Contravention is illicit action or inaction, with a lower degree of social danger than the offense, committed with guilt, which violates social values protected by law, and is provided by this code and is subject to a penalty”. Five essential features of the contravention result from this notion:

- illicit act (action or inaction) provided by the Contravention Code;
- deed characterized by a lower social danger than an offense;
- deed committed with guilt;
- deed that violates social values protected by law;
- deed liable to a contravention sanction.

The essential features of the contravention are similar to those of the offense described in Art. 14 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, they are the following: the deed is prejudicial; provision of the deed by criminal law; guilt; passivity of criminal punishment.

C.pen. al R. Moldova, adică: prejudiciabilitatea faptei; prevederea faptei de legea penală; vinovăția; pasibilitatea de pedeapsă penală.

În literatura de specialitate se susține că delimitarea infracțiunii de alte fapte ilicite se efectuează după următoarele criterii: a) caracterul și gradul prejudiciabil; b) obiectul atentării; c) caracterul și felul ilegalității [1, p. 99].

Într-o altă accepțiune se arată că atunci când există fapte care atentează asupra aceluiași obiect, dar care sunt reglementate de diferite ramuri ale dreptului, de primă importanță devine gradul prejudiciabil al faptei ca criteriu principal, de bază, care delimitează infracțiunea de alte încălcări de lege. Indicele de bază care determină gradul prejudiciabil al faptei constă în valoarea urmării prejudiciabile cauzate [2, p. 113].

În viziunea noastră, delimitarea contravențiilor de infracțiuni urmează a fi făcută prin luarea în considerare a tuturor trăsăturilor definitorii caracteristice acestor două categorii de fapte ilicite.

Contravenția, ca și infracțiunea, se caracterizează prin pericol social. Însă după cum este prevăzut expres în dispoziția art. 10 C.contr., pericolul social al contravenției este mai mic decât cel al infracțiunii. Anume din acest considerent la descrierea infracțiunii, legiuitorul la art. 14 C.pen. utilizează termenul „prejudiciabilitate”. Astfel, infracțiunile provoacă o daună prejudiciabilă mai sporită decât contravențiile.

În acord cu art. 15 C.pen. al R. Moldova, gradul prejudiciabil al infracțiunii se determină conform semnelor ce caracterizează elementele infracțiunii: obiectul, latura obiectivă, subiectul și latura subiectivă. Deși în C.contr. nu este o prevedere ca analogă celei de la art. 15 C.pen. al R. Moldova, pericolul social al contravenției rezultă din aceleași elementele preexistente și constitutive (obiect juridic și material, latură obiectivă, latură subiectivă și subiectul infracțiunii).

Prin urmare, la delimitarea acestor două categorii de fapte, baza de evaluare o formează, pe de o parte, pericolul social abstract al contravenției descrise de către legiuitor în legea contravențională, iar, pe de altă parte, gradul prejudiciabil abstract al infracțiunilor descrise în legea penală. În urma comparării conținutului ju-

In the specialized literature it is argued that the delimitation of the offense from other illicit deeds is carried out according to the following criteria: a) harmful character and degree; b) the object of the attack; c) the character and nature of the illegality [1, p. 99].

In another sense it is shown that when there are deeds that infringe on the same object, but which are regulated by different branches of law, the prejudicial degree of the deed becomes of primary importance as the main, basic criterion, which delimits the offense from other law violations. The basic index that determines the prejudicial degree of the deed consists in the value of the caused prejudicial consequence [2, p. 113].

In our view, the delimitation of criminal offenses is to be made by taking into account all the defining features characteristic to these two categories of illicit acts.

The contravention, like the offense is characterized by social danger. But as expressly provided in the provision of Art. 10 of the Contravention Code, the social danger of the contravention is lower than that of the offense. Precisely, for this reason, when describing the offense, in Art. 14 of the Criminal Code the legislator uses the term prejudicial. Thus, offenses cause more harmful damage than contraventions.

In accordance with Art. 15 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, the prejudicial degree of the offense is determined according to the signs that characterize the elements of the offense: the object, the objective side, the subject and the subjective side. Although in the Contravention Code there is no any analogical provision to the one from Art. 15 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, the social danger of the contravention results from the same pre-existing and constitutive elements (legal and material object, objective side, subjective side and the subject of the offense).

Therefore, when delimiting these two categories of facts, the basis of assessment is formed, on the one hand, by the abstract social danger of the contravention described by the legislator in the contravention law, and, on the other hand, by the abstract prejudicial degree of the offenses de-

ridic aferent infracțiunii și a conținutului juridic aferent contravenției, urmează a se constata care este cerința (cerințele), care determină gravitatea faptelor. Aceste cerințe se pot referi la obiectul material al infracțiunii sau al contravenției, metoda și mijloacele de săvârșire, urmarea prejudiciabilă, formă de vinovăție, motiv și scop etc.

De exemplu, din compararea conținutului contravenției de huliganism nu prea grav prevăzute la art. 354 C.contr. al R. Moldova cu conținutul infracțiunii de huliganism descrise la art. 287 C.pen., reiese că metoda de comitere a acțiunii huliganice este cerința (semnul) prin care legiuitorul marchează gradul prejudiciabil al infracțiunii în raport cu contravenția. Astfel, acțiunile huliganice ating gradul de prejudiciabilitate al infracțiunii atunci când sunt săvârșite prin metodele descrise la art. 287 C.pen. al R. Moldova: 1) aplicarea violenței asupra persoanelor sau de amenințarea cu aplicarea unei asemenea violențe; 2) opunerea de rezistență violentă reprezentanților autorităților sau altor persoane care curmă acțiunile huliganice; 3) cinism deosebit; 4) obrăznicie deosebită.

Alteori, gradul prejudiciabil al infracțiunii poate fi determinat de urmarea prejudiciabilă. De fapt, delimitarea contravenției de infracțiune, de cele mai multe ori se face prin prisma urmării prejudiciabile, cerință (semn) ce exprimă gravitatea daunei provocată relațiilor sociale. De exemplu, la art. 104 C.contr. al R. Moldova este instituită răspunderea contravențională pentru: „Distrușgerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor străine, dacă fapta nu reprezintă o infracțiune”. La art. 197 C.pen. se prevede răspunderea penală pentru aceeași faptă, dar care este particularizată printr-un semn ce-i marchează gradul prejudiciabil: „Distrușgerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor, dacă aceasta a cauzat daune în proporții mari”. Prin urmare, proporția mare, definită la art. 126 alin. (1) C.pen., reprezintă cerința care determină gradul prejudiciabil al infracțiunii de distrugere sau deteriorare a bunurilor.

O altă cerință, care poate determina gradul prejudiciabil al infracțiunii în raport cu contravenția este reprezentată de obiectul material al faptei. De exemplu, la art. 85 C.contr. este descri-

scribită de legea penală. După compararea conținutului legal al infracțiunii și al contravenției, este necesar să se ascerteze care este cerința (cerințele), care determină gravitatea faptelor. Aceste cerințe se pot referi la obiectul material al infracțiunii sau al contravenției, metoda și mijloacele de comitere, urmarea prejudiciabilă, formă de vinovăție, motiv și scop etc.

De exemplu, din compararea conținutului contravenției de huliganism nu prea grav prevăzute la art. 354 C.contr. al R. Moldova cu conținutul infracțiunii de huliganism descrise la art. 287 C.pen., reiese că metoda de comitere a acțiunii huliganice este cerința (semnul) prin care legiuitorul marchează gradul prejudiciabil al infracțiunii în raport cu contravenția. Astfel, acțiunile huliganice ating gradul de prejudiciabilitate al infracțiunii atunci când sunt săvârșite prin metodele descrise la art. 287 C.pen. al R. Moldova: 1) aplicarea violenței asupra persoanelor sau de amenințarea cu aplicarea unei asemenea violențe; 2) opunerea de rezistență violentă reprezentanților autorităților sau altor persoane care curmă acțiunile huliganice; 3) cinism deosebit; 4) obrăznicie deosebită.

Sometimes, the detrimental degree of the offense may be determined by the prejudicial consequence. As a matter of fact, the delimitation of an offense from contravention, most of the times is made through the prism of the prejudicial consequence, a requirement (sign) that expresses the gravity of the damage caused to the social relations. For example, Art. 104 of the Contravention Code of the Republic of Moldova establishes the contravention liability for: “Intentional destruction or damage of foreign property, if the deed is not an offense”. Art. 197 of the Criminal Code provides criminal liability for the same deed, but which is characterized by a sign that marks the prejudicial degree: “Intentional destruction or damage to property, if it has caused extensive damage”. Therefore, the large proportion, defined by Art. 126 paragraph (1) of the Criminal Code represents the requirement that determines the prejudicial degree of the offense of destruction or damage of the goods.

să fapta de: „Procurare ori păstrare ilegală, fără scop de înstrăinare, a drogurilor, precursorilor, etnobotanicelor și a analogilor acestora în cantități mici, precum și consumul de droguri fără prescripția medicului”. Fapta corelativă este descrisă la art. 217 alin. (1) C.pen.; „Semănatul sau cultivarea ilegală a plantelor care conțin droguri sau etnobotanice, prelucrarea sau utilizarea unor astfel de plante, săvârșite în proporții mari și fără scop de înstrăinare” și la art. 217 alin. (2): „Producerea, prepararea, experimentarea, extragerea, prelucrarea, transformarea, procurarea, păstrarea, expedierea, transportarea drogurilor, etnobotanicelor sau analogilor acestora, săvârșite în proporții mari și fără scop de înstrăinare”. Atunci când obiectul material al traficului de droguri, fără scop de înstrăinare este în cantități mici se va aplica legea contravențională. Atunci când aceeași faptă este comisă în proporții mari – se va aplica legea penală.

Delimitarea contravențiilor de infracțiuni urmează a fi făcută și prin prisma ilegalității ca trăsătură definitorie ce caracterizează, deopotrivă, infracțiunea și contravenția. Infracțiunea este de domeniul legii penale, care în normele incriminatorii descrie cerințele și condițiile ce o particularizează în raport cu alte fapte ilicite. Contravenția este de domeniul legii contravenționale, fiind descrisă printr-o tehnică juridică similară celei de descriere a infracțiunii în normele din Partea specială a Codului contravențional.

Pentru o delimitare și o încadrare juridică care ar corespunde principiului legalității incriminării, atât normele Părții speciale a Codului penal, cât și cele din Codul contravențional trebuie să corespundă cerințelor de claritate, previzibilitate și accesibilitate.

Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște

Another requirement, which can determine the prejudicial degree of the offense in relation to the contravention, is represented by the material object of the deed. For example, Art. 85 of the Contravention Code describes the deed as follows: “Illegal procurement or storage, without purpose of alienation, of drugs, precursors, ethnobotanicals and their analogues in small quantities, as well as drug use without a doctor’s prescription”. The correlative deed is described in Art. 217 paragraph (1) of the Criminal Code: “Illegal sowing or cultivation of plants containing drugs or ethnobotanicals, processing or use of such plants, carried out on a large scale and without the purpose of alienation” and in Art. 217 paragraph (2): “Production, preparation, experimentation, extraction, processing, transformation, procurement, storage, dispatch, transportation of drugs, ethnobotanicals or their analogues, committed in large proportions and without the purpose of alienation”. When the material object of the drug trafficking, without the purpose of alienation is in small quantities, the contravention law will be applied. When the same deed is committed on a large scale, then the criminal law will be applied.

The delimitation of the contraventions from the offenses is to be made through the prism of illegality as a defining feature that characterizes both, the offense and the contravention. The offense belongs to the field of criminal law, which in the incriminating norms describes the requirements and conditions that characterize it in relation to other illegal acts. The contravention belongs to the field of the contravention law, being described by a legal technique similar to the one of describing the offense in the norms from the Special Part of the Contravention Code.

For delimitation and legal classification that would correspond to the principle of legality of incrimination, both the norms of the Special Part of the Criminal Code and those of the Contravention Code must correspond to the requirements of clarity, predictability and accessibility.

In order to meet the three criteria of quality – accessibility, predictability and clarity – the rule of law must be worded with sufficient precision so as to enable the person to decide on his or her con-

drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție [3].

De asemenea, Curtea Constituțională a R. Moldova a reținut că legea penală are repercusiunile cele mai dure comparativ cu alte legi sancționatoare, ea incriminează faptele cele mai prejudiciabile, respectiv, norma penală trebuie să dispună de o claritate desăvârșită pentru toate elementele componenței infracțiunii în cazul normelor din Partea specială a legii penale [4]. De asemenea, legea penală constituie un ansamblu de reguli juridice, formulate într-o manieră clară, concisă și precisă. Formulele generale și abstracte într-un caz concret pot afecta funcționalitatea legii penale, aplicarea ei coerentă și sistemică, ceea ce ar denatura principiul calității legii.

O normă este accesibilă și previzibilă numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane să își corecteze conduita și să fie capabilă, cu consiliere adecvată, să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-o normă. Legea trebuie să fie accesibilă într-un mod adecvat: cetățeanul trebuie să aibă un indiciu adecvat, în circumstanțe concrete, asupra reglementărilor legale aplicabile” [5].

O infracțiune și o contravenție trebuie să fie clar definite de lege și că această condiție se consideră îndeplinită atunci când individul poate cunoaște din textul dispoziției relevante sau, dacă este necesar, folosind interpretarea acesteia de către instanțele judecătorești sau de un aviz juridic explicativ cu referire la acte și omisiuni ar implica răspunderea sa penală.

Persoana este în drept să cunoască, în termeni foarte clari, ce acte și omisiuni sunt de natură să-i angajeze responsabilitatea penală [6]. Atunci când un act este privit ca infracțiune, judecătorul poate să precizeze elementele constitutive ale infracțiunii, dar nu să le modifice, în detrimentul acuzatului, iar modul în care el va defini aceste elemente constitutive trebuie să fie previzibil pentru orice persoană consultată de un specialist [7].

Într-o altă hotărâre s-a decis că cerințele previzibilității legii penale și formulării suficient de clare se consideră îndeplinite atunci când jus-

duct and to reasonably provide the consequences of this conduct according to the circumstances of the case. Otherwise, although the law contains a rule of law that apparently describes the person’s conduct in the given situation, the person may claim that he or she does not know his or her rights and obligations. In such an interpretation, the norm that does not correspond to the criteria of clarity is contrary to Art. 23 from the Constitution [3].

Also, the Constitutional Court of the Republic of Moldova noted that the criminal law has the harshest repercussions compared to other sanctioning laws, it criminalizes the most harmful deeds, and respectively, the criminal law must have complete clarity for all elements of the crime in the case of norms from the Special Part of the Criminal Law [4]. Criminal law is also a set of legal rules, formulated in a clear, concise and precise manner. The general and abstract formulas in a concrete case can affect the functionality of the criminal law, its coherent and systemic application, which would distort the principle of the quality of the law.

A norm is accessible and foreseeable only when it is drafted with sufficient precision, so as to enable any person to correct his conduct and to be able, with appropriate counseling, to foresee, to a reasonable extent, the consequences which may arise from a norm. The law must be accessible in an appropriate way: the citizen must have an adequate indication, in concrete circumstances, about the applicable legal regulations” [5].

An offense and a contravention must be clearly defined by law and this condition is considered fulfilled when the individual can learn from the text of the relevant provision or, if necessary, using its interpretation by the courts or an explanatory legal opinion regarding acts and omissions which would imply his criminal liability.

The person is entitled to know, in very clear terms, what acts and omissions are likely to engage his criminal responsibility [6]. When an act is regarded as an offense, the judge may specify the constitutive elements of the offense, but not modify them, to the detriment of the accused, and the way in which he defines these constitutive elements must be predictable for any person

țițiabilul, citind textul dispoziției pertinente și, în caz de necesitate, cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțele judecătorești, poate să știe pentru ce acțiuni și inacțiuni poate fi supus răspunderii penale [8].

Dacă o faptă nu este prevăzută de legea penală din cauza că nu întrunește condiția de prejudiciabilitate, aceasta va putea fi calificată ca contravenție doar dacă în Partea specială a Codului contravențional există o normă care o descrie și o pedepsește ca atare. De exemplu, legiuitorul în Partea specială a C.pen. nu incriminează fapta de distrugere sau deteriorare din imprudență (culpă) a bunurilor altei persoanei. Acest vid legal nu justifică aplicarea răspunderii contravenționale, întrucât în Partea specială a C.contr. nu există o normă specială care ar descrie o asemenea faptă în calitate de contravenție.

Cu referire la vinovăție, contravenția, ca și infracțiunea poate fi săvârșită cu intenție, din imprudență sau cu praeterintenție. Astfel, în conformitate cu art. 14 alin. (2) C.contr.: „Contravenția se consideră săvârșită cu intenție dacă persoana care a săvârșit-o își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, a dorit sau a admis în mod conștient survenirea acestor urmări”. Potrivit alin. (3) al aceluiași articol: „Contravenția se consideră săvârșită din imprudență dacă persoana care a săvârșit-o își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, dar considera în mod ușuratic că ele vor putea fi evitate, ori nu își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, nu a prevăzut posibilitatea survenirii urmărilor ei prejudiciabile, deși trebuia și putea să le prevadă”. În sfârșit, conform alin. (4) al articolului sus-menționat: „Dacă, drept rezultat al săvârșirii cu intenție a contravenției, se produc urmări mai grave care, conform legii, atrag înăsprirea sancțiunii contravenționale și care nu erau cuprinse de intenția persoanei care a săvârșit-o, răspunderea contravențională pentru atare urmări survine numai dacă persoana a prevăzut urmările prejudiciabile, dar considera în mod ușuratic că ele vor putea fi evitate, sau dacă persoana nu a prevăzut posibilitatea survenirii acestor urmări,

consulted by a specialist [7].

In another decision it was decided that the requirements of predictability of criminal law and sufficiently clear wording are considered met when the litigant, reading the text of the relevant provision and, if necessary, with the help of its interpretation by the courts, can know for what actions and inactions may be subject to criminal liability [8].

If an act is not provided by the criminal law because it does not meet the condition of prejudice, it can be qualified as a contravention only if the Special Part of the Contravention Code contains a rule describing and punishing it. For example, the legislator in the Special Part of the Criminal Code does not criminalize the act of reckless destruction or damage (fault) of another person's property. This legal blankness does not justify the application of the contravention liability, since in the Special Part of the Contravention Code there is no special norm that would describe such an act as a contravention.

With regard to guilt, the contravention, as well as the offense can be committed intentionally, recklessly or premeditatedly. Thus, in accordance with Art. 14 paragraph (2) of the Contravention Code: “The contravention is considered to have been committed intentionally if the person who committed it realized the prejudicial nature of his action or inaction, foresaw its prejudicial consequences, deliberately wished or admitted the occurrence of such consequences”. According to paragraph (3) of the same article: “The contravention is considered reckless if the person who committed it realized the harmful nature of his action or inaction, foresaw its harmful consequences, but easily considered that they could be avoided, or did not realize the prejudicial nature of his action or inaction, did not provide for the possibility of its prejudicial consequences, although he had to and could foresee them”. And finally, according to paragraph (4) of the article mentioned above: “If, as a result of the intentional commission of the contravention, more serious consequences occur which, according to the law, attract the aggravation of the contravention sanction and which were not covered by the intention of the person who committed it, the contraven-

deși trebuia și putea să le prevadă. În consecință, contravenția se consideră intenționată”.

Sub aspectul vinovăției, infracțiunile pot fi delimitate de contravenții prin prisma factorului intelectual, care constă în perceperea gradului prejudiciabil și previziunea urmărilor prejudiciabile. În primul caz, perceperea se produce în raport cu gradul prejudiciabil al infracțiunii, iar previziunea în raport cu urmările ce pot surveni în urma săvârșirii acțiunii sau inacțiunii infracționale. În cel de al doilea caz, perceperea se realizează în raportul cu pericolul social al contravenției, care este mai redus decât infracțiune, iar previziunea în raport cu urmările ce pot surveni în urma săvârșirii acțiunii sau inacțiunii periculoase.

Sancțiunea poate figura și ea ca trăsătură distinctivă dintre infracțiune și contravenție. Infracțiunea este pasibilă de pedeapsă penală, iar contravenția de pedeapsă contravențională.

La art. 62 C.pen. al R. Moldova, sunt prevăzute următoarele categorii de pedepse ce pot fi aplicate persoanelor fizice: a) amendă; b) privare de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate; b1) privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport sau anularea acestui drept; c) retragerea gradului militar sau special, a unui titlu special, a gradului de calificare (clasificare) și a distincțiilor de stat; d) munca neremunerată în folosul comunității; f) închisoare; g) detențiune pe viață.

Potrivit art. 32 C.contr. sunt stipulate următoarele sancțiuni contravenționale aplicabile persoanei fizice: a) avertismentul; b) amenda; c) privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate; d) privarea de dreptul de a deține anumite funcții; e) aplicarea punctelor de penalizare; f) privarea de dreptul special (dreptul de a conduce vehicule, dreptul de deținere sau port și folosire a armei); g) munca neremunerată în folosul comunității; h) arestul contravențional.

Pedepsele penale sunt mai aspre după conținut decât cele contravenționale. Reieșind din asprimea ce le este caracteristică, anumite sancțiuni pot fi aplicate doar ca pedepse penale pentru comiterea de infracțiuni, de exemplu, închisoarea

liability for such consequences occurs only if the person provided prejudicial consequences, but readily considered that they could be avoided, or if the person did not foresee the possibility of such consequences, although he should and could have foreseen them. Consequently, the contravention is considered intentional”.

Under the aspect of guilt, the offenses can be delimited from contraventions through the prism of the intellectual factor, which consists in the perception of the prejudicial degree and the prediction of the prejudicial consequences. In the first case, the perception occurs in relation to the prejudicial degree of the offense, and the forecast in relation to the consequences that may occur as a result of committing the criminal action or inaction. In the second case, the perception is made in relation to social danger of the contravention, which is lower than in the case of offense, as well as the forecast in relation to the consequences that may occur as a result of committing the dangerous action or inaction.

The sanction can also appear as a distinctive feature between the offense and the contravention. The offense is punishable by criminal punishment, and the contravention by contravention punishment.

Article 62 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, provides the following categories of penalties that can be applied to individuals: a) fine; b) deprivation of the right to hold certain positions or to exercise a certain activity; b1) deprivation of the right to drive means of transport or cancellation of this right; c) withdrawal of military or special rank, of special title, degree of qualification (classification) and state distinctions; d) unpaid work for the benefit of the community; f) imprisonment; g) life imprisonment.

According to Art. 32 of the Contravention Code, the following contravention sanctions applicable to the natural person are stipulated: a) warning; b) fine; c) deprivation of the right to carry out a certain activity; d) deprivation of the right to hold certain positions; e) application of penalty points; f) deprivation of special right (the right to drive vehicles, the right to possess or carry and use the weapon); g) unpaid work for the ben-

și detențiunea pe viață. Invers, anumite sancțiuni, care după natura lor sunt mai blânde, pot fi aplicate doar pentru comiterea de contravenții: avertismentul, aplicarea punctelor de penalizare, arestul contravențional.

Sunt însă sancțiuni care pot fi aplicate atât pentru comiterea infracțiunilor, cât și pentru comiterea contravențiilor: amenda, privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau anumite funcții, munca neremunerată în folosul comunității. Gradual, în asemenea cazuri sancțiunea penală se deosebește de cea contravențională după limitele minime și limitele maxime generale. De exemplu, potrivit art. 34 C.contr. amenda se aplică persoanelor fizice de la una la 500 de unități convenționale, iar persoanelor cu funcție de răspundere – de la 10 la 1500 de unități convenționale. În conformitate cu art. 64 alin. (3) C.pen., mărimea amenzii pentru persoanele fizice se stabilește în limitele de la 500 la 3000 de unități convenționale, iar pentru infracțiunile săvârșite din interes material – până la 20 000 de unități convenționale, luându-se ca bază mărimea unității convenționale la momentul săvârșirii infracțiunii.

Mai este de menționat că în raport cu celelalte fapte ilicite doar infracțiunea generează după sine antecedente penale. În acord cu art. 110 C.pen., antecedentele penale reprezintă o stare juridică a persoanei, ce apare din momentul rămânerii definitive a sentinței de condamnare, generând consecințe de drept nefavorabile pentru condamnat până la momentul stingerii antecedentelor penale sau reabilitării.

Concluzii. La baza sancționării unei anumite fapte ca contravenție sau ca infracțiune stă pericolul social abstract inherent acestor două categorii de fapte ilicite, care este estimat de către legiuitor în procesul de legiferare a legii penale și a celei contravenționale. Elucidarea pericolului social abstract se face prin prisma elementelor și semnelor constitutive ce caracterizează componența de infracțiune și, respectiv, componența contravenției. În vederea unei încadrări juridice metodice coerente care ar corespunde principiilor fundamentale ale dreptului penal, atât nor-

efit of the community; h) misdemeanor arrest.

Criminal penalties are harsher than those of contravention nature. Based on their severity, certain sanctions can only be applied as criminal penalties for committing of offences, such as imprisonment and life imprisonment. And on the contrary, certain sanctions, which by their nature are milder, can be applied only for the commission of contraventions: warning, application of penalty points, misdemeanor arrest.

However, there are sanctions that can be applied both for committing of offenses and for committing of contraventions: fine, deprivation of the right to carry out a certain activity or uphold certain functions, unpaid work for the benefit of the community. Gradually, in such cases the criminal sanction differs from the contravention's one according to the general minimum and maximum limits. For example, according to Art. 34 of the Contravention Code the fine is applied to individuals from one to 500 conventional units, and to persons with a position of responsibility – from 10 to 1500 conventional units. In accordance with Art. 64 paragraph (3) of the Criminal Code, the amount of the fine for natural person is established within the limits from 500 to 3000 conventional units, and for offenses committed out of material interest – up to 20.000 conventional units, based on the size of the conventional unit at the time of crime's commission.

It should also be mentioned that in relation to the other illicit deeds, only offense generates a criminal record. In accordance with Art. 110 of the Criminal Code, the criminal record represents a legal status of the person, which appears from the moment the conviction sentence becomes final, generating unfavorable legal consequences for the convicted person until the moment of extinguishing the criminal record or rehabilitation.

Conclusions. The basis for sanctioning a certain deed as a contravention or as an offense is the abstract social danger inherent in these two categories of illicit deeds, which is estimated by the legislator in the process of legislating the criminal law and the contravention law. The elucidation of the abstract social danger is done through the prism of the constitutive elements and signs that characterize the composition of

mele Părți speciale a Codului penal, cât și cele din Codul contravențional trebuie să corespundă cerințelor de claritate, previzibilitate și accesibilitate.

Prin urmare, criteriul principal ce stă la baza delimitării infracțiunii de contravenției îl constituie pericolului social sau prejudiciabilitatea faptei ce urmează a fi evaluat de către interpretul legii penale. În calitate de criterii adiționale și celelalte trăsături esențiale aferente infracțiunilor și contravențiilor precum ar fi ilegalitatea, vinovăția și pasibilitatea de pedeapsă.

the offense and, respectively, the composition of the contravention. In order to obtain a coherent methodological legal framework that would correspond to the fundamental principles of criminal law, both the norms of the Special Part of the Criminal Code and those of the Contravention Code must correspond to the requirements of clarity, predictability and accessibility.

Therefore, the main criterion underlying the delimitation of the offense from contravention is the social danger or the prejudicial nature of the deed to be assessed by the interpreter of the criminal law. Among additional criteria and other essential features related to offenses and contraventions are illegality, guilt and liability.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Bulai C. Manual de drept penal. Partea generală. București: Ed. ALL EDUCAȚIONAL S.A., 1997, p. 99.
2. Botnaru S., Șavga A. ș.a. Drept penal. Partea generală. Chișinău: Cartier Juridic, 2005, p. 113.
3. Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 23.11.2010.
4. Hotărârea Curții Constituționale nr. 14 din 27.05.2014.
5. Hotărârea ChEDO in 23.03.1983, Silver și alții v Regatul Unit.
6. Hotărârea ChEDO din 25.05.1993, Kokkinakis v. Grecia.
7. Hotărârea ChEDO din 7.05.1982, X. v. Regatul Unit.
8. Hotărârea ChEDO din 7.02.2002, E.K. v. Turcia.

Despre autori

Radion COJOCARU,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
director al Școlii doctorale
„Științe penale și drept public”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: radioncojocaruu@gmail.com
tel.: 069089176*

About authors

Radion COJOCARU,

*PhD, associate professor,
Director of the Doctoral School
"Criminal Sciences and Public Law",
Academy "Stefan cel Mare" of MIA,
e-mail: radioncojocaruu@gmail.com
tel.: 069089176*

CZU 343.222

DOI 10.5281/zenodo.4320398

RĂSPUNDEREA PENALĂ, NOȚIUNEA ȘI LIMITELE DE REALIZARE CONFORM LEGISLAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA

Boris GLAVAN,
doctor în drept, conferențiar universitar

CRIMINAL LIABILITY, NOTION AND LIMITS OF REALIZATION IN AC- CORDANCE WITH THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Boris GLAVAN,
PhD, Associate Professor

Răspunderea penală este unul din cei trei piloni de bază pe care alături de infracțiune, pe de o parte, și pedeapsa penală, pe de altă parte, se sprijină întregul sistem de drept penal. Fără infracțiune nu există răspundere penală, iar în lipsa acesteia nu putem vorbi nici de pedeapsa penală. Sub aspect teoretic, s-au făcut multiple cercetări în încercarea de a defini și stabili conținutul juridic al răspunderii penale, însă nu s-a ajuns la o părere unanim acceptată, fiecare din definițiile propuse lăsând nesoluționate numeroase întrebări fundamentale pentru teoria dreptului penal. Încercarea legiuitorului de a susține o anumită viziune nu a pus capăt discuțiilor științifice. În cele ce urmează autorul scoate în evidență problema vizată și o abordează sub diferite aspecte, răspunzând la cele mai discutabile întrebări.

Cuvinte-cheie: răspundere penală, temei al răspunderii penale, infracțiune, limite de realizare.

Criminal liability is one of the three basic pillars on which, along with crime, on the one hand, and criminal punishment, on the other, the entire criminal law system is based. Without crime there is no criminal liability and in its absence we cannot even talk about criminal punishment. From a theoretical point of view, multiple researches have been done in an attempt to define and establish the legal content of criminal liability, but this did not reach a unanimously accepted opinion, each of the proposed definitions leaving unresolved many fundamental questions for criminal law theory. The legislator's attempt to support a certain vision did not put an end to scientific discussions. In the following, the author highlights the problem and addresses it in different ways, answering the most debatable questions.

Keywords: criminal liability, grounds of criminal liability, crime, limits of achievement.

Introducere. Răspunderea penală este o formă a răspunderii juridice și reprezintă consecința nesocotirii dispoziției normei juridice penale. De regulă, realizarea ordinii de drept penal are loc prin conformare. Există însă întotdeauna un anumit număr de persoane care nu se conformează exigențelor legii penale și săvârșesc infracțiuni. În această situație, realizarea ordinii de drept penal este posibilă numai prin constrângere, adică prin aplicarea sancțiunilor prevăzute de normele încălcate față de cei care au săvârșit fapte interzise.

Istoric vorbind, până la mijlocul sec.XX

Introduction. Criminal liability is a form of legal liability and is the consequence of disregarding the provisions of the criminal law. Usually, the realization of the criminal law order takes place through compliance. However, there are always a number of people who do not comply with the requirements of criminal law and commit crimes. In this situation, the realization of the criminal law order is possible only by coercion, i.e. by applying the sanctions provided by the violated norms towards those who have committed prohibited acts.

sub aspect legal nu se făcea delimitare între răspunderea penală și pedeapsa penală, aceste noțiuni fiind considerate identice. Introducerea în anii 1958-1961 în legislația penală a termenului „răspundere penală”, care avea să însemne altceva decât pedeapsa penală, marchează momentul din care aceste două noțiuni ulterior vor fi tratate ca fiind distincte (alin.(1) art.48 CP al RM din 1961 și articolele corespunzătoare ale codurilor penale ale celorlalte republici unionale din fosta URSS prevedea liberarea de răspundere penală, iar alin. (2) al aceluiași articol prevedea liberarea de pedeapsă).

Metodologia studiului cuprinde metodele tradiționale de cercetare: logică, gramaticală, istorică, observației, sistemică, deducției și inducției, precum și metoda sintezei și comparației. Studiul reprezintă o abordare teoretico-practică a instituției penale – răspunderea penală, accentul fiind pus pe noțiunea și limitele ei de realizare.

Rezultate obținute și discuții. În literatura de specialitate au fost expuse multiple opinii în încercarea de a defini răspunderea penală, însă nici una dintre acestea nu a fost unanim acceptată, dat fiind faptul că elaborarea lor era făcută strict pentru a răspunde prin ce se deosebește de pedeapsa penală, dar nu și pentru a răspunde la numeroase alte întrebări nu mai puțin importante pentru teoria dreptului penal.

Printre cele mai impunătoare concepții cu privire la noțiunea de răspundere penală se numără: răspunderea penală – obligația (îndatorirea) persoanei de a răspunde pentru infracțiunea comisă [12, p. 25]; răspunderea penală – măsurile procesual-penale aplicate de către stat asupra persoanei care a comis o infracțiune [21, p. 18]; răspunderea penală – raportul juridico-penal [20, p. 69]; răspunderea penală – condamnarea publică a faptelor social periculoase și a persoanelor care le comit [19, p. 51], această ultimă opinie găsindu-și susținători și printre doctrinarii autohtoni [3, p. 24], iar mai târziu fiind preluată de Legea penală națională.

Multitudinea opiniilor expuse privind definirea răspunderii penale atestă faptul că această problemă a fost investigată de mulți cercetători și

Historically speaking, until the middle of the twentieth century, from a legal point of view, no delimitation was made between criminal liability and criminal punishment, these notions being considered identical. The introduction in 1958-1961 in the criminal legislation of the term criminal liability, which would mean something other than criminal punishment, marks the moment when these two notions will later be treated as distinct (paragraph 1 art. 48 CC of the Republic of Moldova of 1961 and the corresponding articles of the Criminal Codes of the other union republics of the former USSR provided for the release of criminal liability, and paragraph 2 of the same article provided for the release of punishment).

The study methodology includes traditional research methods: logic, grammar, history, observation, systemic, deduction and induction, as well as the method of synthesis and comparison. This article is a theoretical-practical approach to the most important aspects of the criminal institution - criminal liability, the emphasis being on the notion and its limits of achievement.

Results obtained and discussions. Multiple opinions have been expressed in the literature in an attempt to define criminal liability, but none of them has been unanimously accepted given that their elaboration was made strictly to answer what differs from criminal punishment, but not to answer many other questions no less important for the theory of criminal law.

Among the most imposing conceptions regarding the notion of criminal liability are: criminal liability - the obligation (duty) of the person to answer for the crime committed [12, p.25]; criminal liability - the criminal procedural measures applied by the state on the person who committed a crime [21, p.18]; criminal liability - the juridical-criminal relationship [20, p.69]; criminal liability - public condemnation of socially dangerous acts and the persons who commit them [19, p.51], this last opinion finding supporters also among local doctrinaires [3, p.24], and later being taken over by the National Criminal Law.

The multitude of opinions expressed on

în special într-un mod foarte intens. Interpretarea diferită a noțiunii și conținutului răspunderii penale demonstrează importanța și dificultatea problemei în cauză. Avându-se în vedere că răspunderea penală este unul din pilonii de bază pe care, alături de infracțiune și pedeapsă, se sprijină întregul sistem de drept penal, este extrem de important și necesar ca, în scopul aplicării unilaterale a normelor penale, legiuitorul să-și expună voința dând o apreciere acestei noțiuni, fapt care s-a și întâmplat odată cu adoptarea legislației penale în vigoare.

Potrivit art.50 CP al RM, prin răspundere penală se înțelege „condamnarea publică, în numele legii, a faptelor infracționale și a persoanelor care le-au săvârșit, condamnare ce poate fi precedată de măsurile de constrângere prevăzute de lege”.

Pentru a înțelege mai bine conținutul acestei noțiuni, vom încerca, în continuare, să analizăm fiecare trăsătură caracteristică răspunderii penale, fiind vorba despre:

- condamnarea faptelor infracționale și a persoanelor care le-au săvârșit;
- condamnarea publică;
- condamnarea în numele legii;
- condamnarea ce poate fi precedată de măsurile de constrângere prevăzute de lege.

Prin condamnarea faptelor infracționale și a persoanelor care le-au săvârșit înțelegem dezaprobarrea acestor fapte și persoane din partea statului care se exprimă în sentința de condamnare sub formă de identificare a caracterului și gradului pericolului social al infracțiunii comise, pe de o parte, și, pe de altă parte, sub formă de identificare a caracterului și gradului pericolului social al persoanei care a săvârșit fapta infracțională.

Condamnarea publică presupune dezaprobarrea faptei infracționale și a persoanei care a săvârșit-o, precum și obligarea acestei persoane să suporte o anumită pedeapsă prevăzută de legea penală exprimată în sentința de condamnare ce se pronunță în mod public [6, p. 104].

Prin condamnare în numele legii experții în materie de drept penal, practic în mod unanim, fac trimitere la faptul că sentința de condamnare se pronunță în numele legii [2, p. 341] care, la

the definition of criminal liability testifies to the fact that this issue has been investigated by many researchers and especially in a very intense way. The different interpretation of the notion and content of criminal liability demonstrates the importance and difficulty of the issue at hand. Given that criminal liability is one of the basic pillars on which, along with crime and punishment, the entire criminal law system leans on, it is extremely important and necessary that, in order to unilaterally apply criminal rules, the legislature exposes the will by giving an appreciation to this notion, a fact that happened with the adoption of the criminal legislation in force.

According to art. 50 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, criminal liability means “public conviction, in the name of the law, of criminal acts and the persons who committed them, a conviction that may be preceded by coercive measures provided by law.”

In order to better understand the content of this notion, we will try to analyze each feature characteristic of criminal liability, being about:

- Condemnation of criminal acts and of the persons who committed them;
- Public condemnation;
- Condemnation in the name of the law;
- Condemnation that may be preceded by coercive measures provided by law.

By condemnation the criminal acts and the persons who committed them, we mean the disapproval of these acts and persons from the state which is expressed in the sentence in the form of identification of the nature and degree of social danger of the crime committed, on the one hand, and, on the other hand, in the form of identifying the character and degree of social danger of the person who committed the criminal act.

Public condemnation involves the disapproval of the criminal act and the person who committed it, as well as the obligation of this person to bear a certain punishment provided by the Criminal Law expressed in the sentence of condemnation pronounced publicly [6, p.104].

By conviction in the name of the law, criminal law experts, practically unanimously, refer to the fact that the sentence of conviction is pronounced in the name of the law [2, p.341] which

rândul său, înseamnă că „adoptarea sentinței în numele legii crește autoritatea acestui act, precum și responsabilitatea judecătorilor pentru emiterea unui verdict corect. Sentința emisă în numele legii este asemănătoare legii sub aspectul obligativității sale pentru persoanele pe care le vizează” [9, p. 712]. Așadar, prin condamnare în numele legii se înțelege caracterul imperativ, la rang de lege, al sentinței de condamnare. În acest fel nimeni, nici chiar statul, nu poate pune la îndoială executarea sentinței de condamnare definitive. Mai presus ca legea nu poate fi nimeni, toți sunt egali și se supun legii, inclusiv statul. Prin urmare, sentința pronunțată în numele legii devine obligatorie chiar și pentru stat.

Ultima trăsătură caracteristică a răspunderii penale se referă la măsurile de constrângere prevăzute de lege care pot preceda condamnarea. Având în vedere faptul că sentința de condamnare reprezintă forma de exprimare a condamnării publice, se poate ușor stabili ce măsuri de constrângere prevăzute de lege pot să preceadă momentul pronunțării acestui act. Remarcăm faptul că legiuitorul nu a specificat care anume lege trebuie să prevadă măsurile de constrângere ce ar preceda condamnarea. În legătură cu aceasta unii autori atribuie la măsurile de constrângere doar pe cele prevăzute de legea procesual-penală [2, p. 342], alții însă adaugă la acestea și cele prevăzute de legea penală [4, p. 230]. În viziunea noastră, accentul nu ar trebui pus pe o lege sau alta, important fiind faptul ca aceste măsuri să preceadă condamnarea publică. Prin urmare, la măsurile de constrângere în sensul art.50 CP al RM sunt atribuite:

- reținerea (art.165 CPP al RM);
- măsurile preventive (obligarea de a nu părăsi țara; garanția personală; garanția unei organizații; ridicarea provizorie a permisului de conducere a mijloacelor de transport; transmiterea sub supraveghere a militarului; transmiterea sub supraveghere a minorului; liberarea provizorie sub control judiciar; liberarea provizorie pe cauțiune; arestarea la domiciliu; arestarea preventivă – art.178 CPP al RM);

- alte măsuri procesuale de constrângere (obligarea de a se prezenta; aducerea silită; sus-

in turn means that “the adoption of the sentence in the name of the law increases the authority of this act, as well as the responsibility of the judges for issuing a correct verdict. The sentence issued in the name of the law is similar to the law in terms of its obligation for the persons it targets” [9, p.712]. Therefore, by conviction in the name of the law is meant the imperative character, at the rank of law, of the sentence of condemnation. In this way, no one, not even the state, can question the execution of the final sentence. No one can be above the law; all are equal and obey the law including the state. Therefore, the sentence pronounced in the name of the law becomes mandatory even for the state.

The last characteristic feature of criminal liability refers to the coercive measures provided by law that may precede the conviction. Considering the fact that the sentence of conviction represents the form of expression of the public conviction, it is easy to establish which coercive measures provided by law can precede the moment of pronouncing this act. We note that the legislator did not specify which law should provide for coercive measures that would precede the conviction. In connection with this, some authors attribute to the coercive measures only those provided by the Criminal Procedure Law [2, p.342], others, however, add to these also those provided by the Criminal Law [4, p.230]. In our view, the emphasis should not be on one law or another, as it is important that these measures precede public condemnation. Therefore, to the coercive measures within the meaning of art. 50 CC of the Republic of Moldova are attributed the following:

- The arrest (art.165 Code of Criminal Procedure of the Republic of Moldova);

- Preventive measures (obligation not to leave the country; personal guarantee; guarantee of an organization; provisional lifting of the driving license of means of transport; transfer under supervision of the military; transfer under supervision of the minor; provisional release under judicial control; provisional release on bail; house arrest; pre-trial detention - art.178 CCP of the Republic of Moldova);

- Other procedural measures of coercion (obligation to appear; forced bringing; tempo-

pendarea provizorie din funcție; măsuri asigurătoare în vederea reparării pagubei produse prin infracțiune; garantarea executării pedepsei amenzii – art.197 CPP al RM);

– măsurile de constrângere cu caracter medical (internarea într-o instituție psihiatrică cu supraveghere obișnuită; internarea într-o instituție psihiatrică cu supraveghere riguroasă – art.99 CP al RM);

– măsurile de constrângere cu caracter educativ (avertismentul; încredințarea minorului pentru supraveghere părinților, persoanelor care îi înlocuiesc pe aceștia sau organelor specializate de stat; obligarea minorului de a repara daunele cauzate; obligarea minorului de a urma un curs de tratament medical de reabilitare psihologică; internarea minorului într-o instituție specială de învățământ și de reeducare sau într-o instituție curativă și de reeducare – art.104 CP al RM) etc.

Din cele relatate putem rezuma că prin condamnarea publică, în numele legii, a faptelor infracționale și a persoanelor care le-au săvârșit se înțelege dezaprobarea (aprecierea pericolului social al) faptelor infracționale și a persoanelor care le-au săvârșit exprimată în sentința de condamnare care la rândul ei se pronunță în mod public și în numele legii.

Ținem să subliniem că noțiunea răspunderii penale în redacția art. 50 CP al RM lasă sub semnul întrebării mai multe probleme teoretice, și anume: „de la ce anume urmează să fie scutită persoana, adică liberată de răspundere penală prin sentința de încetare a procesului penal (art.391 CPP al RM) sau prin sentința de condamnare (art.389 CPP al RM) dacă în conținutul acestor documente se reflectă aprecierea (individualizarea) caracterului și gradului pericolului social al infracțiunii și al persoanei care a săvârșit-o și ambele sentințe se pronunță în mod public și în numele legii?”. Totodată, potrivit art.50 CP al RM, răspunderea penală apare odată cu pronunțarea sentinței de condamnare, însă nu este clar cum poate fi liberată persoana de la răspundere penală la etapa urmăririi penale dacă răspunderea încă nu a apărut? În acest context rămâne neclară natura juridică a instituției „Înlăturarea răspunderii penale” (Capitolul XI CP al RM) ce produ-

rary suspension from office; precautionary measures to repair the damage caused by the crime; guaranteeing the execution of the fine - art. 197 CCP of the Republic of Moldova);

• Coercive measures of a medical nature (hospitalization in a psychiatric institution with regular supervision; hospitalization in a psychiatric institution with rigorous supervision - art.99 CC of the Republic of Moldova);

• Measures of educational coercion (Warning; Entrusting the minor for supervision of parents, persons replacing them or specialized state bodies; forcing the minor to repair the damage caused; forcing the minor to attend a course of psychological rehabilitation treatment; hospitalization of the minor in a special education and re-education institution or in a curative and re-education institution - art.104 CC of the Republic of Moldova) etc.

From the above mentioned, we can summarize that by the public conviction, in the name of the law, of the criminal acts and of the persons who committed them, we mean the disapproval (assessment of the social danger of) the criminal acts and the persons who committed them expressed in the sentence, which in turn, is pronounced publicly and in the name of the law.

We would like to emphasize that the notion of criminal liability in the wording of art. 50 CC of the Republic of Moldova leaves under the question several theoretical problems, namely: “from what exactly is the person exempted by the sentence of termination of the criminal process (art. 391 CPC of the Republic of Moldova) if the content of these documents reflects the appreciation (individualization) of the character and degree of social danger of the crime and of the person who committed it and both sentences are pronounced publicly and in the name of the law? ”. At the same time, according to art.50 CC of the Republic of Moldova, criminal liability appears with the pronouncement of the sentence, but it is not clear how the person can be released from criminal liability at the stage of criminal prosecution if the liability has not yet appeared? In this context, the legal nature of the institution “Remove of criminal liability” (Chapter XI CC of the Republic of Moldova) remains unclear, which

ce efecte juridice până la pronunțarea sentinței de condamnare și în legătură cu care apare din nou întrebarea: „Cum poate fi înlăturat ceea ce încă nu există?”.

Condamnarea publică, în numele legii, a faptelor infracționale și a persoanelor care le-au comis exprimată prin sentința de condamnare marchează un aspect foarte important în vederea realizării răspunderii penale, acest fapt fiind recunoscut practic în mod unanim de toți experții de specialitate. Rolul răspunderii penale însă este mult mai mare și mai important decât condamnarea persoanei. În mod cert, condamnarea publică influențează deosebit profilul psihologic al persoanei găsite vinovate de săvârșirea infracțiunii în vederea corectării și reeducării acesteia, însă răspunderea penală nu se poate reduce doar la aceasta, dacă ar fi așa, atunci care ar fi necesitatea aplicării pedepsei penale?

Este plauzibil faptul că legiuitorul nostru, spre deosebire de alții, a dat o apreciere legală noțiunii răspunderii penale, scopul său nobil fiind de a pune punct divergențelor de opinii tangențiale acestei instituții. Rezultatul însă a fost altul.

Interpretând aceeași definiție legală a răspunderii penale, unii autori, spre exemplu, consideră că realizarea răspunderii penale începe din momentul aplicării măsurilor de constrângere și se epuizează odată cu condamnarea infracțiunii comise și a persoanei care a săvârșit-o, exprimată în sentința de condamnare [2, p. 342], alții sunt de părere că realizarea răspunderii penale este exprimată în hotărârea de condamnare și de aplicare a pedepsei penale corespunzătoare [6, p. 141], a treia opinie este că cel mai des răspunderea penală se realizează în pedeapsă și executarea ei [6, p. 96], iar a patra opinie este că realizarea răspunderii penale începe cu intentarea urmăririi penale și se finalizează cu expirarea termenului antecedentului penal [10, p. 222].

Este de menționat că aceste opinii pot fi regăsite mai degrabă în diferitele interpretări doctrinare cu privire la noțiunea răspunderii penale decât în cea legală. Această constatare vorbește, în mod indirect, despre faptul că experții autohtoni nu împărtășesc pe deplin definiția legală a răspunderii penale.

produces legal effects until the sentencing and in connection with which the question arises again: “How can be removed something that still does not exist?”.

Public conviction, in the name of the law of criminal acts and of the persons who committed them expressed by the sentence of conviction marks a very important aspect in order to achieve criminal liability, this fact being recognized practically unanimously by all specialized experts. The role of criminal liability, however, is much greater and more important than convicting the person. Certainly the public conviction particularly influences the psychological profile of the person found guilty of committing the crime in order to correct and re-educate it, but the criminal liability cannot be reduced only to this, if so then what would be the need to apply the criminal punishment?

It is plausible that our legislator, unlike others, gave a legal assessment to the notion of criminal liability, his noble goal being to put an end to the divergences of tangential opinions of this institution. But the result was different.

Interpreting the same legal definition of criminal liability, some perpetrators, for example, consider that the realization of criminal liability starts from the moment of enforcement measures and ends with the conviction of the crime committed and the person who committed it, expressed in the sentence [2, p.342], others are of the opinion that the realization of criminal responsibility is expressed in the decision of conviction and application of the corresponding criminal punishment [6, p.141], the third opinion is that most often criminal responsibility is realized in punishment and its execution [6, p.96], and the fourth opinion is that the realization of criminal liability begins with the initiation of criminal prosecution and ends with the expiration of the term of the criminal record [10, p.222].

It is worth mentioning that these opinions can be found in the different doctrinal interpretations regarding the notion of criminal liability than in the legal one. This finding speaks, indirectly, about the fact that domestic experts do not fully share the legal definition of criminal liability.

What, however, is criminal liability and

Ce este totuși răspunderea penală și care este conținutul acestei răspunderi? Când apare și când încetează răspunderea penală? Prin ce se deosebește răspunderea penală de pedeapsa penală? Numai răspunzând în complex la aceste și la multe alte întrebări vom avea o viziune mai clară, mai corectă despre instituția abordată, apreciindu-i noțiunea și esența juridică veridică.

În primul rând, este de menționat că răspunderea penală, fiind o formă a răspunderii juridice, alături de răspunderea civilă, cea administrativă ori disciplinară, are la bază semnificația termenului „răspundere”, care, potrivit afirmațiilor experților români G. Vrabie și S. Popescu, a derivat din verbul latin „responderere” și însemna a răspunde, dar în același timp a plăti, la rândul său [11, p. 142].

Potrivit DEX-lui, termenul „răspundere” semnifică – „obligația de a răspunde pentru consecințele unei acțiuni” [7, p. 898]. Atribuind aceste explicații la dreptul penal, se poate spune că prin răspundere penală se înțelege obligația persoanei care a comis o infracțiune de a răspunde pentru fapta comisă, adică de a suporta sancțiunea prevăzută de norma juridico-penală.

Este de remarcat faptul că răspunderea penală poate să existe și să se realizeze doar în limitele raportului de drept penal dintre stat, pe de o parte, și persoana care a comis infracțiunea, pe de altă parte [16, p. 25]. În cadrul raportului de drept penal, persoana care a comis infracțiunea este obligată să suporte o anumită constrângere prevăzută de norma juridico-penală, iar statul este obligat să supună vinovatul să suporte această constrângere. Astfel, raportul de drept penal este orientat spre reglementarea drepturilor și obligațiilor dintre părți, apărute ca rezultat al comiterii infracțiunii. Conținutul acestui raport îl formează corespondența dintre drepturile și obligațiile părților. Astfel, obligația statului de a cere delinventului să răspundă nu face parte din conținutul răspunderii penale, deoarece aceasta duce la îndeplinirea răspunderii și deci rămâne în afara limitelor ei. Raportul de drept penal nu trebuie identificat cu răspunderea penală, deoarece el însuși reglementează procesul juridic de tragere la răspundere penală a persoanei, astfel fiind doar

what is the content of that liability? When does criminal liability arise and cease? How does criminal liability differ from criminal punishment? Only by answering these and many other questions in a complex way we will have a clearer, more correct vision of the approached institution, appreciating its notion and the true legal essence.

First of all, it should be mentioned that criminal liability being a form of legal liability, along with civil, administrative or disciplinary liability is based on the meaning of the term “liability”, which, according to Romanian experts G.Vrabie and S.Popescu, derived from the Latin verb “responderere” and meant to answer, but at the same time, to pay, in turn [11, p.142].

According to DEX, the term “responsibility” means - “the obligation to be responsible for the consequences of an action” [7, p.898]. Attributing these explanations to criminal law, it can be said that criminal liability means the obligation of the person who committed a crime to answer for the act committed, i.e. to bear the sanction provided by the legal-criminal norm.

It should be noted that criminal liability can exist and be realized only within the limits of the criminal law relationship between the state, on the one hand, and the person who committed the crime, on the other hand [16, p.25]. Within the criminal law report, the person who committed the crime is obliged to bear a certain constraint provided by the juridical-criminal norm, and the state is obliged to subject the culprit to bear this constraint. Thus, the criminal law report is oriented towards the regulation of the rights and obligations between the parties, which appeared as a result of committing the crime. The content of this report is formed by the correspondence between the rights and obligations of the parties. Thus, the obligation of the state to hold the offender accountable is not part of the content of the criminal liability, because it leads to the fulfillment of the liability and therefore remains outside its limits. The criminal law relationship should not be identified with criminal liability, because it itself regulates the legal process of criminal prosecution of the person, thus being only an environment in which criminal liability occurs, is realized and then extinguished. Therefore, only the obligation

un mediu în care răspunderea penală apare, se realizează și respectiv se stinge. Prin urmare, doar obligația de a suporta constrângerea penală poate face parte din conținutul răspunderii penale, iar supunerea (obligarea) persoanei care a săvârșit o infracțiune la o anumită constrângere (pedeapsă) constituie un element important în vederea realizării răspunderii penale.

Cuvântul „realizare”, potrivit dicționarului, semnifică „înfăptuire, îndeplinire, împlinire, traducere în viață” [7, p. 898]. Astfel, prin realizarea răspunderii penale se cuvine să înțelegem îndeplinirea obligației persoanei care a săvârșit infracțiunea de a suporta constrângerea penală, adică sancțiunea prevăzută de norma juridico-penală.

În acest context, remarcăm faptul că unii cercetători includ în conținutul juridic al noțiunii răspundere penală nu doar obligația persoanei de a suporta constrângerea penală, ci și realizarea acestei obligații [18, p. 222-223]. Endoliteva A.V., spre exemplu, susține că prin răspundere penală se înțelege obligația persoanei care a săvârșit o infracțiune de a fi supusă influenței juridico-penale precum și suportarea, în fapt, a acestei influențe din partea statului [14, p. 95].

Considerăm incorectă includerea în conținutul juridic al noțiunii răspundere penală nu doar obligația persoanei de a suporta anumite suferințe, ci și realizarea acestei obligații. Răspunderea penală și realizarea răspunderii penale nu sunt noțiuni identice. Răspunderea penală există și până să înceapă să fie realizată. Dacă admitem că răspunderea penală pe lângă obligația persoanei de a fi constrânsă include și realizarea acesteia, iar realizarea obligației constă în condamnarea publică, aplicarea pedepsei și antecedentelor penale, după cum afirmă susținătorii acestui concept, atunci în ce mod se va realiza răspunderea penală? Potrivit acestui mod de interpretare, s-ar cuveni ca și în definirea pedepsei penale să se menționeze că pedeapsa penală este nu doar o măsură de constrângere, ci și realizarea acesteia, ceea ce ni se pare inacceptabil.

O varietate a acestui concept este și opinia potrivit căreia răspunderea penală ar include, pe de o parte, obligația juridică de a respecta și îndeplini cerințele prevăzute de legea penală, realizân-

to bear the criminal constraint can be part of the content of the criminal liability, and the subjection (obligation) of the person who committed a crime to a certain constraint (punishment) is an important element in order to achieve the criminal liability.

The word “achievement”, according to the dictionary, means “accomplishment, fulfillment, and translation in life” [7, p.898]. Thus, by realizing the criminal liability, it is appropriate to understand the fulfillment of the obligation of the person who committed the crime to bear the criminal coercion, i.e. the sanction provided by the juridical-criminal norm.

In this context, we note that some researchers include in the legal content of the notion of criminal liability not only the obligation of the person to bear the criminal constraint, but also the fulfillment of this obligation [18, p.222-223]. Endoliteva A.V., for example, argues that criminal liability means the obligation of the person who committed a crime to be subject to legal and criminal influence as well as the support, in fact, of this influence from the state [14, p.95].

We consider incorrect the inclusion in the legal content of the notion of criminal liability not only the obligation of the person to bear certain sufferings, but also the fulfillment of this obligation. Criminal liability and the realization of criminal liability are not identical notions. Criminal liability exists even before it begins to be realized. If we admit that criminal liability in addition to the obligation of the person to be coerced includes its realization, and the fulfillment of the obligation consists in public conviction, application of punishment and criminal record, as stated by the proponents of this concept, then how will criminal liability be achieved? According to this way of interpretation, it should be mentioned in the definition of the criminal punishment that the criminal punishment is not only a coercive measure but also its realization, which seems unacceptable to us.

A variety of this concept is the opinion that criminal liability would include, on the one hand, the legal obligation to comply with and meet the requirements of criminal law, achieved through the impeccable behavior of citizens, and on the

du-se prin comportamentul ireproșabil al cetățenilor, iar pe de altă parte, obligația persoanei de a suporta condamnarea, limitările în drepturi de ordin material, juridic și personal, precum și realizarea acestora [13, p. 61]. Este de menționat că, potrivit acestui concept, răspunderea penală apare din momentul intrării în vigoare a legii penale și se finalizează odată cu stingerea antecedentelor penale.

Nu împărtășim nici această opinie, deoarece prin deducție logică s-ar cuveni ca prin încetarea răspunderii penale (în legătură cu liberarea de răspundere penală sau înlăturarea răspunderii penale) să se înțeleagă încetarea obligației de a mai respecta legea penală, ceea ce ni se pare o situație nu tocmai corectă. Probabil că adepții acestui concept nu fac diferență între „a prevedea răspunderea” și „apariția răspunderii penale”. Din momentul intrării în vigoare a legii penale răspunderea penală este doar prevăzută, însă ea apare chiar din momentul comiterii infracțiunii. Dacă admitem că răspunderea penală apare din momentul intrării în vigoare a Legii penale, se cuvine să admitem că și infracțiunea apare tot din acel moment, deoarece răspunderea este prevăzută pentru săvârșirea infracțiunii și apare drept urmare a acesteia. Și dacă răspunderea penală apare din momentul intrării în vigoare a legii penale, de ce nu ar dispărea odată cu ieșirea din vigoare a acestei legi?

Stabilirea corectă a limitelor realizării răspunderii penale poate fi făcută doar ținând cont de scopurile acestei instituții, care, cu certitudine sunt identice cu cele ale pedepsei penale (restabilirea echității sociale, corectarea condamnatului, precum și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni atât din partea condamnaților, cât și a altor persoane (alin.(2) art.61 CP)) [6, p. 96]. Prin urmare, putem afirma că limitele realizării răspunderii penale trebuie să cuprindă totalitatea elementelor de constrângere ce se aplică în mod exclusiv în realizarea scopurilor acestei instituții.

Din acest punct de vedere, menționăm că în cadrul acestor limite nu trebuie incluse măsurile procesuale de constrângere (transmiterea sub supraveghere a minorului, arestarea la domiciliu, arestarea preventivă etc.), deoarece acestea ur-

other hand, the obligation of the person to bear the conviction, the limitations in material, legal and personal rights as well as their realization [13, p.61]. It should be mentioned that, according to this concept, criminal liability arises from the moment of entry into force of the criminal law and ends with the extinction of the criminal record.

We do not share this opinion either because by logical deduction it would be appropriate that by the termination of criminal liability (in connection with the release of criminal liability or the removal of criminal liability) to mean the cessation of the obligation to comply with criminal law, which seems a situation not exactly correct. Probably, the followers of this concept do not differentiate between “providing for liability” and “the emergence of criminal liability”. From the moment of the entry into force of the Criminal Law, the criminal liability is only provided, but it appears right from the moment of committing the crime. If we admit that criminal liability arises from the moment of entry into force of the Criminal Law, we should admit that the crime also arises from that moment, because liability is provided for the commission of the crime and occurs as a result. And if criminal liability arises from the moment the criminal law enters into force, why should it not disappear with the entry into force of this law?

The correct establishment of the limits of the realization of criminal liability can be made only taking into account the purposes of this institution, which, being identical to those of criminal punishment (restoration of social equity, correction of the convict, and prevention of new crimes by both convicts and to other persons (para. (2) art. 61 CP)) [6, p.96] we can state that the limits of achieving criminal liability must include all the elements of coercion that apply exclusively in achieving the goals of this institution.

From this point of view, we mention that within these limits should not be included the procedural measures of coercion (transmission under supervision of the minor, house arrest, pre-trial detention, etc.), because they pursue a purpose other than those intended, they are intended to ensure good conducting of the criminal investigation, and the criminal investigation, in its

măresc alt scop decât cele vizate, acestea având menirea să asigure buna desfășurare a urmăririi penale, iar urmărirea penală, la rândul ei, are drept scop acumularea probelor privind existența sau inexistența infracțiunii, identificarea făptuitorului și transmiterea cauzei penale în judecată pentru a fi stabilită răspunderea penală (art.252 CPP al RM).

Răspunderea penală, ca și raportul de drept penal, apare odată cu comiterea infracțiunii. Anume din acest moment apare obligația persoanei de a răspunde în fața statului pentru ignorarea respectării benevole a ordinii de drept asigurată de legea penală. Din momentul constatării faptului infracțiunii apare raportul procesual - penal în limitele căruia se realizează activitatea procesuală (demascarea persoanei bănuite, învinuite de comiterea infracțiunii), adică urmărirea penală. Această activitate procesuală parcurge câteva etape reglementate de dreptul procesual-penal în cadrul cărora este prevăzută posibilitatea de a aplica asupra persoanei bănuite (învinuite) de comiterea infracțiunii măsurile de constrângere procesuale enunțate (art.165-210 CPP al RM).

Este de remarcat și faptul că legea penală folosește încă un termen – „tragerea la răspundere penală” (art.306 CP al RM), care are o mare importanță în stabilirea limitelor de realizare a răspunderii penale. În lege acest termen nu se interpretează, iar în literatura juridică există diferite opinii privind conținutul acestuia. În plan general, tragerea la răspundere penală se caracterizează drept „realizarea raportului procesual penal”, exprimată prin tragerea la răspundere a unei persoane anume în calitate de învinuit cu prezentarea învinuirii aduse acesteia [15, p. 453]. Alți autori consideră că, prin tragerea la răspundere penală se înțelege pornirea procesului penal, punerea sub învinuire, dispunerea aplicării măsurii preventive și trimiterea cauzei penale în instanța de judecată [5, p. 601].

Astfel, observăm că acest termen se referă la legea procesual-penală și nu are nimic comun cu realizarea răspunderii penale. În susținerea acestei opinii, Filimonov V.D. consideră, pe bună dreptate, că „tragerea la răspundere penală în calitate de învinuit nu poate fi considerată realiza-

turn, aiming at accumulating evidence regarding the existence or non-existence of the crime, identifying the perpetrator and sending the criminal case to court to establish criminal liability (art. 252 CPC of the Republic of Moldova).

Criminal liability, as well as the criminal law report, appears together with the commission of the crime. It is from this moment that the person's obligation to answer before the state for ignoring the voluntary observance of the rule of law ensured by the criminal law appears. From the moment of ascertaining the fact of the crime, the criminal procedural report appears within the limits of which the procedural activity is performed (unmasking the suspected person, accused of committing the crime), i.e. the criminal investigation. This procedural activity goes through several stages regulated by the criminal procedural law, during which the possibility is provided to apply on the person suspected (accused) of committing the crime the procedural coercive measures enunciated (art. 165-210 CPC of the Republic of Moldova).

It should be noted that the criminal law uses another term “bringing to criminal responsibility” (Art. 306 CC of the Republic of Moldova), which has a great importance in establishing the limits of achieving criminal liability. This term is not interpreted in the law, and in the legal literature there are different opinions on its content. In general, the bringing to criminal responsibility is characterized as “the realization of the criminal procedural report”, expressed by the prosecution of a certain person as an accused with the presentation of the accusation brought against him [15, p.453]. Other authors consider that, by bringing to criminal responsibility is meant the initiation of the criminal process, the indictment, the ordering of the application of the preventive measure and the sending of the criminal case to the court [5, p.601].

Thus, we notice that this term refers to the criminal procedure law and has nothing in common with the realization of criminal liability. In support of this view, Filimonov V.D. considers, rightly, that “bringing to criminal responsibility as a defendant cannot be considered the realization of criminal liability, because it does not bring

rea răspunderii penale, deoarece nu aduce nici o schimbare situației de drept material a persoanei, pentru că nu urmărește acele scopuri ce stau în fața răspunderii penale” [21 p. 114]. Tragerea la răspundere penală presupune învinuirea persoanei de săvârșirea unei infracțiuni, rămânând în afara limitelor de realizare a răspunderii penale.

În cadrul limitelor de realizare a răspunderii penale nu trebuie incluse nici măsurile de siguranță prevăzute de legea penală, deoarece scopul acestora este altul decât cel al răspunderii penale, și anume, de a înlătura un pericol și preîntâmpina săvârșirea faptelor prevăzute de legea penală (art.98 CP). Măsurile de siguranță, spre deosebire de pedeapsă, se aplică chiar și în cazul în care răspunderea penală a încetat în legătură cu liberarea de răspundere penală sau în legătură cu înlăturarea răspunderii penale. Codul penal menționează expres că nici amnistia și nici grațierea, fiind modalități de înlăturare a răspunderii penale, nu au efect asupra măsurilor de siguranță (art.107, 108 din CP al RM).

Vorbind istoric, măsurile de siguranță au fost concepute în ideea „mai bine să previi decât să vindecii” inspirată de școala pozitivistă. Experiența a arătat că unele categorii de răufăcători – anume deficienții mintali și delincvenții de obicei – sunt incapabile să resimtă fie caracterul sancționator, fie chiar efectul intimidant al pedepsei. Față de aceștia pedepsele sunt ineficace, de unde și necesitatea de a recurge la mijloace represive distincte, orientate spre un scop net definit: a proteja mediul social de aceste elemente nocive [4, p. 527].

Constrângerea penală aplicată în limitele realizării răspunderii penale este calculată pentru a influența la nivel psihologic asupra subiectului, care are capacitatea de a înțelege și a-și dirija acțiunile, determinându-l să nu mai încalce ordinea de drept penală și să se conformeze prevederilor legale. Odată cu pronunțarea sentinței de condamnare judecata stabilește în baza legii penale cuantumul constrângerii la care urmează a fi supusă persoana vinovată de comiterea infracțiunii. Desigur că condamnarea persoanei are un impact deosebit asupra realizării scopului răspunderii penale, însă nicidecum nu face parte din elementele

any change to the material legal situation of the person, because it does not pursue those purposes that stand in front of criminal liability” [21 p.114]. The bringing to criminal responsibility involves accusing the person of committing a crime, remaining outside the limits of criminal liability.

The security measures provided by the criminal law must not be included within the limits of achieving criminal liability, because their purpose is different from that of criminal liability, namely, to remove a danger and prevent the commission of acts provided by criminal law (art.98 CC). Security measures, as opposed to punishment, apply even if criminal liability has ceased in connection with the release of criminal liability or in connection with the removal of criminal liability. The Criminal Code expressly mentions that neither amnesty nor remission, being ways of removing criminal liability, have no effect on security measures (art. 107, 108 of the Criminal Code of the Republic of Moldova).

Historically, safety measures have been designed with the idea of “better prevention than cure” inspired by the positivist school. Experience has shown that some categories of criminals - usually the mentally handicapped and delinquent offenders - are unable to feel either the sanctioning nature or even the intimidating effect of punishment. Against them, the punishments are ineffective, hence the need to resort to distinct repressive means, oriented towards a clearly defined purpose: to protect the social environment from these harmful elements [4, p.527].

The criminal coercion applied within the limits of criminal liability is calculated in order to influence at psychological level the subject, who has the ability to understand and direct his actions, causing him to stop violating the criminal law and to comply with legal provisions. With the pronouncement of the sentence, the court establishes on the basis of the criminal law the amount of the constraint to which the person guilty of committing the crime is to be subjected. Of course, the conviction of the person has a special impact on achieving the purpose of criminal liability, but it is by no means part of the elements of achieving criminal responsibility.

Achieving criminal liability and achieving

de realizare a răspunderii penale.

Realizarea răspunderii penale și realizarea scopului răspunderii penale nu sunt identice. Răspunderea penală poate fi realizată prin executarea pedepsei, iar scopul răspunderii penale poate rămâne nerealizat și, invers, în unele cazuri, scopul răspunderii penale poate fi atins și fără executarea pedepsei, în astfel de cazuri persoana fiind liberată de executarea pedepsei. Dacă imediat după ispășirea pedepsei persoana comite din nou o infracțiune, atunci este evident că s-a realizat doar răspunderea penală, nu și scopul acesteia. Despre realizarea scopului răspunderii penale se poate vorbi doar după expirarea unui anumit interval de timp în care persoana va da dovadă de corectare, nemaisăvârșind alte infracțiuni. Acest interval de timp este prevăzut în legea penală sub formă de antecedente penale. Acestea fiind spuse, putem rezuma că nici antecedentele penale nu se încadrează în limitele de realizare a răspunderii penale. Prin urmare, găsim neîntemeiată opinia unor autori precum că antecedentele penale ar fi o formă de realizare a răspunderii penale.

Realizarea răspunderii penale începe deci odată cu executarea pedepsei și încetează odată cu ispășirea pedepsei sau liberarea persoanei de executarea pedepsei. Astfel, pedeapsa nu este identificată cu răspunderea penală, deoarece aceasta este elementul de constrângere prin care se realizează răspunderea penală. Fără răspundere penală pedeapsa nu poate fi executată, iar fără executarea pedepsei răspunderea rămâne nerealizată.

Răspunderea penală nu este identică cu pedeapsa și acestea nu se includ reciproc, dat fiind faptul că răspunderea penală presupune obligația persoanei care a săvârșit infracțiunea de a suporta pedeapsa penală, iar pedeapsa este elementul de constrângere prin care se realizează această obligație. Astfel, răspunderea penală nu este un element de constrângere, ci o premisă fără de care aplicarea constrângerii (pedepsei penale) ar fi imposibilă. Prin urmare, devine evident faptul că obligația de a suporta pedeapsa stabilită de norma de incriminare juridico-penală formează, după cum este bine știut, puntea de legătură dintre infracțiune și pedeapsă, și anume acest sens al răs-

the purpose of criminal liability are not identical. Criminal liability can be achieved by serving the sentence, and the purpose of criminal liability may remain unfulfilled and, conversely, in some cases, the purpose of criminal liability may be achieved without serving the sentence, in such cases the person being released from serving the sentence. If immediately after serving the sentence the person commits a crime again then it is obvious that only the criminal liability has been realized and not its purpose. The achievement of the purpose of criminal liability can be talked about only after the expiration of a certain period of time in which the person will show correction - not committing other crimes. This time interval is provided in the criminal law in the form of a criminal record. That being said, we can summarize that the criminal record does not fall within the limits of achieving criminal responsibility. Therefore, we find unfounded the opinion of some authors that the criminal record would be a form of realization of criminal liability.

The realization of the criminal responsibility begins, therefore, with the execution of the punishment and ends with the atonement of the punishment or the release of the person from the execution of the punishment. Thus the punishment is not identified with the criminal liability because this is the constraint element through which the criminal liability is realized. Without criminal liability the punishment cannot be executed, and without the execution of the punishment the liability remains unfulfilled.

Criminal liability is not identical to punishment and they are not mutually exclusive, given that criminal liability presupposes the obligation of the person who committed the crime to bear the criminal punishment, and punishment is the coercive element by which this obligation is fulfilled. Thus, criminal liability is not an element of coercion but a premise without which the application of coercion (criminal punishment) would be impossible. Therefore, it becomes obvious that the obligation to bear the punishment established by the norm of juridical-criminal incrimination forms, as is well known, the bridge between crime and punishment, namely this sense of criminal liability can rightly be considered one of the basic

punderii penale poate fi considerat, pe bună dreptate, unul dintre pilonii de bază pe care, alături de infracțiune și pedeapsă, se construiește întregul sistem de drept penal.

Din cele menționate, putem rezuma că prin răspundere penală se înțelege obligația persoanei care a săvârșit o infracțiune de a suporta pedeapsa (sanctiunea) prevăzută de legea penală (de norma de incriminare juridico-penală). Această obligație fiind consecința inevitabilă a infracțiunii ca fapt interzis de legea penală apare din momentul săvârșirii infracțiunii și încetează (se stinge) în mod diferit, fie că au expirat termenele de prescripție, fie că persoana a fost liberată de răspundere penală, fie că a fost înlăturată răspunderea penală, fie că a expirat termenul de executare a sentinței de condamnare, fie că persoana a fost liberată de pedeapsă sau că aceasta și-a ispășit pedeapsa. Astfel, din momentul apariției și până la momentul rămânerii definitive a sentinței de condamnare, răspunderea penală parcurge trei etape de individualizare și nu de realizare precum se menționează în unele publicații [8, p. 151]: etapa cuprinsă între momentul săvârșirii infracțiunii și cel al începerii urmăririi penale, etapa tragerii la răspundere penală care începe din momentul pornirii urmăririi penale și până la terminarea acesteia și etapa soluționării cauzei penale în instanța de judecată cuprinsă între momentul terminării urmăririi penale și momentul rămânerii definitive a sentinței de condamnare. În cadrul acestor etape răspunderea penală se identifică, se concretizează, adică se individualizează obligația de a suporta pedeapsa prevăzută de cutare sau cutare articol, alineat din Partea specială a Codului penal. Buna desfășurare a procesului de individualizare a răspunderii penale poate fi asigurată prin aplicarea diferitor măsuri de constrângere prevăzute de legea procesual-penală. După perioada de individualizare a răspunderii penale urmează etapa de punere în aplicare a sentinței de condamnare prin care a fost stabilită, individualizată pedeapsa. Etapa de realizare a răspunderii penale este cuprinsă între momentul începerii executării pedepsei și momentul ispășirii pedepsei. După realizarea răspunderii penale continuă perioada antecedentelor penale începută încă din momentul rămânerii

pillars on which, along with crime and punishment, the entire criminal law system is built.

From the mentioned we can summarize that by criminal liability is meant the obligation of the person who committed a crime to bear the punishment (sanction) provided by the criminal law (by the norm of juridical-criminal incrimination). This obligation being the inevitable consequence of the crime as a fact prohibited by the criminal law appears from the moment of committing the crime and ceases (expires) differently, either the prescription terms has expired, or the person has been released from criminal liability, or criminal liability has been removed, either the term of execution of the sentence has expired, or the person has been released from punishment or he has served his sentence. Thus, from the moment of appearance until the moment of the final conviction, the criminal liability goes through three stages of individualization and not of realization as mentioned in some publications [8, p.151]: the stage between the moment of the crime and that of the beginning of the criminal investigation, the stage of criminal prosecution starting from the moment of initiating the criminal investigation and until its end and the stage of solving the criminal case in the court between the moment of ending the criminal investigation and the moment the conviction becomes final. Within these stages, the criminal liability is identified, concretized, thus the obligation is individualized to bear the punishment provided by this or that article, aligned from the Special Part of the Criminal Code. The good development of the process of individualization of criminal liability can be ensured by applying various coercive measures provided by the procedural-criminal law. After the period of individualization of the criminal responsibility follows the stage of implementation of the sentence of conviction by which the punishment was established, individualized. The stage of accomplishing the criminal responsibility is comprised between the moment of starting the execution of the sentence and the moment of serving the sentence. After the realization of the criminal responsibility, the period of the criminal antecedents continues, starting from the moment of the final sentence of the conviction. During

definitive a sentinței de condamnare. În această perioadă, statul limitează persoana condamnată în anumite drepturi, acordându-i în acest mod un vot de neîncredere în ceea ce privește corectarea și reeducarea acesteia. Stingerea antecedentelor penale anulează toate incapacitățile și decăderile din drepturi legate de antecedentele penale (art.111 CP al RM).

În acest context, accentuăm că în momentul pronunțării sentinței de condamnare răspunderea penală (adică obligația persoanei care a săvârșit o infracțiune de a suporta pedeapsa prevăzută de norma de incriminare juridico-penală) nu dispare, ea existând chiar și în perioada executării pedepsei. În caz contrar, ar fi imposibil să explicăm faptul executării pedepsei de către persoana ce nu ar avea obligația de a suporta această pedeapsă.

Din cele expuse mai sus evidențiem următoarele concluzii:

Prin condamnarea publică, în numele legii, a faptelor infracționale și a persoanelor care le-au săvârșit se înțelege dezaprobară (aprecierea pericoului social al) faptelor infracționale și a persoanelor care le-au săvârșit exprimată în sentința de condamnare care la rândul ei se pronunță în mod public și în numele legii.

Răspunderea penală presupune obligația persoanei care a săvârșit o infracțiune de a suporta pedeapsa (sanctiunea) prevăzută de legea penală (de norma de incriminare juridico-penală).

Etapa de realizare a răspunderii penale este cuprinsă între momentul începerii executării pedepsei și momentul ispășirii pedepsei.

this period, the state limits the convicted person to certain rights, thus giving him a vote of no confidence in correcting and re-educating him. Extinguishing the criminal record cancels all incapacities and forfeitures of rights related to the criminal record (art.111 CC of the Republic of Moldova).

In this context, we emphasize that at the time of sentencing, the criminal liability (i.e. the obligation of the person who committed a crime to bear the penalty provided by the rule of legal criminalization) does not disappear even existing during the execution of the sentence. Otherwise it would be impossible to explain the fact of the execution of the punishment by the person who would not have the obligation to bear this punishment.

From the above we highlight the following conclusions:

Public condemnation, in the name of the law, of criminal acts and the persons who committed them means the disapproval (assessment of the social danger of) the criminal acts and the persons who committed them expressed in the sentence of conviction which in turn is pronounced in publicly and in the name of the law.

Criminal liability presupposes the obligation of the person who committed a crime to bear the punishment (sanction) provided by the criminal law (by the norm of juridical-criminal incrimination).

The stage of accomplishing the criminal responsibility is comprised between the moment of starting the execution of the sentence and the moment of ending serving the sentence.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Barbăneagră A. ș.a. Codul Penal comentat și adnotat, Chișinău, Ed. Cartier, 2005, 656 p.
2. Borodac A. ș.a. Manual de drept penal: Partea generală, Chișinău, 2005, 516 p.
3. Borodac A. ș.a. Drept penal. Partea generală. – Chișinău: „Știința”, 1994, 368 p.
4. Botnaru S. Drept penal. Partea generală. Volumul I, Ed. Cartier, 2005, 624 p.
5. Brânză S. ș.a. Drept penal. Partea specială. Volumul II, Chișinău, Ed. Cartier, 2005, 804 p.
6. Comentariu la Codul Penal al Republicii Moldova, sub redacția dr. Alexei Barbăneagră, Chișinău, 2005, 656 p.
7. Dicț. expl. al limbii române. București: Univers Enciclopedic, 1998.1192 p.
8. Dobrinioiu V., Pascu I. Drept penal: Partea

- generală, Note de curs, București 1992, 223 p.
9. Dolea I. ș.a. Drept procesual penal Ediția I, Ed. Cartier 2005, 960 p.
 10. Macari I. Dreptul penal al Republicii Moldova; Partea generală, Chișinău, 2002, CE-USM, 398 p.
 11. Vrabie G., Popescu S. Teoria generală a dreptului. Iași: Editura Ștefan Procopiu, 1993. 197 p.
 12. Браинин Я.М. Уголовная ответственность и ее основание в советском уголовном праве, Москва 1963, 239 с.
 13. Волков Б.С. Детерминистическая природа преступного поведения, Кахань 1975, 110 с.
 14. Ендольцева А. Институт освобождения от уголовной ответственности: теоретические, законодательные и правоприменительные проблемы. Дис. ... док. юрид. наук. Москва, 2005. 389 с.
 15. Загородников Н.И. Советское уголовное право. Издательство «Юридическая литература». - Москва: 1976. 568 с.
 16. Келина С.Г. Теоретические вопросы освобождения от уголовной ответственности, Издательство «Наука», М- Москва: 1974. 233с.
 17. Курлядский В.И. Уголовная ответственность и мера общественного воздействия, Москва 1965, 140с.
 18. Курс советского уголовного права Часть общая Том 1. /Отв. ред. Н. А. Беляев, М. Д. Шаргородский. –Ленинград, Ленинградский государственный университет им. А. А. Жданова. -1968. 646 с.
 19. Осипов П.П. Теоретические основы построения и применения уголовно-правовых санкций. Л., 1976. 135с.
 20. Уголовное право. Общая часть. Учебник для вузов/Отв.ред. Козаченко И.Я. и Незамова З.А. – М., 1997. 516с.
 21. Филимонов В.Д. Уголовная ответственность и общественное принуждение. Сборник работ юридического факультета. Изд. Томского ун-та. Томск, 1965. 319с.

Despre autor:

Boris GLAVAN,
doctor în drept, conferențiar universitar,
Catedra „Activitate specială de investigații
și anticorupție” a Academiei „Ștefan cel Mare”
a MAI al Republicii Moldova,
e-mail: gba74@rambler.ru
tel.: 079402916

About author:

Boris GLAVAN,
PhD, Associate Professor,
Special Investigation and Anti-Corruption
Activity Chair of the Academy “Stefan cel Mare”
of the MIA of the Republic of Moldova,
e-mail: gba74@rambler.ru
tel .: 079402916

PROCEDURI SIMPLIFICATE DE CONSTATARE ȘI EXAMINARE A CONTRAVENȚIEI

Vitalie IONAȘCU,
doctor în drept

Vitalie ROMANDAȘ

În contextul aspirațiilor europene Republica Moldova realizează pași importanți în vederea ralierei la standardele internaționale privind justiția penală. Legiuitorul național a transpus în viață o serie de mecanisme menite să simplifice justiția penală, fapt prin care contribuie în mod activ la asigurarea unui proces judiciar echitabil prin asigurarea unui termen adecvat și optim de soluționare a faptelor ilegale ușoare.

În această ordine de idei, legea contravențională a Republicii Moldova a fost desăvârșită prin stabilirea unor proceduri revoluționare de soluționare a unei fapte contravenționale, și anume procedura simplificată de constatare și examinare a unei contravenții și acordul de colaborare. Aceste instrumente au fost instituite pentru o serie de contravenții care au un pericol social minim și pentru care nu este necesar de administrat probe, fiind de ajuns constatările personale ale agentului constator sau pentru situațiile în care contravenienții își recunosc vina și colaborează cu autoritățile în vederea soluționării cazurilor în schimbul unei sancțiuni reduse. Aceste mecanisme prezintă mai multe avantaje, atât pentru contravenienți, cât și pentru autoritățile publice.

Cuvinte-cheie: echitabil, termen rezonabil, acord de colaborare, procedură simplificată, decizie, amendă redusă, contravenient, recunoașterea vinovăției, agent constator, legea contravențională.

Introducere. În conformitate cu prevederile art. 6, paragr.(1) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO), care garantează dreptul la un proces echitabil, este stipulat că „orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil

SIMPLIFIED PROCEDURES FOR FINDING AND EXAMINATION OF THE CONTRAVENTION

Vitalie IONASCU,
PhD

Vitalie ROMANDAS

In the context of European aspirations, the Republic of Moldova is taking important steps to rally to international standards on criminal justice. The national legislature has transposed some mechanisms to simplify criminal justice, which actively contributes to ensuring a fair trial by ensuring an adequate and optimal timeframe for solving minor illegal acts.

In this order of ideas, the contravention law of the Republic of Moldova was completed with revolutionary procedures for solving a contravention deed, namely the simplified procedure for finding and examining a contravention and the collaboration agreement. These instruments have been set up for a series of offenses which have a minimal social danger and for which it is not necessary to provide evidence as the personal findings of the ascertaining agent are sufficient or for situations in which the offenders admit guilt and work with the authorities to resolve cases, for a lighter sanction. These mechanisms have several advantages, both for offenders and for public authorities.

Keywords: fair, reasonable term, collaboration agreement, simplified procedure, decision, reduced fine, offender, guilty plea, ascertaining agent, misdemeanor law.

Introduction. In accordance with Art. 6, paragraph (1) of the European Convention on Human Rights (ECHR), guaranteeing the right to a fair trial, it is stipulated that “everyone has the right to a fair trial, publicly and within a reasonable time of his case, by an independent and

a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei acuzației în materie penală îndreptate împotriva sa”. Noțiunea de „termen rezonabil” presupune un termen adecvat și optim de soluționare a procedurilor judiciare în funcție de complexitatea lor.

Prevederile menționate supra se referă și la cauzele contravenționale care în conformitate cu actele normative internaționale cad sub incidența acuzațiilor în materie penală [1, p. 105]. În această ordine de idei, soluționarea acestora în spiritul art. 6, paragr. (1) al CEDO la fel impune condiția respectării unui termen rezonabil [2, art. 6, paragr. (1)]. Această obligație derivă și din faptul că faptele contravenționale au un pericol social redus în comparație cu infracțiunile, iar soluționarea lor în funcție de anumite circumstanțe nu necesită un termen îndelungat fiind posibil de aplicat anumite proceduri simplificate.

În această ordine de idei, este relevantă și Recomandarea nr. R (87) 18 a Comitetului de miniștri către statele membre cu privire la simplificarea justiției penale [3, p. 336] care propune statelor membre „să revizuiască legislația lor în ceea ce privește examinările în afara instanței pentru a permite organelor competente în problemele penale să intervină la această etapă și să promoveze posibilitatea examinărilor în afara instanței, în special pentru infracțiuni minore...”. Astfel, la baza simplificării justiției penale stau următoarele teze/condiții:

- dezincriminarea infracțiunilor ușoare;
- nu trebuie aplicată nici o măsură de constrângere, în special detenția sau arestul preventiv;
- sancțiunile aplicate trebuie să fie doar de natură pecuniară, de mărime fixă și achitate deodată;
- propunerea unei proceduri simplificate trebuie să fie acceptată expres sau tacit de către contravenient în baza unei înțelegeri;
- acceptarea sau aprobarea acestei propuneri trebuie să înceteze orice urmărire în privința aceluiași fapt (non bis in idem).
- aceste proceduri nu trebuie să încalce

impartial tribunal established by law, which shall decide either on the violation of his civil rights and obligations or on the merits of the criminal charge against him”. The notion of “reasonable time” implies in itself an adequate and optimal term for solving judicial proceedings depending on their complexity.

The above-mentioned provisions also refer to contravention cases which, in accordance with international normative acts, fall under the incidence of criminal charges [1, p. 105]. In this order of ideas, their solution in the spirit of Art. 6 paragraph (1) of the ECHR also imposes the condition of respecting a reasonable term [2, Art. 6, paragraph (1)]. This obligation also derives from the fact that contravention acts have reduced social danger compared to the offences and their solution depending on certain circumstances does not require a long term as it is possible to apply certain simplified procedures.

In this order of ideas, Recommendation No. R (87) 18 of the Committee of Ministers to Member States on the simplification of criminal justice [3, p. 336] proposes to the Member States “to review their legislation on out-of-court examinations in order to allow the competent criminal bodies to intervene at this stage to promote the possibility of out-of-court examinations, in particular for minor offences...”. Thus, the simplification of criminal justice is based on the following theses / conditions:

- decriminalization of minor offences;
- no coercive measure should be applied – in particular detention or pre-trial detention;
- the penalties applied must be pecuniary in nature, fixed in size and paid at the same time;
- the proposal for a simplified procedure must be expressly or tacitly accepted by the infringer on the basis of an agreement;
- the acceptance or approval of this proposal must cease any pursuit of the same facts (non bis in idem).
- these procedures must not infringe the right of the suspect to have his case brought before the court [3, p. 337].

Consequently, in the context of the European aspirations of the Republic of Moldova, the

dreptul bănuitului astfel încât cauza sa să fie prezentată în fața organului de drept [3, p. 337].

Pe cale de consecință, în contextul aspirațiilor europene ale Republicii Moldova, este binevenită inițiativa legiuitorului de a institui o procedură simplificată de soluționare a contravențiilor, ceea ce de fapt poate contribui la o degajare în contextul rapoartelor juridice procesual contravenționale.

În procesul studiului dat au fost utilizate următoarele metode de cercetare științifică: analiza sistemică, analiza logică, analiza comparativă, sinteza și clasificarea. Materialele folosite sunt: actele legislative și cele normative ale Republicii Moldova în domeniu, doctrina juridică națională și alte studii.

Rezultate obținute și discuții. Printre modificările operate în legea contravențională prin Legea Republicii Moldova nr. 159 din 12.10.18 [7] a fost introdusă o procedură revoluționară de soluționare a unei fapte contravenționale, și anume o procedură simplificată de constatare și examinare a unei contravenții. O astfel de practică a fost instituită pentru o serie de contravenții care prezintă un pericol social minim și pentru care nu este necesar de administrat probe, fiind de ajuns constatările personale ale agentului constator.

La baza acestei inițiative a stat în primul rând, considerentul că pentru anumite fapte ilegale neesențiale, autoritățile statului întreprind o serie de acțiuni și cheltuiesc resurse care nu sunt justificate sau nu sunt acoperite de amenzi stabilite într-un final.

Pornind de la raționamentul că în anumite situații în care contravenienții dispun de bunul-simț al responsabilității, recunosc fapta imputată și sunt de acord să suporte pedeapsa contravențională în anumite condiții mai favorabile pentru aceștia, s-ar putea de aplicat o procedură mai simplă, ceea ce ar facilita cu mult activitatea de constatare și examinare a contravențiilor de către agenții constatori.

În aceeași ordine de idei, se consideră că prin stabilirea mecanismelor de examinare simplificată a cauzei contravenționale și încheierea acordului de colaborare se urmărește soluționarea procesului contravențional, într-un termen optim

initiative of the legislator to establish a simplified procedure for contraventions' resolving is welcome, which may in fact contribute to a clearance in the context of legal procedural contravention reports.

In the process of given study there were used the following scientific research methods: systemic analysis, logical analysis, comparative analysis, synthesis and classification. The materials used are the following: legislative and normative acts of the Republic of Moldova in the field, national legal doctrine and other studies.

Results obtained and discussions. Among the amendments operated in the contravention law by the Law of the Republic of Moldova No. 159 from 12.10.18 [7] a revolutionary procedure for solving a contravention has been introduced, namely a simplified procedure for finding and examining a contravention. Such a practice has been established for a series of contraventions that have a minimal social danger and for which it is not necessary to administer evidence, as the personal findings of the ascertaining agent are sufficient.

The basis of this initiative was primarily the remark that for certain illegal not essential acts, the state authorities take a series of actions and spend resources that are not justified or are not covered by the fines finally set.

Based on the reasoning that in certain situations when the offenders have a common sense of responsibility, the recognition of the alleged act and agree to bear the penalty in certain conditions more favorable to them, a simpler procedure could be applied which would greatly facilitate the activity of finding and examining the contraventions by the ascertaining agents.

On the same note, it is considered that by establishing mechanisms for simplified examination of the contravention case and concluding the collaboration agreement, the aim is to resolve the contravention process, in an optimal and predictable term, which contributes to respecting the person's right to a fair trial. These mechanisms are intended to increase the number of contravention cases solved in this way, which will lead to the concentration of human resources in order

și previzibil, fapt ce contribuie la respectarea dreptului persoanei la un proces echitabil. Prin aceste mecanisme se intenționează creșterea numărului de cauze contravenționale soluționate în acest mod, aspect ce va conduce la concentrarea resurselor umane în vederea creșterii operativității în instrumentarea dosarelor complexe și, nu în ultimul rând, la soluționarea cu celeritate a proceselor contravenționale [4].

Totodată, instituirea soluționării simplificate a unor cauze contravenționale prezintă și alte avantaje care cu siguranță justifică aplicarea acesteia, după cum urmează:

- stimularea persoanelor amendate, care își exprimă acordul față de constatarea faptei, de a plăti amenda aplicată în termenul stabilit, pentru a evita eventualele cheltuieli de punere în executare a acesteia, în cazul neplății ei;

- timp rezonabil;

- reducerea volumului de lucru în vederea soluționării cauzei, agentul constatat având posibilitatea să realizeze alte atribuții de serviciu;

- posibilitatea contravenientului de a achita doar a patra parte din amendă, ceea ce este mult mai accesibil pentru membrii societății în contextul crizelor actuale;

- evitarea cheltuielilor pentru asigurarea unei proceduri contravenționale ordinare (asigurarea unui interpret, apărător, specialist, expert etc.).

Avantajele menționate și celelalte argumente prezentate mai sus oferă dreptul de existență a unor astfel de mecanisme în conformitate cu standardele internaționale.

De altfel, o procedură similară o identificăm și în cadrul cauzelor penale atunci când acestea se soluționează într-o procedură mai simplă în baza probelor acumulate la faza urmăririi penale [5, art. 3641] și în condiția semnării acordului de recunoaștere a vinovăției [5, art. 506].

Având la bază aceleași criterii și argumente, legiuitorul a optat pentru a introduce în legea contravențională capitolul VII în cartea a doua, partea specială, denumit: „Proceduri simplificate de constatare și examinare a contravenției”.

Conform acestor prevederi, examinarea faptei contravenționale în baza constatărilor per-

to increase efficiency in the handling of complex cases and, last but not the least, to the speedy resolution of contravention processes [4].

At the same time, the establishment of the simplified settlement of some contravention cases has other advantages that certainly justify its application, as follows:

- stimulation of the fined persons, who express their agreement to the finding of the deed, to pay the fine applied within the established term, in order to avoid the possible expenses for its execution, in case of non-payment;

- reasonable term;

- reduction of the workload in order to solve the case, the ascertaining agent having the possibility to perform other duties;

- the possibility of the offender to pay only the 4th part of the fine, which is much more accessible for the members of the society in the context of the current crises;

- avoiding of expenses for ensuring of an ordinary contravention procedure (providing an interpreter, defender, specialist, expert etc.).

The advantages presented and the other arguments presented above give the right to the existence of such a mechanism in accordance with international standards.

On the other hand, we identify a similar procedure in criminal cases when they are resolved in a simpler procedure based on the evidence accumulated at the stage of the criminal investigation [5, Art. 3641] and under the condition of signing of the guilty plea agreement [5, Art. 506].

Based on the same criteria and arguments, the legislator chose to introduce in the contravention law chapter VII of the second book, special part, called: “Simplified procedures for finding and examining the contravention”.

According to these provisions, the examination of the contravention based on the personal findings of the ascertaining agent without drawing up a report on the contravention can be applied if the following conditions are cumulatively met:

- a) contravention can be ascertain on the basis of the personal findings of the ascertaining

sonale ale agentului constatator fără a întocmi un proces-verbal cu privire la contravenție poate fi aplicată dacă sunt întrunite cumulativ următoarele condiții:

a) contravenția poate fi constatată în temeiul constatărilor personale ale agentului constatator și nu necesită acumulare de probe;

b) persoana acceptă constatările agentului constatator, ca fiind suficiente pentru demonstrarea vinovăției, și recunoaște săvârșirea contravenției;

c) examinarea contravenției și aplicarea sancțiunii țin de competența agentului constatator;

d) contravenția nu este pasibilă de sancțiunea confiscării bunurilor în conformitate cu art. 4397.

În cazul săvârșirii contravenției de către un minor, procedura simplificată poate fi aplicată doar în condițiile asistării acestuia de către reprezentantul său legal [6, art. 4511, alin. (1) și (2)].

În cazul tragerii la răspundere contravențională în condițiile enumerate supra, agentul constatator va emite o decizie prin care va aplica o sancțiune egală cu o doime din minimumul sancțiunii sub formă de amendă prevăzută în partea specială a cărții a doua [6, art. 4511, alin. (3)].

De fapt, această prevedere va încuraja contravenienții în anumite situații de a opta pentru a fi aplicată o procedură simplificată în privința lor pentru a avea posibilitatea de a achita o amendă practic de patru ori mai mică, beneficiind și de dreptul de a achita amenda contravențională în jumătate în decursul a trei zile lucrătoare de la momentul comunicării ei.

În conformitate cu Recomandarea nr. r (87) 18 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la simplificarea justiției penale (adoptată de către Comitetul de Miniștri la 17 septembrie 1987, la cea de-a 410-a întrunire a prim-miniștrilor), „în cazul infracțiunilor care sunt minore datorită circumstanțelor cauzei, în care faptele cauzei sunt bine constatate și se cunoaște cu certitudine că persoana învinuită a comis infracțiunea, se poate recurge la procedurile simplificate, care reprezintă o procedură în scris efectuată de autoritatea de drept, care, fără

agent and does not require the accumulation of evidence;

b) the person accepts the findings of the ascertaining agent, as sufficient to prove guilt, and recognizes the commission of the contravention;

c) the examination of the contravention and the application of the sanction fall within the competence of the ascertaining agent;

d) the contravention is not subject to the sanction of the property confiscation in accordance with Art. 4397.

In the case of an offense committed by a minor, the simplified procedure may be applied only under the conditions of his / her assistance by his / her legal representative [6, Art. 4511, paragraph (1) and (2)].

In the event of liability for the contravention under the conditions listed above, the ascertaining officer shall issue a decision imposing a penalty equal to a half of the minimum penalty in the form of a fine provided for in the special part of the second book [6, Art. 4511, paragraph (3)].

As a matter of fact, this provision will encourage offenders in certain situations to choose to apply a simplified procedure in their respect in order to be able to pay a fine practically 4 times lower, benefiting also from the right to pay the fine in half within 3 working days from the moment of its communication.

According to the Recommendation No. r (87) 18 of the Committee of Ministers to the Member States on the simplification of criminal justice (adopted by the Committee of Ministers on September 17, 1987, at the 410th meeting of prime ministers), “in the case of offenses which are minor due to the circumstances of the case, in which the facts of the case are well established and it is known with certainty that the accused has committed the offense, simplified procedures may be used, which are written procedures carried out by the rule of law, which, without recourse to the hearing stages, lead to decisions equivalent to sentences, such as criminal decision procedure. The criminal decision must contain the necessary elements for the accused to be duly informed of the consequences in case of acceptance. It must be communicated to him in a clear and definite

a recurge la etapele de audiere, duc la luarea deciziilor echivalente cu sentințele, cum ar fi procedura de decizie penală. Decizia penală trebuie să conțină elementele necesare pentru ca acuzatul să fie informat convenit despre consecințele în caz de acceptare. Trebuie să i se comunice într-o manieră clară și definită, oferindu-i persoanei în cauză timp suficient de a primi consultație juridică la dorința sa” [3, p. 336].

În baza acestor aprecieri, în legea contravențională au fost introduse reglementări cu referire la un act procesual de decizie pentru procedurile contravenționale simplificate, denumit „Decizia privind examinarea contravenției în temeiul constatării personale a agentului constator” [6, art. 4512].

Decizia privind examinarea contravenției în temeiul constatării personale a agentului constator este un document executoriu, care trebuie să includă:

a) data (ziua, luna, anul), ora și locul întocmirii deciziei;

b) calitatea, numele și prenumele agentului constator, denumirea autorității pe care o reprezintă;

c) numele, prenumele, domiciliul și/sau reședința, datele din buletinul de identitate al agentului constator sau, după caz, din alt act care stabilește identitatea persoanei, iar în cazul persoanei juridice – denumirea, sediul, codul ei fiscal, datele persoanei fizice care o reprezintă;

d) fapta contravențională, locul, timpul și circumstanțele cauzei care au importanță pentru stabilirea faptelor și consecințelor lor juridice, identitatea victimei, evaluarea eventualelor pagube cauzate de contravenție;

e) încadrarea juridică a faptei, norma materială contravențională și indiciile calificative ale elementelor constitutive ale contravenției;

f) aducerea la cunoștința contravenientului, precum și a reprezentantului legal al minorului a drepturilor și obligațiilor lor prevăzute la art. 384 și 387 ale prezentului cod, precum și a consecințelor examinării contravenției în procedură simplificată;

g) declarația contravenientului despre recunoașterea săvârșirii contravenției și accep-

manner, giving the person concerned sufficient time to receive legal advice at his request” [3, p. 336].

Based on these assessments, regulations were introduced in the contravention law with reference to a procedural act of decision for simplified contravention procedures, called “Decision on the examination of the contravention based on the personal finding of the ascertaining agent” [6, Art. 4512].

The decision to examine the contravention on the basis of the finding of the ascertaining officer is an enforceable document, which must include:

a) date (day, month, year), time and place of decision;

b) quality, name and surname of the ascertaining agent, the name of the authority he represents;

c) name, surname, domicile and / or residence, data from the identity card of the ascertaining agent or, as the case may be, from another document establishing the identity of the person, and in the case of the legal person – name, headquarters, tax code, data of the representing natural person;

d) the act of contravention, place, time and circumstances of the case which are important for establishing the facts and their legal consequences, the identity of the victim, the assessment of the possible damages caused by the contravention;

e) the legal classification of the deed, the material norm of the contravention and the qualifying indications of the constitutive elements of the contravention;

f) bringing to the notice of the offender, as well as to the legal representative of the minor, their rights and obligations provided in Art. 384 and 387 of this code, as well as the consequences of the examination of the contravention in the simplified procedure;

g) the offender’s statement on the recognition of the commission of the offense and the acceptance of the findings of the ascertaining agent as sufficient to prove the offender’s guilt [6, Art. 4512, paragraph (1)].

No corrections, additions or other changes

tarea constatărilor agentului constatator ca fiind suficiente pentru demonstrarea vinovăției contravenientului [6, art. 4512, alin. (1)].

În decizia privind examinarea contravenției nu se admit rectificări, adăugiri și alte modificări. În cazul necesității unor astfel de acțiuni, se emite o nouă decizie în care se face consemnarea respectivă.

În cazul în care contravenientul este un minor, se consemnează și numele, prenumele, domiciliul și/sau reședința reprezentantului legal al acestuia. În cazul în care contravenientul este asistat de un avocat, se consemnează identitatea acestuia.

Partea rezolutivă a deciziei cuprinde: încadrarea juridică a faptei contravenționale, decizia agentului constatator de sancționare a contravenientului, contul de virament al instituției bancare la care se va transfera valoarea amenzii, calea de contestare.

Decizia se semnează de către agentul constatator și contravenient și se înmânează o copie contravenientului și victimei, dacă există. În cel mult 24 de ore de la întocmire, decizia se înscrie în ordinea întocmirii într-un registru electronic ținut de Ministerul Afacerilor Interne.

Observăm că exigențele legale impuse deciziei sunt asemănătoare celor ale unui proces-verbal cu privire la contravenție.

Deciziile privind examinarea contravenției în temeiul constatării personale a agentului constatator pot fi contestate cu recurs în termen de 15 zile din data aplicării sancțiunii, în instanța de fond conform competenței teritoriale.

Decizia privind examinarea contravenției în temeiul constatării personale a agentului constatator poate fi contestată de către contravenient, victimă, procuror sau de către conducătorii autorităților din care fac parte agenții constata-tori.

Deciziile privind examinarea contravenției în temeiul constatării personale a agentului constatator pot fi contestate în baza următoarelor teme-iuri:

a) nu au fost respectate dispozițiile privind competența materială;

b) contravenientul a fost sancționat pentru

are allowed in the decision of contravention's examination. A new decision is issued in which the record is made, in case such actions are required.

If the offender is a minor, the name, sur-name, domicile and / or residence of his legal representative shall also be recorded. If the offender is assisted by a lawyer, his identity also shall be recorded.

The decisive part of the decision comprises: the legal classification of the contravention deed, the decision of the ascertaining agent to sanction the offender, the transfer account of the banking institution to which the amount of the fine will be transferred, the way of contesting.

The decision shall be signed by the ascer-taining agent and the offender and a copy shall be handed to the offender and the victim, if any. Within 24 hours from the drafting, the decision shall be recorded in the drafting order in the elec-tronic register kept by the Ministry of Internal Af-fairs.

We note that the legal requirements im-posed on the decision are similar to those of a re-port on the contravention.

Decisions on the examination of the con-travention on the basis of the ascertaining agent's personal finding may be appealed within 15 days from the date of application of the sanction, in the court of first instance according to the territorial jurisdiction.

The decision to examine the contravention on the basis of the ascertaining agent's personal finding may be challenged by the offender, the victim, the prosecutor or by the heads of the au-thorities to which the ascertaining agents belong.

Decisions concerning the examination of the contravention on the basis of the finding of the ascertaining agent may be challenged on the following grounds:

a) the provisions on material competence have not been respected;

b) the offender has been sanctioned for a deed not provided for in the special part of the second book;

c) sanctions were applied in limits other than those provided for in the special part of the second book [6, Art. 4513].

o faptă care nu este prevăzută de partea specială a cărții a doua;

c) s-au aplicat sancțiuni în alte limite decât cele prevăzute de partea specială a cărții a doua [6, art. 4513].

Recursul declarat se examinează de către un judecător conform capitolului VIII din titlul II cartea a doua a Codului contravențional, care se aplică în mod corespunzător, cu excepțiile stabilite.

Instanța de recurs poate adopta una din următoarele decizii:

1) să respingă recursul și să mențină decizia agentului constatator dacă este:

- a) tardiv;
- b) inadmisibil;
- c) nefondat;

2) să admită recursul și să anuleze decizia agentului constatator și să adopte una dintre următoarele soluții:

a) dispunerea achitării persoanei sau încetării procesului contravențional;

b) rejudecarea cauzei cu adoptarea unei noi hotărâri, însă fără a înrăutăți situația contravenientului.

Părțile se informează despre locul, data și ora ședinței de examinare a recursului, însă neprezentarea acestora nu împiedică examinarea recursului și desfășurarea ședinței, în cazul în care la dosar este dovada citării fiecărei părți [6, art. 4514].

O altă condiție obligatorie acestei proceduri simplificate este recunoașterea integrală a vinii de către făptuitor. Această recunoaștere este necesar de consemnat într-un anumit act procesual ceea ce va înlătura orice dubiu că procedura simplificată a fost aplicată incorect sau ilegal.

Actul prin care făptuitorul își recunoaște vina și acceptă să suporte amenda contravențională redusă a fost denumit de către legiuitor drept „Acord de colaborare”. În conformitate cu modificările operate în legea contravențională de la art. 4515, alin. (1), „Acordul de colaborare este o tranzacție încheiată între agentul constatator, după caz, procuror și contravenient, care își recunoaște vina, integral, în schimbul unei pedepse reduse. Acordul de colaborare poate fi încheiat în orice moment al

The declared appeal is examined by a judge according to chapter VIII from the title II of the second book of the Contravention Code, which shall be applied accordingly, with the exceptions laid down.

The court of appeal may take one of the following decisions:

1) dismiss the appeal and uphold the decision of the ascertaining agent if it is:

- a) belated;
- b) inadmissible;
- c) groundless;

2) to admit the appeal and cancel the decision of the ascertaining agent and to adopt one of the following solutions:

a) ordering the acquittal of the person or the termination of the contravention process;

b) retrial of the case with a new decision, but without worsening the offender's situation.

The parties shall be informed about the place, date and time of the hearing of the appeal, but their failure to appear shall not prevent the examination of the appeal and the conduct of the hearing, if the file is evidence of the summons of each party [6, Art. 4514].

Another mandatory condition for this simplified procedure is the full recognition of guilt by the perpetrator. This recognition must be recorded in a specific procedural document, which will remove any doubt that the simplified procedure has been applied incorrectly or illegally.

The act by which the perpetrator admits his guilt and agrees to bear the reduced contravention fine was referred to by the legislator as “Collaboration Agreement”. In accordance with the amendments operated in the contravention law by Art. 4515, paragraph (1) “The Collaboration Agreement is a transaction concluded between the ascertaining agent, as the case may be, the prosecutor and the offender, who admits his guilt, in full, in exchange for a reduced punishment. The collaboration agreement can be concluded at any time of the contravention process until the substantive settlement of the contravention case is over” [6, Art. 4515, paragraph (1)].

In the case of concluding the collaboration agreement, the offender will be subject to a sanction not exceeding a half of the maximum sanc-

procesului contravențional până la soluționarea în fond a cauzei contravenționale” [6, art. 4515, alin. (1)].

În cazul încheierii acordului de colaborare, contravenientului i se va aplica o sancțiune ce nu depășește o doime din maximul sancțiunii sub formă de amendă prevăzută pentru contravenția comisă.

Acordul de colaborare poate fi inițiat de către agentul constatator, după caz, procuror, contravenient sau apărătorul său, reprezentantul legal în cazul săvârșirii contravenției de către un minor. Agentul constatator, după caz, procurorul este obligat să refuze încheierea acordului de colaborare în cazul în care fapta nu constituie contravenție sau prezintă semne de infracțiune. Refuzul de a accepta încheierea acordului de colaborare nu este pasibil nici unei căi de atac.

În cazul încheierii acordului de colaborare, agentul constatator, după caz, procurorul încetează acumularea probelor, iar contravenientul nu mai este în drept să-și retragă acordul.

În cazul încheierii acordului de colaborare, cauza contravențională va fi soluționată, prin decizie asupra cazului contravențional, în condițiile acordului de colaborare, după forma și conținutul stipulate la art. 4512, cu excepțiile prevăzute de prezentul articol.

Prevederile art. 444, 4514 din prezentul cod se vor aplica în mod corespunzător în privința acordului de colaborare [6, art. 4515, alin. (6)].

Concluzii. Salutăm această inițiativă și o considerăm una eficientă în cazurile de contravenții caracterizate printr-un pericol social redus, în situația în care făptuitorul recunoaște vinovăția sa și acceptă condițiile procedurii simplificate. Astfel, agenții constatori ar putea reduce din activitățile de constatare și examinare a contravenției cu elemente de birocrăție.

Totuși prevederile legale nu sunt redactate cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită aplicarea corectă și fără interpretări subiective din partea părților procesului contravențional.

Analizând capitolul VII „Proceduri simplificate de constatare și examinare a contravenției”, identificăm niște neclarități. Totuși chiar dacă sunt stipulate condițiile cumulative care determi-

tion in the form of a fine provided for the offense committed.

The collaboration agreement may be initiated by the ascertaining agent, as the case may be, the prosecutor, the offender or his defense counsel, the legal representative in case of committing the contravention by a minor. The ascertaining agent, as the case may be, the prosecutor is obliged to refuse the conclusion of the collaboration agreement if the deed does not constitute a contravention or shows signs of crime. Refusal to accept the conclusion of the collaboration agreement is not subject to any appeal.

In case of concluding the collaboration agreement, the ascertaining agent, as the case may be, the prosecutor ceases to accumulate the evidence and the offender is no longer entitled to withdraw his consent.

In case of concluding the collaboration agreement, the contravention case will be solved, by decision on the contravention case under conditions of the collaboration agreement, according to the form and content stipulated in Art. 4512, with the exceptions provided for in this article.

Provisions of the Art. 444, 4514 of the present code will be applied according to the collaboration agreement [6, Art. 4515, paragraph (6)].

Conclusions. We welcome this initiative and consider it an effective one in cases of contraventions characterized by a reduced social danger, in the situation when the perpetrator admits his guilt and accepts the conditions of the simplified procedure. Thus, the ascertaining agents could reduce from the activities of finding and examining the contravention with the elements of bureaucracy.

However, the legal provisions are not drafted with sufficient precision, so as to allow the correct application and without subjective interpretations by the parties to the contravention process.

Analyzing the chapter VII “Simplified procedures of finding and examining of contravention” we identify some ambiguities. However, if the cumulative conditions determining the application of a simplified procedure are stipulated, we consider that it would be welcome if the legislator would expressly list the series of contraventions

nă aplicarea unei proceduri simplificate, considerăm că ar fi binevenit dacă legiuitorul ar enumera expres șirul contravențiilor pentru care poate fi aplicată o astfel de procedură. O atare precizare ar face o claritate și la art. 441 CC al RM „Aplicarea sancțiunii mai blânde decât cea prevăzută de lege” din conținutul căruia nu sunt clare condițiile în care poate fi aplicată o sancțiune mai blândă decât cea prevăzută de lege.

Constatăm cu regret că în conținutul art. 441, alin. (1) CC al RM există anumite carențe care pot determina anumite neclarități sau caducitatea normei juridice. De exemplu, prevederile de la acest alineat se termină cu sintagma „...agentul constatator, după caz, procurorul, instanța de judecată sau comisia administrativă poate aplica o sancțiune sub limita minimă, prevăzută de partea specială a cărții a doua pentru contravenția respectivă”. Dar analizând structura Codului contravențional al Republicii Moldova, stabilim că „cartea a doua” a legii contravenționale nu conține norme care să prevadă anumite sancțiuni dar reglementează procesul contravențional. În acest context, considerăm că legiuitorul trebuie să înlăture această carență, înlocuind sintagma „cărții a doua” cu cea a „cărții întâi”.

Totodată, considerăm că art. 441 CC al RM ar fi logic și corect să fie completat cu alin. (3), având următorul conținut: „(3) Agentul constatator poate aplica o sancțiune sub limita minimă în cadrul procedurilor simplificate de constatare și examinare a contravențiilor conform art. 4511”.

for which such a procedure can be applied. A similar precision would make clarity in Art. 441 of the Contravention Code of the Republic of Moldova “Applying of the milder sanction than the one provided by law” from the content of which the conditions under which a sanction milder than the one provided by law may be applied are not clear.

We note with regret that in the content of Art. 441, paragraph (1) of the Contravention Code of the Republic of Moldova there are certain shortcomings that may lead to certain ambiguities or the expiration of the legal norm. For example, the provisions of this paragraph end with the phrase “...the ascertaining agent, as the case may be, the prosecutor, the court or the administrative commission may apply a sanction below the minimum limit, provided by the special part of the second book for the respective contravention”. But analyzing the structure of the Contravention Code of the Republic of Moldova, we establish that the “second book” of the contravention law does not provide for certain sanctions but regulates the contravention process. In this context, we consider that the legislator must remove this deficiency, replacing the phrase “second book” with “first book”.

At the same time, we consider that Art. 441 of the Contravention Code of the Republic of Moldova, would be logical and correct to be completed with paragraph (3) with the following content “(3) The ascertaining agent may apply a sanction below the minimum limit within the simplified procedures for finding and examining the contraventions according to Art. 4511”.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Stamatini Șt., Compatibilitatea procedurii contravenționale cu practica CEDO. În: *Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, Științe socioumane*, ediția a X-a, Chișinău, 2019, p. 105. (https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Compatibilitatea%20procedurii%20contravenționale%20cu%20practica%20CEDO%20.pdf, accesat la data de 06.08.2020).
2. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950, ratificată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 1298 din 24.07.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*

- nr. 54-55 din 21.08.1997.
3. Dolea Ig., Zaharia V., Culegere de acte internaționale în domeniul justiției penale, Vol. II, Chișinău, Ed. „Cartea Juridică”, 2011, p. 336. (http://irp.md/uploads/files/2014-04/1396951691_cartea_juridica_c_2.pdf, accesat la data de 03.08.2020).
 4. Nota informativă la proiectul de lege privind modificarea și completarea unor acte legislative, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 415 din 11.05.2018.
 5. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122 din 14.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 248-251 din 05.11.2013, varianta în vigoare la data de 06.08.2020.
 6. Codul contravențional al Republicii Moldova, nr. 218 din 24.10.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 78-84 din 17.03.2017, varianta în vigoare la data de 06.08.2020.
 7. Legea Republicii Moldova nr. 159 din 12.10.18 privind modificarea unor acte legislative. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 416-422 din 09.11.2018.

Despre autori

Vitalie IONAȘCU,

*doctor în drept, conferențiar universitar
la Catedra „Drept polițienesc și securitate publică”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM,
tel. 079603128,
vetallivetalli3@gmail.com;*

Vitalie ROMANDAȘ,

*șef adjunct al Secției urmărire penală
a Inspectoratului de Poliție Bălți
al IGP al MAI al RM,
tel. 069528042,
vitalossup@mail.ru.*

About authors

Vitalie IONAȘCU,

*PhD, associate professor at the
Chair “Police Law and Public Security”
of the Academy “Stefan cel Mare” of the MIA
of the Republic of Moldova,
tel. 079603128,
vetallivetalli3@gmail.com*

Vitalie ROMANDAȘ,

*Deputy Head of the Criminal Investigation
Section of the Balti Police Inspectorate of the GPI
of the MIA of the Republic of Moldova,
tel. 069528042,
vitalossup@mail.ru.*

CZU 343.13:342.92

DOI 10.5281/zenodo.4320423

MĂSURI DE PREVENIRE VICTIMOLOGICĂ A INFRAȚIUNILOR DE EXPLOATARE SEXUALĂ A FEMEILOR ȘI COPIILOR

Iurie LARII,
doctor în drept, conferențiar universitar

Oleg POHILĂ,
doctor în drept

MEASURES FOR VICTIMOLOGICAL PREVENTION OF OFFENSES OF SEXUAL EXPLOITATION OF WOMEN AND CHILDREN

Iurie LARII,
PhD, associate professor

Oleg POHILĂ,
PhD

De regulă, femeile și copiii devin mai frecvent victime ale diferitor atentate infracționale, din simplul motiv că posedă un grad sporit de victimitate. Totodată, criminologii au constatat încă cu mult timp în urmă că comportamentul victimei poate servi în unele cazuri drept imbold, situație provocatoare care generează declanșarea actului infracțional. Referitor la femei și minori, o mare influență revine nu doar comportamentului victimal al acestora, ci și caracteristicilor psihofiziologice care le determină un grad mai sporit de vulnerabilitate victimală. În acest sens, elucidarea particularităților specifice ce vizează personalitatea și comportamentul respectivelor categorii de victime are o importanță deosebită pentru soluționarea problemelor prioritare legate de prevenirea infracțiunilor care atentează la inviolabilitatea și libertatea sexuală a acestora.

Cuvinte-cheie: victimă, femei, copii, victimizare, victimitate, comportament victimal, vulnerabilitate victimală, prevenire victimologică.

As a rule, women and children more frequently become victims of various criminal attacks, for the simple reason that they have a higher degree of victimhood. At the same time, criminologists found a long time ago that the victim's behavior can serve in some cases as an impetus, a provocative situation that generates the initiation of the criminal act. Regarding women and minors, a great influence belongs not only to their victim behavior, but also to the psychophysiological characteristics that determine a higher degree of victim vulnerability. In this sense, the elucidation of specific features regarding the personality and behavior of those categories of victims is of particular importance for solving priority problems related to the prevention of crimes that threaten their inviolability and sexual freedom.

Keywords: victim, women, children, victimization, victimhood, victim behavior, victim vulnerability, victimological prevention.

Introducere. Fiecare societate se confruntă astăzi cu fenomenul infracțional care, cel puțin în ultimul timp, manifestă o tendință accentuată de creștere. Din punct de vedere psihologic și psihosocial, creșterea ratei criminalității determină intensitatea sentimentului de insecuritate resimțit în general la nivelul întregii societăți, mai ales de către cei care prezintă un risc victimal mai mare sau un grad mai sporit de vulnerabilitate victimală (copii, femei, persoane în vârstă, handicapați). Uneori, instinctiv sau deliberat, unele persoane își iau măsuri de prevenire pentru a evita orice risc

Introduction. Every society today faces the criminal phenomenon which, at least lately, shows an accentuated tendency of growth. From a psychological and psychosocial point of view, the increase in the crime rate determines the intensity of the feeling of insecurity generally felt at the level of the whole society, especially by those who present a higher victim risk or a higher degree of victim vulnerability (children, women, elderly people and disabled persons). Sometimes, instinctively or deliberately, some people take preventive measures to avoid any risk of victim-

de victimizare (asigurarea întăririlor de locuințe și imobile, evitarea locurilor periculoase, evitarea companiilor dubioase, evitarea reclamei și publicității legate de anumite bunuri și câștiguri de valoare etc.). Cu toate acestea, în realitate, măsurile de autoprotecție sunt total insuficiente în raport cu riscul victimal [1, p. 177].

Trebuie menționat și faptul că în ultima perioadă de timp se constată tot mai des că una din cele mai grave forme de încălcare a drepturilor omului care se face tot mai simțită în lumea contemporană este traficul de persoane în diferite scopuri, inclusiv în scop de exploatare sexuală, supranumit și „comerț cu carne vie”.

Din păcate, Republica Moldova nu este o excepție, situația ei la acest capitol fiind chiar una din cele mai dificile. Potrivit reperelor socio-economice generale, la cei mai importanți indici economici care caracterizează nivelul de trai al populației, țara noastră se situează pe ultimele locuri atât în clasamentele ce vizează țările ex-sovietice, cât și în cele care se referă la statele din lumea întreagă. În schimb, se numără printre „lideri” la asemenea indicatori, cum ar fi traficul de ființe umane, acesta din urmă cunoscând o creștere neașteptată de vertiginoasă în ultimele două decenii, ajungând să pună în pericol chiar și genofondul social.

Traficanții vor profita întotdeauna de lipsa de informație, de disperarea pentru găsirea unui loc de muncă sau nemulțumirea privind nivelul veniturilor, de credulitatea, spiritul de aventură sau inconștiența persoanelor pe care le vor transforma în victime [2].

Metode și materiale aplicate. Respectivul articol științific a fost elaborat în baza materialului teoretic și doctrinar din domeniul de referință. Totodată, la cercetarea acestei probleme au fost aplicate mai multe metode de investigare științifică specifice teoriei dreptului și criminologiei: metoda logică, metoda analizei comparative, metoda statistică, analiza sistemică etc.

Rezultate obținute și discuții. Noile tendințe ale politicii penale internaționale și experiența pozitivă existentă în diferite state determină necesitatea abordării complexe a problematicii ce vizează protecția și ajutorarea victimelor care au

imization (ensuring the reinforcement of homes and buildings, avoiding dangerous places, avoiding dubious companies, avoiding advertising and publicity related to certain goods and gains etc.). However, in reality, self-protection measures are totally insufficient in relation to the victim risk [1, p. 177].

It should also be noted that in recent times it has become perceptibly clear that one of the most serious forms of human rights violations that is increasingly felt in the contemporary world is human trafficking for various purposes, including sexual exploitation, also known as live meat trade.

Unfortunately, the Republic of Moldova is not an exception, its situation in this regard being one of the most difficult. According to the general socio-economic landmarks, at the most important economic indices that characterize the living standard of the population, our country is on the last places both in the rankings targeting the ex-Soviet countries and those that refer to countries around the world. Instead, it is among the “leaders” in such indicators, like trafficking in human beings, the latter experiencing an unexpectedly dizzying growth in the last two decades, endangering even the social background.

Traffickers will always take advantage of the lack of information, the desperation to find a job or dissatisfaction with income levels, the credulity, the spirit of adventure or the unconsciousness of the people they will turn into victims [2].

Methods and materials applied. This scientific article was prepared on the basis of theoretical and doctrinal material in the field of reference. At the same time, several methods of scientific investigation specific to the theory of law and criminology were applied to the research of this problem: logical method, comparative analysis method, statistical method, systemic analysis etc.

Results obtained and discussions. New trends in international criminal policy and the positive experience that exists in different states determine the need to address the complex issue of protection and assistance of victims of crime. The investigation of these problems is particular-

pătimit în urma infracțiunilor. Investigarea acestor probleme este deosebit de importantă pentru țara noastră, dat fiind faptul că sistemul de justiție se orientează, în mod prioritar, spre reacția socială față de infracțiunile și infractorii care le-au comis și mai puțin ia în considerare necesitățile și interesele părții vătămate. Totodată, legislația penală și procesual-penală a Republicii Moldova acordă insuficientă atenție interacțiunii dintre infractor și victimă care a generat apariția actului infracțional [3, p. 134-135].

În concepția cotidiană și în cadrul legislației naționale, atenția este concentrată mai mult asupra celui ce comite o faptă infracțională și mai puțin asupra victimei care suportă consecințele directe ale acesteia și care, uneori, în căutarea dreptății, este victimizată dublu [3, p. 135].

În contextul celor menționate, este inadmisibil elaborarea măsurilor de prevenire victimologică, dar și criminologică, fără a se lua în calcul caracteristicile psihologice și particularitățile specifice celor care au pătimit în urma infracțiunilor. Mai mult ca atât, unele și aceleași măsuri pot influența concomitent atât potențialele victime, cât și potențialii infractori. De asemenea, este necesar de a lua în considerare că gradul sporit de victimitate al minorilor și săvârșirea infracțiunilor în privința lor depinde, în mare măsură, de acțiunile unor terțe persoane, cum ar fi părinții, tutorii etc. Astfel, spre exemplu, copilul minor care provine dintr-o familie bine asigurată material poate avea un grad sporit de victimitate față de unele infracțiuni ca răpirea în scop de răscumpărare; victimitatea „recidivă” sporită a fetei minore – victimă a actelor sexuale din partea tatălui – poate fi generată de inacțiunile mamei care „nu observă” asemenea manifestări. Acești factori, de asemenea, trebuie să constituie obiect de influență preventivă în scopul neadmiterii unor atentate infracționale în privința minorilor.

Prin urmare, prevenirea victimologică a infracțiunilor de exploatare sexuală a femeilor și copiilor poate fi definită ca o direcție specifică de prevenire generală și specială a criminalității, care are în calitate de reper prioritar femeile și copiii ca victime potențiale sau reale, precum și factorii ce favorizează sporirea victimizării lor.

ly important for our country, given the fact that the justice system focuses primarily on the social response to the crimes and offenders who committed them and takes less into account the needs and interests of the injured party. At the same time, the criminal and criminal procedural legislation of the Republic of Moldova pays sufficient attention to the interaction between the offender and the victim that generated the occurrence of the criminal act [3, p. 134-135].

In the everyday conception, as well as in the national legislation, the attention is focused more on the one who commits a criminal act and less on the victim who bears its direct consequences and who, sometimes, in search of justice, is doubly victimized [3, p. 135].

In the context of those mentioned, it is inadmissible to develop measures for victimological and criminological prevention, without taking into account the psychological characteristics and specific features of those who have suffered as a result of crimes. Moreover, the same measures can simultaneously influence both potential victims and offenders. It is also necessary to take into account that the increased degree of victimization of minors and the commission of crimes against them depend, to a large extent, on the actions of third parties, such as parents, guardians etc. Thus, for example, a minor child who comes from a materially secure family may have a higher degree of victimization for such offenses as kidnapping for compensation; increased “recidivism” victimization of the minor girl – victim of sexual acts with father – could be generated by the inactions of mother who “does not notice” such manifestations. These factors must also be subject to preventive influence in order to prevent criminal offenses against minors.

Therefore, victimological prevention of offenses of sexual exploitation of women and children can be defined as specific direction of general and special crime prevention, which has as priority benchmark women and children as potential or real victims, as well as the factors that favor the increase of their victimization.

In the process of exercising preventive activity regarding victims of sexual exploitation, it

În procesul exercitării activității preventive în privința victimelor exploatării sexuale e necesar să se ia în considerare infantilismul legal. Majoritatea victimelor nu-și cunosc suficient drepturile, sunt convinse că prin comportamentul lor încalcă legislația în vigoare, că comportamentul lor este ilegal și nu se pot baza pe asistența structurilor oficiale, din care cauză nu au încredere în organele de drept și încearcă să evite orice contact cu acestea. Atunci când se lucrează cu victimele trebuie menționat faptul că acestea au dreptul la asistență juridică și alte tipuri de asistență, precum și faptul că ele, inclusiv familiile lor, se pot încadra în programul protecției de stat.

Măsurile protecției de stat a victimelor exploatării sexuale trebuie să fie efectuate în legătură cu realizarea programelor speciale privind acordarea asistenței sociale, juridice, medicale etc. celor mai vulnerabile pături sociale (mame singure, absolvenți ai caselor de copii, invalizi), a căror situație le sporește riscul de victimizare.

Ca și prevenirea tradițională a criminalității, profilaxia victimologică are o structură complexă, fiind realizată de diferiți subiecți, la diferite niveluri și sub multiple forme, care își găsesc aplicare atât la etapa primară, cât și la cea de manifestare a comportamentului victimal. Subiecții profilaxiei victimologice sunt aceleași organe statale, organizații obștești, persoane cu funcții de răspundere și cetățeni care realizează prevenirea fenomenului criminal, cu excepția cazurilor când se pot forma unele organizații speciale care conlucrează cu victimele infracțiunilor în planul protecției lor față de atentatele infracționale (organele de protecție socială a populației) [79, p. 116-117]. Este vorba despre Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Justiției, instanțele judecătorești, familia, școala, mass-media, organizațiile nonguvernamentale etc.

Evident că rolul primordial în prevenirea victimologică a infracționalității, inclusiv a diferitor forme de exploatare sexuală a femeilor și copiilor, îi revine familiei. Această celulă esențială a societății este o formă de comunitate umană întemeiată prin căsătorie, formată din soți și din copiii acestora, care asigură cadrul afectiv în care fiecare

is necessary to take into account legal infantilism. Most victims do not know enough about their rights, they are convinced that their behavior violates the law, that their behavior is illegal and cannot rely on the assistance of official structures, because of which they do not trust the law enforcement bodies and try to avoid any contact with them. When working with victims, it should be noted that they have the right to legal and other assistance, as well as the fact that they, along with their families, can be included in the state protection program.

State measures for the protection of victims of sexual exploitation must be carried out in connection with the implementation of special programs on the provision of social, legal, medical assistance etc., to the most vulnerable social strata (single mothers, graduates of the orphanages, disabled persons), whose situation increases their risk of victimization.

Like the traditional prevention of crime, victimological prophylaxis has a complex structure, being performed by different subjects, at different levels and in multiple forms, which find application both in the primary stage and in the manifestation of victim behavior. The subjects of victimological prophylaxis are the same state bodies, public organizations, responsible persons and citizens who carry out the prevention of the criminal phenomenon, except for the cases when some special organizations can be formed that cooperate with the victims of crimes in their protection against criminal attacks (social protection bodies of the population) [79, p. 116-117]. These are: Ministry of Internal Affairs, Ministry of Education, Culture and Research, Ministry of Health, Labor and Social Protection, Ministry of Justice, courts, family, school, media, non-governmental organizations, etc.

Obviously, the primary role in the victimological prevention of crime, including various forms of sexual exploitation of women and children, belongs to the family. This essential cell of society is a form of human community founded by marriage, consisting of spouses and their children, which provides the emotional framework in which each member meets their emotional needs,

membru își satisface nevoile emoționale, trăirile intime, nevoia de destăinuire a unor împliniri sau insatisfacții apărute pe diverse planuri, oferind prin specificul ei sentimentul siguranței. În multe cazuri, acestea din urmă sunt neglijate ori de către soți, ori de către alte persoane din exterior, astfel că familia devine una nearmonioasă, fapt ce poate determina victimizarea membrilor acesteia.

Autorul român R.M. Stănoiu menționează că familia este cel dintâi organism care stă la baza prevenirii victimologice. Așadar, ea constituie prima cale de socializare a individului. Grup social primar, celulă de bază a societății, familia este aceea care oferă cadrul cel mai propice de transmitere a modelelor, normelor și valorilor de comportament individual în plină formare [4, p. 51].

În aceeași ordine de idei, este destul de complicat de a enumera toate măsurile posibile care urmează a fi întreprinse de părinți în privința copiilor lor în scopul protejării acestora împotriva atentatelor criminale, evidențiind totuși unele din măsurile prioritare în acest domeniu: a) supravegherea dezvoltării corecte a copilului și ocrotirea sănătății acestuia în scopul neadmiterii unor devieri psihice și fizice; b) educarea sexuală și culturală a copilului; formarea culturii în domeniul comunicării sociale; c) învățarea unor deprinderi de comportament în stradă, de a fi prudenți în companiile de necunoscuți, însuflarea obișnuinței de a se adresa după ajutor și de a se comporta adecvat în cazurile diferitor situații criminogene, de a spune întotdeauna „nu” individului necunoscut (spre exemplu, vestitul violator și ucigaș Cikatilo nu insistă să facă cunoștință cu femeile sau copiii care nu doreau acest lucru, dar căuta o altă victimă; el nu a cunoscut anterior nici una din victimele sale); d) educarea juridică inițială a copilului, explicarea drepturilor și obligațiilor fundamentale ale acestuia; e) ridicarea nivelului de cunoștințe în domeniul victimologiei (autopofilaxia) în scopul prevenirii situațiilor criminogene (lăsarea fără supraveghere a copiilor minori în apartamente sau în stradă ar putea atrage atenția infractorilor, evitarea intrării în contact cu persoane străine, educația sexuală a copiilor etc.).

Tot mai mult noile condiții economice impun femeile să lupte singure ca să-și asigure via-

intimate feelings, the need to reveal accomplishments or dissatisfaction on various plans, offering through its specificity the feeling of security. In many cases, the latter are neglected either by the spouses or by other outsiders, so that the family becomes disharmonious, which can lead to the victimization of its members.

Romanian author R.M. Stănoiu mentions that the family is the first organism that is the basis of victimological prevention. Therefore, it is the first way of socializing the individual. Primary social group, the basic cell of society, the family is the one that provides the most favorable framework for transmitting models, norms and values of individual behavior in full formation [4, p. 51].

In the same vein, it is quite complicated to list all the possible measures to be taken by parents regarding their children in order to protect them from criminal attacks, while highlighting some of the priority measures in this area: a) supervising the correct development of the child and protecting his health in order not to admit some mental and physical deviations; b) sexual and cultural education of the child; culture formation in the field of social communication; c) learning of behavioral rules in the street, to be cautious in the company of strangers, instilling the habit of asking for help and behaving appropriately in cases of different criminogenic situations, always to say “no” to the unknown individual (for example, the famous rapist and killer Cikatilo did not insist on meeting women and children who did not want this, but was looking for another victim; he had not previously known any of his victims); d) the initial legal education of the child, explanation of his / her fundamental rights and obligations; e) raising the level of knowledge in the field of victimology (self-prophylaxis) in order to prevent criminogenic situations (leaving unaccompanied minors in apartments or on the street could attract the attention of criminals, avoiding contact with strangers, sexual education of children etc.).

Increasingly, new economic conditions are forcing women to fight on their own to secure their lives, sometimes in rather difficult conditions. For these reasons, the cultivation of femininity and the feminine type of behavior is of spe-

ta, uneori în condiții destul de dificile. Din aceste considerente, o importanță deosebită o are cultivarea feminității și a tipului feminin de comportament. Acest fapt este important pentru stoparea victimizării exploatarei sexuale a femeilor, care reprezintă o amenințare substanțială a sănătății morale a societății. O astfel de educație necesită o pregătire specială, o măiestrie deosebită a educatorilor. Ea trebuie să înceapă în familie și să se consolideze în școală. Însă o astfel de reorientare este determinată de caracterul comunicării în care este inclusă adolescența, situația femeii în societate și nivelul moralității în societate [5, p. 115].

Modificarea moralității sexuale, în sensul liberalizării ei, influențează comportamentul social al femeii. În prezent, încărcătura sexuală a câmpului informațional (presa scrisă și electronică), incursiunea unor noi standarde sexuale, impunerea cultului plăcerilor și degradarea generală a spiritualității, îndeosebi la tineret, trezește, în mod inevitabil, dorința de a exploata sexual. O anumită parte a populației feminine, îndeosebi din categoria păturilor vulnerabile intelectual, cultural și social asimilează repede diferite practici sexuale amurale, implicându-se, în unele cazuri, în practicarea prostituției.

În acest sens, se impune revizuirea și reformarea concepției privind educația copiilor, în special a fetelor, în cadrul societății, care trebuie fundamentată pe moralitatea și cumsecădenia proprie poporului nostru. Fără a declara război propagandei sexuale, violenței și comportamentului libertin care domină azi în sfera spirituală nu poate fi vorba despre educația normală a generației în creștere [5, p. 113].

În asemenea condiții de evoluție a societății familia trebuie să joace un rol esențial în educarea victimologică sub aspect moral și spiritual a tinerei generații, urmând a fi susținută în această activitate prin programe de stat bine chibzuite.

O măsură indispensabilă oricărei strategii de prevenire victimologică a exploatarei sexuale a femeilor și copiilor este îmbunătățirea serviciilor de asistență a familiei prin prisma următoarelor acțiuni: a) identificarea de resurse pentru inițierea unor programe de sprijinire materială și financiară a familiilor sărace prin macro- sau micro-proiecte,

cial importance. This is important for stopping the victimization of sexual exploitation of women, which poses a substantial threat to the moral health of society. Such an education requires special training, an exclusive skill of educators. It needs to start in family and consolidate in school. However, such a reorientation is determined by the nature of the communication in which the adolescent is included, the situation of women in society and the level of morality in society [5, p. 115].

The change in sexual morality, in the sense of its liberalization, influences a woman's social behavior. Currently, the sexual load of the information field (print and electronic media), the incursion of new sexual standards, the imposition of the cult of pleasures and the general degradation of spirituality, especially in youth, inevitably arouses the desire to sexually exploit. A certain part of the female population, especially in the category of intellectually, culturally and socially vulnerable layers, quickly assimilates different amoral sexual practices, getting involved, in some cases, in the practice of prostitution.

In this sense, it is necessary to revise and reform the concept of education of children, especially girls, in society, which must be based on the morality and propriety of our people. Without declaring war on the sexual propaganda, violence and libertine behavior that dominates today in the spiritual sphere, it is not possible to talk about the normal education of the growing generation [5, p. 113].

In such conditions of society's evolution, the family must play an essential role in the moral and spiritual education of the young generation, and will be supported in this activity by well-thought-out state programs.

An indispensable measure for any strategy to prevent the sexual exploitation of women and children is to improve family support services in the light of the following actions: a) identification of resources for the initiation of material and financial support programs for poor families through macro and micro-projects, differentiated according to the socio-economic characteristics of the geographical areas and the urban or rural

diferențiate în funcție de caracteristicile socioeconomice ale zonelor geografice și ale mediului urban sau rural în care se află familiile respective; b) crearea unor centre locale de sprijin, consiliere și consultanță pentru femeile aflate în situații economicosociale dificile: mame singure, mame cu mulți copii unice întreținătoare ale familiei, femei agresate de soți sau parteneri etc.; c) elaborarea unor programe coerente la nivel național de prezentare și promovare a drepturilor femeii și pentru înțelegerea responsabilităților egale ale părinților față de educația copiilor [6, p. 220].

Un alt subiect implicat în prevenirea victimologică este școala, care reprezintă un spațiu social de transmitere și asimilare de informații, dar și de modelare, respectiv de socializare. Uneori în cadrul acestui proces se pot manifesta unele forme de abuz. Astfel, școala joacă un rol important în prevenirea victimologică, prin contactul pe care îl are zi de zi cu copiii și prin extinderea contactelor cu părinții. În acest sens, considerăm util ca programa școlară să cuprindă materii în care cadrele didactice sau ofițerii de poliție să le prezinte copiilor, corespunzător nivelului lor de percepere, acele probleme de comportament cu care se confruntă societatea și care îi poate afecta în mod direct. Accentul trebuie pus pe recunoașterea situațiilor ce prezintă anumite riscuri în scopul evitării lor.

În general, de educația copiilor sub aspectul prevenirii victimologice trebuie să se ocupe toate instituțiile de învățământ unde aceștia se află o mare parte din timpul lor (grădinițe, școli de cultură generală, licee, gimnazii, școli profesionale, colegii etc.). Menită să dezvolte capacitățile, să transmită cunoștințele profesionale, să formeze, să dezvolte și să consolideze aptitudinile, școala pregătește tânăra generație pentru viață. În instituțiile pedagogice, copilul obține primele deprinderi de comunicare în colectiv, unde are loc, în mare măsură, procesul de socializare a acestuia. Așadar, luând în considerare faptul că pentru copiii de vârstă preșcolară jocurile sunt activități prioritare, atunci și măsurile de prevenire victimologică trebuie să fie realizate sub formă de jocuri, cu operarea unor concepte și viziuni clare copiilor. În ceea ce privește sistemul de instruire

environment in which the respective families are located; b) creating local support, advising and counseling centers for women in difficult economic and social situations: single mothers, mothers with many children, sole breadwinner of the family; women abused by husbands or partners etc.; c) developing coherent programs at the national level for the presentation and promotion of women's rights and for understanding the equal responsibilities of spouses / parents towards the education of children [6, p. 220].

Another topic involved in victim prevention is school, which represents a social space for transmission and assimilation of information, but also for modeling and socialization, respectively. Sometimes some forms of abuse can occur during this process. Thus, the school has an important role in victimological prevention, through its daily contact with children and by expanding contacts with parents. In this sense, we consider is useful that the school curriculum should include subjects which teachers or police officers will present to children, according to their level of perception, those behavioral problems that society faces and that can directly affect them. Emphasis should be placed on recognizing situations that present certain risks in order to avoid them.

In general, the education of children in terms of victimological prevention must be taken care of by all educational institutions where they spend a large part of their time (kindergartens, general education schools, lyceums, gymnasiums, professional schools, colleges etc.). Aimed at developing skills, transmitting professional knowledge, training, developing and strengthening skills, the school prepares the young generation for life. In pedagogical institutions, the child obtains the first skills of collective communication, where, to a large extent, his socialization process takes place. Therefore, taking into account the fact that the preschool children games are the priority activity, then victim prevention measures must be carried out in the form of games, with the operation of clear concepts and visions to children. As regards the legal education system for adolescents, it must already contain general notions on the social value of the law, the notion of crimes

juridică a adolescenților, acesta trebuie să conțină deja noțiuni generale cu privire la valoarea socială a dreptului, noțiunea delictelor și a diferitor tipuri de răspundere juridică pentru săvârșirea lor, precum și posibilitatea tragerii la răspundere odată cu atingerea vârstei prevăzute de lege.

Pentru a putea oferi instruire calificată și o educație corespunzătoare, personalul instituțiilor de învățământ și cel care este abilitat cu astfel de drepturi urmează, de asemenea, a fi instruit în domeniul vizat. Așadar, unele studii privind violența împotriva copiilor [7, 364 p.] recomandă promovarea creșterii sensibilității, a campaniilor de informare și educare prin acțiuni de consolidare a capacităților în cazul grupurilor profesionale care lucrează cu și pentru copii.

O altă modalitate de prevenire victimologică a infracțiunilor legate de exploatarea sexuală, mai ales a femeilor și copiilor, poate fi realizată prin prisma oferirii asistenței psihologice. În interacțiune cu colectivele de pedagogi, părinții și reprezentanții organelor de asistență socială, psihologii pot să identifice printre grupurile de copii pe cei cu forme de comportament deviant primar, precum și categoriile de minori, al căror grad sporit de victimitate este determinat de particularitățile psihofiziologice individuale.

Prezența specialistului psiholog în școală este foarte necesară și utilă, din considerentul că acesta poate efectua corect diagnosticarea psihologică a copiilor, poate prelucra rezultatele obținute și, respectiv, poate să elaboreze programe individuale de lucru cu personalitatea și să consulte părinții și pedagogii. Sunt de neînlocuit specialiștii serviciilor psihologice în cazurile relevării și reabilitării ulterioare a copiilor și adolescenților care au suferit în urma infracțiunilor. Interacțiunea strânsă a psihologilor cu organele de drept facilitează uneori nu doar descoperirea, ci și aprecierea într-un mod diferit a infracțiunii săvârșită în privința minorului.

Mass-media constituie, la fel, una din cele mai puternice surse de răspândire a informațiilor de natură criminologică și victimologică. Totodată, progresul în domeniul tehnologiilor informaționale, dezvoltarea și folosirea în masă a rețelelor de internet a acutizat problema victimizării femei-

and different types of legal liability for their commission, as well as the possibility of liability once the age is reached according to the law.

In order to be able to provide qualified training and appropriate education, the staff of educational institutions and those who are empowered with such rights shall also be trained in the field concerned. So, some studies on violence against children [7, 364 p.] recommend promoting awareness-raising, information and education campaigns through capacity-building actions for professional groups working with and for children.

Another way of preventing victimological crimes related to sexual exploitation, especially of women and children, can be achieved through the provision of psychological assistance. In interaction with pedagogical terms, parents and representatives of social assistance bodies, psychologists can identify among groups of children those with forms of primary deviant behavior, as well as categories of minors, whose increased degree of victimization is determined by individual psychophysiological features.

The presence of the psychologist in school is very necessary and useful, considering that he can correctly perform the psychological diagnosis of children, can process the results obtained and, respectively, can develop individual work programs with personality and consult parents and teachers. Psychological services specialists are irreplaceable in cases of subsequent detection and rehabilitation of children and adolescents who have suffered as a result of crime. The close interaction of psychologists with law enforcement bodies sometimes facilitates not only the discovery, but also the appreciation in a different way of the crime committed against the minor.

Mass-media is also one of the most powerful sources of dissemination of criminological and victimological information. At the same time, the progress in the field of information technologies, the development and mass using of internet networks has exacerbated the problem of victimization of women and children. That is why new technologies require new victim prevention measures. In this context, it is necessary to create op-

lor și copiilor. Iată de ce noile tehnologii presupun și noi măsuri de prevenire victimologică. În acest context, este necesar de a crea oportunități de raportare on-line a abuzurilor în privința femeilor sau a copiilor și, respectiv, solicitare de asistență corespunzătoare în caz de necesitate pentru toți subiecții implicați în procesul de prevenire victimologică. Astfel, sporirea capacității organelor de drept și a altor instituții responsabile de prevenirea genului respectiv de infracțiuni, inclusiv prin monitorizarea site-urilor cu conținut violent sau care promovează pornografia, inclusiv cea infantilă, va avea ca efect eficientizarea măsurilor de prevenire cu caracter victimologic.

Prevenirea victimologică a infracțiunilor săvârșite împotriva femeilor sau a copiilor de către sursele de informare în masă poate fi realizată prin prisma următoarelor măsuri: a) propagarea cunoștințelor juridice prin intermediul mass-mediei, explicarea publicului cointerestat a unor noțiuni juridice, cum ar fi legitima apărare, extrema necesitate, reținerea infractorului etc., precum și familiarizarea acestora cu actele legislative care reglementează noțiunile în cauză, formarea conștiinței și culturii juridice a cetățenilor; b) semnarea unor probleme victimologice în reportajele, articolele sau emisiunile cu caracter criminologic, în special influența comportamentului și situației create de victimă asupra infracțiunii săvârșite față de ea și educarea sub acest aspect a cetățenilor în sensul prevenirii victimizării și a situațiilor criminogene; c) ținerea unor discursuri în mass-media de către specialiștii în domeniul jurisprudenței, psihologiei, pedagogiei, urmate de unele recomandări practice cu referire la protejarea față de infractori sau la alegerea unui comportament adecvat în anumite situații conflictuale; d) informarea populației despre situația criminogenă reală în scopul reprimării zvonurilor false, iar în unele cazuri, informarea cetățenilor despre unele persoane concrete (semnalmente, sectoarele posibile de acțiune, metodele de comitere a infracțiunilor), din partea cărora sunt posibile atentate infracționale față de femei sau de copii; e) reflectarea în presă a problemei uniunilor neformale de tineret și propagarea unor alternative ale acestor organizații.

portunities for online reporting of abuse against women or children and, respectively, to request appropriate assistance in case of need for all subjects involved in the victim prevention process. Thus, increasing the capacity of law enforcement agencies and other institutions responsible for the prevention of this type of crime, including by monitoring sites with violent content or promoting pornography, including child pornography, will have the effect of streamlining victim prevention measures.

Victimological prevention of crimes committed against women or children by the media can be achieved through the following measures: a) spreading legal knowledge through the media, explaining to the interested public some legal notions, such as self-defense, extreme necessity, detention of the offender etc., as well as their initiation with the legislative acts that regulate the notions in question, formation of the consciousness and legal culture of the citizens; b) warning of victimological issues in reports, articles or programs of a criminological nature, in particular the influence of the behavior and situation created by the victim on the crime committed against him and educating citizens in this regard to prevent victimization and criminogenic situations; c) giving speeches in the media by specialist in the field of jurisprudence, psychology, pedagogy, followed by some practical recommendations regarding the protection against criminals or the choice of appropriate behavior in certain conflict situations; d) informing the population about the real criminogenic situation in order to suppress false rumors, and in some cases, informing the citizens about some concrete people (signals, possible sectors of action, methods of offenses' committing), from which criminal attacks are possible against women or children; e) reflection in press of the problems of informal youth unions and propagation of some alternatives of these organizations.

Other institutions may also be subject to victimological prevention. Thus, the central public authority empowered with functions of elaboration and promotion of policies for the prevention of sexual exploitation and social assistance

În calitate de subiecți ai prevenirii victimologice pot fi și alte instituții. Astfel, autoritatea publică centrală abilitată cu funcții de elaborare și promovare a politicilor de prevenire a exploatării sexuale și de asistență socială a victimelor este Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale (MSMPS). Misiunea ministerului este de a asigura realizarea prevederilor Constituției Republicii Moldova și ale Guvernului privind elaborarea, promovarea și implementarea politicii statului în domeniul protecției sociale, familiei și copilului, în scopul asigurării securității sociale și sporirii nivelului de trai al populației.

În opinia unor autori consacrați în domeniul de referință, MSMPS urmează să: a) definească cadrul normativ ce va reglementa funcționarea Centrului de asistență psihosocială a copiilor-victime ale abuzului și exploatării; b) dezvolte și investească în programe de suport al părinților și îngrijitorilor; c) dezvolte la asistenții sociali comunitari abilitați de mobilizare a comunității în vederea sesizării cazurilor de exploatare sexuală a copiilor; d) angajeze asistenți sociali comunitari specializați pe domenii: asistent social pe problemele familiei și copilului și asistent social pe problemele vârstnicilor, ceea ce ar contribui la profesionalizarea muncii asistenților sociali comunitari; e) instruiască continuu asistenți sociali cu privire la asistarea copiilor victime ale exploatării sexuale; f) amelioreze calitatea expertizelor medicale: îmbunătățirea calității efectuării expertizelor medico-psihiatrice, efectuarea programărilor separate și individuale a femeilor și copiilor-victime; asigurarea asistenței psihologului în cadrul efectuării expertizelor în rândul femeilor și copiilor; instruirea continuă a lucrătorilor medicali în vederea determinării clare a femeii sau copilului abuzat sexual [8, p. 66-67].

În vederea consolidării capacităților structurilor teritoriale de asistență socială, a fost creat Serviciul de asistență socială comunitară. Astfel, responsabilitatea cu privire la protecția drepturilor copilului a fost transferată din competența direcțiilor generale de învățământ, tineret și sport în competența structurilor teritoriale de asistență socială.

Comisiile pentru protecția copilului aflat în

of victims is the Ministry of Health, Labor and Social Protection (MHLSP). The mission of the ministry is to ensure the implementation of the provisions of the Constitution of the Republic of Moldova and the Government on the elaboration, promotion and implementation of state policy in the field of social protection, family and child, in order to ensure social security and increase living standards.

In the opinion of some well-known authors in the field of reference, MHLSP is going to: a) finalize the normative framework that will regulate the functioning of the Center for psycho-social assistance of children victims of abuse and exploitation; b) develop and invest in parent and caregiver support programs; c) develop in community social workers skills to mobilize the community in order to report cases of sexual exploitation of children; d) hire community social workers specialized in the following fields: social worker on family and child issues and social worker on elderly issues, which would contribute to the professionalization of the activity of community social workers; e) continuously training of social workers on assisting children victims of sexual exploitation; f) increase the quality of medical expertise: improving the quality of medical and psychiatric examinations, making separate and individual appointments of women and children victims; providing assistance to the psychologist in conducting expertise among women and children; continuous training of medical workers in order to clearly determine the sexually abused woman / child [8, p. 66-67].

In order to strengthen the capacities of the territorial social assistance structures, the Community Social Assistance Service was created. Thus, the responsibility regarding the protection of children's rights has been transferred from the competence of the general department of education, youth and sports to the competence of the territorial social assistance structures.

Commissions for the protection of children in difficulty are set up in all regions in accordance with the legislation in force. These commissions are essential to ensure optimal care for each child in difficulty, the priority being given to

dificultate se instituie în toate regiunile conform legislației în vigoare. Aceste comisii sunt esențiale pentru asigurarea îngrijirii optime pentru fiecare copil în dificultate, prioritatea fiind acordată serviciilor familiale, iar plasamentul în instituțiile rezidențiale fiind folosit în ultimă instanță.

Totodată, în cadrul MSMPS a fost instituită unitatea de coordonare a Sistemului național de referire pentru protecția și asistența victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane (denumit în continuare SNR), finanțată de Organizația Internațională pentru Migrație, în baza Memorandumului de colaborare semnat de către părți în 2006.

La 1 iunie 2013, sub tutela MSMPS a fost lansată Linia fierbinte pentru copiii abuzați sau expuși riscului. Ca urmare, copiii au posibilitatea de a semnala cazurile de abuz și primi consiliere din partea specialiștilor antrenați. În cazul dat, este necesară instruirea și formarea competențelor specifice de comunicare cu copiii expuși unei diversități de riscuri, printre care și vulnerabilitatea sexuală.

În opinia noastră, intensificarea colaborării între instituțiile guvernamentale, administrațiile publice locale și organizațiile nonguvernamentale interne și internaționale implicate în stoparea fenomenului exploatării sexuale va contribui considerabil la prevenirea fenomenului analizat.

Ministerul Afacerilor Interne (MAI), ca subiect antrenat în prevenirea criminalității, inclusiv prin măsuri victimologice, identifică agresorii și familiile aflate în situație de risc, monitorizând comportamentul copiilor în urma aplicării violenței. În categoria menționată sunt incluse comportamente precum delincvența, abandonul școlii, vagabondajul, cerșitul și consumul de alcool sau droguri. Organele abilitate ale MAI își focusează prioritar activitatea pe identificarea și tragerea la răspundere a infractorilor, concentrându-se mai puțin asupra victimei și reabilitării acesteia, inclusiv a femeilor și copiilor victime ale exploatării sexuale.

Este important de menționat că prin acordul din 06.09.2005, încheiat între Guvernul SUA și Guvernul Republicii Moldova, a fost creat Centrul pentru Combaterea Traficului de Persoane

family services, and placement in residential institutions being used as a last resort.

At the same time, within MHLSP there was established the coordination unit of the National Referral System for the protection and assistance of victims and potential victims of trafficking in human beings (hereinafter referred to as NRS), funded by the International Organization for Migration, based on the Collaboration Memorandum signed by the parties in 2006.

On June 1, 2013, under the tutelage of MHLSP, the Hotline was launched for children abused or at risk. As a result, children have the opportunity to report cases of abuse and receive advice from trained specialists. In this case, it is necessary to train specific communication skills with children exposed / supposed to a variety of risks, including sexual vulnerability.

In our opinion, the intensification of the collaboration between the governmental institutions, the local public administrations and the internal and international non-governmental organizations involved in stopping the phenomenon of sexual exploitation will considerably contribute to the prevention of the analyzed phenomenon.

The Ministry of Internal Affairs (MIA), being trained in crime prevention, including through victimological measures, identifies aggressors and families at risk, monitoring the behavior of children after the application of violence. This category includes behaviors such as delinquency, dropping out of school, begging and consuming of alcohol or drugs. The competent bodies of the Ministry of Internal Affairs focus primarily on identifying and prosecuting criminals, focusing less on the victims and their rehabilitation, including women and children victims of sexual exploitation.

It is important to mention that through the agreement of 06.09.2005, concluded between the Government of the USA and the Government of the Republic of Moldova, the Center for Combating Trafficking in Persons (CCTP) of the MIA was created. This is a specialized body in which prosecutors, criminal investigation officers, operative investigation officers, analysts, supporting staff are working. It was created to combat traf-

(CCTP) al MAI. Acesta este un organ specializat în cadrul căruia activează procurori, ofițeri de urmărire penală, ofițeri operativi de investigație, analiști, personal de suport și a fost creat pentru a combate traficul de persoane, reprezentând agenția primară din Republica Moldova cu competența de investigare și urmărire penală a infracțiunilor de trafic de ființe umane și a celor conexe. Totodată, CCTP a fost înființat în scopul sporirii capacităților ofițerilor de urmărire penală și a procurorilor în vederea eficientizării urmăririi infracțiunilor legate de traficul persoanelor și al celor conexe. Astfel, CCTP integrează activitatea în domeniul vizat a specialiștilor din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului Vamal, Serviciului de Informații și Securitate, Centrului Național Anticorupție și Procuraturii Generale.

CCTP realizează măsuri speciale de investigații în scopul descoperirii unor cazuri legate de traficul persoanelor, pornește cauze penale și, pe lângă aceasta, realizează diverse activități de sensibilizare a populației, inclusiv a femeilor și copiilor, cu privire la manifestările fenomenului traficului de ființe umane și a măsurilor necesare de întreprins în vederea evitării victimizării.

În ceea ce privește unele categorii de măsuri victimologice ce vizează prevenirea exploatării sexuale a persoanelor, îndeosebi a femeilor și copiilor, se constată că în Chișinău și în centrele regionale, victimele puteau primi asistență medicală, juridică și psihologică, indiferent de cooperarea lor cu organele de drept. Totuși asistența psihologică, asistența juridică și sprijinul în reintegrare pe termen lung au fost insuficiente, iar victimele nu au reușit să obțină asigurarea medicală gratuită acordată prin lege. Victimele traficului și exploatării sexuale adesea nu au reușit să beneficieze de reprezentare juridică gratuită. Capacitatea slabă a lucrătorilor sociali din regiunile periferice a condus la servicii ineficiente și de slabă calitate oferite victimelor. Aceste deficiențe au contribuit la persistența vulnerabilității acestor categorii de victime și revictimizarea lor. Autoritățile au plasat copiii victime la rude, la asistență maternală sau în clinici de reabilitare care au acordat asistență medicală și psihologică specializată. Funcționarii au intervievat victime de 14 ani sau mai tinere în

ficking in human beings, representing the primary agency of the Republic of Moldova with the competence to investigate and prosecute crimes of trafficking in human beings and the related ones. At the same time, the CCTP was established in order to increase the capacity of criminal investigation officers and prosecutors in order to streamline the investigation of crimes related to trafficking in human beings and the related ones. Thus, CCTP integrates the activity in the targeted field of the specialists from the Ministry of Internal Affairs, the Customs Service, the Intelligence and Security Service, the National Anticorruption Center and the General Prosecutor's Office.

The CCTP carries out special investigative measures in order to uncover cases related to human trafficking, initiates criminal cases and, in addition, carries out various activities to raise awareness among the population, including women and children, about the manifestation of human trafficking and the necessary measures to be taken in order to avoid victimization.

Regarding some categories of victimological measures aimed at preventing the sexual exploitation of persons, especially women and children, it is found that in Chisinau and regional centers, victims could receive medical, legal and psychological assistance, regardless of their cooperation with law enforcement bodies. However, psychological assistance, legal assistance and long-term reintegration support were insufficient, and victims were unable to obtain free health insurance provided by law. Victims of trafficking and sexual exploitation often fail to receive free legal representation. Weak capacity of social workers in peripheral regions has led to insufficient and poor quality services for victims. These deficiencies have contributed to the persistence of the vulnerability of these categories of victims and their re-victimization. Authorities have placed child victims at relatives, at foster care or in rehabilitation clinics that have provided specialized medical and psychological care. Officials interviewed victims aged 14 or younger in specialized rooms, equipped with recording devices, with the assistance of a psychologist. Care providers have reported bureaucratic impediments

săli specializate, amenajate cu dispozitive de înregistrare, cu asistența unui psiholog. Furnizorii de servicii de îngrijire au raportat impedimente birocratice pentru deplasarea victimelor cu nevoi severe de sănătate mintală către instituțiile psihiatrice de stat [9, p. 3].

Este important de menționat că organele afacerilor interne, în conformitate cu legislația în vigoare, fiind obligate să scoată la iveală și să înlăture cauzele și condițiile ce determină săvârșirea infracțiunilor, trebuie să-și organizeze activitatea de prevenire nu numai asupra infractorilor sau potențialilor infractori, ci și asupra posibilelor victime ale infracțiunilor, utilizând măsuri de apărare ale acestora împotriva atentatelor criminale [10, p. 146-147].

În opinia autorului român Andrei Vocila, obiectivele prioritare ale structurilor polițienești în domeniul prevenirii și combaterii infracțiunilor legate de exploatarea sexuală a femeilor și copiilor sunt: a) educarea și informarea cetățenilor pentru a nu deveni victime sau autori de infracțiuni; b) îndrumarea pentru consiliere a copiilor victime ale abuzurilor/ exploatării sexuale; c) legătura cu familiile copiilor victime, antrenarea acestora în soluționarea problemelor apărute; d) culegerea de informații și date cu privire la pregătirea sau săvârșirea unor fapte de abuz sexual asupra femeilor sau a copiilor; e) cooperarea permanentă cu unitățile școlare pentru semnalarea cazurilor de copii abuzați; f) participarea la întâlniri cu părinți, elevi și profesori, pentru a cunoaște problemele existente atât în școală, cât și în familie, precum și informarea acestora privind preocupările polițistilor sau ale altor categorii de persoane responsabile de soluționarea cauzelor în care sunt implicați copiii; g) soluționarea cauzelor cu copii-victime într-un timp cât mai scurt, având însă prioritate măsurile de reintegrare a acestora în familie sau în altă formă de protecție socială; h) sprijinirea reintegrării victimelor-copii în familie și în mediul școlar, solicitându-se (atunci când este cazul) sprijin și colaborare serviciilor de asistență socială a copilului și familiei; i) identificarea copiilor care sunt în dificultate în familie (neglijanți, abuzați sau supuși la rele tratamente) și sesizarea imediată a structurilor pentru protecția copilului [11].

to the movement of victims with severe mental health needs to state psychiatric institutions [9, p. 3].

It is important to mention that the internal affairs bodies, in accordance with the legislation in force, being obliged to reveal and remove the causes and conditions that determine the commission of crimes, must organize their prevention activity not only on criminals or potential offenders, but also on possible victims of crimes, using their defense measures against criminal attacks [10, p. 146-147].

In the opinion of the Romanian author Andrei Vocila, the priority objectives of the police structures in the field of preventing and combating crimes related to the sexual exploitation of women / children are: a) educating and informing citizens not to become victims or perpetrators of crimes; b) guidance for counseling of child victims of sexual abuse / exploitation; c) connection with the families of the child victims, their involvement in solving the problems that could appear; d) gathering information and data on the preparation or commission of acts of sexual abuse against women or children; e) permanent cooperation with schools in order to obtain reports on cases of abused children; f) participating in meetings with parents, pupils and teachers, in order to know the existing problems both in school and in the family, as well as informing them about the concerns of police officers or other categories of persons responsible for resolving cases involving children; g) resolving cases with child victims in the shortest possible time, but with priority given to measures for their reintegration into the family or other form of social protection; h) supporting the reintegration of the child victims in the family and in the school environment, requesting (where appropriate) the support and collaboration of the child and family social assistance service; i) identification of children who are in difficulty in the family (neglected, abused or badly treated) and immediate notification of child protection structures [11].

In this order of ideas, professor Igor Dolea, investigating certain aspects of restorative justice [12, p. 4-6] and analyzing in detail the rights of the

În această ordine de idei, profesorul Igor Dolea, investigând anumite aspecte ale justiției restaurative [12, p. 4-6] și analizând detaliat drepturile persoanei în probatoriul penal, constată că, la etapa actuală, în funcție de tendințele europene orientate spre consolidarea drepturilor victimelor ca subiecți plenipotențari de drepturi, se impune necesitatea promovării elementului privat în procesul penal atât prin dezvoltarea instituțiilor actuale, cât și prin promovarea noilor instituții, cum ar fi acuzarea privată și justiția restaurativă [13, p. 234].

De fapt, justiția restaurativă este un răspuns dat infracțiunii care oferă oportunități celor care sunt cei mai afectați de aceasta – victima, infractorul, familiile acestora și comunitatea – de a fi direct implicați în a răspunde răului produs de comiterea infracțiunii. Justiția restaurativă se bazează pe valori care accentuează importanța oferirii posibilității de implicare mai activă în procesul de: oferire de suport și asistență victimelor infracțiunii; responsabilizarea infractorilor față de persoanele și comunitățile cărora le-au făcut rău; restaurarea pierderilor emoționale și materiale ale victimelor în limita posibilului; oferirea unei game mai largi de oportunități de dialog și de rezolvare a problemelor între victime, infractori, familii și alte persoane; oferirea infractorilor a unor posibilități crescute de dezvoltare corectă și reintegrare în viața comunitară; întărirea siguranței publice prin construcție comunitară [1, p. 190].

Concluzii. Prevenirea victimologică a infracțiunilor legate de exploatarea sexuală a femeilor și copiilor, la fel ca și a oricărui alt gen de infracțiuni, are un rol important în contracararea fenomenului criminalității. Implicarea pleneră în acest proces a tuturor subiecților menționați mai sus va conduce la diminuarea sau evitarea cazurilor infracționale și victimizării diferitor categorii de persoane. Totodată, aceasta va contribui la neutralizarea sau chiar înlăturarea factorilor și situațiilor care conduc spre o conduită victimogenă și înfăptuirea crimelor, inclusiv în privința femeilor și copiilor.

person in criminal evidence, finds that, at the current stage, depending on European trends aimed at strengthening victims' rights as plenipotentiary subjects of rights, there is a need to promote the private element in criminal proceedings both by developing current institutions and by promoting new institutions such as private prosecution and restorative justice [13, p. 234].

As a matter of fact, restorative justice is a response to crime that provide opportunities for those most affected by it – the victim, the offender, their families and the community – to be directly involved in the responding to the harm caused by the crime. Restorative justice is based on the values that emphasize the importance of providing the possibility of more active involvement in the process of: providing support and assistance to victims of crime; making criminals accountable to the people and communities they have harmed; restoring the emotional and material losses of the victims as much as possible; providing a wider range of opportunities for dialogue and problem-solving between victims, offenders, families and others; providing offenders with increased opportunities for fair development and reintegration into community life; strengthening public safety through community building [1, p. 190].

Conclusions. Victimological prevention of crimes related to the sexual exploitation of women and children, as well as any other type of crime, has an important role to play in crime combating. The full involvement in this process of all the subjects mentioned above will lead to the reduction or avoidance of criminal cases and the victimization of different categories of persons. At the same time, it will help to neutralize or even eliminate the factors and situations that lead to victimizing conduct and committing crimes, including against women and children.

Referințe bibliografice*Bibliographical references*

1. Butoi T. et al. Victimologie. Curs universitar (perspectiva juridică, socio-psihologică și medico-legală asupra cuplului penal victimă-agresor). București: PINGUIN BOOK, 2004. 214 p. ISBN 973-86722-0-1.
2. Giusca R. Traficul de persoane [citât 10.07.2018]. Disponibil: <https://www.slideshare.net/RoxanaGiusca/traficul-de-persoane>
3. Carp T. Infracțiunile contra familiei și minorilor și prevenirea lor. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2017. 183 p.
4. Stănoiu R.M. Familia – factor de bază în dezvoltarea personalității și în prevenirea delinvenței juvenile. Comunicare prezentată la Simpozionul de criminologie, București, 11-12 decembrie, 1981. Citat de: LARII Iurie. Criminologie. Chișinău: Tipogr. „Elena V.I.”. Vol. I, 2004. 150 p. ISBN 9975-935-28-1.
5. Dragomir M.C. Criminalitatea feminină. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2014. 160 p.
6. Bejan O., Butnaru Gh. Traficul de ființe umane. Chișinău: Pontos, 2002. 76 p. ISBN 9975-902-33-2.
7. Pinheiro P.S. World report on violence against children. United Nations Secretary-General’s Study on Violence against Children. Geneva: UNO Secretariat, 2006. 364 p. ISBN 978-92-95057-51-7.
8. Oceretnii A. Cartografierea situației cu privire la victimizarea copilului prin abuz și exploatare sexuală în Republica Moldova. Raport. Chișinău, 2012. P. 66-67 [citât 22.11.2018]. Disponibil: https://www.childhub.org/en/system/files/studiu_abuz_sexual_al_copiiilor_0.pdf
9. Raportul Departamentului de Stat al SUA privind traficul de persoane, ediția 2017, p. 1 [citât 23.08.2018]. Disponibil: <http://www.antitrafic.gov.md/libview.php?l=ro&idc=94&id=949&t=/Presa/Stiri-si-Evenimente/Raportul-Departamentului-de-Stat-al-SUA-privind-situatia-traficului-de-persoane-editia-2017/>
10. Gladchi Gh. Victimologie. Chișinău: Tipogr. Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, 2013. 294 p. ISBN 978-9975-121-29-3.
11. Vocila A. Prevenirea victimizării minorilor [citât 20.08.2018]. Disponibil: <https://andrei.vocila.wordpress.com/2010/03/12/prevenirea-victimizarii-minorilor/>
12. Dolea I. Un nou concept în procedura penală. În: Revista națională de drept, nr. 5, 2003. P. 4-6. ISSN 1811-0770.
13. Dolea I. Drepturile persoanei în probatoriul penal: conceptul promovării elementului privat. Chișinău: Cartea Juridică, 2009. 416 p. ISBN 978-9975-9927-7-0.

Despre autor:**Iurie LARII,**

doctor în drept, conferențiar universitar,
Prorector pentru știință,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: iulari72@gmail.com

Oleg POHILĂ,

doctor în drept
e-mail: oleg.pohila@gmail.com

About author:**Iurie LARII,**

PhD, associate professor,
Pro-rector for Science, Academy „Ștefan cel
Mare” of the MIA
e-mail: iulari72@gmail.com

Oleg POHILĂ,

PhD,
e-mail: oleg.pohila@gmail.com

CZU 343.19

DOI 10.5281/zenodo.4320425

CONTROLUL DE CĂTRE PROCUROR AL LEGALITĂȚII URMĂRIRII PENALE

Tudor OSOIANU,
doctor în drept, profesor universitar

Dinu OSTAVCIUC,
doctor în drept, conferențiar universitar

PROSECUTOR'S CONTROL OF THE LEGALITY OF THE CRIMINAL INVESTIGATION

Tudor OSOIANU,
PhD, university professor

Dinu OSTAVCIUC,
PhD, associate professor

Examinarea plângerilor de către procuror, depuse de părțile în proces și alte persoane, care reclamă încălcarea drepturilor în cadrul urmăririi penale, constituie o formă importantă de control pentru depistarea și prevenirea încălcărilor de legislație și a erorilor comise de organele de urmărire penală și cele care exercită activitatea operativă de investigații.

Oricare acțiune sau inacțiune poate fi contestată, mai întâi în fața procurorului sau, după caz, în fața procurorului ierarhic superior în termen de cincisprezece zile de la data la care s-a luat cunoștință de act. În ipoteza în care persoana nu va fi de acord cu răspunsul oferit de procuror, aceasta îl va putea contesta în fața judecătorului de instrucție, în termen de zece zile de la aducerea la cunoștință a actului.

Examinarea plângerilor de către procuror, căruia i se pot adresa nu numai învinuitul, apărătorul și partea vătămată, dar și alte persoane care pretind că le-au fost lezate drepturile, constituie o formă importantă de control pentru depistarea și prevenirea încălcărilor de legislație și a erorilor comise de organele de urmărire penală și de cele care exercită activitatea operativă de investigații.

Cuvinte-cheie: *procuror, plângere, părțile în proces, urmărirea penală.*

The examination of complaints by the prosecutor, submitted by the parties and other persons alleging violation of their rights in criminal proceedings, is an important form of control for the detection and prevention of violations of law and errors committed by criminal prosecutors and those exercising operative investigation activities.

Any action or inaction may be challenged, first, before the prosecutor or, as the case may be, before the hierarchically superior prosecutor within fifteen days from the date on which the act became known. In the event that the person does not agree with the answer provided by the prosecutor, he may challenge it before the investigating judge, within ten days from the notification of the act.

The examination of complaints by the prosecutor, to which can address not only the accused, the defense counsel and the injured party, but also other persons who claim that their rights have been violated, is an important form of control for detecting and preventing law violations and errors committed by the criminal investigation bodies and those exercising the operative activity of investigations.

Keywords: *prosecutor, complaint, parties to the trial, prosecution.*

Introducere. Examinarea plângerilor de către procuror, depuse de părțile în proces și de alte persoane care reclamă încălcarea drepturilor în cadrul urmăririi penale, constituie o formă importantă de control pentru depistarea și prevenirea încălcărilor de legislație și a erorilor comise de organele de urmărire penală și de cele care exer-

Introduction. The examination of complaints by the prosecutor, submitted by the parties to the proceedings and by other persons claiming the violation of their rights in criminal proceedings, is an important form of control for detecting and preventing of law violations and errors committed by criminal prosecution bodies and those exercising the operative activity of investigations.

cită activitatea operativă de investigații.

Oricare acțiune sau inacțiune poate fi contestată, mai întâi în fața procurorului sau, după caz, în fața procurorului ierarhic superior în termen de cincisprezece zile de la data la care s-a luat cunoștința de act. În ipoteza în care persoana nu va fi de acord cu răspunsul oferit de procuror, aceasta îl va putea contesta în fața judecătorului de instrucție, în termen de zece zile de la aducerea la cunoștință a actului.

În cazul în care persoana depune plângerea direct în instanța de judecată, fără a respecta procedura soluționării prealabile a acesteia de către procuror, judecătorul, prin încheiere, o declară inadmisibilă, explicându-i persoanei ordinea de contestare.

Metode și materiale aplicate. La elaborarea acestui articol a fost folosit materialul teoretic și normativ. De asemenea, cercetarea respectivului subiect a fost posibilă prin aplicarea mai multor metode de investigare științifică specifice teoriei și doctrinei procesual-penale: metoda logică, metoda analizei comparative, analiza sistemică etc. Totodată, au fost analizate lucrările specialiștilor autohtoni.

Scopul cercetării. Examinarea și analiza cadrului normativ intern și a doctrinei privind asigurarea la faza urmării penale a legalității procesului de către procuror.

Rezultate obținute și discuții. Verificarea legalității de către procurorul care conduce urmărirea penală. Bănuitul, învinuitul, reprezentantul lor legal, apărătorul, partea vătămată, partea civilă, partea civilmente responsabilă și reprezentanții acestora, precum și alte persoane care pretind că drepturi și interese legitime au fost lezate de aceste organe sunt în drept a depune plângeri împotriva acțiunilor, inacțiunilor, actelor și măsurilor organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații.

În categoria altor persoane ale căror interese legitime au fost încălcate înțelegem persoanele fizice sau juridice care nu sunt parte la proces, și nici participanți la proces, dar care au suferit în urma acțiunii, inacțiunii sau actului procedural o

Any action or inaction may be challenged, first, before the prosecutor or, as the case may be, before the hierarchically superior prosecutor within fifteen days from the date on which the act became known. In the event that the person does not agree with the answer provided by the prosecutor, he may challenge it before the investigating judge, within ten days from the notification of the act.

If the person submits the complaint directly to the court, without respecting the procedure of its prior settlement by the prosecutor, the judge, by conclusion, declares it inadmissible, explaining to the person the order of appeal.

Methods and materials applied. The theoretical and normative material was used in the elaboration of this article. Also, the research of the respective subject became possible by the applying several methods of scientific investigation specific to the theory and doctrine of criminal proceedings: logical method, comparative analysis method, systemic analysis etc. At the same time, the works of local specialists were analyzed.

The purpose of the research. Examination and analysis of the internal normative framework and of the doctrine regarding assurance at the criminal investigation's phase of the legality of the process by the prosecutor.

Results obtained and discussions. Verification of legality by the prosecutor conducting the criminal investigation. The suspect, the accused, their legal representative, the defense counsel, the injured party, the civilly liable party and their representatives, as well as other persons claiming that rights and legitimate interests have been infringed by these bodies are entitled to submit complaints against actions, inactions, acts and measures of the criminal investigation body and of the body exercising special investigative activity.

In the category of other persons whose legitimate interests have been violated we mean natural or legal persons who are not parties to the trial, nor participants in the trial, but who have suffered as a result of the action, inaction or procedural act an injury by which a fundamental right has been disregarded, such as, for example,

lezare prin care le-a fost nesocotit un drept fundamental, cum ar fi, de exemplu, ridicarea, sechestrarea, bunurilor sau deteriorarea bunurilor în cadrul acțiunilor procesuale sau realizarea ilegală a acțiunilor de urmărire penală și/sau a măsurilor speciale de investigație prin care s-au admis ingerințe ilegale în sfera vieții private a acestora etc.

„Părțile sunt libere a depune plângeri asupra oricărui aspect al dosarului penal, fie acesta este un act procedural întocmit, fie este un refuz de a efectua o acțiune procesuală, fie aceasta ține de o acțiune procesuală efectuată” [1, p. 686].

Totuși în conformitate cu prevederile art.54 alin. (6), 86 alin. (3), 87 alin. (9) și 89 alin. (3) CPP nu sunt susceptibile de a fi contestate respectiv ordonanțele prin care procurorul se expune asupra cererilor de recuzare a procurorului, interpretului, traducătorului, specialistului și expertului. În aceste cazuri plângerile urmează a fi restituite petenților.

Operativitatea și eficiența examinării plângerilor, indiscutabil, pot fi asigurate prin caracterul constant și continuu al activității procurorului pe tot parcursul urmăririi penale [2].

Consfințirea legală a dreptului reclamanțului de a sesiza ordonanța de refuz de a porni procesul penal la procuror, care exercită supravegherea legalității intentării dosarului penal, sau la procurorul ierarhic superior, prin sine însăși nu contravine Constituției Republicii Moldova, care garantează drepturile și libertățile omului, deoarece permite lichidarea operativă a erorilor și încălcărilor de lege, comise la emiterea ordonanței de refuz de a porni procesul penal [3].

Plângerea este adresată procurorului care conduce urmărirea penală și se depune fie direct la sediul procuraturii, fie la cel al organului de urmărire penală. În ultimul caz organul de urmărire penală este obligat să o înainteze, în termen de 48 de ore de la primirea ei, procurorului împreună cu explicațiile sale sau ale organului care exercită activitate specială de investigații, atunci când acestea sunt necesare.

Plângerea depusă nu suspendă executarea acțiunii, măsurii sau actelor atacate, cu excepția

the seizure, confiscation, breakage or damage to property in the course of legal proceedings or the unlawful conduct of criminal proceedings and / or special investigative measures which have allowed unlawful interference with their privacy, etc.

“The parties are free to file complaints on any aspect of the criminal case, either it is a procedural act drawn up, or it is a refusal to carry out a procedural action, or it is related to a performed procedural action” [1, p. 686].

However, in accordance with the provisions of Art.54 paragraph (6), 86 paragraph (3), 87 paragraph (9) and 89 paragraph (3) of the Criminal Procedure Code the ordinances by which the prosecutor exposes himself on the recusal requests of the prosecutor, the interpreter, the translator, the specialist and the expert are not susceptible to be challenged respectively. In these cases the complaints are to be returned to the petitioners.

The operability and efficiency of the examination of complaints, indisputably, can be ensured by the constant and continuous character of the activity of the prosecutor throughout the criminal investigation [2].

The legal consecration of the plaintiff's right to notify the refusal to initiate criminal proceedings to the prosecutor, who exercises the supervision of the legality of initiating the criminal case, or to the hierarchically superior prosecutor, by itself does not contradict the Constitution of the Republic of Moldova, which guarantees human rights and freedoms, as it allows the operative liquidation of errors and violations of the law, committed when using the ordinance refusing to start criminal proceedings [3].

The complaint is addressed to the prosecutor conducting the criminal investigation and is submitted directly to the prosecutor's office or to that of the criminal investigation body. In the latter case, the criminal investigation body is obliged to submit it, within 48 hours from its receipt, to the prosecutor together with its explanations or of the body exercising special investigative activity, when they are necessary.

The complaint filed shall not suspend the execution of the contested action, measure or act, unless the prosecutor conducting the criminal in-

cazului în care procurorul care conduce urmărirea penală nu consideră aceasta necesar.

Legislația, nu stabilește, de regulă un anumit termen de contestare a acțiunii sau inacțiunii organului de urmărire penală sau a ofițerului de investigație. Singura excepție de la prevederile art. 298 alin. (2) CPP este prevăzută în art. 265 alin. (2) CPP. Refuzul organului de urmărire penală de a primi plângerea sau denunțul privind pregătirea ori săvârșirea unei infracțiuni poate fi contestat de către persoana care a depus plângerea sau denunțul la procuror sau, după caz, la procurorul ierarhic superior, în termen de 15 zile de la data la care i s-a adus la cunoștință ordonanța respectivă.

Procurorul care conduce urmărirea penală este obligat să examineze plângerea în termen de cel mult 15 zile de la primire și să comunice decizia sa persoanei care a depus-o. În cazul în care plângerea se respinge, procurorul expune în ordonanță motivele pentru care o consideră neîntemeiată, informând autorul plângerii despre procedura contestării hotărârii sale la judecătorul de instrucție. Procurorul este în drept să modifice sau să completeze ordonanțele neîntemeiate ale organului de urmărire penală.

Examinând plângerea împotriva refuzului de a porni procesul penal, procurorul verifică nu numai temeiurile refuzului, dar și modul în care formularea temeiurilor și motivelor refuzului de a porni procesul penal corespunde normelor legislației în vigoare, la fel și dacă aceste formulări corespund circumstanțelor cauzei [3].

În cazul în care plângerea este admisă parțial de către procuror trebuie motivată ordonanța procurorului în partea în care plângerea se respinge.

În cazul în care părțile invocă încălcarea CEDO, procurorul se pronunță în ordonanță, dacă a avut loc sau nu încălcarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului prin prisma jurisprudenței CtEDO [4].

Verificarea legalității de către procurorul ierarhic superior. Bănuitul, învinuitul, reprezentantul lor legal, apărătorul, victima, partea vătămată, partea civilă, partea civilmente responsabilă și reprezentanții acestora, precum și alte perso-

vestigation does not consider it necessary.

As a rule, the legislation does not establish a certain term for contesting the action or inaction of the criminal investigation body or of the investigating officer. The only exception from the provisions of Art.298 par.(2) of the CPC is provided in Art.265 par.(2) of the CPC. The refusal of the criminal investigation body to receive the complaint or denunciation regarding the preparation or commission of an offense may be challenged by the person who submitted the complaint or denunciation to the prosecutor or, as the case may be, to the hierarchically superior prosecutor, within 15 days from the date of notification with the ordinance.

The prosecutor conducting the criminal investigation is obliged to examine the complaint within 15 days of receipt and to communicate his decision to the person who filed it. If the complaint is rejected, the prosecutor shall state in the ordinance the reasons for which he considers it unfounded, informing the complainant of the procedure for challenging his decision before the investigating judge. The prosecutor has the right to amend or supplement the unfounded ordinances of the criminal investigation body.

Examining the complaint against the refusal to initiate criminal proceedings, the prosecutor verifies not only the grounds for refusal, but also how the wording of the grounds and reasons for refusal to initiate criminal proceedings corresponds to the rules of law, as well as whether these formulations correspond to the circumstances of the case [3].

If the complaint is partially admitted by the prosecutor, the prosecutor's ordinance must be motivated in the part in which the complaint is rejected.

If the parties allege the violation of the ECHR, the prosecutor shall rule in the ordinance whether or not the violation of fundamental human rights and freedoms has taken place in the light of jurisprudence of the ECHR [4].

Verification of legality by the hierarchically superior prosecutor. The suspect, the accused, their legal representative, the defense counsel, the victim, the injured party, the civil party, the civilly liable party and their representatives, as well as

ne care pretind că drepturi și interese legitime au fost lezate de aceste organe sunt în drept a depune plângeri împotriva acțiunilor, inacțiunilor, actelor și măsurilor dispuse de procurorul care conduce urmărirea penală sau exercită nemijlocit urmărirea penală ori împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor care au fost efectuate sau dispuse în baza dispozițiilor date de procurorul respectiv.

Curtea observă că rațiunea controlului ierarhic exercitat de procurorul ierarhic superior în cadrul urmării penale este de a verifica legalitatea și temeinicia soluțiilor dispuse de procurorii ierarhic inferiori [5].

În acest context, Curtea reține că și Comisia de la Veneția a menționat că, chiar dacă procuratura este o instituție independentă, poate exista un control ierarhic asupra deciziilor și activităților procurorilor, altele decât ale procurorului general (*Raportul privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar: partea II, organele de urmărire penală*, CDL-AD(2010)040, din 3 ianuarie 2011, §28) [6].

Plângerea împotriva acțiunilor, inacțiunilor, actelor și măsurilor dispuse de procurorul care conduce urmărirea penală sau exercită nemijlocit urmărirea penală trebuie să fie adresată procurorului ierarhic superior și se depune fie direct la acesta, fie la procurorul care conduce sau exercită nemijlocit urmărirea penală.

Susținem că nu toate actele procurorului care conduce urmărirea penală sunt susceptibile de a fi atacate procurorului ierarhic superior. Nu sunt pasibile a fi atacate procurorului ierarhic superior ordonanțele prin care procurorul care conduce urmărirea penală s-a expus asupra plângerilor adresate în ordinea art. 298 CPP.

În art. 53/1 alin. (1) CPP este indicată ierarhia procurorilor, care trebuie respectată în cazul adresării plângerii. Prin derogare de la această ierarhie, în conformitate cu prevederile art. 53/1 alin. (1) lit. k) CPP, Procurorul General este procuror ierarhic superior pentru toți procurorii.

De asemenea, prevederile art. 299/1 alin. (2) CPP stabilesc în mod alternativ procurorul

other persons claiming that rights and legitimate interests have been infringed by these bodies are entitled to file the complaints against inactions, acts and measures ordered by the prosecutor conducting the criminal investigation or directly exercising the criminal investigation or against the actions, inactions and acts that were performed or ordered on the basis of the provisions given by the respective prosecutor.

The Court notes that the reason for the hierarchical control exercised by the hierarchically superior prosecutor in the criminal investigation is to verify the legality and validity of the solutions ordered by the hierarchically inferior prosecutors [5].

In this context, the Court notes that the Venice Commission also noted that, even if the prosecutor's office is an independent institution, there may be hierarchical control over the decisions and activities of prosecutors other than of the general prosecutor (*Report on European standards on the independence of judiciary: part II, criminal investigation bodies*, CDL-AD(2010)040, from January 3, 2011, §28) [6].

The complaint against the actions, inactions, acts and measures ordered by the prosecutor conducting the criminal investigation or directly exercising the criminal investigation must be addressed to the hierarchically superior prosecutor and shall be submitted either directly to him or to the prosecutor conducting or directly exercising the criminal investigation.

We argue that not all acts of the prosecutor conducting criminal proceedings are likely to be challenged by the hierarchically superior prosecutor. The ordinances by which the prosecutor conducting the criminal investigation has exposed himself to the complaints addressed in the order of Art. 298 of the CPC are not liable to be attacked.

In Art.53/1 par. (1) of the CPC the hierarchy of prosecutors is indicated, which must be respected in the case of filing a complaint. By derogation from this hierarchy, in accordance with the provisions of Art.53/1 par. (1) letter k) of the CPC, the General Prosecutor is a hierarchically superior prosecutor for all prosecutors.

Also, the provisions of Art.291/1 par. (2)

ierarhic superior abilitat cu dreptul de a examina plângerea împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor efectuate sau dispuse de procurorul teritorial sau de cel al procuraturii specializate, precum și de adjuncții lor, care ar putea fi în funcție de caz:

- Procurorul General;
- Adjuncții Procurorului General;
- Procurorii șefi de direcții, secții și servicii ale Procuraturii Generale.

Plângerea împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor efectuate sau dispuse de procurorii șefi de direcții, secții și servicii ale Procuraturii Generale se examinează de Procurorul General sau de adjuncții lui.

Termenul pentru adresarea plângerii împotriva acțiunilor, inacțiunilor, actelor și măsurilor dispuse de procurorul care conduce urmărirea penală sau exercită nemijlocit urmărirea penală este de 15 zile din momentul efectuării acțiunii, sau de când s-a luat cunoștință de actul procedural contestat.

Așadar, dreptul de a formula o contestație nu poate fi exercitat în mod efectiv decât de la data la care persoanei i se aduce la cunoștință actul contestat [7].

Refuzul organului de urmărire penală de a primi plângerea sau denunțul privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni poate fi contestat, mai întâi, în baza articolelor 298 și, respectiv, 299 din Codul de procedură penală în fața procurorului sau, după caz, în fața procurorului ierarhic superior în termen de cincisprezece zile de la data la care s-a luat cunoștință de act [8].

Potrivit art. 299/1 alin. (3) CPP, Plângerea se adresează, în termen de 15 zile din momentul efectuării acțiunii, inacțiunii... Redacția acestui text nu este reușită, deoarece în interpretarea gramaticală a acestuia rezultă că termenul de 15 urmează a fi calculat din data efectuării inacțiunii, sintagmă care de fapt este lipsită de sens. De fapt, contestarea inacțiunilor poate fi realizată, atunci când petiționarul consideră că procurorul ierarhic inferior se abține ilegal de la realizarea unor obligații procesuale, de exemplu, omisiunea de a

of the CPC shall alternatively establish the hierarchically superior prosecutor empowered with the right to examine the complaint against actions, inactions and acts performed or ordered by the territorial prosecutor or the specialized prosecutor, as well as their deputies, as the case may be:

- General Prosecutor;
- Deputies of the General Prosecutor;
- Chief prosecutors of departments, offices and services of the General Prosecutor's Office.

The complaint against actions, inactions and acts performed or ordered by the chief prosecutors of departments, offices and services of the General Prosecutor's Office is examined by the General Prosecutor or his deputies.

The deadline for filing the complaint against the actions, inactions, acts and measures ordered by the prosecutor conducting the criminal investigation or directly exercising the criminal investigation is 15 days from the moment of the action, or since the contested procedural act became known.

Therefore, the right to lodge an appeal can be effectively exercised only from the date on which the contested act is notified to the person [7].

The refusal of the criminal investigation body to receive the complaint or denunciation regarding the commission or preparation of the commission of an offense may be challenged, first on the basis of Articles 298 and 299 of the Criminal Procedure Code before the prosecutor or, as the case may be, before the hierarchically superior prosecutor within fifteen days from the date on which the act became known [8].

According to Art.299/1 par. (3) of the CPC, The complaint is addressed, within 15 days from the moment of the action, inaction... The wording of this text is not successful, because in its grammatical interpretation it results that the term of 15 is to be calculated from the date of inaction, a phrase that is actually meaningless. As a matter of fact, the appeal can be challenged when the petitioner considers that the lower hierarchical prosecutor is illegally refraining from performing procedural obligations, for example, failure to respond to requests and approaches. In this case, the term for submitting the complaint is to be

da răspuns la cereri și demersuri. În acest caz termenul de depunere a plângerii urmează a fi calculat cu începere de la data imediat următoare a zilei în care s-a împlinit termenul prevăzut în art.246 CPP.

În cazul în care plângerea a fost depusă la procurorul care conduce sau exercită nemijlocit urmărirea penală, acesta este obligat să o înainteze, în termen de 48 de ore de la primirea ei, procurorului ierarhic superior împreună cu explicațiile sale, atunci când acestea sunt necesare.

Plângerea se examinează de către procurorul ierarhic superior în termen de 15 zile și se pronunță asupra admiterii sau respingerii prin ordonanță.

În conformitate cu prevederile art. 53/1 alin. (2) lit. d) CPP, la exercitarea controlului ierarhic în cadrul urmăririi penale procurorul ierarhic superior anulează, total ori parțial, modifică sau completează, prin ordonanță motivată, în condițiile codului, actele procurorilor ierarhic inferiori și ale ofițerilor de urmărire penală.

Potrivit art. 299/2 alin. (1) CPP, în cazurile în care plângerea este admisă, procurorul ierarhic superior este în drept:

- 1) să schimbe temeiul de drept al actului procesual contestat;
- 2) să anuleze sau să modifice actul procesual contestat ori unele elemente de fapt în baza cărora s-a dispus actul contestat.

În cazurile în care examinarea plângerii înaintate sau a cerințelor ridicate este de competența judecătorului de instrucție, procurorul sau, după caz, procurorul ierarhic superior, în termen de 5 zile, trimite plângerea împreună cu materialele respective de urmărire penală la judecătorul de instrucție.

Ordonanța prin care procurorul ierarhic superior a soluționat plângerea poate fi contestată la judecătorul de instrucție.

Concluzii și recomandări: Examinarea plângerilor de către procuror, căruia i se pot adresa nu numai învinuitul, apărătorul și partea vătămată, dar și alte persoane care pretind că le-au fost lezate drepturile, constituie o formă impor-

calculated starting from the immediately following date of the day on which the term provided in Art.246 of the CPC was fulfilled.

If the complaint has been submitted to the prosecutor who conducts or directly exercises the criminal investigation, he is obliged to submit it, within 48 hours of receiving it, to the hierarchically superior prosecutor together with his explanations, if necessary.

The complaint is examined by the hierarchically superior prosecutor within 15 days and is decided on the admission or rejection by ordinance.

In accordance with the provisions of Art.53/1 par. (2) letter d) of the CPC, when exercising the hierarchical control within the criminal investigation, the hierarchically superior prosecutor annuls, totally or partially, modifies or completes, by motivated ordinance, under the conditions of the code, the acts of the hierarchically inferior prosecutors and of the criminal investigation officers.

According to Art.292/2 par.(1) of the CPC, in cases when the complaint is admitted, the hierarchically superior prosecutor is entitled:

- 1) to change the legal basis of the contested procedural act;
- 2) to annul or amend the contested procedural act or some elements of the fact on the basis of which the contested act was ordered.

In cases where the examination of the submitted complaint or the high requirements is within the competence of the investigating judge, the prosecutor or, as the case may be, the hierarchically superior prosecutor, within 5 days, sends the complaint together with the respective criminal investigation materials to the investigating judge.

The ordinance by which the hierarchically superior prosecutor solved the complaint can be challenged at the investigating judge.

Conclusions and recommendations:

The examination of complaints by the prosecutor, which can be addressed not only by the accused, the defense counsel and the injured party, but also by other persons who claim that their rights have been violated, is an important form of control for detecting and preventing violations of law and errors committed by the criminal investi-

tantă de control pentru depistarea și prevenirea încălcărilor de legislație și a erorilor comise de organele de urmărire penală și cele care exercită activitatea operativă de investigații.

Cuvântul plângere indicat în art. 265 CPP are semnificația unei modalități de sesizare în vederea inițierii procesului penal. Acest cuvânt are alt sens în cazurile indicate în art. 298, 299, 299/1 CPP – act de dezacord și contestare a acțiunilor/inacțiunilor ofițerului de urmărire penală sau ale procurorului, care demarează procedura de verificare a legalității la etapa prejudicială a procesului în fața procurorului sau a procurorului ierarhic superior. Pentru evitarea acestei imprecizii legislative propunem utilizarea de către legislator a termenului contestație în contextul art. art. 298, 299, 299/1 CPP.

Deși art. 298 CPP nu prevede în mod expres, dar dreptul la contestare în acest sens îl are și victima în virtutea prevederilor art.58 alin.(1), alin.(3) pct.4), 6), 10), 12), alin.(4), (8) și (10) CPP. Pentru claritate considerăm oportun ca în articolul 298 alin. (1) CPP să fie inclus și cuvântul victima.

În practica controlului judiciar al urmăririi penale uneori sunt interpretate eronat prevederile art. 299 și 299/1 CPP, considerându-se în mod eronat că plângerea poate fi adresată judecătorului de instrucție numai după contestarea acțiunilor sau actelor de urmărire penală în 2 niveluri ierarhice ale procuraturii. Cu alte cuvinte, plângerea este declarată inadmisibilă dacă petentul nu a atacat acțiunea sau inacțiunea ofițerului de urmărire penală în fața procurorului conducător al urmăririi penale și ulterior în fața procurorului ierarhic superior. O atare abordare este greșită în opinia noastră, deoarece impune o povară excesivă pentru părțile în proces și conduce de cele mai multe ori la tergiversarea urmăririi penale.

gation bodies and those exercising the operative activity of investigations.

The word complaint indicated in Art. 265 of the CPC has the significance of a way of notification in order to initiate the criminal process. This word has another meaning in the cases indicated in Art.298, 299, 299/1 of the CPC – an act of disagreement and contestation of the actions/inactions of the criminal investigation officer or the prosecutor, which starts the procedure of verifying the legality at the prejudicial stage of the trial before the prosecutor or the hierarchically superior prosecutor. In order to avoid this legislative inaccuracy, we propose to use by the legislator of the term appeal in the context of Art. 298, 299, 299/1 of the CPC.

Although Art. 298 of the CPC does not expressly provide, but the victim has the right to appeal in this respect by virtue of the provisions of Art.58 par.(1), par.(3) points 4), 6), 10), 12), par.(4), (8) and (10) of the CPC. For the sake of clarity, we consider it appropriate to include the word victim in Article 298 par.(1) of the CPC.

In the practice of judicial control of criminal prosecution, the provisions of Art.299 and 299/1 of the CPC are sometimes misinterpreted, erroneously considering that the complaint can be addressed to the investigation judge only after contesting the actions or acts of criminal prosecution in 2 hierarchical levels of the prosecutor's office. In other words, the complaint is declared inadmissible if the petitioner has not challenged the action or inaction of the criminal investigation officer before the prosecutor leading the criminal investigation and subsequently before the hierarchically superior prosecutor. Such an approach is wrong in our opinion, because it imposes an excessive burden on the parties to the process and often leads to delays in the prosecution.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Igor Dolea. Codul de procedură penală al Republicii Moldova (Comentariu aplicativ), Chișinău, Ed. Cartea Juridică, 2016, p. 686.
2. Hotărârea Curții Constituționale nr.26 din 23.10.2007 pentru controlul constituționalității unor prevederi ale art.298, art.300 și art.313 din Codul de procedură penală, introduse prin Legea nr.264-XVI din 28 iulie 2006 „Pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova” (Monitorul Oficial 175-177/23, 09.11.2007) (pct.5).
3. Hotărârea Curții Constituționale nr.20 din 16.06.1997 cu privire la excepția de neconstituționalitate a art. 97 alin. (4) din Codul de procedură penală (pct.4).
4. Articolul 52 alin. (1) pct.17) CPP.
5. Decizia Curții Constituționale nr.12 din 09.02.2018 de inadmisibilitate a sesizării nr.6g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 53/1 alineatul (2) litera d) din Codul de procedură penală (pct.19)
6. Decizia Curții Constituționale nr.12 din 09.02.2018 (pct.20).
7. Hotărârea Curții Constituționale HCC nr. 6 din 19 martie 2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 265 alin. (2) din Codul de procedură penală (contestarea refuzului organului de urmărire penală de a primi plângerea sau denunțul privind comiterea unei infracțiuni) (pct.61).
8. Hotărârea Curții Constituționale nr. 6 din 19 martie 2019 (pct.63).

Despre autori

Tudor OSOIANU,

*doctor în drept, profesor universitar,
conferențiar universitar al Catedrei „Procedură
penală, criminalistică și securitate informațională”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: tosoianu@gmail.com
tel.: 079407536*

Dinu OSTAVCIUC,

*doctor în drept,
rector al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: ostavciuc@mail.ru
tel.: 078551551*

About authors

Tudor OSOIANU,

*PhD, university professor,
associate professor of the Chair “Criminal Procedure,
Forensics and Information Security”,
Academy “Stefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: tosoianu@gmail.com
tel.: 079407536*

Dinu OSTAVCIUC,

*PhD, associate professor
rector of the Academy “Stefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: ostavciuc@mail.ru
tel.: 078551551*

CZU 343.33:351.86(478)

DOI 10.5281/zenodo.4320431

ACTIVITATEA MERCENARILOR CA GENERATOR DE RISCURI PENTRU SECURITATEA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Alexandru PARENIUC,
doctor în drept, conferențiar universitar

Vasili BEDA,
doctorand

ACTIVITY OF MERCENARIES AS A GENERATOR OF RISKS FOR THE NA- TIONAL SECURITY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Alexandru PARENIUC,
PhD, associate professor

Vasili BEDA,
PhD student

Studiul reprezintă o analiză a fenomenului de mercenariat prin prisma implicării în activitatea respectivă a cetățenilor Republicii Moldova. În acest sens este remarcat că activitatea mercenarilor reprezintă un fenomen social-periculos, efectele cărui au o influență considerabilă asupra securității naționale, generând tendințe de instabilitate inclusiv pe palierul prevenirii și combaterii terorismului și altor manifestări violente ale extremismului.

În cadrul cercetării sunt analizate cauzele principale ce determină unii cetățeni ai Republicii Moldova la acceptarea propunerii de a fi înrolați în rândurile structurilor militarizate neconstituționale pentru participarea în teatrele de conflicte militare din estul Ucrainei, dar și în alte zone de conflicte militare de pe mapamond.

De asemenea, investigația efectuată ne-a permis să constatăm că problematica activității mercenarilor moldoveni este actuală în prezent și necesită o atenție a organelor de aplicare a legii în procesul valorificării riscurilor de natură extremistă în adresa securității statului.

Cuvinte-cheie: *mercenar, activitatea mercenarilor, securitatea națională, risc cu caracter extremist-terrorist, conflict armat.*

The study represents an analysis of the mercenary phenomenon in terms of involvement in the respective activity of the citizens of the Republic of Moldova. In this regard, it is noted that the activity of mercenaries is a social-dangerous phenomenon, the effects of which have a considerable influence on national security, generating trends of instability including in the prevention and combating of terrorism and other violent manifestations of extremism.

The research analyzes the main causes that determine some citizens of the Republic of Moldova to accept the proposal to be enrolled in unconstitutional militarized structures for participation in theatres of military conflict in eastern Ukraine, but also in other areas of military conflict around the world.

Also, the investigation allowed us to ascertain that the issue of the activity of the Moldovan mercenaries is currently actual and requires the attention of law enforcement agencies in the process of capitalizing on extremist risks to state security.

Keywords: *mercenary, activity of mercenaries, national security, extremist-terrorist risk, military conflict.*

Introducere. Activitatea mercenarilor ca fenomen social-periculos este cunoscut comunității internaționale începând cu perioada antică, dezvoltându-se și căpătând o formă complexă și complicată până în perioada contemporană.

Potrivit cercetătorului G. Alibaeva, odată cu începutul epocii moderne, care s-a manifestat, inclusiv, prin formarea statelor naționale, s-a

Introduction. The activity of mercenaries as a social-dangerous phenomenon is known to the international community since the ancient period, developing and acquiring a complex and complicated form until the contemporary period.

According to the researcher G. Alibaeva, with the beginning of the modern era, which manifested itself, including the formation of nation-

constituit și o legătură directă între conceptul de suveranitate de stat și definiția războiului [1]. Această conexiune a obținut o formă clasică în definiția lui Karl Clausewitz, potrivit căruia „războiul este o continuare a politicii” [2, p.16]. De acum înainte războiul a devenit un monopol al statului. Numai statul avea dreptul să declare război și să-l ducă cu o armată regulată. Totodată, în calitate de rival al său nu putea fi decât un alt stat și armata acestuia. Acțiunile militare care nu se încadrează în această definiție, în consecință, nu pot fi clasificate ca război. Pentru desemnarea lor au fost utilizate alte definiții, cum ar fi „operațiune antiteroristă”, „conflict de intensitate redusă” etc. [3] Acest principiu a devenit, de asemenea, fundamental pentru dreptul internațional și a fost consacrat în Convenția de la Geneva din 1864 [4], Convenția de la Haga din 1899 [5], precum și în Convenția de la Haga privind legile și obiceiurile de război terestru din 1907 [6].

După al Doilea Război Mondial principiul monopolului de stat asupra războiului a fost confirmat în multe acte normative internaționale. Printre acestea se numără articolul 2 din Carta ONU [7], Acordul de la Nürnberg, Tratatul din 1998 cunoscut sub numele de Statutul Roman al Curții Penale Internaționale, care cere jurisdicție universală și distinge forma legală și „ilegală” de război, o serie de decizii ale Curții Internaționale de Justiție [8], [9], [10] și altele.

Apariția companiilor militare private și creșterea importanței acestora în războaiele moderne au introdus necesitatea problematizării acestui fenomen, precum și încercarea încadrării lui în zona definițiilor juridice adoptate anterior [11].

Statistica ultimelor decenii arată o creștere considerabilă, în întreaga lume, a numărului de persoane angajate ca mercenari în diferite conflicte armate. Ca rezultat, urmărim multe fapte ilegale comise de aceștia pe diferite continente, în special în America Centrală, țările din Orientul Mijlociu, Iraq, Afganistan, continentul african, fosta Iugoslavia, regiunea nord-caucaziană, Ucraina ș.a.

Investigarea acestui fenomen de către cercetătorii G. Alibaeva [1, p. 249-250], K. Kudelko [3], Z. Ebzeeva [12, p. 22], care abordează această problemă din perspectiva unei activități criminale desfășurate de cetățeni străini, evidențiază

states, there was a direct link between the concept of state sovereignty and the definition of war [1]. This connection took on a classic form in Karl Clausewitz's definition that “war is a continuation of politics” [2, p.16]. From now on, the war became a state monopoly. Only the state had the right to declare war and lead it with a regular army. At the same time, its rival could only be another state and its army. Military actions that do not fall within this definition cannot therefore be classified as war. Other definitions have been used to designate them, such as “anti-terrorist operation”, “low-intensity conflict”, etc. [3] This principle has also become fundamental to international law and has been enshrined in the Geneva Convention of 1864 [4], the Hague Convention of 1899 [5], as well as in Hague Convention of 1907 on the Laws and Habits of Land Warfare [6].

After the Second World War the principle of the state monopoly on war was confirmed in many international normative acts. These include Article 2 of the UN Charter [7], the Nurnberg Agreement, the Treaty of 1998 known as the Roman Statute of the International Criminal Court, which requires universal jurisdiction and distinguishes between the legal and “illegal” form of war, a number of decisions of the International Court of Justice [8], [9], [10] and others.

The appearance of private military companies and their growing importance in modern wars have introduced the need to problematize this phenomenon, as well as to make an attempt to place it in the area of previously adopted legal definitions [11].

Statistics from recent decades show a considerable increase in the number of people employed as mercenaries in various armed conflicts worldwide. As a result we are pursuing many illegal acts committed by them on various continents, especially in Central America, the countries of the Middle East, Iraq, Afghanistan, the African continent, the former Yugoslavia, the North Caucasus region, Ukraine, etc.

Investigation of this phenomenon by researchers G. Alibaeva [1, p.249-250], K. Kudelko [3], Z. Ebzeeva [12, p.22], who approach this issue from the perspective of a criminal activity carried out by foreign citizens, highlights the in-

influența acestui fenomen infracțional asupra mai multor domenii de funcționare a comunităților umane atât în plan național, cât și cel internațional (*political, economic, social etc.*).

În acest context, la 22 decembrie 2003, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite (ONU), asigurând continuitatea implementării prevederilor Convenției internaționale împotriva recrutării, folosirii, finanțării și instruirii mercenarilor, a adoptat Rezoluția nr. 58/162¹, prin care solicită statelor să desfășoare investigații privind eventuala implicare a mercenarilor în toate cazurile de comitere a infracțiunilor și tragerea la răspundere a persoanelor, vinovăția cărora a fost demonstrată, precum și să examineze procedura extrădării acestora la solicitare, în conformitate cu prevederile legislației naționale și acordurile bilaterale sau multilaterale aplicabile în astfel de cazuri [13].

Legislația penală națională a Republicii Moldova definește **mercenarul** ca o *persoană care activează pe teritoriul unui stat implicat într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale a acestuia ori violarea integrității lui teritoriale în scopul primirii unei recompense materiale, nefiind cetățean al acestui stat, neavând domiciliu permanent pe teritoriul acestuia și nefiind împuternicită cu executarea unor obligații oficiale* [14].

Totodată, noțiunea de „activitatea mercenarilor” se aplică în legislația națională făcând referință la:

– participarea mercenarului într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului;

– angajarea, instruirea, finanțarea sau altă asigurare a mercenarilor, precum și folosirea lor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului [15].

După cum a fost menționat, problematica privind activitatea mercenarilor a început să fie abordată cu o frecvență sporită în ultimii ani. Acest fapt rezultă din intensificarea în anumite regiuni, îndeosebi în Orientul Mijlociu și în spațiul ex-sovietic, a acțiunilor cu caracter extremist,

fluence of this criminal phenomenon on several areas of functioning of human communities both nationally and internationally (*political, economic, social, etc.*).

In this context, on December 22, 2003, the United Nations (NU) General Assembly, ensuring the continuity of the implementation of the provisions of the International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries, adopted Resolution no. 58/162¹, by which requests from States to investigate the possible involvement of mercenaries in all cases of criminal offenses and to prosecute persons, the guilt of which has been established, and to examine the procedure for their extradition upon request, in accordance with national law and bilateral or multilateral agreements applicable in such cases [13].

The national criminal legislation of the Republic of Moldova defines **the mercenary** as a *person who acts on the territory of a state involved in an armed conflict, military action or other violent actions aimed at overturning or undermining its constitutional order or violating its territorial integrity in order to receive a material reward, not being a citizen of that state, not having permanent domicile on its territory and not being empowered with the execution of official obligations* [14].

At the same time, the notion of “mercenary activity” is used in national law by applying to:

– participation of the mercenary in an armed conflict, in military actions or in other violent actions aimed at overthrowing or undermining the constitutional order or violating the territorial integrity of the state;

– hiring, training, financing or other insurance of mercenaries, as well as their use in an armed conflict, military action or other violent actions aimed at overthrowing or undermining the constitutional order or violating the territorial integrity of the state [15].

As mentioned, the issue of mercenary activity has begun to be addressed more frequently during the recent years. This results from the intensification in certain regions, especially in the Middle East and in the ex-Soviet space, of actions of an extremist, terrorist or separatist nature, with the use of mercenaries.

terrorist sau separatist, cu utilizarea mercenarilor.

Interesul pentru mercenariat se datorează suprasolicitării acestei practici dintr-o perspectivă criminală, fiind utilizată foarte activ pentru a lupta împotriva guvernelor legitime.

Referindu-ne la tangențele activității mercenarilor cu realitățile Republicii Moldova, observăm că pentru statul nostru amploarea semnificativă și dezvoltarea rapidă a fenomenului dat din ultimii ani este generată în special de conflictul militar din zonele Donețk și Luhansk ale regiunii Donbas, Ucraina.

Astfel, evenimentele care au loc în zonele menționate în ultimii ani provoacă cetățenii moldoveni cu viziuni distorsionate despre situația socio-politică în statul vecin să ia decizia de înrolare ca militanți în formațiunile militare ilegale din Donbas.

Analizând sentințele de condamnare plasate pe Portalul Național al Instanțelor de Judecată al Ministerului Justiției [16], constatăm că pentru moment în statul nostru pentru activități de mercenariat au fost trași la răspundere penală peste 20 de cetățeni ai Republicii Moldova.

Un alt factor care provoacă persoanele la implicarea în conflictul armat în calitate de mercenari este instabilitatea platformei sociale de angajare în câmpul muncii a cetățenilor Republicii Moldova pe teritoriul național. Această activitate este percepută de viitorii mercenari ca o sursă de câștig al unor sume de bani mult mai atrăgătoare, în comparație cu salariile legal obținute la munca în statul de origine, iar faptul că o astfel de activitate este ilegală conform legislației atât a Republicii Moldova, cât și a Ucrainei este ignorat.

Studierea problemei în cauză denotă că în mediul cetățenilor moldoveni există un grad de predispoziție pentru înrolarea în activitatea de mercenariat, ca motiv servind atât factori de natură economică și politică, cât și cei de natură socială.

În acest context nu putem omite și problema diferendului transnistrean, unde pe lângă structurile militare neconstituționale ale „ministerelor de forță ale r.m.n.”, activează și așa-numitul „Regiment Grăniceresc de Rezervă Independent de Cazaci” cu efectivul de circa 1000-1500 de combatanți [17], membrii cărui pot efectua activitate subversivă împotriva securității naționale a

The interest in mercenaries is due to the overuse of this practice from a criminal perspective, being used very actively to fight against legitimate governments.

Referring to the tangents of the activity of mercenaries with the realities of the Republic of Moldova, we note that for our state the significant scale and rapid development of the phenomenon in recent years is generated mainly by the military conflict in Donetsk and Luhansk areas of Donbas region, Ukraine.

Thus, the events taking place in the areas mentioned in recent years provoke Moldovan citizens with distorted views about the socio-political situation in the neighboring state, to make the decision to enlist as militants in the illegal military formations in Donbas.

Analyzing the convictions placed on the National Portal of Courts of the Ministry of Justice [16], we ascertain that at present more than 20 citizens of the Republic of Moldova have been prosecuted for mercenary activities in our state.

Another factor that causes people to get involved in the armed conflict is the instability of the social platform for employment of the citizens of the Republic of Moldova on the national territory. This activity is perceived by future mercenaries as a source of earning much more attractive sums of money, compared to the salaries legally obtained at work in the state of origin, and the fact that such activity is illegal under the legislation of both the Republic of Moldova, as well as Ukraine is ignored.

The study of the problem in question shows that in the environment of Moldovan citizens there is a degree of predisposition for enrollment in the mercenary activity, as a reason serving both economic and political factors and those of a social nature.

In this context, we cannot omit the issue of the Transnistrian dispute, where in addition to the unconstitutional military structures of the “MNR force ministries”, the so-called “Independent Cossack Border Reserve Regiment” with about 1000-1500 fighters also operates [17], whose members may carry out subversive activity against the national security of the Republic of Moldova.

Republicii Moldova.

Actualmente, de către organele de ocrotire a normelor de drept din Republica Moldova au fost identificați și documentați mai mulți cetățeni moldoveni, implicați nemijlocit sau tangențial în activitatea de mercenariat în teatrele de operațiuni militare din Ucraina și Republica Arabă Siriană [18].

Odată cu escaladarea conflictului militar din Ucraina și tendințele de alimentare a grupurilor militante separatiste din regiunea estică cu noi insurgenți, au fost constatate cazuri de mercenariat cu implicarea cetățenilor Republicii Moldova [19].

Tendențele de dezvoltare a acestui fenomen arată creșterea potențialului pericol pentru securitatea națională a Republicii Moldova la revenirea acestora pe teritoriul național [20].

Concomitent, în asemenea cazuri nu putem exclude o posibilă dezvoltare a ideologiei extremist-teroriste la mercenarii reîntorși în statul de origine, conturate sub influența fenomenului activității de mercenariat.

În același context, putem estima că foștii mercenari ar putea fi mai ușor predispuși să activeze în componența grupărilor infracționale, unde pot aplica cu iscusință deprinderile căpătate în teatrele de operațiuni din zonele de conflict armat.

Mai mult, aceste persoane prezintă interes și pentru mișcările politizate coordonate de structurile subversive din străinătate, care eventual îi pot utiliza în timpul unor măsuri cu caracter politic, în timpul protestelor în calitate de grupuri de șoc (*formarea grupurilor diversionist-teroriste*). În astfel de situații se urmărește implicarea acestor persoane în procedee de „război hibrid”, care include elemente netradiționale de desfășurare a activității de război.

În acest context, o problemă semnificativă constituie transnaționalizarea grupărilor teroriste, care deseori utilizează serviciile mercenarilor din alte țări, reprezentanți ai diverselor grupuri etnice, pentru implicarea acestora în diferite activități teroriste.

Referindu-ne la elemente de risc cu tentă teroristă pe care le prezintă persoanele reîntoarse din zonele de luptă (*a.n. „returnees”*), putem scoate în evidență următoarele.

Mercenarii care au participat în activități de luptă, au depășit bariera psihologică privind

Currently, the Moldovan law enforcement bodies have identified and documented several Moldovan citizens, directly or tangentially involved in the mercenary activity in the theatres of military operations in Ukraine and the Syrian Arab Republic [18].

With the escalation of the military conflict in Ukraine and the tendencies to complete the separatist militant groups in the eastern region with new insurgents, cases of mercenary were found with the involvement of the citizens of the Republic of Moldova [19].

The development tendencies of this phenomenon show the increase of the potential danger for the national security of the Republic of Moldova during their return on the national territory [20].

At the same time, in such cases we cannot exclude a possible development of the extremist-terrorist ideology in the mercenaries returned to the state of origin, outlined under the influence of the phenomenon of mercenary activity.

In the same context, we can estimate that former mercenaries could be more easily predisposed to work in criminal groups, where they can efficiently apply the skills acquired in the theatres of operations in areas of armed conflict.

Moreover, these people are also interested in the politicized movements coordinated by subversive structures abroad, which may eventually use them during political measures, during protests as shock groups (*formation of diversionary-terrorist groups*). In such situations, the involvement of these persons in “hybrid warfare” procedures is pursued, which includes non-traditional elements of conducting war activity.

In this context, a significant problem is the trans-nationalization of terrorist groups, which often use the services of mercenaries from other countries, representatives of various ethnic groups, to involve them in different terrorist activities.

Referring to terrorist elements of risk presented by returnees, we can highlight the following.

Mercenaries who have participated in combat activities, have overcome the psychological barrier to the deprivation of life of others and

privarea de viață a altor persoane și o pot aplica la comandă contra unor remunerări financiare, fără a avea remușcări sau regrete pentru fapta comisă. Acești indivizi au trăit schimbări psihice care le-au modificat viziunile privind existența în societate. Totodată, ei au obținut capacități de mânăuire a armelor de foc în condiții reale de luptă, devenind astfel subiecți de interes pentru recrutorii de mercenari sau grupări criminale. Propuneri de a se alătura unor structuri criminale sau militarizate devin atractive și din cauza unor dificultăți de a se regăsi în viața cotidiană pașnică după revenirea din teatrele de luptă. În același context, din cauza modificării viziunilor social-politice, ei sunt predispuși psihologic să promoveze ideologia destructivă separatistă sau extremist-teroristă.

Încă un factor pe care îl determinăm important este că pentru recrutorii organizațiilor teroriste internaționale mercenarii prezintă interes primordial ca luptători deja formați și instruiți. Ei pot fi radicalizați și transportați în teatrele de operațiuni din Orientul Mijlociu sau alte țări expuse riscurilor de natură teroristă de pe mapamond, ori, în caz de necesitate, pot fi implicați în comiterea actelor teroriste pe teritoriul Republicii Moldova.

Concluzii. Activitatea desfășurată și experiența de luptător profesionist acumulată de un mercenar, reprezintă un risc sporit de securitate națională la revenirea acestuia în țară de origine. Acest fapt generează inclusiv agravarea situației criminogene atât în Republica Moldova, cât și în regiune.

Astfel, predispunerea foștilor mercenari către activitatea criminală sau pentru căutarea altor focare de conflicte militare unde și-ar putea aplica abilitățile obținute în teatrele de operațiuni militare, la fel, creează riscuri pentru securitatea de stat.

În altă ordine de idei, luând în considerare tendințele de aplicare ale așa-numitor „metode ale războiului hibrid”, se atestă dezvoltarea mercenariatului ca un fenomen criminal cu elemente extremist-teroriste, depășind limitele încadrării juridice ale infracțiunii în cauză. Reieșind din aceste aspecte, putem constata că în unele situații cu participarea mercenarilor, acțiunile acestora pot fi calificate juridic ca infracțiuni cu caracter extremist-terorist.

can apply it according to the order against financial remuneration, without remorse or regrets for the deed committed. These individuals experienced psychic modifications that changed their visions of existence in the society. At the same time, they have acquired the ability to handle firearms in real fighting conditions, thus becoming subjects of interest for recruiters of mercenaries or criminal groups. Proposals to join criminal or militarized structures also become attractive due to difficulties in finding themselves in peaceful daily life after returning from battle theatres. In the same context, due to the change in socio-political views, they are psychologically supposed to promote destructive separatist or extremist-terrorist ideology.

Another important factor is that mercenaries are of primary interest to recruiters of international terrorist organizations as already trained and formed fighters. They may be radicalized and transported to the theatres of operations in the Middle East or other countries exposed to terrorist risks around the world, or, if necessary, may be involved in committing terrorist acts on the territory of the Republic of Moldova.

Conclusions. The activity carried out and the experience of a professional fighter accumulated by a mercenary represents an increased risk for national security upon his return to the country of origin. This fact also generates the aggravation of the criminogenic situation both in the Republic of Moldova and in the region.

Thus, the predisposition of former mercenaries to criminal activity or to look for the hotbeds of military conflict where they could apply their skills obtained in the theatres of military operations, also creates risks for state security.

In other words, taking into account the application trends of the so-called “hybrid warfare methods”, the development of mercenarism is attested as a criminal phenomenon with extremist-terrorist elements, exceeding the limits of the legal classification of the crime in question. Based on these aspects, we can see that in some situations with the participation of mercenaries, their actions can be legally qualified as extremist-terrorist crimes.

Currently, mercenaries are one of the cate-

Actualmente, mercenarii constituie una din categoriile participanților în formațiunile armate ilegale cu caracteristici criminologice proprii, exprimate atât prin specificul intern de dezvoltare a unui stat (*pe teritoriul cărui ori se desfășoară conflictul militar, ori se reîntorc mercenarii din zonele de conflict*), cât și de factorii transnaționali, condiționate de propaganda activă a grupărilor naționalist-extremiste sau teroriste privind alăturarea noilor ideologii, confesiuni, aspirații politice sau curente religioase radicale.

În condițiile expuse există riscuri reale de „recalificare” a fostului mercenar în actualul terorist cu viziuni distructive și tendințe de a câștiga venituri din participarea la activități teroriste.

gories of participants in illegal armed formations with their own criminological characteristics, expressed both by the specific internal development of a state (*on whose territory either the military conflict takes place or the mercenaries from the conflict zones return*), as well as by transnational factors, conditioned by the active propaganda of nationalist-extremist or terrorist groups regarding the joining of new ideologies, denominations, political aspirations or radical religious currents.

Under the conditions set out, there are real risks of “retraining” the former mercenary in the current terrorist with destructive visions and tendencies to earn income from participation in terrorist activities.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Алибаева Г.А. История наемничества: криминологический аспект. В: Вестник Астраханского Государственного Технического Университета. 2007, № 3 (38), ISSN: 1812-9498.
2. Carl von Clausewitz. Despre război (Vom Kriege), Ed. ANTET, 2006. ISBN: 9789736365164, p.16.
3. Куделко К. Современное наемничество: буква закона. 22.05.2017. <https://warspot.ru/7256-sovremennoe-naemnichestvo-bukva-zakona>
4. Convenția de la Geneva din 22.08.1864 pentru Ameliorarea situației răniților de pe câmpul de luptă.
5. Convenția de la Haga din 18.05.1899 privind legile despre purtarea războaielor și crime de război.
6. Convenția de la Haga din 18.10.1907 privind legile și obiceiurile de război terestru.
7. Carta Organizației Națiunilor Unite din 26.06.1945 semnată în San Francisco, SUA, <https://www.history.com/this-day-in-history/u-n-charter-signed>
8. International Court of Justice, 09.04.1984, Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. USA), <https://www.isj-cij.org/en/case/70>;
9. International Court of Justice, 11.05.1973, Trial of Pakistani Prisoners of War (Pakistan v. India), <https://www.isj-cij.org/en/case/60>;
10. International Court of Justice, 20.11.1950, Reservations to the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, <https://www.isj-cij.org/en/case/12>
11. <http://guardinfo.online/2019/07/16/sovremennoe-naemnichestvo-kak-ego-traktuet-zakon-v-rossii-i-v-mire/>
12. Эбзеева Э. Наемничество: уголовно-правовой и криминологический аспекты (на примере Северного Кавказа)
13. Drăgulean A., Albu N. Reflecții istorico-juridice cu privire la activitatea mercenarilor. Revista moldovenească de drept internațional și relații internaționale, nr. 2 (Vol.14), 2019, Ediția 2, Volumul 14, p. 58. ISSN 1857-1999 EISSN 2345-1963
14. Codul Penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18.04.2002, art. 130.
15. Codul Penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18.04.2002, art. 141.
16. <https://www.instante.justice.md>
17. Vasiloi R. Riscuri de securitate și apărare

- în contextul reglementării transnistrene, 01.06.2017, p. 9, 14, 26, Editat: Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”, www.viitorul.org/ro/library-books/734
18. <https://www.zdg.md/stiri/stiri-sociale/sbua-publicat-numele-unui-mercenar-moldovean-decedat-in-siria>
19. <https://antiteror.sis.md/content/mercenar-moldovean-identificat-si-deferit-organelor-de-ocrotire-normelor-de-drept>
20. <https://antiteror.sis.md/content/moldovean-retinut-pentru-activitate-de-mercenariat>
21. <https://antiteror.sis.md/content/mercenar-moldovean-identificat-si-deferit-organelor-de-ocrotire-normelor-de-drept-0>
22. <https://antiteror.sis.md/content/operatiune-comuna-soldata-cu-retinerea-unui-mercenar>
23. <https://antiteror.sis.md/content/exercițiul-international-antiterorist-strong-border-2017>
24. <https://antiteror.sis.md/content/doua-acte-normative-care-vin-sa-consolideze-politica-nationala-domeniul-prevenirii-si>
25. <https://antiteror.sis.md/content/exercitiu-antiterorist-organizat-de-centrul-antiterorist-al-sis>
26. <https://antiteror.sis.md/content/mercenar-retinut-de-catre-cat-al-sis-comun-cu-mai-si-procuratura>

Despre autori

Alexandru PARENIUC,
doctor în drept, conferențiar universitar,
prodecan al Facultății „Drept, ordine publică
și securitate civilă” a Academiei „Ștefan cel Mare”
a MAI al Republicii Moldova,
e-mail: alexandru.pareniuc@mai.gov.md
tel.: (+373)79402970

Vasili BEDA,
doctorand,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
al Republicii Moldova,
e-mail: vasili.beda@gmail.com
tel.: (+373)68806668

About authors

Alexandru PARENIUC,
PhD, associate professor,
vice dean of the Faculty “Law, Public Order
and Civil Security” of the Academy “Stefan cel
Mare” of the MIA of the Republic of Moldova,
e-mail: alexandru.pareniuc@mai.gov.md
Tel.: (+373)79402970

Vasili BEDA,
PhD student,
Academy “Stefan cel Mare” of the MIA
of the Republic of Moldova
e-mail: vasili.beda@gmail.com
Tel.: (+373)68806668

СПОРНЫЕ ВОПРОСЫ ВВЕДЕНИЯ ИНСТИТУТА ОБЛИЧИТЕЛЯ В УКРАИНЕ

Анна Сергеевна ПОЛИТОВА
кандидат юридических наук, доцент

Михаил Александрович АКИМОВ
кандидат юридических наук, доцент

DISPUTABLE ISSUES OF WHISTLE- BLOWER CONCEPT INTRODUCTION IN UKRAINE

Anna S. POLITOVA
Candidate of Legal Sciences, Associate Professor

Mykhailo O. AKIMOV
Candidate of Legal Sciences, Associate Professor

Статья посвящена спорным вопросам введения института обличителя в Украине. Отмечено, что одним из средств преодоления коррупции в Украине должно стать осознание гражданами возможности сообщать в антикоррупционные органы о коррупционных действиях чиновников. Отмечен ряд недостатков в ракурсе внесения изменений Законом Украины «О внесении изменений в Закон Украины «О предотвращении коррупции» в отношении обличителей коррупции, предложены пути решения некоторых из них.

Ключевые слова: коррупция, коррупционное правонарушение, противодействие коррупции, обличитель, уголовная ответственность.

This article is concerning on disputable issues of whistleblower institute introduction in Ukraine. It has been stressed that citizens' acquaintance of possibility to report officials' corruption activity to anti-corruption bodies of power should become one of measures to overcome corruption in Ukraine. Certain drawbacks in whistleblowers' activity regulation stipulated by the Law of Ukraine «On amendments to the Law of Ukraine «On corruption counteraction» have been specified, ways to remediate them have been offered.

Keywords: corruption, corruption offense, crime counteraction, whistleblower, criminal responsibility.

Постановка проблемы. Проблемы, связанные с таким опасным общественным феноменом как коррупция, имеют поистине глобальный характер. Этим позорным социальным явлением на современном этапе развития общества поражены в той или иной степени все страны мира. Не является исключением, к большому сожалению, и Украина. Более того, в нашей стране эта проблема сегодня становится все острее.

Как свидетельствуют данные международной неправительственной организации по борьбе с коррупцией Transparency International, в последние годы Украина в международном рейтинге занимала: в 2018 году 120 место из 180 государств, 2017 – 130

Problem statement. Problems related to such a dangerous social phenomenon as corruption have become truly global. All countries of the world – to the lesser or higher extent – are influenced by this disgraceful social phenomenon at the present stage of development. Unfortunately, Ukraine is not an exception. Moreover, in our country this “virus” is spreading even more acutely today.

According to the data of the international non-governmental organization for the fight against corruption, Transparency International, in recent years Ukraine has been ranked internationally at the following positions: in 2018 – 120th place out of 180 countries, 2017 – 130th place out of 180, 2016 – 130th place out of 168, in

место из 180, 2016 – 130 место из 168, в 2015 – 130 место из 168, 2014 – 142 место из 175. По итогам же 2019 года наше государство потеряло баллы в рейтинге восприятия коррупции по сравнению с 2018 годом и вернулось на уровень 2017 года, заняв 126 место из 180.

2015 – 130th place out of 168, 2014 – 142 place out of 175. At the end of 2019, our state lowered its position in the corruption perception rating compared to 2018 and returned to the level of 2017, taking 126th place out of 180.

One of the means of corruption overcom-

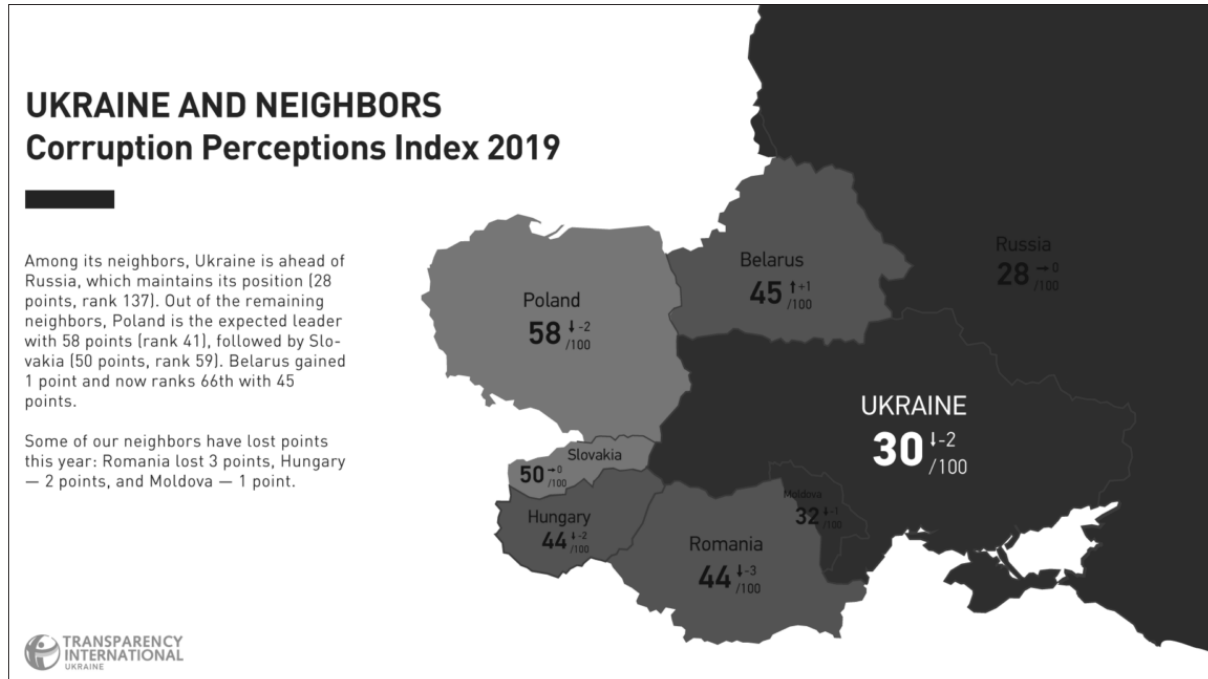

Рисунок 1. Индекс восприятия коррупции в Украине
 Figure 1. Corruption Perception Index in Ukraine¹

Одним из средств преодоления коррупции в Украине должно стать твердое осознание гражданами своей возможности влиять не только на состояние коррупции, но и на борьбу с ней, сообщая в антикоррупционные органы о коррупционных действиях чиновников. Внедрение подобного положительного международного опыта в Украине стало бы существенным сдвигом в лучшую сторону, поскольку необходимой составляющей механизма обеспечения борьбы с коррупцией за границей является институт обличителей.

Характеристика понятия «обличитель» была предметом исследований В. Бенедика, В. Гвоздецкого, З. Загинеи, А. Костенко, В. Плиски, В. Пузырного, И. Яцкива и т.д. Вместе с тем следует отметить, что решением Конституционного Суда Украины от 27 октября 2020

ing in Ukraine should be a firm citizens' recognition of their ability to influence not only the state of corruption, but also the fight against it, informing anti-corruption bodies about the corrupt actions of officials. The introduction of such a positive international experience in Ukraine would become a significant positive change since the concept of whistleblowers is a necessary component of the mechanism for ensuring the fight against corruption abroad.

Characteristics of the word «whistle-blower» have been studied by such scholars as V. Benedik, V. Hvozdetzkyi, Z. Zahynei, A. Kostenko, V. Plyska, V. Puzyrnyi, I. Yatskiv etc. At the same time it should be noted that the decision of the Constitutional Court of Ukraine dated from

¹ ІНДЕКС СПРИЙНЯТТЯ КОРУПЦІЇ-2019. URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2019>

года №13-з/2020 «По делу о конституционном представлении 47 народных депутатов Украины о соответствии Конституции Украины (конституционности) отдельных положений Закона Украины «О предупреждении коррупции», Уголовного кодекса Украины» отдельные положения Закона Украины «О предупреждении коррупции» признаны несоответствующими Конституции Украины (неконституционными), что ставит под угрозу всю систему противодействия коррупции в Украине.

Исходя из вышеизложенного, цель статьи – изучение правового регулирования института обличителя в Украине и формирование предложений по направлению его совершенствования.

Изложение основного материала.

Согласно ст. 33 Конвенции ООН против коррупции 2003 года [1], которую Украина ратифицировала в 2006 году, каждое государство-участник рассматривает возможность включения в свою внутреннюю правовую систему надлежащих мер для обеспечения защиты любых лиц, добросовестно и на разумных основаниях сообщающих компетентным органам о любых фактах, связанных с преступлениями, признанными таковыми в соответствии с настоящей Конвенцией, от любого несправедливого обращения (выдел. – А.С.П., М.А.А.).

В статье 9 Конвенции о гражданской ответственности за коррупцию, ратифицированной Украиной в 2005 году [2], указано, что каждая Страна предусматривает в своем внутреннем праве надлежащую защиту от любой неоправданной меры служащих, которые имеют серьезные основания подозревать наличие коррупции и добросовестно сообщают о своем подозрении компетентным лицам или властям (выдел. – А.С.П., М.А.А.).

Таким образом, положения вышеуказанных международно-правовых актов постулируют защиту обличителей в качестве непременной составляющей борьбы с таким негативным общественным явлением как коррупция.

В развитых странах человека, который обнаруживает общественно значимую информацию, называют обличителем (от английского слова «whistleblower»), или информатором. В Украине отношение в обществе к обличителям коррупции преимущественно является негативным, а культура разоблачения коррупционных действий только зарождается. Ю. Ванчик отмечает важность понимания того, что обличитель – это не «стукач» или доносчик. Об-

October 27, 2020 “On the case of the constitutional petition of 47 people’s deputies of Ukraine on the compliance of certain provisions of the Law of Ukraine “On the Prevention of Corruption”, Criminal Code of Ukraine with the Constitution of Ukraine (constitutionality)” recognized certain provisions of the Law of Ukraine “On the Prevention of Corruption ”as inconsistent with the Constitution of Ukraine (unconstitutional), thus jeopardizing the entire system of corruption combating in Ukraine.

Based on the abovementioned, the aim of the article is to study the legal regulation of the whistleblower’s concept in Ukraine and formulate improvement proposals.

Presentation of the main material. According to Art. 33 of the UN Convention against Corruption (2003) [1], ratified by Ukraine in 2006, each State Party shall consider incorporating into its domestic legal system appropriate measures to provide protection against any unjustified treatment for any person who reports in good faith and on reasonable grounds to the competent authorities any facts concerning offences established in accordance with this Convention.

Article 9 of Civil Law Convention on Corruption (1999) ratified by Ukraine in 2005 [2] states that each Party shall provide in its internal law for appropriate protection against any unjustified sanction for employees who have reasonable grounds to suspect corruption and who report in good faith their suspicion to responsible persons or authorities .

Thus, the provisions of the abovementioned international legal acts postulate the protection of whistleblowers as an indispensable component of the fight against such a negative social phenomenon as corruption.

In developed countries any person disclosing socially significant information is called a whistleblower (originates from English) or an informant. In Ukraine public attitude towards corruption whistleblowers is predominantly negative and the culture of exposing corrupt practices is currently evolving. Y. Vanchik notes the importance of understanding that the whistleblower is not a snitcher or an informer. A whistleblower is a person who voluntarily and in good faith reports

личитель – это лицо, которое добросовестно сообщает о коррупционных или связанных с коррупцией правонарушениях. Обличителем может быть любое лицо, которому стало известно о фактах нарушений антикоррупционного законодательства [3].

Верховная Рада Украины 14 октября 2014 года приняла пакет антикоррупционных законов, основным из которых был Закон Украины «О предотвращении коррупции», содержащий раздел VIII «Защита обличителей» и включающий только ст. 53. В ее ч. 1 дается определение данного понятия: «лицо, оказывает помощь в предотвращении и противодействии коррупции (обличитель) – лицо, при наличии обоснованного убеждения, что информация является достоверной, сообщающее о нарушении требований настоящего Закона другим лицом». Таким образом, обязательным признаком обличителя является наличие обоснованного убеждения, что информация о нарушении требований Закона является достоверной (соответствует действительности).

Закон Украины от 17 октября 2019 года «О внесении изменений в Закон Украины «О предотвращении коррупции» в отношении обличителей коррупции» вступил в силу 1 января 2020 года. Им определен новый механизм правовой защиты и деятельности лиц, сообщивших о коррупционных или других связанных с коррупцией правонарушениях (обличителях). В соответствии с ним обличитель – это физическое лицо, которое при наличии убеждения, что информация является достоверной, сообщило о возможных фактах коррупционных или связанных с коррупцией правонарушений, других нарушений Закона Украины «О предотвращении коррупции», совершенных другим лицом, если такая информация стала ему известна в связи с его трудовой, профессиональной, хозяйственной, общественной, научной деятельностью, прохождением им службы или учебы или его участием в предусмотренных законодательством процедурах, которые являются обязательными для начала такой деятельности, прохождения службы или обучения.

Данным Законом были внесены изменения и в другие нормативно-правовые акты. Так, согласно пункту 16-2 части первой ст. 3 Уголовного процессуального кодекса Украины, обличитель – физическое лицо, которое при наличии убеждения, что информация является

on corruption or corruption-related offenses. Any person who becomes aware of the violations of anti-corruption legislation can be a whistleblower [3].

On October 14, 2014 the Verkhovna Rada of Ukraine adopted a package of anti-corruption laws with the nuclear Law of Ukraine “On Prevention of Corruption”, containing Chapter VIII “Protection of Whistleblowers” and incorporating single Article 53. In its part 1 the definition of this concept is given: “a person assisting in the prevention and counteraction of corruption (whistleblower) - a person reporting a violation of the requirements of this Law by another person with a reasonable ground to consider this information to be fully reliable”. Thus, an essential feature of a whistleblower is the presence of a well-grounded belief that information regarding the violation of the requirements under this Law is reliable (objective).

The Law of Ukraine dated from October 17, 2019 “On Amendments to the Law of Ukraine “On Preventing Corruption” in relation to whistleblowers” became effective on January 1, 2020. It defines a new mechanism for legal protection and activities of persons reporting corruption or other corruption-related offenses (whistleblowers). In accordance with its provisions a whistleblower is an individual who, if considers the obtained information to be reliable, reports on possible facts of corruption or corruption-related offenses, other violations of the Law of Ukraine “On Preventing Corruption” committed by another person, if this information is obtained in connection with one’s professional, economic, social, scientific activities, one’s service or study or participation in the procedures which are defined as mandatory for such activities, service or training to be initiated under the law.

This Law has also amended other legal acts – according to paragraph 16-2 of Part 1 of Article 3 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, the whistleblower is an individual who, if convinced that information is reliable, files a statement or report on a corruption criminal offense to the pre-trial investigation body.

At the same time, scholars note that this

достоверной, обратилось с заявлением или сообщением о коррупционном уголовном преступлении в орган досудебного расследования.

Вместе с тем учеными отмечается, что такой подход является ошибочным: ведь обличитель – это тот, кто предоставляет информацию, которая позволяет раскрыть коррупционные правонарушения третьих лиц. Такую информацию может предоставить не только заявитель, но и свидетель в уголовном производстве. Мы считаем, что лица, располагающие данными о коррупционных уголовных правонарушениях, которые уже расследуются, заслуживают государственной защиты и стимулирования не меньше чем те, кто впервые сообщает о коррупции. Ограничение же круга лиц, могущих получить статус обличителя, только заявителями негативно влияет на состояние борьбы с коррупцией в государстве хотя бы потому, что из-за невозможности получить от государства гарантии и поддержку люди, которые в статусе свидетеля по уголовным производствам могли бы эффективно разоблачать коррупцию [4] и противодействовать ей, не делают этого.

Необходимо отметить еще один немаловажный факт. При более детальном анализе понятия «обличитель» возникает, на наш взгляд, не совсем корректная ситуация. Обличитель, сообщив о факте совершения коррупционного правонарушения, подвергается возможным негативным последствиям со стороны должностного лица, в отношении которого сообщено о совершении (подготовке совершения) такого правонарушения, или третьих лиц. Последствием такого сообщения может быть уменьшение заработной платы, понижение в должности, увольнение с работы и, что гораздо страшнее, угроза причинения вреда жизни, здоровью, имуществу и тому подобное.

Законом Украины «О предотвращении коррупции» [5] предусмотрено, что сообщение о факте совершения коррупционного правонарушения может осуществляться анонимно, без разглашения персональных данных обличителя. Однако ряд обстоятельств предоставляют возможность установить (идентифицировать) обличителя, который анонимно сообщил о факте совершения коррупционного правонарушения, и осуществить противоправные действия, направленные на отказ обличителя от сообщения о совершении коррупционного правонарушения.

Учитывая приведенные выше обстоятель-

approach is incorrect: after all, the whistleblower is the one who provides information which allows disclosing corruption offenses committed by third parties. Such information can be provided not only by the applicant, but also by a witness in criminal proceedings. We believe that persons in possession of evidence on corruption-related criminal offenses already under investigation deserve to be provided with the state protection and incentives as much as those who report on corruption for the first time. Limiting the circle of persons who may be granted the status of a whistleblower exclusively to applicants negatively impacts the state of the fight against corruption in the country because, due to inability to obtain guarantees and support from the state, people who (in the status of a witness in criminal proceedings) could effectively expose corruption [4] and oppose it, simply refrain from it.

One more important fact should be noted. A more detailed analysis of the notion “whistleblower” another problem arises – having reported on the fact of the commission of a corruption offense; the whistleblower becomes exposed to possible negative consequences from the official who is the subject of the abovementioned report on the commission (preparation of the commission) of such an offense or from the third parties. The consequence of such disclosure may be different – wages cuts, demotion, dismissal from work and, what is much worse, the threat of damage to life, health, property, etc.

The Law of Ukraine “On the Prevention of Corruption” [5] provides that reporting on the fact of corruption offense commission may be anonymous, without disclosure of the whistleblower’s personal data. However, a number of circumstances provide an opportunity to establish (identify) the whistleblower who anonymously reported on the fact of committing a corruption offense, and to carry out unlawful actions aimed to make the accusing person refrain from reporting on the commission of a corruption offense.

Taking into account the abovementioned circumstances, the legislator stipulates certain

ства, законодателем предусмотрены отдельные вопросы обеспечения защиты обличителей, которые, если им угрожает опасность, должны подпадать под действие Закона Украины «Об обеспечении безопасности лиц, участвующих в уголовном судопроизводстве». Однако и здесь существуют определенные проблемы, поскольку законодательством Украины не определен порядок защиты обличителей. Вышеупомянутый закон Украины регламентирует защиту заявителя, свидетеля, потерпевшего, подозреваемого, специалиста и других лиц, участвующих в уголовном производстве или сообщивших о совершении уголовного правонарушения. Соответственно, данная норма ставит больше вопросов, чем ответов, поскольку отсутствует механизм защиты обличителей, что лишает их возможности воспользоваться правом на защиту.

Интересным также является вопрос об анонимных сообщениях. В Законе Украины «О предотвращении коррупции» отмечается, что сообщение о возможных фактах коррупционных или связанных с коррупцией правонарушений, других нарушений может сделать работник соответствующего органа без указания авторства (анонимно). При этом анонимное сообщение подлежит рассмотрению, если приведенная в нем информация касается конкретного лица, содержит фактические данные, которые могут быть проверены (выдел. – А.С.П., М.А.А.). Таким образом, если сообщение не содержит детальной информации с конкретными фактами, оно проверяться не будет.

Анонимное сообщение о возможных фактах коррупционных или связанных с коррупцией правонарушений, других нарушений подлежит проверке в срок не более 15 дней со дня его получения. Если в указанный срок проверить информацию, содержащуюся в сообщении, невозможно, руководитель соответствующего органа или его заместитель продлевают срок рассмотрения сообщения до 30 дней со дня его получения.

Если изложенная в сообщении информация о возможных фактах коррупционных или связанных с коррупцией правонарушений, других нарушений Закона Украины «О предотвращении коррупции» подтверждается, руководитель соответствующего органа принимает меры к пресечению выявленного нарушения, устранению его последствий, привлечению виновных лиц к дисциплинарной ответственности, а в случаях выявления при-

means to ensure the protection of whistleblowers, who, if in danger, should be subject to the Law of Ukraine “On ensuring the safety of persons participating in criminal proceedings”. However, there are certain problems since the legislation of Ukraine does not define the procedure for the protection of whistleblowers. The abovementioned law regulates the protection of the applicant, witness, victim, suspect, specialist and other persons participating in criminal proceedings or reporting on the commission of a criminal offense. Accordingly, this regulation raises more questions without sufficient answers as there is no protection mechanism for whistleblowers, which deprives them of the opportunity to exercise the right to defense.

Anonymous notification is another interesting issue. The Law of Ukraine “On Prevention of Corruption” states that a report on possible facts of corruption or corruption-related offenses, other violations can be submitted by an employee of the relevant body without personal details (anonymously). In this case, an anonymous notification is subject to consideration if the information provided in it concerns a specific person, contains factual data subject to verification. Thus, if it does not contain detailed information with specific facts, it will not be checked.

Anonymous notifications of possible facts of corruption or corruption-related offenses, other violations are subject to verification within 15 days from the date of receipt. If it is impossible to verify the information contained in it within the specified period, the head of the relevant body or one’s deputy shall extend the period for notification processing to 30 days from the date of its receipt.

If the information provided on possible facts of corruption or corruption-related offenses, other violations of the Law of Ukraine “On the Prevention of Corruption” is confirmed, the head of the relevant body takes measures to counter the detected violation, eliminate its consequences, bring the perpetrators to justice (disciplinary responsibility), and in cases of identifying the features of a criminal or administrative offense also informs the specially authorized entity in the area

знаков уголовного или административного правонарушения также информирует специально уполномоченного субъекта в сфере противодействия коррупции.

Выводы. Таким образом, можно сделать вывод, что законодателем решена проблема, которая исключала применение мер безопасности в отношении обличителей. Однако остается не до конца разрешенным вопрос применения мер безопасности в отношении обличителей, которые сообщили о совершении коррупционного правонарушения лицами, в дальнейшем оправданными судом или теми, в отношении которых истекли сроки привлечения к административной ответственности. Кроме того, законодателем не определен механизм осуществления защиты обличителей (действия уполномоченных подразделений). Актуальным остается и вопрос возмещения государству расходов обличителем, сообщившим недостоверную информацию о совершении коррупционного правонарушения.

of combating corruption.

Conclusion. Thus, we can conclude that the legislator has solved the problem which eliminated the use of security measures against the whistleblowers. However, the issue of security measures application in relation to the whistleblowers having reported the commission of a corruption-related offense by persons later acquitted by the court or those in respect of whom the administrative responsibility terms have expired remains partially resolved. In addition, the legislator has not defined a mechanism for whistleblowers protection (actions of authorized units). The issue of expenses reimbursement to the state by the whistleblower who provided false information about the corruption offence commission also remains relevant.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 року. Відомості Верховної Ради України. 2007. № 49.
2. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 4 листопада 1999 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>. (Дата обращения 29.04.2020).
3. Ваньчик Ю. А. Институт викривачів в антикорупційному законодавстві. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі. Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 12 грудня 2019 р.). У 2 ч. Київ. НАВС. 2019. Ч. 2. С. 57-59.
4. Татаренко Г. В., Мезеря О. А., Татаренко І. В. (2019). Реформа інституту викривачів корупції в Україні: довгоочікувані зміни чи імітація прогресу. Актуальні проблеми права: теорія і практика. №1 (39). С.127-142. <https://doi.org/10.33216/2218-5461-2020-39-1-127-142>.
5. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 49. Ст. 2056.

Despre autori

Анна Сергеевна ПОЛИТОВА

*кандидат юридических наук, доцент
(г. Мариуполь, Украина)*

Михаил Александрович АКИМОВ

*кандидат юридических наук, доцент
доцент кафедры уголовного права
Национальной академии внутренних дел
(г. Киев, Украина)*

About authors

Anna S. POLITOVA,

*Candidate of Legal Sciences, Associate Professor,
Mariupol, Ukraine*

Mykhailo O. AKIMOV

*Candidate of Legal Sciences, Associate Professor
Associate Professor of the Department of Criminal
Law National Academy of Internal Affairs,
Kyiv, Ukraine*

APLICAREA MIJLOACELOR TEHNICE AUDIO-VIDEO LA AUDIEREA PERSOANEI

Constantin RUSNAC,
doctor în drept, conferențiar universitar

Anatol ANDRONACHE,
master în drept

APPLICATION OF AUDIO-VIDEO TECHNICAL MEANS TO THE HEARING OF THE PERSON

Constantin RUSNAC,
PhD, associate professor

Anatol ANDRONACHE,
master of law

În cadrul studiului realizat sunt examinate criteriile ce determină aplicarea mijloacelor tehnice audio-video la audierea persoanei. Lucrarea științifică este axată, în special, pe evidențierea situațiilor care impun înregistrarea audio-video a audierii, conținând recomandări metodice de aplicare a mijloacelor tehnice audio-video specifice etapei de pregătire către audiere, etapei de lucru a audierii și de fixare a audierii.

Cuvinte-cheie: audiere, mijloace tehnice, înregistrare audio-video, proces-verbal de audiere.

The study examines the criteria that determine the application of audio-video technical means to hearing of the person. The scientific paper is focused, in particular, on highlighting the situations that require the audio-video recording of the hearing, containing methodical recommendations for the application of the audio-video technical means specific to the stages of preparation for the hearing, the stage of work of the hearing and fixation of the hearing.

Keywords: hearing, technical means, audio-video recording, hearing report.

Introducere. Practica de investigare științifică a infracțiunilor a demonstrat, în decursul timpului, că unele elemente de fapt care servesc la constatarea existenței sau inexistenței infracțiunii, la identificarea făptuitorului, la constatarea vinovăției, precum și la stabilirea altor împrejurări importante pentru justa soluționare a cauzei penale se pot obține și prin procedee moderne puse la dispoziție de progresul tehnico-științific.

Criminalistica – în calitatea ei de știință juridică specială ce se află în strânsă legătură cu știința dreptului procesual-penal – recomandă utilizarea mijloacelor tehnico-criminalistice (aparatură foto, video cameră, dictafon etc.) în activitatea judiciară. Astfel, mijloacele tehnico-științifice utilizate la cercetarea infracțiunilor reprezintă modalități de surprindere, fixare și stocare (păstrare) a elementelor

Introduction. The practice of scientific investigation of crimes has shown, over time that some factual elements which serve to establish the existence or non-existence of the crime, to identify the perpetrator, to establish guilt, and to establish other important circumstances for the just settlement of the criminal case can be obtained also through modern procedures made available by technical-scientific progress.

Forensics – in its capacity of special legal science that is closely related to the science of criminal procedural law – recommends the use of technical-forensic means (camera, video camera, dictaphone, etc.) in judicial activity. Thus, the technical-scientific means used to investigate crimes are ways of capturing, fixing and storing

de fapt care pot servi la constatarea existenței sau inexistenței infracțiunii, la identificarea făptuitorului, precum și la stabilirea altor împrejurări importante pentru justa soluționare a cauzei penale.

Metoda tehnică de fixare este una utilă, deoarece în activitatea practică de cercetare a cauzelor penale utilizarea înregistrărilor audio-video ne permite de a fixa acțiunile realizate. Fotografii, filmările, înregistrările audio și video realizate cu respectarea recomandărilor criminalistice însoțesc procesul-verbal al acțiunii respective. Conform art. 260 alin.(2) pct.6 CPP al RM, procesul-verbal, la rândul său, va cuprinde mențiuni privind efectuarea, în cadrul realizării acțiunii de urmărire penală, a fotografierii, filmării, înregistrării audio, privind mijloacele tehnice utilizate la efectuarea acțiunii respective de urmărire penală, condițiile și modul de aplicare a lor, obiectele față de care au fost aplicate aceste mijloace, rezultatele obținute, precum și mențiunea că, înainte de a se utiliza mijloacele tehnice, despre aceasta s-a comunicat persoanelor care participă la efectuarea acțiunii de urmărire penală.

Scopul articolului constă în evidențierea aspectului tactic de efectuare a adierii cu aplicarea mijloacelor tehnice audio, video.

Metode și materiale aplicate. Pentru realizarea scopului trasat, ținând cont de specificul și caracterul complex al temei investigate, în calitate de metode de cercetare au fost folosite metoda logică, sistematică și de comparare. Cercetările întreprinse se bazează pe studierea doctrinei, legislației naționale și a practicii judiciare.

Rezultate obținute și discuții. Audierea este, probabil, unica acțiune procesuală fără de care nu se poate realiza nici o cauză penală aflată în gestiunea organelor de urmărire penală. În materialele cauzei pot lipsi acțiuni de urmărire penală ca: cercetarea la fața locului (în special în cauze de delapidare, vătămarea integrității corporale ș.a.), prezentarea spre recunoaștere, verificarea depozițiilor, experimentul în procedura de urmărire penală, dar audierea, ca acțiune de urmărire penală se efectuează de fiecare dată.

Înregistrările audio sau video efectuate în cadrul audierii reprezintă un mijloc de fixare suplimentară a desfășurării și rezultatelor audierii părților și altor persoane.

Asigurând exactitatea și plenitudinea fixării

(keeping) the factual elements that can be used to establish the existence or non-existence of the crime, to identify the perpetrator, and to establish other important circumstances for fair resolution of the criminal case.

The technical method of fixing is a useful one because in the practical activity of researching criminal cases the use of audio-video recordings allows us to fix the actions performed. The photographs, video and audio recordings made in compliance with the forensic recommendations accompany the minutes of the respective action. According to art. 260 paragraph (2) point 6 of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova, the report, in its turn, shall contain information on the accomplishment, during the criminal investigation, of the photographing, filming and audio recording, on the technical means used to carry out the criminal investigation, the conditions and the manner of their application, the objects against which these means were applied, the results obtained, as well as the notice that, before using the technical means, this was communicated to the persons participating in the criminal prosecution.

The purpose of the article consists in highlighting the tactical aspects of conducting the hearing with the application of audio and video technical means.

Methods and materials applied. In order to achieve the stated goal, taking into account the specificity and the complex character of the investigated topic, the logical, systematic and comparison methods were used as research methods. The research undertaken is based on the study of doctrine, national law and judicial practice.

Results obtained and discussions. The hearing is probably the only procedural action without which no criminal case can be brought under the management of the criminal investigation bodies. The following case materials may be lacking from the criminal proceedings: on-site research (especially in cases of embezzlement, injury to bodily integrity, etc.), presentation for recognition, deposition verification, experiment in the criminal investigation procedure, but the hearing, as a criminal prosecution, is carried out every time.

Audio or video recordings made during the

mijloacelor de probă, aceasta transmite nu numai conținutul sensului, dar și latura emoțională a audierii.

Totuși cu ajutorul înregistrării audio nu se fixează, de exemplu, gesturile și mimica părții sau persoanei audiate, care reflectă starea psihică, de aceea mai eficientă este fixarea video a audierii părților și persoanelor cu ajutorul înregistrării video [8, p. 32].

Organul de urmărire penală, la cererea părților și a persoanelor participante la proces sau din oficiu poate aplica înregistrarea video sau audio [6].

În scopul asigurării unei fixări complete și calitative a informației vizuale, auditive sau a oricărui alt tip de informație acustică este rațional de aplicat în timpul audierii mijloacele tehnice de înregistrare video. Autorul Belousov A., cercetând problema administrării probelor în procesul cercetării infracțiunilor, menționează că orice ofițer de urmărire penală care și-a înaintat drept scop fixarea cât mai completă și obiectivă a probelor în procesul penal, mai târziu sau mai devreme, va ajunge la concluzia că cel mai eficient mijloc este înregistrarea video [7, p. 151]. Susținem opinia autorului Semențov V. că aplicarea înregistrării video, ca cea mai eficientă modalitate de fixare, permite păstrarea conținutului semantic, a intonației, a gesticulației, a mimicii, a stării emoționale a persoanei audiate. În unele cazuri înregistrarea video permite fixarea întregului proces de apariție a declarațiilor, pe când în procesul-verbal de audiere se fixează doar rezultatele finale. Chiar și tăcerea, în unele cazuri, are importanță pentru ofițerul de urmărire penală. Mai ales când este fixat limbajul corporal al persoanei audiate ca reacție la percepția vizuală a informației [11, p. 157-162].

Înainte de a lua decizia privitoare la aplicarea înregistrării video, în cadrul efectuării unei acțiuni de urmărire penală, trebuie soluționate problemele: justețea aplicării înregistrării video, avantajele față de alte modalități de fixare.

Referitor la situațiile existente în cadrul audierii în care aplicarea înregistrării video ar fi o necesitate, autorul Holopov A. menționează că legislația procesual-penală nu reglementează astfel de situații, sarcina dată îi revine tacticii criminalistice [12]. Problema aplicării înregistrării video

hearing are means of further fixing the conduct and results of the hearing of the parties and other persons.

Ensuring the accuracy and completeness of the means of proof, it conveys not only the content of the meaning, but also the emotional side of the hearing.

However, with the help of video recording, for example, the gestures and facial expressions of the listened person or party, which reflect the mental state, are not fixed, so it is more effective to record the video of the hearing of the parties and persons with the help of video recording [8, p. 32].

The criminal investigation body may, at the request of the parties and persons participating in the trial or ex officio, apply the video or audio recording [6].

In order to ensure a complete and qualitative fixation of the visual, auditory information or any other type of acoustic information, it is rational to apply during the hearing the technical means of video recording. The author Belousov A., researching the issue of evidence management in the criminal investigation process, mentions that any criminal investigation officer who has set as his goal the most complete and objective fixation of evidence in criminal proceedings, will sooner or later conclude that the most effective means is video recording [7, p. 151]. We support the opinion of the author Semențov V. that the application of the video recording, as the most effective way of fixing, allows the preservation of the semantic content, of the intonation, of the gestures, of the mimicry, of the emotional state of the heard person. In some cases, the video recording allows the entire process of appearance of the statements to be fixed, while in the hearing report only the final results are fixed. Even silence, in some cases, is important to the prosecuting officer. Especially when the body language of the interviewed person is fixed in reaction to the visual perception of the information [11, p. 157-162].

Before making a decision on the application of the video recording, in carrying out a criminal prosecution, the following issues must be resolved: the fairness of the video application, advantages over other ways of fixing.

Regarding the existing situations during the

în cadrul audierii, de mult timp este cercetată de doctrinari. Astfel, autorul Holopov A. menționează că este rațional de aplicat înregistrarea video la audiere în următoarele situații:

1. audierea cu participarea interpretului. În situația respectivă este rațional de aplicat înregistrările video, în primul rând, astfel încât persoana audiată să nu aibă posibilitatea să declare în instanța de judecată că a avut loc o interpretare greșită. Totuși dacă persoana înaintează astfel de obiecții partea interesată în proces poate invita un specialist care privind înregistrarea video se va pronunța asupra corectitudinii interpretării. Dacă sunt necesare cunoștințe mai profunde, pentru a soluționa problema interpretării, înregistrarea video poate fi transmisă spre examinare unui expert. Ulterior expertul va fi chemat în instanța de judecată și audiat pe marginea concluziilor sale. Audierea va avea un caracter explicativ.

Necesitatea interpretului apare și în cazul în care se audiază o persoană cu deficiențe fizice de vorbire, de exemplu, un surdomut.

2. audierea persoanei în cazul recunoașterii vinii, autodenunțului¹. Prin intermediul înregistrării video va fi fixat faptul că persoana din propria dorință a depus declarații și că ea pe parcursul audierii nu a fost influențată, nu a fost constrânsă fizic sau psihic să depună declarații. La fel, va fi fixat faptul că ofițerul de urmărire penală nu a pus întrebări sugestive sau care încalcă demnitatea și onoarea persoanei. În unele situații, reproducerea înregistrărilor video ale persoanei audiate poate determina nemodificarea declarațiilor pe viitor, în special aceasta se referă la audierea bănuțului, învinutului.

3. audierea persoanele care în cadrul oferirii declarațiilor utilizează noțiuni și termeni speciali. Ca urmare înregistrarea video poate fi prezentată unui specialist ce va fi competent să explice noțiunile și termenii utilizați de audiat. Pentru a depăși situația dată specialistul poate fi invitat să participe la audiere, dar există riscul ca ofițerul de urmărire penală să nu poată stabili contactul psihologic.

4. audierea persoanelor ce au deficiențe în dezvoltarea psihică. În baza înregistrărilor video

hearing in which the application of video recording would be a necessity, the author Holopov A. mentions that the criminal procedural legislation does not regulate such situations; the given task belongs to the forensic tactics [12]. The problem of applying video recording during the hearing has long been investigated by doctrinaires. Thus, the author Holopov A. mentions that it is rational to apply the video recording to the hearing in the following situations:

1.hearing with the participation of the interpreter. In that case, it is reasonable to apply the video recordings, first of all, so that the person heard does not have the possibility to declare in court that a misinterpretation has taken place. However, if the person raises such objections, the interested party in the process may invite a specialist who will decide on the correct interpretation of the video recording. If more in-depth knowledge is needed to solve the problem of interpretation, the video may be submitted for examination to an expert. The expert will be then summoned to court and heard on his conclusions. The hearing will be explanatory.

The need for an interpreter also arises when a person with physical speech impairment is heard, for example a deaf-mute.

2.hearing the person in case of guilt recognition, self-denunciation¹. By means of the video recording it will be fixed that the person on his own will submitted statements and that he was not influenced during the hearing, was not physically or mentally forced to submit statements. It will also be noted that the prosecuting officer did not ask questions that suggested or violated the person's dignity and honor. In some cases, the reproduction of the video recordings of the person heard may cause the statements not to be changed in the future; especially this refers to the hearing of the suspect.

3.hearing the persons who use special notions and terms in offering statements. As a result, the video recording can be presented to a specialist who will be competent to explain the notions

¹Conform prevederilor art. 264 alin. (2) CPP, în cazul în care autodenunțarea se face oral, despre aceasta se întocmește un proces-verbal în condițiile art.263 alin.(5), cu înregistrarea audio sau video a declarației de autodenunțare.

¹According to the provisions of the art. 264 paragraph (2) of the Criminal Procedure Code, if the self-denunciation is made orally, a report on this shall be drawn up under the conditions of art.263 paragraph (5), with the audio or video recording of the self-denunciation declaration.

expertul în domeniul psihologiei și psihiatriei poate formula concluzii, în cazul în care a fost dispusă expertiza judiciar psihologică sau psihiatrică, analizând vorbirea, reacțiile psiho-fiziologice, comportamentul persoanei.

5. audierea persoanelor care pe lângă declarații depuse sunt în stare să demonstreze pe hartă și schițe calea parcursă de el, poziționarea obiectelor la locul faptei etc. Înregistrarea video, de asemenea, se va aplica și în cazul în care audiatul singur desenează sau schițează unele circumstanțe ce au importanță pentru justa soluționare a cauzei.

Analizând practica utilizării tehnicii de înregistrare audio/video în activitatea de urmărire penală, autorul Mârzac V. [4, p. 25-27] menționează că aplicarea acestor mijloace tehnice este binevenită și eficientă în următoarele cazuri:

- la fixarea depozițiilor persoanelor a căror viață se află în pericol – persoanele care au avut de suferit în urma accidentelor rutiere, incendiilor, atacurilor tâlhărești etc. Necesitatea acestor imprimări apare relativ rar, însă înregistrarea depozițiilor obținute capătă o valoare primordială în cazurile în care audierile ulterioare și prezența persoanelor menționate în ședințele judecătorești devin imposibile;

- la fixarea depozițiilor persoanelor care, din diferite motive (cu excepția celor expuse mai sus), nu vor fi prezente în ședințele judecătorești – persoanele care pleacă în deplasări de lungă durată, la muncă peste hotare, persoanele străine etc.;

- la fixarea depozițiilor unor categorii de persoane pătimașe și martori care se eschivează de la participarea la procesele judecătorești – victimele violului, martorii care urmează să depună mărturia demascatoare împotriva persoanelor cunoscute sau a rudelor etc.;

- la fixarea depozițiilor minorilor cu scopul de a reda particularitățile vorbirii lor, precum și în legătură cu faptul că copiii, fiind influențați de cei vârstnici, își pot schimba ușor depozițiile inițiale. Reieșind din cele expuse anterior, este cazul a sublinia că înregistrările audio/video ale mărturiilor depuse de minori trebuie să devină obligatorii;

- la fixarea depozițiilor persoanelor a căror audiere este efectuată cu participarea transla-

and terms used by the heard. In order to overcome this situation, the specialist may be invited to attend the hearing, but there is a risk that the criminal investigation officer will not be able to establish psychological contact.

4.hearing people with disabilities in mental development. Based on the video recordings, the expert in the field of psychology and psychiatry can formulate conclusions, if the psychological or psychiatric forensic expertise was ordered, analyzing the speech, the psycho-physiological reactions, the person's behavior.

5.hearing the persons who, in addition to the submitted statements, are able to demonstrate on the map and sketches the path taken by them, the positioning of the objects at the crime scene, etc. The video recording will be also applied if the heard person alone draws or sketches some circumstances that are important for the fair settlement of the case.

Analyzing the practice of using the audio / video technique in the criminal investigation activity, the author Mârzac V. [4, p. 25-27] mentions that the application of these technical means is welcome and efficient in the following cases:

- when fixing the depositions of the persons whose lives are in danger – people who have suffered as a result of road accidents, fires, robbery attacks, etc. The need of these prints appears relatively rarely, but the registration of the obtained depositions acquires a primordial value in the cases in which the subsequent hearings and the presence of the mentioned persons in the court hearings become impossible;

- when fixing the depositions of persons who, for various reasons (except those set out above), will not be present at the court hearings – people who go on long trips, to work abroad, foreigners, etc.;

- when fixing the depositions of certain categories of suffered people and witnesses who avoid participating in court proceedings – rape victims, witnesses to testify against acquaintances or relatives, etc.;

- when fixing the depositions of minors in order to reproduce the particularities of their speech, as well as in connection with the fact that children, being influenced by the elderly, can easily change their initial depositions. Based on the

rului (traducătorului), fapt care va contribui la verificarea corectitudinii traducerii întrebărilor și răspunsurilor – în cazul schimbării depozițiilor din motiv că traducerea nu a fost corectă;

- la fixarea depozițiilor persoanelor cu defecte fizice – care nu pot citi sau semna procesele-verbale. Imprimarea audio/video le permite acestor categorii de persoane să fie sigure de faptul că depozițiile lor au fost fixate corect și în întregime, iar, în caz de necesitate, după audiere, ele pot efectua precizări, completări etc.;

- la fixarea depozițiilor persoanelor a căror stare psihică nu inspiră încredere organelor de urmărire penală. În ipoteza acestei situații se va ordona efectuarea expertizei psihiatrice;

- la fixarea depozițiilor efectuate în legătură cu audierea unor persoane la cererea altor inspectorate de poliție sau a altor state. În aceste cazuri înregistrările obținute, precum și procesele-verbale, vor fi expediate pe adresa organului de urmărire penală care a solicitat această audiere;

- la fixarea depozițiilor persoanelor care, eventual, își pot schimba mărturiile depuse în virtutea circumstanțelor create sau a altor factori, cum ar fi: caracterul persoanei, particularitățile comportamentului etc.;

- la fixarea depozițiilor complicilor, precum și la efectuarea audierilor complicate, în special în situații de conflict, pentru analiza minuțioasă a informației obținute, precum și la reproducerea înregistrărilor în scopuri tactice.

Autorul Mârzac V., de asemenea, menționează că înregistrările audio/video se utilizează, de regulă, la cercetarea și descoperirea infracțiunilor grave, cum ar fi: omorul intenționat, traficul de ființe umane, violul, jaful, tâlhăria, infracțiuni de corupție [4, p. 27].

Autorii Odagiu Iu., Andronache An. menționează că înregistrarea video se aplică nu în toate cazurile, dar numai în cauzele penale mai dificile, și anume [5, p. 122]:

- când ofițerul de urmărire penală presupune în continuare să analizeze comportamentul persoanei audiate în scopul alegerii unei tactici mai eficiente privind efectuarea acțiunilor de urmărire penală;

- în cazul audierii persoanelor la fața locului;
- la audierea persoanelor care suferă de

above, it should be emphasized that the audio / video recordings of the depositions submitted by minors must become mandatory;

- when fixing the depositions of the persons whose hearing is carried out with the participation of the translator, which will help to verify the correct translation of questions and answers – in case of changing the depositions because the translation was not correct;

- when fixing the depositions of people with physical defects – who cannot read or sign the minutes. Audio / video printing allows these categories of people to be sure that their depositions have been fixed correctly and in full, and, if necessary, after the hearing, they can make clarifications, additions, etc.;

- when fixing the depositions of persons whose mental state does not inspire confidence in the criminal investigation bodies. In the event of this situation, the psychiatric examination will be ordered;

- when fixing the depositions made in connection with the hearing of some persons at the request of other police inspectorates or other states. In these cases, the records obtained, as well as the minutes, will be sent to the address of the criminal investigation body that requested this hearing;

- when fixing the depositions of persons who, possibly, can change their depositions submitted by virtue of the circumstances created or other factors, such as: the character of the person, the particularities of the behavior, etc.;

- when fixing the depositions of accomplices, as well as when conducting complicated hearings, especially in conflict situations, for the thorough analysis of the information obtained, as well as for the reproduction of recordings for tactical purposes.

The author Mârzac V., also notes that audio / video recordings are usually used to investigate and detect serious crimes, such as: intentional murder, trafficking in human beings, rape, heist, robbery, corruption offenses [4, p. 27].

The authors Odagiu Iu., Andronache An. note that video recordings does not apply in all cases, but only in more difficult criminal cases, such as [5, p. 122]:

- when the criminal investigation officer further involves analyzing the conduct of the per-

boli psihice sau fizice;

- la audierea minorilor în calitate de parte vătămată și martor;
- pentru înregistrarea declarațiilor bănuitului în caz de autodenunțare.

Analizând opinia autorilor Odagiu Iu., Andronache An., Mârzac V., Holopov A., considerăm că toți autorii au dreptate, deoarece necesitatea aplicării înregistrării video este condiționată de un complex întreg de factori precum: comportamentul persoanei audiate, particularitățile psihofiziologice, locul audierii etc. La fel, trebuie să recunoaștem că înregistrarea video trebuie să aibă prioritate în comparație cu înregistrarea audio. În opinia noastră, în cadrul audierii este rațional de aplicat înregistrarea video deoarece pot exista situații în care audiatul lovește masa cu mâna, cu capul etc. În acest caz, dacă se aplică înregistrarea audio loviturile pot fi interpretate ca o constrângere fizică efectuată de către ofițerul de urmărire penală asupra persoanei audiate. În cazul în care ofițerul de urmărire penală a efectuat o înregistrare audio a acestor lovituri, recomandăm ca înregistrarea audio să conțină și explicații, din partea ofițerului de urmărire penală, privind proveniența zgomotului. Explicații care necesită a fi fixate atât tehnic, cât și procesual. Subliniem că situația dată poate fi depășită cu ușurință dacă se vor aplica mijloacele tehnice de înregistrare video.

Conform art. 260 alin.(2) pct.6, dacă în cadrul acțiunii de urmărire penală s-au realizat înregistrări video, audio etc., procesul-verbal al acțiunii respective trebuie să conțină mențiuni cu privire la aplicarea acestora. Referitor la mijloacele tehnice de înregistrare video aplicate la audiere procesul-verbal trebuie să conțină date referitoare la:

1. tipul și modelul camerei video;
2. regimul de înscriere și nivelul de compresie a datelor SP sau IP;
3. tipul, modelul, volumul purtătorului de informație pe care se înregistrează informația;
4. tipul și modelul microfonului extern (la nevoie);
5. condițiile în care se efectuează înregistrarea;
6. tipul, modelul dispozitivului prin intermediul căruia se realizează reproducerea – vizionarea înregistrărilor;

son heard in order to choose a more effective tactic of conducting criminal prosecution actions;

- in case of hearing persons on the spot;
- when hearing people suffering from mental or physical illnesses;
- at the hearing of minors as an injured party and witness;
- for recording the suspect’s statements in case of self-denunciation;

Analyzing the opinion of the authors Odagiu Iu., Andronache An., Mârzac V., Holopov A. we consider that all authors are right, because the need to apply video recording is conditioned by a whole complex of factors, such as: the behavior of the person heard, psycho-physiological features, the place of hearing, etc. Likewise, we must recognize that video recording must take precedence over audio recording. In our opinion, during the hearing it is rational to apply the video recording because there may be situations in which the heard person hits the table with his hand, head, etc. In this case, if the audio recording is applied, the blows may be interpreted as a physical constraint performed by the prosecuting officer on the person heard. If the prosecuting officer has made an audio recording of these blows, we recommend that the audio recording also contain explanations from the prosecuting officer regarding the source of the noise. Explanations that need to be fixed both technically and procedurally. We emphasize that the given situation can be easily overcome if the technical means of video recording are applied.

According to art. 260 paragraph (2) point 6, if video, audio or other records were made during the criminal investigation, the report of the respective action must contain notice regarding their application. With regard to the technical means of video recording applied at the hearing, the minutes must contain data on:

1. camera type and model;
2. the registration regime and the level of compression of the SP or IP data;
3. the type, model, volume of the information carrier on which the information is recorded;
4. type and model of the external microphone (if necessary);
5. the conditions under which the registration is made;

7. la fel, trebuie menționat că copierea informației se va realiza fără utilizarea computerului personal, inducându-se dispozitivul prin intermediul căruia s-a realizat copierea și purtătorul de informație, pe care s-a realizat copierea. De exemplu, în cazul în care purtătorul de informație va fi un CD disc atunci trebuie menționat:

- tipul (CD, CDR sau DVD, diametrul discului), modelul (producătorul), volumul de informație ce poate fi înscris;
- durata înregistrării;
- numărul individual al discului printat de fabrică. Discurile care nu au numere individuale este recomandabil să nu fie utilizate în activitatea judiciară;
- volumul de informație înscris (în bait, de exemplu, 112587151 bait).

Reflectarea acestor parametri permite individualizarea la maxim a discului utilizat, previne schimbarea sau modificarea informației înregistrate pe el. Orice manipulare a informației înregistrate modifică parametrii descriși anterior.

În vederea sporirii nivelului de securitate ofițerul de urmărire penală poate face însemnări nemijlocit pe suprafața discului, utilizând un marker special. După utilizarea acestui marker suprafața de lucru a discului nu mai poate fi modificată [12].

În cazul în care ofițerul de urmărire penală a decis să aplice înregistrarea video el trebuie să îndeplinească un cumul de acțiuni, în funcție de etapa audierii:

1. luarea deciziei de aplicarea a mijloacelor tehnice de înregistrare video;
2. pregătirea către audiere:
 - soluționarea problemei referitoare la participarea unui specialist în domeniul înregistrărilor video;
 - elaborarea planului audierii, ținând cont de prevederile legii și de necesitățile urmăririi penale;
 - pregătirea tehnicii, care constă în alegerea mijlocului tehnic optimal, ce ar permite soluționarea sarcinilor înaintate, a opticii, mijloacelor de iluminare, dispozitivului de reproducere. Pregătirea purtătorilor de informație de rezervă și altor accesorii;
 - verificarea stării tehnice a mijloacelor, dispozitivelor. Efectuarea unei înregistrări de control [5, p. 122].

6.the type, model of the device through which the reproduction – viewing of the recordings is performed;

7.It should be noted that the copying of information will be performed without the use of the personal computer, inducing the device through which the copying was performed and the information carrier, on which the copying was performed. For example, if the information carrier will be a CD disc then it must be mentioned:

- the type (CD, CDR or DVD, disc diameter), model (producer), the volume of information that can be recorded;
- recording duration;
- the individual number of the factory printed disc. Discs that do not have individual numbers are recommended not to be used in judicial activity;
- the volume of the recorded information (in bait, for example, 112587151 bait).

The reflection of these parameters allows the maximum individualization of the used disc, prevents the change or modification of the information recorded on it. Any manipulation of the recorded information changes the parameters described above.

In order to increase the level of security, the criminal investigation officer can make notes directly on the surface of the disc, using a special marker. After using this marker, the working surface of the disc can no longer be changed [12].

If the prosecuting officer has decided to apply the video, he or she must complete a set of actions, depending on the stage of the hearing:

- 1.making the decision to apply the technical means of video recording;
- 2.preparation for the hearing:
 - solving the problem regarding the participation of a specialist in the field of video recordings;
 - elaboration of the hearing plan, taking into account the provisions of the law and the needs of the criminal investigation;
 - preparation of the technique, which consists in choosing the optimal technical means, which would allow solving the advanced tasks, the optics, the lighting means, the reproduction device. Preparation of carriers of spare information and other accessories;

- pregătirea încăperii pentru efectuarea înregistrării video, pentru care este necesar de văzut să nu fie după posibilitate zgomot, sunet de telefon, deschideri de uși. Încăperea trebuie să fie bine iluminată;

- pregătirea locurilor pentru participanții la acțiunea de urmărire penală respectivă și instalarea camerei de înregistrat.

3. efectuarea audierii:

- conectarea tehnicii. Înregistrarea video a audierii părților și a persoanelor începe imediat după intrarea acestora în birou. Anunțându-i pe aceștia despre acțiunea de urmărire penală, ofițerul de urmărire penală comunică persoanei audiate că în cadrul audierii va fi aplicată înregistrarea video;

- mențiunile ofițerului de urmărire penală cu privire la efectuarea audierii – timpul, locul, cadrul legal etc.;

- prezentarea participanților;

- explicarea drepturilor și obligațiilor persoanelor participante;

- menționarea temeiului legal al aplicării înregistrării video și condițiilor înregistrării;

- menționarea despre întreruperile din timpul înregistrării, durata acestora, cauza. Referitor la cauza de întrerupere a înregistrării video, considerăm că ea trebuie să fie una impunătoare sau tactic argumentată: pentru schimbarea acumulatorului sau a purtătorului de informație, deplasarea dintr-un loc în altul (în cazul verificării declarațiilor la locul infracțiunii), iar în timpul deplasării nu trebuie să se efectueze acțiuni ce au importanță pentru urmărirea penală.

4. terminarea înregistrării video:

- viziunea înregistrării video;

- întocmirea procesului-verbal de audiere;

- înregistrarea obiectelor, completărilor, adăugirilor parvenite din partea participanților;

- soluționarea problemei privind necesitatea creării de imagini foto. Dacă s-a luat o astfel de decizie, cadrele imprimate se prezintă participanților la audiere;

- împachetarea și sigilarea purtătorului de informație. Purtătorii de informație se anexează la cauza penală într-un plic aparte;

- completarea procesului-verbal de audiere cu date referitoare la ambalarea purtătorului tehnic de informație, locul depozitării, semnătu-

- checking the technical condition of the means devices. Performing a control recording [5, p. 122].

- preparation of the room for video recording, for which it is necessary to provide no noise, telephone sound, door openings. The room should be well lit;

- preparation of the places for the participants in the respective criminal investigation action and installing the recording camera.

3. conducting the hearing:

- connecting the technique. The video recording of the hearing of the parties and the persons begins immediately they enter into the office. Notifying them of the criminal investigation action, the criminal investigation officer informs the person heard that the video recording will be applied during the hearing;

- notes of the hearing investigation officer regarding the conduct of the hearing – time, place, legal framework, etc.;

- presentation of the participants;

- explaining the rights and obligations of the participants;

- mentioning the legal basis of the application of the video recording and the recording conditions;

- notification of the interruptions during the recording, their duration, causes. Regarding the cause of interruption of the video recording, we consider that it must be an imposing or tactically argued: for changing the battery or information carrier, moving from one place to another (in case of verification of the statements at the crime scene), and during the trip, no actions that are important for the criminal investigation must be carried out.

4. finishing of the video recording:

- watching the video;

- drawing up the minutes of the hearing;

- registration of the objections, completions, additions received from the participants;

- solving the problem of the need to create photo images. If such a decision is made, the printouts shall be presented to the hearing participants;

- packing and sealing the information carrier. The information carriers are attached to the criminal case in a separate envelope;

rile participanților.

Aplicarea înregistrării video în cadrul audierii impune respectarea unor cerințe:

1. înregistrarea persoanelor participante la audiere (de exemplu, bănuț, învinut, parte vătămată, apărător, ofițer de urmărire penală etc.) în timpul prezentării lor, la etapa inițială, să se efectueze prin intermediul unui prim-plan;

2. înregistrarea audierii se efectuează astfel încât toți participanții la acțiunea de urmărire penală să fie permanent în cadru. Specialistul care efectuează înregistrarea video trebuie să reușească să înregistreze fiecare persoană, atât cea care adresează întrebările, cât și cea care răspunde, în plan general și în prim-plan;

3. în momentul când ofițerul de urmărire penală pune o întrebare persoanei audiate, se recomandă ca persoana audiată să fie filmată în prim-plan, în scopul înregistrării reacției la această întrebare (fixarea trăsăturilor feței, gesturilor, mimicii, pronunțării cuvintelor ș.a. [3, p. 33]).

În practică s-a constatat că înregistrarea audio-video a procesului de audiere a învinutului a permis părții apărării să le conteste printr-un raport de expertiză psihologică. Expertul a argumentat și a conchis în baza semnalmentelor non-verbale, care erau suficient de expresive, că există suficiente dovezi evidente de denaturare a adevărului de către persoana audiată²;

4. Întrebările și comentariile trebuie să fie clare, exacte, explicite și corecte. Vocea persoanei care efectuează înregistrarea video trebuie să fie liniștită și exprimată cu fermitate. Este necesar de a exclude din fraze și propoziții, cuvintele supli-

• completing the minutes of the hearing with data regarding the packaging of the technical information carrier, the place of storage, and the signatures of the participants.

Applying the video during the hearing requires compliance with certain requirements:

1. registration of the persons participating in the hearing (for example, suspect, accused, injured party, defender, criminal investigation officer, etc.) at the initial stage, their presentation should be done by means of a foreground;

2. the recording of the hearing shall be carried out in such a way that all participants in the criminal investigation action are permanently within the framework. The video recording specialist must be able to record each person, both the one who asks the questions and the one who answers, in general and in the foreground;

3. at the moment when the criminal investigation officer asks the interrogated person, it is recommended that the interrogated person be filmed in the foreground, in order to record the reaction to this question (fixing facial features, gestures, mimics, words' pronunciation, etc. [3, p. 33]).

In practice, it was found that the audio-video recording of the hearing of the accused allowed the defense to challenge them through a report of psychological expertise. The expert argued and concluded on the basis of the non-verbal signals, which were sufficiently expressive, that there was sufficient obvious evidence of distortion of the truth by the person heard²;

4. Questions and comments must be clear, accurate, explicit and correct. The voice of the person making the video must be quiet and

² Potrivit Raportului de expertiză psihologică judiciară nr.1-187.2010, întocmit la 20.07. 2010, comportamentul inculpatului Z. V. atunci când face declarații înregistrate audio-video în cadrul audierii în calitate de bănuț, precum și în cadrul reconstituirii, acte de urmărire penală realizate la 25.03. 2009, nu este adecvat, denotându-se semnalmente ale lipsei de sinceritate, ale unei supunerii condiționate, ilustrate de actele verbale și nonverbale (gestică, mimică, pantomimică, reactivitate vizuală). Indicațiile comportamentale pot fi provocate fie de emoții foarte puternice, pe care inculpatul nu le putea dirija, fie de **acțiunea unor substanțe psihoactive**. La acestea vom adăuga că potrivit Raportului de expertiză psihiatrică nr.415 a-2009 din 21.07 2009, prezintă dg. Tulburare de personalitate emoțional-instabilă, narcomanie (f.d.68). A se vedea: Decizia CSJ în Dosarul nr. 1ra-397/12 din 28 martie 2012 recursul declarat de Z. V. A fost respins.

² According to the Judicial Psychological Expertise Report No.1-187.2010, concluded on 20.07. 2010, the conduct of the defendant Z.V. when making audio-video recorded statements during the hearing as a suspect, as well as during the reconstitution, criminal prosecution acts performed at 25.03. 2009, is not adequate, denoting signs of lack of sincerity, of a conditioned obedience, illustrated by verbal and nonverbal acts (gestures, facial expressions, pantomime, visual reactivity). Behavioral cues can be caused either by very strong emotions, which the defendant could not direct, or by the **action of psychoactive substances**. In addition we will add that according to the Psychiatric Expertise Report No.415 year-2009 from 21.07 2009, the person presents emotional-unstable personality disorder, drug addiction (f.d.68). To see: The Decision of the SCJ File No. 1ra-397/12 from 28 March 2012, the appeal of Z.V. was rejected.

mentare „măi”, „băi”. Întrebările trebuie adresate clar și pe scurt, discutând cu respect față de persoana care participă la acțiunea de urmărire penală, răspunsurile trebuie ascultate cu atenție [9, p. 112].. Este interzis a adresa întrebări noi dacă nu s-a primit răspuns complet la precedentele. Numai după răspunsul complet se acceptă următoarea întrebare;

5. în cazul prezentării persoanei audiate a corpurilor delictive, înregistrarea se efectuează astfel încât să fie posibil de văzut obiectul prezentat și reacția persoanei audiate la prezentarea acestui obiect.

În cazul în care înscrierea declarațiilor în procesul-verbal se efectuează nu concomitent cu audierea, însă numai după ce ofițerul de urmărire penală a ascultat relatarea liberă, a adresat întrebările de detaliu (de tipul: de concretizare, verificare, precizare, completare etc.), pe timpul întocmirii procesului-verbal în înregistrare este necesar de efectuat o pauză („Timpul... Înregistrarea video se întrerupe pentru înscrierea declarațiilor în procesul-verbal. Timpul... Înregistrarea video a fost reluată.”) [10, p. 112].

După citirea cu voce tare a declarațiilor făcute și reproducerea înregistrărilor efectuate, se fixează declarațiile persoanei audiate precum că depozițiile lui au fost consemnate just în procesul-verbal și pe pelicula video, obiecții și adăugiri nu are.

Ținând cont de cele relatate, putem afirma încă o dată că aplicarea înregistrării video la audiere reprezintă un mijloc suplimentar de fixare a declarațiilor, care compensează posibilitățile reduse ale fixării verbale.

În opinia noastră, în contextul progresului științific, purtătorul de informație pe care s-a realizat audierea reprezintă o problemă majoră. Este clară situația în cazul în care audierea a fost înregistrată pe peliculă, fiindcă e ușor de identificat originalul și copia, nu se pot face manipulări pe original etc. Problema apare în cazul în care declarațiile depuse de persoana audiată sunt înregistrate pe discuri sau carduri de memorie.

Referitor la problema respectivă urmează de menționat că, ținând cont de rezultatele progresului tehnico-științific, fixarea înregistrării video e rațional să se efectueze pe discuri și nu pe peliculă, deoarece ele păstrează mai mult timp

firm. It is necessary to exclude from phrases and sentences, the additional words “măi”, “băi”. The questions must be asked clearly and concisely, discussing with respect to the person participating in the criminal investigation, the answers must be listened carefully [9, p. 112]. It is forbidden to ask new questions if no complete answer to the previous ones has been received. Only after the complete answer the following question may be accepted;

5. in case of presentation of the physical evidences, the registration shall be made in such a way to make it possible to see the object presented and the reaction of the heard person to the presentation of this object.

If the statements are recorded in the minutes not at the same time as the hearing, but only after the criminal investigation officer has heard the free report, has asked the detailed questions (of the type: of concretization, verification, specification, completion, etc.), during the drawing up of the minutes in the registration it is necessary to take a break (“The Time... Video recording is interrupted to record statements in the minutes. The Time... Video recording restarted.”) [10, p. 112].

After the statements have been read aloud and the recording reproduced, the statements of the person heard are fixed as if his declaration was recorded right in the minutes and on the video, and there are no objections and additions.

In view of the above, we can state once again that the application of the video recording to the hearing is an additional means of fixing the statements, which compensates for the reduced possibilities of verbal fixation.

In our opinion, in the context of scientific progress, the information carrier on which the hearing was conducted is a major issue. The situation is clear if the hearing was recorded on film, because it is easy to identify the original and the copy, no manipulations can be made on the original, etc. The problem occurs if the statements submitted by the person heard are recorded on discs or memory cards.

Regarding this issue, it should be mentioned that, taking into account the results of technical-scientific progress, fixing the video recording is rational to be done on discs and not on film, because they keep information longer,

informația, nu sunt influențate de câmpurile electromagnetice, sunt ieftine etc.

În cazul în care audierea se înregistrează prin intermediul camerei digitale drept purtători de informație trebuie să servească discuri și carduri de memorie de unică folosință. Utilizarea purtătorilor de informație de unică folosință permite păstrarea informației digitale în formă intactă și excluderea posibilității modificării conținutului prin intermediul tehnicii computerizate.

Ținând cont de faptul că audierea poate fi înregistrată cu aplicarea oricărui tip de cameră de luat vederi, declarațiile obținute pot fi înregistrate pe următorii purtători de informație: casete mini DV, disc de unică folosință DVD, hard disc HDD, card de memorie reutilizabil etc.

Durata audierii neîntrerupte a persoanei mature nu poate depăși 4 ore, iar durata audierii în aceeași zi nu poate depăși 8 ore. Persoana audiată are dreptul la o pauză de până la 20 de minute pe durata audierii de 4 ore. În cazul persoanelor grav bolnave, durata audierii se stabilește ținând cont de indicațiile medicului. Acest fapt poate determina efecte negative, deoarece casetele video de tip mini DV pot înregistra până la 2 ore maximum. Astfel, în cazul unei audieri ce durează mai mult de 2 ore apare necesitatea întreruperii înregistrării pentru schimbarea purtătorului de informație, fapt ce poate determina în unele cazuri tactica audierii. Înregistrarea video, în astfel de cazuri, este rațional de efectuat prin intermediul camerelor digitale care salvează informația pe discul hard (HDD), cu durata de înregistrare de la 15 ore până la 60 de ore.

Conform art. 260 alin. (6) CPP al RM, aplicarea în timpul audierii a mijloacelor tehnice de fixare impune anexarea la procesul-verbal de audiere a purtătorului de informație. Pentru asigurarea obiectivității și autenticității informației fixate pe purtătorul de informație copierea trebuie să se realizeze evitând computerul. În procesul copierii imaginea video poate fi distorsionată, modificată ceea ce exclude utilizarea acesteia în cadrul procesului penal. Pentru copierea imaginii video de pe o cameră digitală pe un disc de unică folosință, de exemplu, poate fi folosit un recorder Sony DVDirect (Sony VRD-MC5).

Realizarea copiilor poate avea loc și în timpul

are not influenced by electromagnetic fields, are cheaper, etc.

If the hearing is recorded via the digital camera as information carriers, it must serve single-use discs and memory cards. The use of disposable information carriers allows the preservation of digital information in an intact form and the exclusion of the possibility of modifying the content through computer technology.

Given that the hearing can be recorded with the application of any type of camera, the statements obtained can be recorded on the following information carriers: mini DV cassettes, disposable DVD disc, HDD hard disc, reusable memory card, etc.

The duration of the uninterrupted hearing of the mature person may not exceed 4 hours, and the duration of the hearing on the same day may not exceed 8 hours. The person heard is entitled to a break of up to 20 minutes during the 4-hour hearing. In the case of seriously ill persons, the duration of the hearing shall be determined taking into account the doctor's instructions. This can cause negative effects, as mini DV cassettes can record up to a maximum of 2 hours. Thus, in the case of a hearing that lasts more than 2 hours, there is a need to interrupt the recording to change the information carrier, which can determine in some cases the tactics of the hearing. Video recording, in such cases, is rationally performed through digital cameras that save information to the hard disc (HDD), with the recording time from 15 hours to 60 hours.

According to art.260 paragraph (6) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova, the application during the hearing of the technical means of fixing requires the annexation of the information carrier to the hearing report. To ensure the objectivity and authenticity of the information fixed on the information carrier, the copy must be made avoiding the computer. In the process of copying, the video image can be distorted, modified, which excludes its use in the criminal proceedings. For example, a Sony DV-Direct recorder (Sony VRD-MC5) can be used to copy the video image from a digital camera to a single-use disc.

Making copies can also take place while watching the video. In this case, the minutes of

vizionării înregistrării video. În acest caz procesul-verbal al audierii va cuprinde mențiuni cu privire la aplicarea mijloacelor tehnice de copiere a imaginii video de pe camera digitală pe purtătorul de informație de unică folosință (disc, card de memorie), în timpul vizionării înregistrării video, după încheierea audierii. La terminarea vizionării înregistrarea video se reia pentru a fixa suplimentar completările, rectificările ori precizările survenite din partea participanților la audiere. Această înregistrare, la fel, trebuie copiată, fapt despre care se va face mențiune în procesul-verbal de audiere. Analizând cele expuse mai sus, constatăm că la procesul-verbal de audiere se vor anexa 2 purtători de informație: înregistrarea video a audierii și înregistrarea video a completărilor, rectificărilor ori precizărilor participanților.

Audierea poate fi înregistrată și pe disc Mini DVD, care este de unică folosință. Astfel, greșelile, erorile comise pe parcursul audierii pot fi corectate numai prin intermediul explicațiilor, concretizărilor realizate în timp real. Procesul de audiere poate fi fixat pe mai multe discuri de acest tip. Pentru ca înregistrarea video, fixată pe Mini DVD, să fie vizionată este necesar finalizarea discului. După efectuarea operațiunii de finalizare a discului o altă informație nu poate fi înregistrată, la fel, nu e posibilă modificarea informației.

Sușținem opinia autorului Holopov A. [12] că în cazul folosirii drept purtător de informație a unui disc de tip Mini DVD ofițerul de urmărire penală trebuie să respecte următoarea consecutivitate de acțiuni:

- întreruperea înregistrării video a audierii pentru a demonstra datele înregistrate participanților la audiere (discul nu este supus funcției – finalizarea discului);
- vizionarea înregistrării video se realizează prin conectarea camerei video la televizor sau monitorul computerului;
- reluarea înregistrării video pentru fixarea completărilor, rectificărilor ori precizărilor participanților, pe același disc. Dacă spațiul liber existent pe disc nu este de ajuns, se folosește altul, fapt despre care se face mențiunea respectivă în procesul-verbal al audierii;
- după înregistrarea completărilor, rectificărilor ori precizărilor participanților se efectuează finalizarea discului.

the hearing will include notifications regarding the application of the technical means of copying the video image from the digital camera to the disposable information carrier (disc, memory card), while watching the video, after the finishing of the hearing. At the end of the viewing, the video recording is resumed in order to additionally fix the completions, rectifications or clarifications that occurred from the participants in the hearing. This record must also be copied, which will be mentioned in the minutes of the hearing. Analyzing the above, we ascertain that 2 information carriers will be attached to the minutes of the hearing: video recording of the hearing and video recording of the participants' additions, corrections or clarifications.

The hearing can also be recorded on a disposable Mini DVD disc. Thus, mistakes, errors committed during the hearing can be corrected only through explanations, concretizations made in real time. The hearing process can be fixed on several discs of such a type. In order for the video recording, fixed on the Mini DVD, to be viewed, the disc must be finalized. After performing the disc completion operation, no other information can be recorded, nor is any change of information possible.

We support the opinion of the author Holopov A. [12], that in the case of using a Mini DVD as an information carrier, the prosecuting officer must comply with the following sequence of actions:

- interrupting the video recording of the hearing to demonstrate the data recorded to the hearing participants (the disc is not subject to function – disc completion);
- watching the video is done by connecting the camcorder to the TV or computer monitor;
- resumption of the video recording for fixing the completions, rectifications or specifications of the participants, on the same disc. If the free space of the disc is not enough, another one is used, a fact that is mentioned in the minutes of the hearing;
- after the registration of the completions, rectifications or specifications of the participants, the disc is finalized.

In this context, it should be noted that the video recording made on a single-use Mini DVD disc

În acest context, trebuie menționat că înregistrarea video realizată pe disc Mini DVD, de unică folosință, nu poate fi modificată. Ceea ce simplifică utilizarea ulterioară a înregistrării video în procesul penal.

Concluzii. Înregistrările audio sau video efectuate în cadrul audierii reprezintă un mijloc de fixare suplimentară a desfășurării și rezultatelor audierii părților și altor persoane.

Asigurând exactitatea și plenitudinea fixării mijloacelor de probă aceasta transmite nu numai conținutul sensului, dar și latura emoțională a audierii. În unele cazuri înregistrarea video permite fixarea întregului proces de apariție a declarațiilor. Chiar și tăcerea, în unele cazuri, are importanță pentru ofițerul de urmărire penală.

Este rațional de aplicat înregistrarea video la audiere în următoarele situații:

- audierea cu participarea interpretului;
- audierea persoanei în cazul recunoașterii vinii, autodenunțului;
- audierea persoanelor care în cadrul oferirii declarațiilor utilizează noțiuni și termeni speciali;
- audierea persoanelor ce au deficiențe în dezvoltarea psihică;
- audierea persoanelor care pe lângă declarații depuse sunt în stare să demonstreze pe hartă și schițe calea parcursă de el, poziționarea obiectelor la locul faptei etc.;
- audierea persoanelor a căror viață se află în pericol;
- audierea persoanelor care din diferite motive nu vor fi prezente în ședințele judecătorești;
- audierea minorilor;
- audierea complicilor.

Aplicarea înregistrării video la audiere reprezintă un mijloc suplimentar de fixare a declarațiilor, care compensează posibilitățile reduse ale fixării verbale.

cannot be changed. This simplifies the subsequent use of video recording in criminal proceedings.

Conclusions. Audio or video recordings made during the hearing are a means of further fixing the conduct and results of the hearing of the parties and other persons.

Ensuring the accuracy and fullness of the fixation of the evidence, it conveys not only the content of the meaning, but also the emotional side of the hearing. In some cases, video recording allows the entire statement process to be set. Even silence, in some cases, is important to the prosecuting officer.

It is reasonable to apply video recording to hearing in the following situations:

- hearing with the participation of the interpreter;
- hearing the person in case of guilt recognition, self-denunciation;
- hearing persons who use special notions and terms in giving statements;
- hearing people with disabilities in mental development;
- hearing the persons who, in addition to the submitted statements, are able to demonstrate on the map and sketches the path taken by them, positioning of the objects at the crime scene, etc.
- hearing people whose lives are in danger;
- hearing persons who for various reasons will not be present at court hearings;
- hearing of minors;
- hearing of accomplices.

Applying the video recording to the hearing is an additional means of fixing statements, which compensates for the reduced possibilities of verbal fixation.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Nr. 122-XV din 14 martie 2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 05.11.2013, nr. 248-251.
2. Decizia CSJ în Dosarul nr. 1ra-397/12 din 28 martie 2012 recursul declarat de Z. V. a fost respins sunt disponibile:
3. <http://www.csj.md/admin/public/>

- uploads/Dosarul%20nr.%201%20ra%20397%2012%20Zaharciuc,%20inadm,%20neint%20recp.%20pr-condam.pdf
4. Mateuț Gh. În legătură cu noua reglementare privind înregistrarea audio sau video în probațiunea penală. //Dreptul 8. București, 1998, 33 p.
 5. Mârzac V. Înregistrarea audio/viedo în activitatea de urmărire penală. Note de curs. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare”, 2007, p. 25-27 p.
 6. Odagiu Iu., Andronache An. Particularitățile audierii subiecților procesului penal. Chișinău: S.n., 2013.
 7. Osoianu T., Andronache A., Orândaș V. Urmărirea penală. Note de curs. Chișinău, 2005.
 8. Бедоусов А., Процессуальное закрепление доказательств при расследование преступлений. Москва, 2001, 151 с. <https://www.twirpx.com/file/487572/> (vizitat 21.07.2020).
 9. Быховский И.Е. Процессуальные и тактико-вопросные системы следственных действий. Автореферат докторской диссертации. Москва, 1976.
 10. Газизов В.А., Филиппов С.А. Видеозапись и ее использование при производстве следственных действий. Москва, 1997.
 11. Розенблит С.Я. Возможности использования звукозаписи при производстве следственных и судебных действий. Вопросы криминалистики. Москва, 1984.
 12. Семенов В. Технические средства фиксации содержания и результатов следственных действий. În: Вестник ОГУ № 3, март, 157-162 с.
 13. Холопов В. Использование видеозаписи при производстве допросов на предварительном следствии. <http://www.procuror.spb.ru/k819.html> (vizitat 21.03.2017)

Despre autori

Constantin RUSNAC,

doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Catedrei „Procedură penală, criminalistică
și securitate informațională” a Academiei
„Ștefan cel Mare” a MAI,
tel. 079603423,
e-mail: navrucnd1@mail.ru

Anatol ANDRONACHE,

master în drept,
șef al Direcției Dezvoltare Profesională a Academiei
„Ștefan cel Mare” a MAI,
tel. mob. 068601970,
e-mail: anatolandronache@gmail.com

About authors

Constantin RUSNAC,

PhD, associate professor,
Head of the Chair of Criminal Procedure, Forensics
and Information Security
of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
tel: 079603423,
e-mail: navrucnd1@mail.ru

Anatol ANDRONACHE,

master in law,
Head of the Professional Development Department
of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA, tel.
068601970,
e-mail: anatolandronache@gmail.com

CZU 343.9

DOI 10.5281/zenodo.4320458

LIMBAJUL CRIMINALISTIC: CELE MAI FRECVENTE ERORI DE TERMINOLOGIE

Constantin RUSNAC,
doctor în drept, conferențiar universitar

Iurie ODAGIU,
doctor în drept, conferențiar universitar

FORENSIC LANGUAGE: THE MOST COMMON TERMINOLOGY ERRORS

Constantin RUSNAC,
PhD, associate professor

Iurie ODAGIU,
PhD, associate professor

În cadrul studiului este investigat subiectul limbajului criminalistic punctându-se pe erorile existente în tendințele de dezvoltare a limbajului criminalistic ca limbaj științific. Este reprezentată poziția autorului față de formarea limbajului criminalistic ca fenomen ce integrează termeni și definiții criminalistice.

Cuvinte-cheie: limbaj, criminalistică, eroare, tendințe, știință.

The study examines the subject of the forensic language, pointing out the errors that exist in the development trends of the forensic language as a scientific language. The position of the authors regarding the formation of the forensic language is presented as a phenomenon that combines the terms and definitions from different sciences.

Keywords: language, forensics, error, trends, science.

Introducere. După cum știm un limbaj are mai multe funcții și este un instrument de exprimare care transferă gândurile și sentimentele între oameni. Aname limbajul este principalul mijloc de comunicare și, de asemenea, un instrument de gândire, cu ajutorul căruia o persoană își poate analiza și structura experiența și își poate formula gândurile.

Orice știință pentru a obține o mai mare precizie, certitudine și unicitate în folosirea termenilor își creează propriul limbaj care se deosebește esențial de limbajul natural și este considerat ca o formă specifică de comunicare. În opinia lui Ștoff V., „înțelegerea metodologiei de creare a limbajului științific și cunoașterea a principiilor de formare și a regulilor de operare cu anumiți termeni și definiții reprezintă o particularitate esențială de dezvoltarea științifică. De aceea analiza limbajului științei repre-

Introduction. A language, as we know, has several functions and is a tool of expression that transfers thoughts and feelings between people. Namely, language is the main means of communication and also a tool of thought, with the help of which a person can analyze and structure his experience and formulate his thoughts.

Any science in order to obtain greater precision, certainty and uniqueness in the use of terms creates its own language that is essentially different from natural language and is considered a specific form of communication. According to the opinion of Ștoff V., "understanding the methodology of creating scientific language and knowledge of training principles and operating rules with certain terms and definitions is an essential feature of scientific development. That is why the analysis of the language of science is a primary task of contempo-

zintă o sarcină principală primordială a metodologiei științifice contemporane.” [35, p. 27].

Golovin A. menționează, pe bună dreptate, că „studierea limbajului științific facilitează sporirea procesului de teoretizare a științei și de aceea nu numai că asigură unicitatea diferitor metode de reflectare a obiectelor analizate, creând astfel procedee universale de investigare, dar mai și sporește sistematizarea informației elaborate. Altfel spus, sporește integritatea sistemelor de cunoștință” [31, p. 78].

Scopul articolului constă în evidențierea erorilor actuale existente în tendințele de dezvoltare a limbajului criminalistic.

Metode și materiale aplicate. Pentru realizarea scopului trasat, ținând cont de specificul și caracterul complex al temei investigate, în calitate de metode de cercetare au fost folosite metoda logică, sistematică și de comparare. Cercetările întreprinse se bazează pe studierea doctrinei.

Rezultate obținute și discuții. Conceptul limbajului este multilateral, însă cu referire la criminalistică considerăm că putem studia trei categorii:

- limbajul natural (firesc);
- limbajul științei;
- limbajul formalizat.

„Limbaj natural” este denumit acel limbaj prin intermediul căruia se comunică și se exprimă gândurile în activitatea cotidiană. Limbajul firesc este universal, treaptă atinsă datorită bagajului enorm de cuvinte și combinații lor. El poate fi foarte expresiv. Cu toate acestea, limbajul natural are și o mulțime de neajunsuri reprezentate prin neclaritate, polisemie, volum mare al unor fraze existente în circuit etc.

Utilizarea limbajului natural în scopuri științifice împiedică crearea limbajului științific inclusiv a celui formalizat, cu toate că sunt într-o strânsă corelație genetică.

Limbajul științific diferă de limbajul natural prin faptul că are mult mai puține posibilități de exprimare a ambiguităților, adică este mai potrivit pentru sfera în care este necesară precizia și acuratețea, nefiind posibil jocul de cuvinte și nuanțele lor semantice.

Limbajul științific mai este denumit și artificial, astfel subliniindu-se diferența existentă față

rare scientific methodology.” [35, p. 27].

Golovin A. rightly mentions, that “the study of scientific language facilitates the increase of the process of theorizing science and therefore not only ensures the uniqueness of different methods of reflection of the analyzed objects, thus creating universal investigation procedures, but also increases the systematization of the elaborated information. In other words, it enhances the integrity of knowledge systems” [31, p. 78].

The purpose of the article is to highlight the current errors in the development trends of forensic language.

Methods and materials applied. In order to achieve the stated goal, taking into account the specificity and complex character of the investigated topic, the logical, systemic and comparison methods were used as research methods. The research undertaken is based on the study of doctrine.

Results obtained and discussions. The concept of language is multilateral, but with reference to forensics we consider that we can study three categories:

- natural language (native);
- scientific language;
- formalized language.

„Natural language” is the language through which thoughts are communicated and expressed in everyday activity. Natural language is universal, a step reached due to the enormous baggage of words and their combination. It could be very expressive. However, natural language also has a lot of shortcomings represented by ambiguity, polysemy, large volume of phrases existing in the circuit, etc.

The use of natural language for scientific purposes prevents the creation of scientific language, including formalized language, although they are in close genetic correlation.

Scientific language differs from natural language because it has much less ability to express ambiguities, so it is more suitable for the sphere in which precision and accuracy are required, and it is not possible to play on words and their semantic nuances.

Scientific language is also called artificial, thus emphasizing the difference from the natural

de limbajul firesc.

În opinia lui Golovanov V., „*Fiecare știință își elaborează propriul său limbaj special, artificial, care se creează în baza celui firesc. Simbolurile, termenii lingvistici acceptați într-o știință, spre deosebire de limbajul firesc, au o mare austeritate și unicitate*” [30, p. 60]. Susținem această opinie, dar totodată constatăm că atât limbajul procesual penal, cât și criminalistic, contrar cerințelor științifice, nu poate fi catalogat drept auster și unic.

Limbajul criminalistic reprezintă o simbioză de științe, iar prin natura sa un fenomen integrat, absorbind termeni și definiții cu privire la științele naturale, economice, chimice, biologice etc., totodată îmbogățindu-l cu dispoziții și norme juridice.

Limbajul formalizat este un limbaj artificial al logicii, conceput să reproducă formele logice ale contextelor unui limbaj natural, precum și exprimarea legităților și a metodelor raționale de gândire în teoriile logice construite în acest limbaj [9].

„*Un limbaj formalizat este o formă de dezvoltare a limbajului științific, când precizia și concretețea terminologică și sintactică sunt aduse la limită, multe cuvinte și expresii sunt înlocuite cu semne și formule. Această limbă este cea mai specifică, dar și cea mai puțin flexibilă. Trebuie să fie actualizat din când în când, deoarece este în contact cu limbajul natural* [36, p. 255].

Astfel, constatăm că limbajul unei științe reprezintă o integrare specifică dintre limbajul artificial și cel firesc.

Limbajul criminalistic se referă, în general, la limbajul științific, în primul rând, deoarece se bazează pe realizările și evoluțiile științifice, și în al doilea rând, deoarece în desfășurarea cercetărilor precizia și acuratețea sunt foarte importante. Cu toate acestea, în unele cazuri elemente ale limbajului natural pot pătrunde în limbajul științific criminalistic (de exemplu, dacă sunt supuse investigațiilor texte lăsate de suspecți în care pot apărea vocabularul cotidian, argourile etc.).

Analizând literatura de specialitate, observăm că în prezent există următoarele tendințe în dezvoltarea limbajului științific al criminalisticii [28, p.249-254]:

- extinderea gamei de definiții și concepte utilizate;

language.

According to the opinion of Golovanov V., “*Each science develops its own, special, artificial language, which is created on the basis of the natural one. Symbols, linguistic terms accepted in a science, unlike natural language, have a great austerity and uniqueness.*” [30, p. 60]. We support this opinion, but at the same time we find that both criminal and forensic procedural language, contrary to scientific requirements, cannot be classified as austere and unique.

The forensic language represents a symbiosis of sciences and an integrated phenomenon by its nature, absorbing terms and definitions regarding the natural, economic, chemical, biological sciences, etc., at the same time enriching it with legal provisions and norms.

Formalized language is an artificial language of logics, designed to reproduce the logical forms of the contexts of a natural language, as well as the expression of laws and rational methods of thinking in logical theories constructed in this language [9].

“*A formalized language is a form of development of scientific language, when terminological and syntactic precision and concreteness are brought to the limit, many words and expressions are replaced by signs and formulas. This kind of language is the most specific, but also the least flexible. It needs to be updated from time to time, as it is in contact with natural language* [36, p. 255].

Thus, we find that the language of a science represents a specific integration between artificial and natural language.

Forensic language generally refers to scientific language, firstly because it is based on scientific achievements and developments, and secondly, because in research conducting, accuracy and precision are very important. However, in some cases elements of natural language may enter into the forensic scientific language (for example, if texts left by the suspects are investigated in which may appear everyday vocabulary, slang, etc.).

Analyzing the specialized literature, we notice that there are currently the following trends in the development of the scientific language of forensics [28, p.249-254]:

- expanding the range of definitions and

- modificarea definițiilor existente;
- diferențierea conceptelor și a definițiilor acestora;
- unificarea terminologiei criminalistice;
- dezvoltarea sistemelor emblematic.

Tendențe care nu reușesc permanent să acopere necesitățile limbajului criminalistic.

În criminalistică, extinderea gamei de concepte și definiții utilizate se datorează:

a. utilizării active a vocabularului împrumutat (străin), în opinia noastră, este o tendință independentă în dezvoltarea limbajului criminalistic. Cu toate acestea, ar trebui să fim de acord cu Valghina N. în aceea că urmare a satisfacerii nevoilor limbajului, o mulțime de cuvinte inutile care complică limbajul au ieșit la suprafață. Un cuvânt străin a devenit nu numai necesar, dar și atractiv, prestigios. În acest caz, dozarea și selectivitatea aplicării vocabularului străin încep să se piardă. Câștigă starea de spirit generală, moda, dorința de a ține „pasul cu timpul” [29]. Ca exemplu, putem cita paralelele lexicale care confirmă absența necesității împrumutului, deoarece există echivalente lexicale: urme olfactive – urme de miroși, expertiza odontologică – expertiza urmelor de dinți, armologia judiciară – balistica judiciară etc.

Trebuie menționat că noi terminologii în limbajul criminalisticii apar doar în cadrul discuțiilor științifice. Acest lucru împiedică ambiguitatea utilizării termenilor și apariția unei noi terminologii non-științifice în criminalistică.

b. dezvoltarea modernă a teoriei generale a științei criminalistice, precum și a științei expertizei judiciare.

Nu există nici o îndoială că apariția termenilor noi în criminalistică are un efect pozitiv asupra dezvoltării științei. Cu toate acestea, ar trebui să fim de acord cu G.N. Muhin care menționează că: „devine un fenomen obișnuit atunci când termenii «la modă» nepregătiți și neprotejați din punctul de vedere al procedurii științifice, general acceptate, sunt introduși cu forța în aparatul conceptual al cursului. Claritatea, concizia, soliditatea prezentării gândirii, claritatea limbajului științific sunt din ce în ce mai puțin întâlnite nu numai în știință, dar și în literatura educațională criminalistică, pretențiozitatea stilului și terminologia nou-formată apar din ce în ce mai mult” [33, p. 7].

concepts used;

- changing of existing definitions;
- differentiating concepts and their definitions;
- unification of forensic terminology;
- development of emblematic systems.

Trends that do not permanently manage to cover the needs of forensic language.

In forensics, the extension of the range of concepts and definitions used is due to:

a. active use of borrowed (foreign) vocabulary, in our opinion, it is an independent trend in the development of forensic language. However, we should agree with Valghina N. arguing that as a result of meeting the needs of the language, a lot of unnecessary words that complicate the language came to the surface. A foreign word has become not only necessary, but also attractive, prestigious. In this case, the dosage and selectivity of the application of foreign vocabulary begin to be lost. Gain the general mood, fashion, and desire to be “in step with time” [29]. As an example, we can cite lexical parallels that confirm the absence of the need for the loan, because there are lexical equivalents: olfactory traces – smell traces, odontology expertise – expertise of tooth marks, judicial armology – judicial ballistics, etc.

It should be noted that new terminology in the language of forensics appears only due to scientific discussions. This prevents the ambiguity of the use of terms and the emergence of new non-scientific terminology in forensics.

b. modern development of the general theory of forensic science, as well as the science of judicial expertise.

There is no doubt that the emergence of new terms in forensics has a positive effect on the development of science. However, we should agree with G.N. Muhin who mentions that: “it becomes a common phenomenon when “fashionable” terms, unprepared and unprotected from the point of view of scientific procedure, generally accepted, are forcibly introduced into the conceptual apparatus of the course. Clarity, conciseness, solidity of thought presentation, exactness of scientific language are less and less common not only in science but also in forensic educational literature, while the pretentiousness of style and newly formed terminology increasingly appear” [33, p. 7].

Menționăm că inovațiile limbajului științei criminalistice ar trebui să se desfășoare într-un cadru de discuții și să nu conducă la ambiguitatea utilizării termenilor. Modificările negative ale limbajului educațional criminalistic reduc eficacitatea și calitatea pregătirii criminalistice a juriștilor.

Modificarea definițiilor existente. Potrivit lui Belkin R.S., „această tendință se manifestă atât în înlocuirea anumitor definiții cu altele, cât și în rafinarea definițiilor folosite și, prin urmare, a termenilor și noțiunilor care le desemnează” [27].

Din păcate, definițiile criminalistice s-au schimbat din motive „superficiale”. Suntem de acord cu Belkin R. în ceea ce privește „introducerea unui nou termen în criminalistică este justificată doar în două cazuri: când apare un concept nou în știință care nu poate fi exprimat prin termeni vechi și când este considerat un aspect nou al conceptului vechi, când termenul este necesar pentru a arăta calitatea dezvăluită a unui obiect. Din păcate, această regulă de principiu nu este întotdeauna respectată în condiții moderne” [26, p. 81].

Modificarea definițiilor existente nu este întotdeauna necesară, logică și nu reflectă dezvoltarea sau schimbarea cunoștințelor. Ar trebui să fie de acord cu opinia lui Iablokov N. și Golovin A.: „aparitia în literatura criminalistică a unui nou concept nu necesită încă o revizuire a structurii și a aparatului conceptual și terminologic al întregii științe sau a părții sale individuale. Orice termen care apare recent necesită o analiză științifică serioasă și discuții, mai ales dacă este axat pe înlocuirea unui termen cu altul sau desemnarea unei ramuri de știință criminalistică existentă de multă vreme. De exemplu, cu ce este mai bun termenul documentologia decât cercetarea tehnico-criminalistică a documentelor” [37, p. 134].

Cu privire la **diferențierea conceptelor și definițiilor** punctăm pe faptul ca actualmente la formularea categoriilor criminalistice și relațiilor de subordonare între concepte să nu existe „cercuri logice” și alte erori care apar în cazul în care nu se atrage atenție suficientă asupra activității de înțelegere a conceptelor criminalistice.

Unificarea terminologiei criminalistice. Termenii împrumutați din alte științe nu sunt luați la control, astfel, în goana de simplificare a limbajului există tendințe de exces spre primitivizare.

We note that the innovations of the language of forensic science should take place in a framework of discussions and should not lead to the ambiguity of the use of the terms. Negative changes in forensic educational language reduce the effectiveness and quality of forensic training of lawyers.

Modification of existing definitions. According to Belkin R.S., “this tendency is manifested both in the replacement of certain definitions with others and in the refinement of the definitions used and, consequently, of the terms and notions which designate them” [27].

Unfortunately, forensic definitions have changed for “superficial” reasons. We agree with Belkin R. regarding “introduction of a new term in forensics is justified in only two cases: when a new concept in science appears that cannot be expressed in old terms and when it is considered a new aspect of the old concept, when the term is necessary to indicate the revealed quality of an object. Unfortunately, this rule of principle is not always observed in modern conditions” [26, p. 81].

Modification of existing definitions is not always necessary, logical and does not reflect the development or change of knowledge. We could agree with opinion of Iablokov N. and Golovin A.: “the emergence of a new concept in the forensic literature does not yet require a revision of the structure and conceptual and terminological apparatus of all science or its individual part. Any recent term requires serious scientific analysis and discussion, especially if it is focused on replacing one term with another or designating a long-standing branch of forensic science. For example, why the term documentology is better than the technical-forensic research of documents” [37, p. 134].

Regarding the **differentiation of concepts and definitions**, we point out that currently in the formulation of forensic categories and subordination relations between concepts there are no “logical circles”, while other errors may occur if not enough attention is paid to the activity of forensic concepts understanding.

Unification of forensic terminology. Terms borrowed from other sciences are not taken into account, so in the pursuit of language simplification there are tendencies of being too primitive. Terminological loans do not have as a reason the introduction of a new theory, but the popularity

Împrumuturile terminologice nu au ca motiv introducerea unei noi teorii, ci popularitatea unui concept nou în comunitatea științifică.

Dezvoltarea sistemelor emblematice prezintă fisuri în mecanismul de control, astfel încât se mai întâlnește formalizarea, uneori excesivă, a limbajului de examinare ceea ce generează o pierdere de flexibilitate.

Referitor la subiectul erorilor din limbajul criminalistic pentru literatura de specialitate autohtonă mai este caracteristic împrumutul prin traducere incorectă. În Moldova, istoria dezvoltării criminalisticii ca știință a sistemului de drept începe mai cu seamă în perioada aflării republicii în cadrul fostei Uniuni Sovietice.

Multiplele lucrări în domeniul criminalisticii la începutul sec. al XX-lea au fost influențate de viziunile cercetătorilor vest-europeni, precum Niceforo A., Reiss R., Goddefroy E., Veingardt A., Annuschat E. [7, p. 35]. Puținele din aceste lucrări au ajuns în original la cititorii din Gubernia Basarabia [16]. Evident că literatura de specialitate din perioada respectivă era dominată, atât de traduceri realizate în limba rusă, cât și de lucrări ale criminaliștilor ruși (Tregubov S., Lebedev V., Potapov S.) [7, p. 35]. Tendința de alimentare a bibliografiei criminalistice cu surse editate în străinătate, mai ales în limba rusă, s-a păstrat până la sfârșitul sec. al XX-lea. Abia după obținerea independenței în 1991 literatura de specialitate a fost îmbogățită cu lucrări editate în limba română [5,6] sau aduse de peste Prut. Dar și în cazul publicațiilor care și-au făcut apariția în România, până la 1991, nu trebuie uitat faptul că ea a fost parte a URSS și literatura din domeniul criminalisticii, la fel, a fost influențată direct de autorii sovietici. După cum afirmă profesorul R. Belkin, „istoria acestei științe rămâne comună pentru toți membrii acestei URSS, indiferent de limba în care actualmente o expunem” [32].

Referitor la aportul savanților străini la dezvoltarea criminalisticii, în spațiul vorbitor de limbă română, nu negăm importanța lor. Ba chiar le apreciem și considerăm că au avut un rol important în dezvoltarea criminalisticii autohtone. Însă apar multe semne de întrebare la unii termeni criminalistici care au fost traduși din limba rusă sau alte limbi, în română și introduși cu vehemență în limbajul criminalistic.

of a new concept in the scientific community.

The development of emblematic systems presents cracks in the control mechanism, so that the formalization, sometimes excessive, of the examination language is also encountered, which generates a loss of flexibility.

Regarding the subject of errors in the forensic language for the local specialized literature, the loan by incorrect translation is also characteristic. In Moldova, the history of the development of forensics as a science of the legal system begins especially during the republic's existence in the former Soviet Union.

The multiple works in the field of criminology at the beginning of the twentieth century were influenced by the visions of Western European researchers such as Nicephorus A., Reiss R., Goddefroy E., Veingardt A., Annuschat E. [7, p. 35]. Few of these works have reached the original in the readership of Bessarabia [16]. Obviously, the specialized literature of that period was dominated, both by translations into Russian and by works by Russian criminologists (Tregubov S., Lebedev V., Potapov S.) [7, p. 35]. The tendency to supply the forensic bibliography with sources published abroad, especially in Russian, was maintained until the end of the twentieth century. Only after gaining independence in 1991 the specialized literature was enriched with works published in Romanian [5, 6] or brought from the other bank of the river Prut. But even in the case of publications that appeared in Romania until 1991, we must not forget that it was part of the USSR and forensic literature was also directly influenced by Soviet authors. As professor R. Belkin stated, “the history of this science remains common to all members of this USSR, regardless of the language in which we currently present it” [32].

Regarding the contribution of foreign scientists to the development of forensics, in the Romanian-speaking space, we do not deny their importance. We even appreciate them and consider that they played an important role in the development of local forensics. But there are many question marks in some forensic terms that have been translated from Russian or other languages, into Romanian and vehemently introduced into the forensic language.

La fel, trebuie să fim de acord și să recunoaștem că multe dintre „învățăturile” juriștilor (și nu numai ale criminaliștilor) au devenit dogme și s-au transformat într-o frână în dezvoltarea științei. Acest lucru s-a remarcat mai ales în sistemul de servire a practicii prin pregătirea disertațiilor.

Astfel, dacă analizăm literatura de specialitate, constatăm că unii autori ca: Doraș S.Gh. [5], Mircea I. [19], Ciopraga A. [2], Suciuc C. [22] etc. folosesc sintagma „cercetarea infracțiunilor”, alții precum: Ruiu M. [20], Stancu E. [21], Bercheșan V. [1] etc. „**investigarea** infracțiunilor”. La fel, putem întâlni și ambele sintagme, de exemplu, „**Investigarea și cercetarea infracțiunilor în dreptate împotriva vieții, integrității corporale și sănătății**” [23]. Iar în lucrarea autorului Golunski S., tradusă în limba română, constatăm sintagma „**anchetarea infracțiunilor**” [8].

Conform dicționarului explicativ al limbii române, prin termenul „**cercetare**” se înțelege: **1.** Acțiunea de a (se) cerceta și rezultatul ei. **2.** Investigație originală în scopul dobândirii de noi cunoștințe științifice sau tehnologice. **3.** (Jur.) Activitate desfășurată de organele de urmărire penală pentru strângerea și verificarea probelor cu privire la săvârșirea unei infracțiuni și pentru descoperirea și prinderea infractorului etc. [11].

Termenul „**a investiga**” este definit ca: **1.** a analiza, a cerceta, a examina, a studia, a urmări, (livr.) a considera, (înv.) a medita, a privi, a socoti, (fig.) a explora, (înv. fig.) a scărmana. (~ cauzele unui fenomen.) **2.** (fig.) a sonda. (A ~ opinia publică) [12].

Investigă vb. I. tr. A face investigații (mai ales medicale); a cerceta. [*< lat. investigare*].

Investigațiune f. (lat. *in-vestigatio, -ónis*). Cercetare, urmărire: *poliția a început investigațiunile pentru descoperirea hoților.* – Și **-âție** și **-are** [13].

Iar termenul „**anchetă**” s. f. **1.** cercetare făcută de o autoritate publică în scopul stabilirii împrejurărilor în care s-a produs un fapt și a răspunderilor. **2.** metodă de investigație științifică, prin cercetarea pe teren; (p. ext.) gen publicistic în care se prezintă rezultatele unor asemenea cercetări. (*< fr. enquête*).

Anchetă, anchetez, vb. I. Tranz. A supune (un fapt sau o persoană) unei cercetări amănunțite

Likewise, we must agree and recognize that many of lawyers’ “teachings” (and not just of criminalists) have become dogmas and transformed into the brake for the development of science. This was especially noticeable in the system of serving the practice by preparing of dissertations.

Thus, analyzing the specialized literature we discovered that some authors like: Doraș S.Gh. [5], Mircea I. [19], Ciopraga A. [2], Suciuc C. [22] etc. are using the phrase “**research of offenses**”, while others like: Ruiu M. [20], Stancu E. [21], Bercheșan V. [1] etc. “**investigation of offenses**”. We can also find both phrases, for example, “**Investigation and research of offenses against life, bodily integrity and health**” [23]. And in the work of the author Golunski S., translated into Romanian, we find the phrase “**prosecution of offenses**” [8].

According to the explanatory dictionary of the Romanian language, the term “**research**” means: **1.** The action of researching and its result. **2.** Original investigation in order to acquire new scientific or technological knowledge. **3.** (Jur.) Activity carried out by the criminal investigation bodies for gathering and verifying evidence regarding the commission of an offense and for discovering and catching the offender etc. [11].

The term “**to investigate**” is defined as: **1.** to analyze, to research, to examine, to study, to follow, (livr.) to consider, (înv.) to meditate, to watch, to count, (fig.) to explore, (înv. fig.) to scold. (~causes of a phenomenon.) **2.** (fig.) to test. (To ~ public opinion) [12].

Investigate vb. I. tr. Doing investigations (especially medical); to research. [*< lat. investigare*].

Investigation f. (lat. *in-vestigatio, -ónis*). Research, chase: *police started investigations in order to discover the thieves.* [13].

And the term “**inquiry**” s. f. **1.** Research carried out by a public authority in order to establish the circumstances in which an event occurred and the responsibilities. **2.** Method of scientific investigation through field research; (p. ext.) journalistic genre in which the results of such research are presented. (*< fr. enquête*).

Inquiry, vb. I. Tranz. To subject (a fact or a person) to a thorough investigation in order to reveal the truth and to establish possible respon-

pentru a scoate la iveală adevărul și a stabili eventuale răspunderi și vinovății; a face o anchetă. *Procurorul anchetează cazul.* ◇ Absol. *Cel care anchetează nu face parte din corpul didactic, e un inspector special.* SADOVEANU, N. F. 175. A face o cercetare științifică pe teren. *Pentru „Atlasul lingvistic român” au fost anchetate peste 350 de localități* [10].

Analizând aceste sintagme, constatăm că cea mai potrivită pentru instituțiile care desfășoară o activitate de acumulare și verificarea probelor cu privire la săvârșirea unei infracțiuni și pentru descoperirea și prinderea infractorului este „**cercetarea infracțiunilor**”. Anume această sintagmă caracterizează specificul activității de urmărire penală fiind definită ca: *a examina cu atenție, din toate punctele de vedere; a studia o cauză, spre a putea da sentință; a examina din punct de vedere legal.*

Termenul „**investigare**”, cu toate că este definit ca: „*cercetare, urmărire: poliția a început investigațiunile pentru descoperirea hoșilor*”, în opinia noastră este un termen mult mai larg ca termenul „**cercetare**”. El se referă la investigarea fenomenelor, inclusiv cele medicale.

Iar în privința termenului „**anchetare**” considerăm că el este aplicabil în activitatea autorităților publice. Respectiv, acest termen nu este caracteristic instituției poliției [17] și procuraturii [18].

O altă sintagmă utilizată în mod greșit este „**descoperirea infracțiunilor**”. Această sintagmă s-a înrădăcinat nu numai în limbajul criminalistic, dar, în general, în limbajul juridic autohton. Astfel, în numeroase lucrări ale autorilor de specialitate, de exemplu: Doraș S.Gh. [5], Mircea I. [19] etc. și în acte normative, ca exemplu Codul de procedură penală [3] al RM, Codul penal [4] al RM întâlnim sintagma „descoperirea infracțiunii/lor”. Consultând dicționarul explicativ al limbii române, constatăm că prin „a descoperi” se înțelege:

1. descoperi [At: PSALT. HUR. 12^r/16 / V: (îvr) *dăs~, dis~, ~cup~* / Pzi: *descópär*, (înv) *descóper* / E: ml **discoperire**] **1.vt** A da la o parte ceea ce acoperă sau învește Cf *dezveli*. **2.vt** (Spc; c.i. statui) A dezveli la inaugurare. **3.vr** (Îvr) A se retrage. **4.vr** (Spc; c.i. capul) A-și scoate căciula, pălăria, șapca etc. **5.vr** (Îe) **A se ~ în fața** (sau **înaintea**) (cuiva sau a ceva) A cinsti în mod deosebit (pe cineva sau ceva). **6.vr** A-și lăsa neacoperit (ceva). **7.vt** (Fig; c.i. obiective militare) A lăsa ne-

sibilități and guilt; to make an inquiry. *The prosecutor is making an inquiry of the case.* ◇ Absol. *The person making the inquiry is not part of the teaching staff, he is a special inspector.* SADOVEANU, N. F. 175. To make a scientific inquiry in the field. *Over 350 localities were surveyed for the “Romanian Linguistic Atlas”* [10].

Analyzing these phrases, we find that the most appropriate for the institutions that carry out an activity of accumulation and verification of evidence regarding the commission of an offense and for the discovery and apprehension of the offender is the phrase “**research of offenses**”. Namely this phrase characterizes the specificity of the criminal investigation activity being defined as: *to examine carefully, from all points of view; to study a case, to be able to give a sentence; to examine from a legal point of view.*

The term “**investigation**”, although it is defined as: “*research, prosecution: police have begun investigations in order to discover the thieves*”, in our opinion it is a much broader term than the term “**research**”. It refers to the investigation of phenomena, including medical ones.

And as for the term “**inquiry**” we consider that it is applicable in the activity of public authorities. Respectively, this term is not characteristic to the police institution [17] and prosecutor’s office [18].

Another misused phrase is “**discovery of offenses**”. This phrase rooted not only in the language of forensics, but in general in the local legal language. Thus, in numerous works of specialized authors, for example: Doraș S.Gh. [5], Mircea I. [19] etc. and in normative acts, such as the Criminal Procedure Code [3] of the Republic of Moldova, the Criminal Code [4] of the Republic of Moldova we encounter the phrase “**discovery of offenses**”. Consulting the explanatory dictionary of the Romanian language, we find that by “**discovering**” is meant:

1. to discover [At: PSALT. HUR. 12^r/16 / V: (îvr) *dăs~, dis~, ~cup~* / Pzi: *descópär*, (înv) *descóper* / E: ml **discoperire**] **1.vt** Set aside what covers or wraps Cf *uncover*. **2.vt** (Spc; c.i. statue) To unveil at an inauguration. **3.vr** (Îvr) To retreat. **4.vr** (Spc; c.i. head) To take off the hat, cap etc. **5.vr** (Îe) **To ~ in front of** (or **before**) (to someone or something) To be especially honored (to

apărat, expus unui atac. **8.vt** A lăsa fără acoperire legală. **9.vt** (C.i. construcții) A da jos acoperișul. **10-11.vtr** A (se) expune privirii. **12.vt** A face să devină vizibil. **13.vt** A lăsa să se vadă. **14.vt** A aduce la cunoștință Și: *a arăta, a revela*. **15.vt** (Spc) A face cunoscut ceva ce a fost ținut ascuns Și: *a dezvălui, a destăinui*. **16.vr** (D. oameni) A-și dezvălui individualitatea, personalitatea. **17-18.vtr** A (se) trăda. **19.vt** (Înv) A denunța. **20-21.vt** A ajunge să afli (sau să înțelegi) ceva. **22-23.vt** A lua cunoștință primul (sau pentru prima oară) de existența a ceva. **24.vt** (Îe; irn) **A ~ America** A se lăuda cu o descoperire cunoscută de toată lumea. **25.vt** A observa. **26.vt** (Prc) A vedea. **27-28.vt** A găsi ceva întâmplător (sau după o căutare). **29.vt** A realiza ceva pentru prima dată Și: *a inventa*. **30.** (rar) a surprinde. (*A ~ infracțiunea.*) [14].

Reieșind din explicațiile sus-menționate, constatăm că, în general, termenul „*descoperi*” nu poate fi folosit împreună cu termenul *infracțiune*. Ca excepție poate fi utilizat în cazul în care este vorba despre a surprinde [14] pe cineva în momentul în care săvârșește o *infracțiune*, în flagrant delict. Astfel, în opinia noastră, sintagma „*descoperirea infracțiunii*” este rațional de substituit cu sintagma „*stabilirea făptuitorului*” sau „*constatarea infracțiunii*”, în funcție de context.

Pe lângă sintagma „*descoperirea infracțiunii*”, în conținutul normei procesual penale și textelor criminalistice se regăsesc și alte sintagme care sunt utilizate eronat „*constatat făptuitorul*”, „*identificată persoana*” [3] etc.

O altă sintagmă utilizată greșit în domeniul juridic este „*ipoteza criminalistică*”. Noțiunea de «versiune» nu trebuie confundată cu ipoteza, acestea se deosebesc după caracterul faptelor pe care le explică și după gradul de argumentare științifică. Cu toate că unii autori menționau că un instrument logic important în dezvoltarea împrejurărilor necunoscute în procesul de cercetare constituie ipotezele, care în sfera judiciară se numesc versiuni de urmărire penală” [25, p. 3]. În știință, ipotezele se emit, de obicei, referitor la unele fenomene de amploare ale naturii sau ale vieții sociale, bazate pe observații îndelungate și pe legi științifice precis stabilite. Versiunile se referă la fapte concrete, care au avut loc în trecut și se bazează pe o sferă relativ restrânsă de observa-

someone or something). **6.vr** To leave uncovered (something). **7.vt** (Fig; c.i. military objectives) To leave without defense, exposed to an attack. **8.vt** to leave without legal coverage. **9.vt** (C.i. constructions) To take off the roof. **10-11.vtr** To expose the gaze. **12.vt** To make it visible. **13.vt** To let it be seen. **14.vt** To inform and: *to show, to reveal*. **15.vt** (Spc) To make known something that has been kept hidden and: *to reveal*. **16.vr** (D. people) To reveal one’s individuality, one’s personality. **17-18.vtr** To betray. **19.vt** (Înv) To denounce. **20-21.vt** Getting to know (or understand) something. **22-23.vt** Get acquainted first (or for the first time) with the existence of something. **24.vt** (Îe; irn) **To ~ America** To boast of a discovery known to all. **25.vt** To notice. **26.vt** (Prc) To see. **27-28.vt** Find something random (or after a search). **29.vt** To do something for the first time and: *to invent*. **30.** (seldom) to surprise. (*To ~ an offense.*) [14].

Based on the above explanations, we find that, in general, the term “*discover*” cannot be used in conjunction with the term “*offense*”. As an exception it can be used when it comes to catching [14] someone when he commits an offense, in *flagrante delicto*. Thus, in our opinion the phrase “*discovery of the offense*” should be substituted with the phrase “*establishing of the perpetrator*” or “*detection of the offense*”, depending on the context.

In addition to the phrase “*discovery of the offense*”, in the content of the criminal procedure norm and forensic texts there are other phrases that are used erroneously “*established perpetrator*”, “*identified person*” [3] etc.

Another misused phrase in the legal field is “*forensic hypothesis*”. “The notion of “*version*” should not be confused with the hypothesis, they differ in the nature of the facts they explain and in the degree of scientific argument. Although some authors mentioned that an important logical tool in the revealing the unknown circumstances in the research process are the hypothesis, which in the judicial sphere are called criminal prosecution versions” [25, p. 3]. In science, hypotheses are usually made about some large-scale phenomena of nature or social life, based on long observations and well-established scientific laws. The versions refer to concrete facts, which have taken place in

ții. Legile științifice, cu toate că se aplică la elaborarea versiunilor criminalistice, joacă un rol mai redus decât la elaborarea ipotezelor.

Limbaajul criminalistic, din păcate, se manifestă și prin faptul că înșiși criminaliștii în mod deliberat complică limbaajul, astfel încât e problematic de a înțelege claritatea mesajului nu numai pentru practicieni, ci chiar și pentru oamenii de știință-colegi de specialitate. Suntem de acord cu opinia autorului Alexandrov A. că: *acest limbaaj artificial „păsăresc” nu poate fi înțeles decât pentru un cerc restrâns de persoane inițiate „profund în criminalistică”. Dar nu se întâmplă pentru că acest limbaaj este atât de complicat, încât subiectul conversației este banal. Nu văd niciun sens științific și inclusiv practic în disertații, care cercetează următorul subiect: „Bazele teoretice ale analizei criminalistice a activității infracționale organizate și posibilitatea utilizării sale practice”. Posibilitățile practice de utilizare a unei astfel de „analize” sunt zero*[24].

Vorbind despre limbaajul criminalistic, subliniem opinia autorului Șarov I. că limbaajul criminalistic reprezintă o direcție de dezvoltare care asigură formarea cunoștințelor criminalistice. „În principiu, în condițiile actuale, când teoria criminalistică se află încă la etapa de creare, limbaajul criminalistic trebuie să se dezvolte nu în cadrul teoriilor generale ale criminalisticii, cum aceasta o vede Belkin R., dar în cadrul teoriilor particulare ale criminalisticii. Și numai în cazul în care teoria generală va atinge nivelul corespunzător de dezvoltare va fi posibil să vorbim despre un limbaaj criminalistic unic. Dar limbaajul criminalistic actual s-a dezvoltat pe o altă cale, ca element comun pentru toate teoriile particulare ale criminalisticii. Această formulă, la fel, este reușită, deoarece existența unui limbaaj unic criminalistic va favoriza integrarea teoriilor particulare și va servi drept bază de unificare în teoria criminalistică ” [34].

Concluzii. O condiție obligatorie de constituire și dezvoltare a teoriei criminalistice este înțelegerea, interpretarea și folosirea uniformă a terminologiei criminalistice. O terminologie unică trebuie să fie folosită la stabilirea fapțuitorului, cercetarea și prevenirea infracțiunilor.

Pentru a oferi limbaajului criminalistic o direcție de dezvoltare utilă și corectă, acest proces trebuie pus sub controlul lingviștilor.

the past and are based on a relatively limited scope of observations. Scientific laws, although applicable to the development of forensic versions, play a smaller role than the development of hypotheses.

The forensic language, unfortunately, is also manifested by the fact that forensic scientists themselves deliberately complicate the language, so it is problematic to understand the clarity of the message not only for practitioners, but even for colleagues-scientists. We agree with the opinion of the author Alexandrov A. that: *this artificial “bird” language can only be understood by a small circle of people initiated “deeply into forensics”. It happens not because the language is too complicated, but because the subject of the conversation is trivial. I see no scientific and even practical meaning in dissertations, which research the following topic: “Theoretical basis of forensic analysis of organized criminal activity and the possibility of its practical use”. The practical possibilities for using such an “analysis” are equal to zero* [24].

Speaking about the forensic language, we emphasize the opinion of the author Șarov I. that forensic language is a direction of development that ensures the formation of forensic knowledge. “In principle, in the current conditions, when forensic theory is still at the stage of creation, the forensic language must develop not within the general theories of forensics, as seen by Belkin R., but within the particular theories of forensics. And only if the general theory reaches the appropriate level of development it will be possible to speak about a unique forensic language. But the current forensic language has developed in a different way, as a common element for all particular theories of forensics. This formula is also successful, because the existence of a unique forensic language will favor the integration of particular theories and will serve as a basis for unification in forensic theory” [34].

Conclusions. A mandatory condition for the establishment and development of forensic theory is the uniform understanding, interpretation and use of forensic terminology. A unique terminology must be used to establish the perpetrator, investigate and prevent offenses.

In order to give the forensic language a useful and correct direction of development, this process must be put under the control of linguists.

Referințe bibliografice*Bibliographical references*

1. Bercheșan V. Metodologia investigării criminalistice a infracțiunilor. Ed.: Paralela 45, 1998.
2. Ciopraga A. Criminalisitca. Tratat de tactică. Iași, Ed.: Gama, 1996.
3. Codului de procedură penală al Republicii Moldova, nr. 122-XV din 14 martie 2003. Publicat: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 248-251 din 05.11.2013.
4. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18 aprilie 2002. Publicat: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 72-74 din 14.04.2009.
5. Doraș S.Gh. Criminalistica. Vol. I, Chișinău, Ed. Știința, 1996.
6. Gheorghiuța M. Criminalistica. Partea 1: Introducerea în criminalistică. Chișinău, Reclama, 1995.
7. Golubenco Gh.. Criminalistică: obiect, sistem, istorie. Studiu monografic, ULIM, Chișinău, 2008.
8. Golunski S.A. Criminalisitca, București, Editura Științifică, 1961.
9. <http://www.lomonosov-fund.ru/enc/ru/encyclopedia:0128245> (vizitat 05.03.2020)
10. <https://dexonline.ro/definitie/ancheta> (vizitat 05.11.2019).
11. <https://dexonline.ro/definitie/cercetare> (vizitat 05.11.2019).
12. <https://dexonline.ro/definitie/investiga> (vizitat 05.11.2019).
13. <https://dexonline.ro/definitie/investiga%C8%9Bie> (vizitat 05.11.2019).
14. <https://dexonline.ro/intrare/descoperi/15950> (vizitat 05.11.2019).
15. <https://dexonline.ro/intrare/descoperire/65444>. (vizitat 05.11.2019).
16. Istoria Republicii Moldova. https://ro.wikipedia.org/wiki/Istoria_Republicii_Moldova (vizitat 05.11.2019).
17. Legea Republicii Moldova cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului, nr. 320 din 27.12.2012. Publicat: M/O al RM, nr. 42-47 din 01.03.2013.
18. Legea Republicii Moldova cu privire la procuratură, nr. 3 din 25.02.2016. Publicat: M/O al RM, nr. 69-77 din 25.03.2016.
19. Mircea I. Criminalistică, Iași, Editura Fundației „Chemarea”, 1994.
20. Ruiu M. Metodologia investigării criminalistice a unor genuri de infracțiuni. Ed. Universul Juridic, 2014.
21. Stancu E. Criminalistica. Metodologia criminalistică. Ed. Universul Juridic, 2018.
22. Suciuc C. Criminalistică, București Editura Didactică și Pedagogică, , 1972.
23. Viorel Vasile. Investigarea și cercetarea infracțiunilor îndreptate împotriva vieții, integrității corporale și sănătății, București, Editura Ministerului Afacerilor Interne, 2013.
24. Александров А.С. Семь смертных грехов современной криминалистики // Следователь. 2011. 3 (155). С. 44-47 <http://www.iaaj.net/node/342> (vizitat 05.03.2020)
25. Арцишевский Г.В., Выдвижение и проверка следственных версий, М., 1978.
26. Белкин Р.С. Криминалистика: проблемы сегодняшнего дня. Злободневные вопросы российской криминалистики. – М.: Изд-во НОРМА (Издат. группа НОРМА-ИНФРА-М), 2001.
27. Белкин Р.С. Курс криминалистики: Учеб. Пособие для вузов. 3-е изд., доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2001.
28. Белкин Р.С. Общая теория советской криминалистики. Саратов: Издательство Саратова: Издательство Саратовского университета, 1986. С. 249–254.
29. Валгина Н.С. Активные процессы в современном русском языке: учебное пособие для студентов вузов. – М.: Логос, 2003.
30. Голованов В. Гнесеологическая природа законов науки. М., 1967.
31. Головин А. Криминалистическая систематика. М., 2002.
32. Гросс Г. Руководство для судебных следователей как система криминалистики. Но-

- вое изд. переп. с изд. 1908 г. М.: ЛексЭст, 2002.
33. Мухин Г.Н. Дискуссионные проблемы и перспективные направления криминалистической науки и образования // Проблемы криминалистики: Сб. науч. тр. / Отв. ред. д-р юрид. наук, проф. Г.Н. Мухин. – Минск: Академия МВД Респ. Беларусь, 2005. – Вып. 2.
34. Шаров В.И. Проблемы формализации криминалистического знания // Вестник Нижегородского государственного университета. - 2002. - № 1 (5). [http://www.unn.ru/pages/vestniki_journals/99990195_West_pravo_2002_1\(5\)/B_32.pdf](http://www.unn.ru/pages/vestniki_journals/99990195_West_pravo_2002_1(5)/B_32.pdf) (vizitat 06.03.2020).
35. Штофф В. Введение в методологию научного познания. М. 1978.
36. Юматов В.А., Нестерова О.А. Язык криминалистики и судебной экспертизы. Современное состояние и перспективы развития. Вестник. Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского, 2012, № 1 (1).
37. Яблоков Н.П., Головин А.Ю. Криминалистика: природа и система. – М.: Юристъ, 2005.

Despre autori

Constantin RUSNAC,
doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Catedrei „Procedură penală, criminalistică
și securitate informațională” a Academiei
„Ștefan cel Mare” a MAI,
tel. 079603423,
e-mail: navrucnd1@mail.ru

Iurie ODAGIU,
doctor în drept, conferențiar universitar,
prim-prorector pentru studii și management al
calității al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
tel. 079402988,
e-mail: criminalist@gmail.com.

About authors

Constantin RUSNAC,
PhD, associate professor,
Head of the Chair of Criminal Procedure,
Forensics and Information Security
of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
tel: 079603423,
e-mail: navrucnd1@mail.ru

Iurie ODAGIU,
PhD, associate professor,
Pro-rector for Studies and Quality Management
of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
tel. 079402988,
e-mail: criminalist@gmail.com.

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ТОРГОВЛЕ ЛЮДЬМИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН

Жанар Секежановна СЕЙТАЕВА

*кандидат юридических наук,
ассоциированный профессор*

SOME ISSUES OF COMBATING HUMAN TRAFFICKING IN REPUBLIC OF UZBEKISTAN

Zhanar Sekezhanovna SEITAEVA

PhD, associate Professor

Данная статья направлена на изучение положительных практик и современных реформ Республики Узбекистан в области борьбы с торговлей людьми, а также на возможное теоретическое обобщение роли такого координационно-совещательного инструмента, как межведомственные комиссии по противодействию торговле людьми. Автор проводит сравнительно-правовое исследование организации деятельности межведомственных комиссий в Узбекистане и Казахстане, а также анализ реформирования и преобразования узбекской Республиканской межведомственной комиссии по противодействию торговле людьми в Национальную комиссию по противодействию торговле людьми и принудительному труду.

Ключевые слова: *торговля людьми, профилактические меры, права и свободы человека, траффинг, межведомственные комиссии, принудительный труд, незаконная миграция.*

This article is aimed at studying the positive practices and modern reforms of the Republic of Uzbekistan in the field of countering human trafficking, as well as a possible theoretical generalization of the role of such a Coordinating and Advisory tool as interdepartmental commissions to counter human trafficking. The author conduct a comparative legal study of the organization of interdepartmental commissions in Uzbekistan and Kazakhstan, as well as an analysis of the reform and transformation of the Uzbek Republican Interdepartmental Commission on Countering Human Trafficking into the National Commission on Countering Human Trafficking and Forced Labor.

Keywords: *human trafficking, preventive measures, human rights and freedoms, trafficking, interdepartmental commissions, forced labor, illegal migration.*

В апреле текущего года два соседних центрально-азиатских государства приняли взаимное соглашение о трудовой деятельности и защите прав трудящихся-мигрантов, а также о сотрудничестве между казахстанским и узбекистанским Правительствами в борьбе с незаконной миграцией. Целью соглашения является осуществление мер по регулированию миграционных потоков и предотвращению нелегальной трудовой деятельности в государствах сторон [1]. Указанный акт должен способствовать укреплению сотрудничества меж-

Two neighboring Central Asian states adopted a mutual agreement on labor activity and protection of the rights of migrant workers, as well as on cooperation between the Kazakh and Uzbek Governments in the fight against migration, in April of this year. The purpose of the agreement is to implement measures to regulate migration flows and prevent illegal labor activity in the states of the parties [1]. This act should contribute to strengthening cooperation between the two countries in the field of regulation of la-

ду двумя странами в области регулирования процессов трудовой миграции и несомненно станет еще одним шагом в последовательной борьбе двух соседних государств с траффикингом людей.

Несмотря на соседство и общность культур двух стран, международными экспертами отмечается прогрессивный опыт противодействия торговле людьми узбекским государством, являющимся страной происхождения для выявленных жертв этого преступления. Данная статья направлена на изучение положительных практик и современных реформ соседнего государства в области борьбы с торговлей людьми, а также на возможное теоретическое обобщение роли отдельных координационно-совещательных инструментов на основе применения сравнительно-правового метода исследования.

В целом, рассматривая существующую систему противодействия траффикингу в Республике Узбекистан, необходимо отметить, что указанный вопрос в этой стране поднят на уровень государственной политики.

17 апреля 2008 года в стране принят Закон «О противодействии торговле людьми», которым регламентируются организация противодействия торговле людьми, а также защита жертв торговли людьми и оказание им помощи.

Отдельного внимания заслуживает рассмотрение такого инструмента по функционированию эффективного механизма в сфере борьбы с рассматриваемым преступным явлением, как республиканская межведомственная комиссия по противодействию торговле людьми. Учрежденная для координации деятельности государственных органов, осуществляющих противодействие торговле людьми, межведомственная комиссия формируется лично Президентом Республики Узбекистан.

Среди основных задач Межведомственной комиссии можно отметить организацию разработки и реализации государственных и иных программ в области противодействия торговле людьми, а также контроля за их исполнением; координацию деятельности государственных органов, органов самоуправления

и миграционных процессов и undoubtedly become another step in the consistent struggle of the two neighboring states against human trafficking.

Despite the neighborhood and community of cultures of the two countries, international experts note the progressive experience of combating human trafficking by the Uzbek state, which is the country of origin for the identified victims of this crime. This article is aimed at studying the positive practices and modern reforms of the neighboring state in the field of combating trafficking in persons, as well as at a possible theoretical generalization of the role of individual coordination and advisory tools based on the application of the comparative legal research method.

In general, considering the existing system of countering trafficking in the Republic of Uzbekistan, it should be noted that this issue in this country has been raised to the level of state policy.

On April 17, 2008, the country adopted the Law “on Combating Trafficking in Human Beings”, which regulates the organization of human trafficking combating, as well as the protection and assistance of victims of human trafficking.

Special attention should be paid to the consideration of such a tool for the functioning of an effective mechanism in the field of combating the criminal phenomenon under consideration, as the republican interdepartmental commission on combating trafficking in human beings. Established to coordinate the activities of state bodies countering trafficking in persons, the interdepartmental commission is formed personally by the President of the Republic of Uzbekistan.

Among the main tasks of the Interdepartmental Commission, one can note the organization of the development and implementation of state and other programs in the field of combating trafficking in persons, as well as control over their implementation; coordination of the activities of state bodies, citizens’ self-government bodies and non-state non-profit organizations in the field of combating trafficking in persons in order to ensure the effectiveness of their activities, close

граждан и негосударственных некоммерческих организаций в области противодействия торговле людьми в целях обеспечения эффективности их деятельности, тесного взаимодействия и слаженности работы; оценку, мониторинг и повышение эффективности принимаемых мер по противодействию торговле людьми; выявление, анализ и устранение причин и условий системных недостатков путем совершенствования правоприменительной практики и законодательства и т.п. [2].

В Республике Казахстан подобный инструмент - Межведомственная комиссия по вопросам борьбы с незаконным вывозом, ввозом и торговлей людьми - начал функционировать ранее, с 2003 года [3]. До принятия и утверждения окончательного варианта в 2014 году, положение о Межведомственной комиссии обновлялось 8 раз, претерпевая различные изменения.

Отметим, что между казахстанской Межведомственной комиссией по вопросам борьбы с незаконным вывозом, ввозом и торговлей людьми и узбекистанской Межведомственной комиссией по противодействию торговле людьми выявлены значительные различия.

В первую очередь, Межведомственные комиссии в двух соседних государствах различаются по своей миссии и предназначению – в Казахстане комиссия является консультативно-совещательным органом, в Узбекистане - координирующим деятельность государственных органов, осуществляющих противодействие торговле людьми. Соответственно, различны основные задачи и характер решений, выносимых комиссиями. В Республике Казахстан решение комиссии носит рекомендательный характер, в соседней стране - решения, принимаемые комиссией, являются обязательными для исполнения всеми министерствами, ведомствами, общественными объединениями и другими негосударственными некоммерческими организациями.

Во-вторых, различны рабочие органы межведомственных комиссий. В Узбекистане функции рабочего органа выполняет Министерство внутренних дел. В Казахстане, изначально, с 2003 года функции рабочего органа

interaction and coherence of work; assessment, monitoring and improvement of the effectiveness of measures taken to combat trafficking in human beings; identification, analysis and elimination of the causes and conditions of systemic deficiencies by improving law enforcement practice and legislation, etc. [2].

In the Republic of Kazakhstan, a similar instrument – the Interdepartmental Commission on Combating Illegal Export, Import and Trafficking in Persons – began to function earlier, since 2003 [3]. Before the adoption and approval of the final version in 2014, the provision on the Interdepartmental Commission was updated 8 times, undergoing various changes.

It should be noted that significant differences have been identified between the Kazakh Interdepartmental Commission on Combating Illegal Export, Import and Trafficking in Persons and the Uzbek Interdepartmental Commission on Combating Human Trafficking.

First of all, the Interdepartmental Commissions in the two neighboring states differ in their mission and purpose – in Kazakhstan, the commission is an advisory and consultative body, in Uzbekistan – coordinating the activities of state bodies countering human trafficking. Accordingly, the main tasks and the nature of the decisions made by the commissions are different. In the Republic of Kazakhstan, the decision of the commission is of a recommendatory nature, in a neighboring country, decisions made by the commission are binding on all ministries, departments, public associations and other non-governmental non-profit organizations.

Secondly, the working bodies of interdepartmental commissions are different. The functions of a working body in Uzbekistan are performed by the Ministry of Internal Affairs. In Kazakhstan, initially, since 2003, the Ministry of Justice performed the functions of a working body, however, due to the changes made in 2014 [4], the working body of the commission became the Ministry of Internal Affairs and the Ministry of Labor and Social Protection of the Population

выполняло Министерство юстиции, однако, в 2014 году в связи с внесенными изменениями [4], рабочим органом комиссии стали Министерство внутренних дел и Министерство труда и социальной защиты населения на ротационной основе с периодичностью в два года.

В-третьих, различна периодичность проведения встреч комиссий. Так, заседания комиссии в нашем государстве проводятся по мере необходимости, но не реже одного раза в полугодие, в Республике Узбекистан комиссия осуществляет свою деятельность на постоянной основе и проводит свои заседания по мере необходимости, но не реже одного раза в квартал. Также не схож и процесс организации плановой работы комиссий: в Узбекистане планы работы Комиссии составляются на каждое полугодие на основании предложений, поступивших от членов Комиссии, в Казахстане работа комиссии осуществляется на основе годового плана.

И в Казахстане и в Узбекистане созданы и действуют территориальные межведомственные комиссии по противодействию торговле людьми. Однако, важным отличием является тот факт, что в Республике Узбекистан правовое основание деятельности территориальных комиссий четко закреплено действующим законодательством. Так, к примеру, п.9 Положения о Республиканской межведомственной комиссии по противодействию торговле людьми установлено, что территориальные комиссии образуются в составе председателя (руководитель органа внутренних дел), заместителя председателя и членов. В состав территориальных комиссий включаются, как правило, руководители правоохранительных органов, а также органов по труду, государственного управления образованием, управления государственной системой здравоохранения, иных органов государственного управления и представители негосударственных некоммерческих организаций [5].

В Республике Казахстан деятельность территориальных комиссий законодательно не урегулирована. Их существование и организация работы вытекает из содержания соответству-

on a rotation basis with a frequency of two years.

Thirdly, the frequency of meetings of the commissions is different. So, meetings of the commission in our state are held as needed, but at least once every six months, in the Republic of Uzbekistan, the commission carries out its activities on an ongoing basis and holds its meetings as needed, but at least once a quarter. Also, the process of organizing the planned work of the commission is not similar: in Uzbekistan, the work plans of the Commission are drawn up for each half of the year on the basis of proposals received from the members of the Commission, in Kazakhstan, the work of the Commission is carried out on the basis of an annual plan.

Both Kazakhstan and Uzbekistan have established operating territorial interdepartmental commissions on combating trafficking in human beings. However, an important difference is the fact that in the Republic of Uzbekistan the legal basis for the activities of territorial commissions is clearly enshrined in current legislation. So, for example, clause 9 of the Regulation on the Republican Interdepartmental Commission on Combating Trafficking in Human Beings established that territorial commissions shall include the chairman (head of the internal affairs body), deputy chairman and members. Territorial commissions, as a rule, include the heads of law enforcement agencies, as well as of labor bodies, public administration of education, administration of the state health care system, other government bodies and representatives of non-governmental non-profit organizations [5].

In the Republic of Kazakhstan, the activities of territorial commissions are not legally regulated. Their existence and organization of work follows from the concept of the relevant Action Plans of the Government on combating of trafficking in human beings.

For example, paragraph 5 of the Action Plan of the Government of the Republic of Kazakhstan on the prophylaxis, prevention and combating of crimes related to trafficking in human beings for 2015-2017, approved by the

ющих Планов мероприятий Правительства по противодействию торговле людьми.

К примеру, пунктом 5 Плана мероприятий Правительства Республики Казахстан по профилактике, предотвращению и борьбе с преступлениями, связанными с торговлей людьми, на 2015 - 2017 годы, утвержденного постановлением Правительства Республики Казахстан от 28 января 2015 года № 23, в качестве одного из организационно-практического мероприятия по противодействию торговле людьми запланировано обеспечение организации работы Межведомственной комиссии по вопросам борьбы с незаконным вывозом, ввозом и торговлей людьми, а также аналогичных региональных комиссий, действующих при акиматах [6]. Подобное положение закреплено и в п.1 Плана мероприятий Правительства Республики Казахстан по профилактике, предотвращению и борьбе с преступлениями, связанными с торговлей людьми, на 2018 - 2020 годы, утвержденном постановлением Правительства Республики Казахстан от 1 октября 2018 года № 609 [7].

Обобщенно, можно утверждать, что соответствующие территориальные комиссии образуются в соответствии с Законом Республики Казахстан от 23 января 2001 года «О местном государственном управлении и самоуправлении в Республике Казахстан» и постановлением Правительства Республики Казахстан от 1 октября 2018 года № 609 «О Плана мероприятий Правительства Республики Казахстан по профилактике, предотвращению и борьбе с преступлениями, связанными с торговлей людьми, на 2018 — 2020 годы». Персональный состав комиссии (в некоторых областях - предварительно согласованный с областным департаментом КНБ и ДВД области), утверждается областными маслихатами. Территориальные комиссии, как правило, возглавляются заместителями акима области. В качестве заместителя председателя выступает заместитель начальника департамента полиции, секретаря – сотрудник криминальной полиции. В состав комиссии входят сотрудники ДКНБ, ДВД, акимата, управления образования, здравоохранения, координации занятости

Resolution of the Government of the Republic of Kazakhstan, dated January 28, 2015, No. 23, as one of the organizational and practical measure to combat trafficking in persons, is planned to ensure the organization of the work of the Interdepartmental Commission on the fight against illegal export, import and trafficking in persons, as well as similar regional commissions operating under akimats [6]. A similar provision is enshrined in clause 1 of the Action Plan of the Government of the Republic of Kazakhstan on the prophylaxis, prevention and combating of crimes related to trafficking in persons for 2018-2020, approved by the Government of the Republic of Kazakhstan, dated October 1, 2018, No. 609 [7].

Summarized, it can be argued that the corresponding territorial commissions are formed in accordance with the Law of the Republic of Kazakhstan, dated January 23, 2001 “On local government and self-government in the Republic of Kazakhstan” and the Resolution of the Government of the Republic of Kazakhstan dated October 1, 2018, No. 609 “On the Action Plan of the Government of the Republic of Kazakhstan on the prophylaxis, prevention and combating of crimes related to trafficking in human being for 2018-2020”. The personal composition of the commission (in some regions – previously agreed with the regional department of KNB and the Department of Internal Affairs of the region) are approved by the regional maslikhats. Territorial commissions, as a rule, are headed by the deputy akim of the region. The deputy head of the police department acts as the deputy chairman, the secretary is an officer of the criminal police. The commission includes employees of the National Security Committee, Department of Internal Affairs, Akimat, Department of Education, Health, Coordination of Employment and Social Programs, as well as representatives of non-governmental organizations (from 9 to 16 people)[8].

Let us consider further the modern reforms in the Republic of Uzbekistan, which led to the transformations of interdepartmental commissions on combating trafficking in human beings

и социальных программ, а также представители неправительственных организаций (от 9 до 16 человек) [8].

Рассмотрим далее современные реформы в Республике Узбекистан, приведшие к трансформированию межведомственных комиссий по противодействию торговле людьми и поднятию их на более высокий уровень.

14 марта 2017 года Президентом Республики Узбекистан принято постановление «О мерах по дальнейшему совершенствованию системы профилактики правонарушений и борьбы с преступностью». Причиной принятия указанного постановления явилось то, что формы и методы работы государственных органов, осуществляющих профилактику правонарушений, не в полной мере отвечали современным требованиям, прежде всего, ввиду недостаточного уровня использования информационно-коммуникационных технологий.

Как отмечается в преамбуле постановления: «Государственные органы зачастую рассматривают профилактику правонарушений в качестве задачи лишь правоохранительных органов и как следствие не придают данной работе должного внимания. Отсутствие адресности и комплексности мер по профилактике правонарушений и борьбе с преступностью, а также эффективности выявления и выработки мер по устранению причин и условий, способствующих совершению системных правонарушений, не дают ожидаемых результатов. Недостаточная инициативность уполномоченных органов, отсутствие должного межведомственного взаимодействия, несогласованность реализуемых мероприятий требуют коренного совершенствования деятельности в сфере профилактики правонарушений и борьбы с преступностью» [10].

31 июля 2019 года Указом Президента Республики Узбекистан «О дополнительных мерах по дальнейшему совершенствованию системы противодействия торговле людьми и принудительному труду» обнародован ряд негативных факторов, препятствующих эффективному противодействию торговле людьми и использованию принудительного труда. В частности были названы недостаточная инициативность уполномоченных органов, отсутствие

and raising them to a higher level.

On March 14, 2017, the President of the Republic of Uzbekistan adopted a resolution “On measures to further improve the system for the prevention of offenses and the fight against criminality”. The reason for the adoption of this resolution was the fact that the forms and methods of work of state bodies carrying out the prevention of offenses did not fully meet modern requirements, primarily due to the insufficient level of use of information and communication technologies.

As noted in the preamble of the resolution: “State bodies often consider the prevention of offenses as only law enforcement bodies task, and as a consequence, do not give due attention to this work”. The lack of targeting and comprehensiveness of measures for the prevention of offenses and the fight against criminality, as well as the effectiveness of identifying and developing measures to eliminate the causes and conditions that contribute to the commission of systemic offenses, do not give the expected results. Lack of initiative of authorized bodies, lack of proper interdepartmental interaction, inconsistency of the implemented measures require radical improvement of activities in the field of crime prevention and fight against criminality [10].

On July 31, 2019, by the Decree of the President of the Republic of Uzbekistan “On additional measures to further improve the system of combating human trafficking and forced labor”, a number of negative factors were disclosed that impede effective combating of human trafficking and the use of forced labor. In particular, the lack of initiative of the authorized bodies, the lack of proper interdepartmental interaction of the competent authorities under a single leadership were mentioned; inconsistency of the implemented measures to bring objective and reliable information about the work carried out in this direction to the general public and international community; non-compliance of the legal framework with international standards, which prevents the effective prosecution and punishment of persons in-

должного межведомственного взаимодействия компетентных органов под единым началом; несогласованность реализуемых мероприятий по доведению до широкой общественности и международного сообщества объективной и достоверной информации о проводимой работе в данном направлении; несоответствие законодательной базы международным стандартам, что препятствует эффективному преследованию и наказанию лиц, причастных к торговле людьми и принудительному труду.

В целях создания действенной системы координации деятельности государственных органов в сфере противодействия торговле людьми и принудительному труду, продвижения позитивного имиджа страны на международной арене, Республиканская межведомственная комиссия по противодействию торговле людьми была преобразована в Национальную комиссию по противодействию торговле людьми и принудительному труду [11].

Указом Президента 2019 года установлено, что Национальная комиссия состоит из подкомиссии по вопросам противодействия торговле людьми, возглавляемой министром внутренних дел, а также подкомиссии по вопросам противодействия принудительному труду, возглавляемой министром занятости и трудовых отношений Республики Узбекистан.

Основными задачами Национальной комиссии определены практически те же самые задачи, которые стояли перед Республиканской межведомственной комиссией, за исключением:

- организации мероприятий по информированию населения о вопросах противодействия торговле людьми;
- руководства и контроля деятельности специализированных учреждений по оказанию помощи и защите жертв торговли людьми;
- координации деятельности территориальных комиссий.

Председателем Национальной комиссии по противодействию торговле людьми и принудительному труду является Председатель Сената Олий Мажлиса Республики Узбекистан. В состав комиссии также вошли генеральный прокурор, председатель Службы государственной безопасности, председатель

involved in human trafficking and forced labor.

In order to create an effective system for coordinating the activities of the state bodies in the field of combating trafficking in persons and forced labor, promoting a positive image of the country in the international arena, the Republican Interdepartmental Commission on Human Trafficking Countering was transformed into the National Commission on Countering of Human Trafficking and Forced Labor [11].

The 2019 presidential decree established that the National Commission consists of a subcommittee on combating trafficking in persons, headed by the Minister of Internal Affairs, as well as the subcommittee on forced labor combating, headed by the Minister of Employment and Labor Relations of the Republic of Uzbekistan.

The main tasks of the National Commission are determined practically the same tasks that faced the Republican Interdepartmental Commission, with the exception of:

- organizing events to inform the population about the issues of combating human trafficking;
- management and control of the activities of specialized agencies to provide assistance and protection to victims of trafficking in human beings;
- coordination of activities of territorial commissions.

The Chairman of the National Commission on Counteracting of Human Trafficking and Forced Labor is the Chairman of the Senate Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan. The Commission also includes the Attorney General, Chairman of the State Security Service, Chairman of the High Judicial Council, Chairman of the Supreme Court, Minister of Foreign Affairs, Minister of Justice, Minister of Health, as well as a number of other officials and representatives of the non-governmental sector (26 persons).

Regional khokims are in charge of the territorial commissions on combating human trafficking and forced labor.

The main tasks of the territorial commis-

Высшего судейского совета, председатель Верховного суда, министр иностранных дел, министр юстиции, министр здравоохранения, а также ряд других должностных лиц и представителей неправительственного сектора (26 человек).

Руководство территориальными комиссиями по противодействию торговле людьми и принудительному труду возложено на хокимов областей.

Основной задачей территориальных комиссий определено обеспечение неукоснительного, своевременного и качественного исполнения национального законодательства, постановлений палат Олий Мажлиса Республики Узбекистан, указов, постановлений и распоряжений Президента Республики Узбекистан, решений Кабинета Министров Республики Узбекистан и предписаний Национальной комиссии в сфере противодействия торговле людьми и принудительному труду.

Также, необходимо отметить учреждение института Национального докладчика по противодействию торговле людьми и принудительному труду, с возложением его функций на председателя Национальной комиссии.

За короткий срок преобразованной комиссией проведена целенаправленная работа по созданию организационно-правовых основ своей деятельности (утверждены положения, регулирующие ее деятельность, разработан и запущен официальный веб-сайт Национальной комиссии, на местах образованы территориальные комиссии, приняты меры, направленные на налаживание системной работы Национальной комиссии и ее подкомиссий, утвержден план первоочередных мер по повышению эффективности деятельности государственных органов в сфере противодействия торговле людьми и принудительному труду на 2019-2020 годы) [12].

Осуществлена определенная работа по совершенствованию практики применения национального законодательства и права. В целях усиления ответственности за допущение детского и принудительного труда разработан Закон «О внесении дополнений в Уголовный кодекс Республики Узбекистан», который одобрен Сенатом 14 декабря 2019 года.

sions is to ensure the strict, timely and high-quality implementation of national legislation, resolutions of the chambers of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan, decrees, resolutions and orders of the President of the Republic of Uzbekistan, decisions of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan and instructions of the National Commission in the field of combating human trafficking and forced labor.

Also, it should be noted that the institution of the National Reporter on Combating Trafficking in Human Beings and Forced Labor was established, with the assignment of its functions to the Chairman of the National Commission.

In a short time, the reorganized commission carried out purposeful work to create the organizational and legal framework for its activities (the provisions governing its activities were approved, the official website of the National Commission was developed and launched, territorial commissions have been formed locally, measures have been taken to establish systematic work of the National Commission and its sub-commissions, a plan of priority measures has been approved to increase the efficiency of government agencies in the field of combating human trafficking and forced labor for 2019-2020) [12].

Certain work has been carried out to improve the practice of applying national legislation and law. In order to strengthen responsibility for the admission of child and forced labor, the Law “On Amendments to the Criminal Code of the Republic of Uzbekistan” was developed, which was approved by the Senate on December 14, 2019.

In addition, taking into account international practice, a draft law “On Amendments and Additions to the Law of the Republic of Uzbekistan” On Combating Trafficking in Human Beings” was developed, which was submitted for public discussions in September 2019.

Compared with the current law, article 3 of the draft was expanded – basic concepts: there were added such concepts as recruitment, state of origin, victim of trafficking, abuse of vulnerability,

Помимо этого, с учетом международной практики разработан законопроект «О внесении изменений и дополнений в Закон Республики Узбекистан «О противодействии торговле людьми», который в сентябре 2019 года поступил на общественное обсуждение.

По сравнению с действующим законом, в проекте расширена статья 3 – основные понятия: добавлены такие понятия как вербовка, государство происхождения, жертва торговли людьми, злоупотребление уязвимостью положения, идентификация жертв торговли людьми, национальный механизм перенаправления жертв торговли людьми, предполагаемая жертва торговли людьми.

К основным принципам противодействия торговле людьми (законность; неотвратимость ответственности торговцев людьми; недопустимость дискриминации жертв торговли людьми; социальное партнерство), добавились такие принципы как защита прав и законных интересов жертв торговли людьми; совокупность использования правовых, политических, социально-экономических, медицинских, профилактических и информационных мер.

Появилась новая статья «Основные направления государственной политики в области противодействия торговле людьми». Важной новеллой является введение в проект закона главы 2 «Органы и организации, осуществляющие и участвующие в деятельности по противодействию торговле людьми». Указанной главой расписываются конкретные полномочия Министерства внутренних дел, Генеральной прокуратуры, Службы государственной безопасности, Министерства иностранных дел, дипломатических представительств и консульских учреждений, Министерства здравоохранения, Министерства занятости и трудовых отношений [13].

Примечателен также проект закона наличием в нем национального механизма перенаправления жертв торговли людьми, включающего в себя процессы идентификации жертв, признания физического лица жертвой торговли людьми, социальной реабилитации и адаптации пострадавших от торговли людьми, репатриации иностран-

identification of victims of trafficking, national referral mechanism for victims of trafficking, alleged victim of trafficking.

The basic principles of combating trafficking in persons (legality; inevitability of responsibility of traffickers; inadmissibility of discrimination against victims of trafficking in human beings; social partnership) were supplemented by such principles as protection of the rights and legitimate interests of victims of trafficking in persons; the totality of the use of legal, political, socio-economic, medical, preventive and informational measures.

A new article “Main direction of state policy in the field of combating human trafficking” has appeared. An important novelty is the introduction of the draft law of Chapter 2 “Bodies and organizations that carry out and participate in activities to combat trafficking in persons”. Specific powers have the Ministry of Internal Affairs, the General Prosecutor’s Office, the State Security Service, the Ministry of Foreign Affairs, diplomatic missions and consular officers, the Ministry of Health, the Ministry of Employment and Labor Relations [13].

The draft law is also noteworthy for the presence in it of a national mechanism of referral of victims of trafficking in persons, which includes the processes of identification of victims, recognition of an individual as a victim of trafficking in persons, social rehabilitation and adaptation of victims from trafficking in persons, repatriation of foreign citizens and stateless persons who have suffered from trafficking in persons, including security measures and other guarantees provided to victims of trafficking in persons.

Thus, the Republic of Uzbekistan is currently making certain progress in combating trafficking in persons – systematic child labor has been eradicated, obligations under the conventions of the International Labor Organization have been fulfilled, which has raised the country’s level from the third to the second category in the rating of the US State Department.

The preventive measures taken by Uzbeki-

ных граждан и лиц без гражданства, пострадавших от торговли людьми, включением мер безопасности и иных гарантий, предоставляемых жертвам торговли людьми.

Таким образом, Республика Узбекистан на сегодняшний день делает определенные успехи в сфере противодействия торговле людьми - искоренен систематический детский труд, выполнены обязательства в рамках конвенций Международной организации труда, что позволило поднять уровень страны с третьей до второй категории рейтинга Государственного департамента США.

Принимаемые Узбекистаном профилактические меры, реформирование и преобразование узбекской Республиканской межведомственной комиссии по противодействию торговле людьми в Национальную комиссию по противодействию торговле людьми и принудительному труду, проведение разъяснительной и агитационной работы среди населения, привело к сокращению количества преступлений, связанных с торговлей людьми за последние два года почти в 3,2 раза.

stan, the reform and transformation of the Uzbek Republican Interdepartmental Commission on Combating of Human Trafficking into the National Commission on Counteracting Human Trafficking and Forced Labor, conducting explanatory and campaigning work among the population, has led to a decrease in the number of crimes related to trafficking in persons over the past two years, almost 3.2 times.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Подписан закон о регулировании трудовой деятельности с Узбекистаном // URL: <https://www.zakon.kz/5017820-podpisan-zakon-o-regulirovanii-trudovoy.html> (дата обращения: 05.05.2020).
2. Закон Республики Узбекистан «О противодействии торговле людьми» от 17.04.2008 // URL: <https://lex.uz/ru/docs/1339438> (дата обращения: 05.05.2020).
3. Постановление Правительства Республики Казахстан от 26.09.2003 № 983 «Об образовании Межведомственной комиссии по вопросам борьбы с незаконным вывозом, ввозом и торговлей людьми» // САПП Республики Казахстан, 2003 г., № 39, ст. 400 (утратившее силу);
4. Постановление Правительства Республики Казахстан от 4 мая 2014 года № 449 «О внесении изменений и дополнений в постановление Правительства Республики Казахстан от 26 сентября 2003 года № 983 «Об образовании Межведомственной комиссии по вопросам борьбы с незаконным вывозом, ввозом и торговлей людьми»» // URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1400000449#z3> (дата обращения: 05.05.2020).
5. Положение о Республиканской межведомственной комиссии по противодействию торговле людьми. Приложение № 5 к постановлению Президента Республики Узбекистан от 14 марта 2017 года № ПП-2833 // URL: <http://ht.gov.uz/%d1%80%d0%b5%d1%81%d0%bf%d1%83%d0%b1%d0%bb%d0%b8%d0%ba%d0%b0%d0%bd%d1%81%d0%ba%d0%b8%d0%b5-%d0%bc%d0%b5%d0%b6%d0%b2%d0%b5%d0%b4%d0%be%d0%bc%d1%81%d1%82%d0%b2%d0%b5%d0%bd%d0%bd%d1%8b%d0%b5-%d0%ba%d0%be/> (дата об-

- ращения: 05.05.2020).
6. План мероприятий Правительства Республики Казахстан по профилактике, предотвращению и борьбе с преступлениями, связанными с торговлей людьми, на 2015 - 2017 годы, утвержденный постановлением Правительства Республики Казахстан от 28 января 2015 года № 23 // URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1500000023> (дата обращения: 05.05.2020).
 7. План мероприятий Правительства Республики Казахстан по профилактике, предотвращению и борьбе с преступлениями, связанными с торговлей людьми, на 2018 - 2020 годы, утвержденный постановлением Правительства Республики Казахстан от 1 октября 2018 года № 609 // URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1800000609> (дата обращения: 05.05.2020).
 8. Сайт акимта Акмолинской области // URL: https://aqmola.gov.kz/page/read/Komissiya_po_voprosam_borby_s_nezakonnym_vyvozom_vvozom_i_torgovlej_lyudmi_pri_akimate_Akmolinskoj_oblasti.html?lang=ru (дата обращения: 05.05.2020).
 9. Сайт Акимата Карагандинской области. Информация о деятельности консультативно-совещательных органов Карагандинской области // URL: https://karaganda-region.gov.kz/ru/asc_konsultant/ (дата обращения: 05.05.2020).
 10. Постановление Президента Республики Узбекистан от 14 марта 2017 года «О мерах по дальнейшему совершенствованию системы профилактики правонарушений и борьбы с преступностью» // URL: <https://lex.uz/docs/3141184?ONDATE=27.03.2017%2000#3142520> (дата обращения: 05.05.2020).
 11. Указ Президента Республики Узбекистан «О дополнительных мерах по дальнейшему совершенствованию системы противодействия торговле людьми и принудительному труду» от 31 июля 2019 года // URL: <https://uza.uz/ru/documents/odopolnitelnykh-merakh-po-dalneyshemu-sovershenstvovaniyu-s-31-07-2019> (дата обращения: 05.05.2020).
 12. Национальная комиссия подвела итоги деятельности в текущем году // <http://uza.uz/ru/society/natsionalnaya-komissiya-podvela-itogi-deyatelnosti-v-tekushch-30-12-2019>.
 13. Обсуждение проектов нормативно-правовых документов Республики Узбекистан // URL: <https://regulation.gov.uz/ru/document/7996> (дата обращения: 05.05.2020).

Despre autor

Жанар Секежановна СЕЙТАЕВА

кандидат юридических наук,
ассоциированный профессор,
доцент кафедры международного обучения
Института повышения профессионального
уровня Академии правоохранительных органов
при Генеральной прокуратуре
Республики Казахстан,
советник юстиции
г. Нур-Султан, Республика Казахстан,
e-mail: seitaeva-zhanara@mail.ru

About author

Zhanar Sekezhanovna SEITAEVA

PhD, associate Professor,
Associate Professor of the Chair of international
training Institute of professional development Acad-
emy of law enforcement agencies
under the General Prosecutor's office
of the Republic of Kazakhstan,
adviser of justice
Nur-Sultan c., Republic of Kazakhstan, e-mail:
seitaeva-zhanara@mail.ru

СОВРЕМЕННЫЕ ЗАРУБЕЖНЫЕ ПОДХОДЫ К РЕСОЦИАЛИЗАЦИИ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ, СОВЕРШИВШИХ ПРОТИВОПРАВ- НЫЕ ДЕЙСТВИЯ

Григорий Викторович ЩЕРБАКОВ,
кандидат психологических наук, доцент

MODERN FOREIGN APPROACHES TO THE RE-SOCIALIZATION OF MINORS WHO HAVE COMMITTED ILLEGAL ACTS

Grigory SHCHERBAKOV,
PhD in Psychology, docent

В статье рассматриваются популярные в Западной Европе социально-педагогические подходы к решению проблемы ресоциализации несовершеннолетних преступников. Внимание акцентируется на принципах уважения личности подростка, понимания его внутреннего мира, реализации широкого спектра психообразовательных программ, а также коррекции аддиктивного поведения.

Ключевые слова: несовершеннолетний преступник, девиантное поведение, ресоциализация, интервенция, расклеймение, коррекционная программа.

The article discusses social and pedagogical approaches to solving the problem of re-socialization of juvenile criminals popular in Western Europe. Attention is focused on the principles of respect for the personality of a teenager, understanding of his inner world, implementation of a wide range of psycho-educational programs, as well as, correction of addictive behavior.

Keywords: juvenile delinquent, deviant behavior, re-socialization, intervention, branding, correction program.

Снижение показателей зарегистрированных преступлений в России за последние несколько лет, совершаемых несовершеннолетними, объясняется рядом причин, среди которых наряду с сокращением общей численности уголовно наказуемых подростков, можно выделить декриминализацию ряда статей уголовного кодекса в отношении несовершеннолетних, а также планомерную первичную профилактическую работу с несовершеннолетними в общеобразовательных учреждениях. Но, несмотря на снижение показателей зарегистрированных преступлений, наметилась тенденция роста числа особо тяжких преступлений, совершенных несовершеннолетними, что свидетельствует о сохранении высокой степени опасности преступности несовершеннолетних.

Таким образом, возникает необходимость недопущения совершения подростками повтор-

The decrease in the rates of registered crimes committed by minors in Russia over the past few years is explained by a number of reasons, among which, along with the reduction in the total number of criminally punishable teenagers, it is possible to highlight the decriminalization of a number of articles of the Criminal Code in relation to minors, as well as systematic primary preventive work with minors in educational institutions. But, despite the decrease in the rates of registered crimes, there has been a tendency for an increase in the number of especially serious crimes committed by minors, which indicates the persistence of a high degree of danger of juvenile delinquency.

Thus, there is a need to prevent adolescents from committing repeated offences, which, in our opinion, is nothing more than re-socialization.

ных правонарушений, что, по нашему мнению, является ничем иным как ресоциализацией.

В настоящее время имеет место утверждение, что цельной концепции ресоциализации до сих пор не выработано не только в России, но и в других странах. Нет ответа на вопросы: когда, каким образом, под воздействием каких факторов происходит восстановление социального статуса личности, включение индивида в социальную жизнь как результат ресоциализации.

В связи с этим, разработка подобной концепции для России должна строиться не только на опыте отечественных социальных и психолого-педагогических практик, но и учитывать богатый опыт работы по ресоциализации несовершеннолетних преступников в странах Европы, как наиболее близких России с культурно-исторической и цивилизационной точек зрения.

Рассмотрение зарубежного опыта ресоциализации несовершеннолетних совершивших общественно-опасное деяние целесообразно начать с анализа Международно-правовых документов об уголовном правосудии и исполнении наказаний, касающихся несовершеннолетних правонарушителей.

Вот что говорится в Конвенции о правах ребенка (1989 г.) о двух важных задачах правосудия в отношении несовершеннолетних [1]:

1) содействие «его реинтеграции и выполнению им полезной роли в обществе» («Конвенция», ст. 40.1);

2) обеспечение «такого обращения с ребенком, которое соответствовало бы его благосостоянию, а также его положению и характеру преступления» («Конвенция», ст. 40.4).

Эр-Риядские «Руководящие принципы» (1990 г.) содержат предупреждение о недопустимости употребления в отношении несовершеннолетнего термина «преступник», что является развитием правила: не допускать причинения ущерба репутации несовершеннолетнего [2].

К заметным педагогическим концепциям обращения с несовершеннолетними, наблюдающими отклоняющееся поведение, относится Концепция понимания Л. Бениша (1999), которая исходит из того, что «девиантное поведение – это деятельность по преодолению: люди в критических ситуациях стремятся к дееспособности не всегда одинаковыми средствами (субъективное функциональное поведение)» [3].

Концепция гласит, что преступника и преступление следует рассматривать отдельно друг от друга, то есть рассматривать поведение

Currently, there is an assertion that an integral concept of re-socialization has not yet been developed not only in Russia, but also in other countries. There is no answer to the questions: when, how, under the influence of what factors is taking place the restoration of the social status of the individual, the inclusion of the individual in social life as a result of re-socialization.

In this regard, the development of such a concept for Russia should be based not only on the experience of domestic social, psychological and pedagogical practices, but also should take into account the rich experience of work on the re-socialization of juvenile criminals in European countries, as the closest to Russia from a cultural, historical and civilizational points of view.

Consideration of the foreign experience of re-socialization of minors who have committed a socially dangerous act is advisable to begin with an analysis of the International Legal Instruments on Criminal Justice and the Execution of Punishments Concerning Juvenile Offenders.

Here is what the Convention on the Rights of the Child (1989) says about two important tasks of juvenile justice [1]:

1) facilitating “his reintegration and his fulfillment of a useful role in society” (“Convention”, Art. 40.1);

2) ensuring “that the child is treated in such a way, which is consistent with his welfare, as well as his position and the nature of the crime” (“Convention”, Art. 40.4).

The Riyadh Guidelines (1990) contain a warning against the use of the term “offender” in relation to a minor, which is a development of the rule: do not harm to reputation of a minor [2].

Notable pedagogical concepts of the treatment of minors who observe deviant behavior include the Concept of Understanding by L. Benish (1999), which proceeds from the fact that “deviant behavior is an activity to overcome: people in critical situations strive for legal capacity not always by the same means (subjective functional behavior) [3].

The concept states that the offender and the crime should be considered separately from each other, that is, the behavior of the offender should be considered in the context of his activi-

преступника в контексте его деятельности по преодолению жизненных обстоятельств, что, однако, не имеет ничего общего с одобрением его поступка. В плане критической педагогики Л. Бениш ставит вопрос: «Кто имеет право определять в интеракции девиацию, и что могут несовершеннолетние, которых это коснулось, этому противопоставить?».

Основные принципы диагностики и интервенции - это, согласно концепции Л. Бениша, действие по преодолению, которое проявляется в критических событиях жизни. Если человек не располагает достаточными личными ресурсами, это приводит к потере самоконтроля.

Еще одним из распространенных педагогических подходов работы с девиантными подростками в Западной Европе является «расклеймение». Выделяется пять позиций расклеймения подростка:

- предложить помощь в воспитании в условиях ближайшего жизненного пространства ребенка или подростка;
- различные виды помощи должны строиться на основе друг друга и не быть слишком специализированными (интегрированное получение помощи);
- гибкая, общинная социальная педагогика должна быть направлена на учет индивидуальности детей и подростков;
- отношение социальных педагогов к проблеме должно строиться на основе не фактов, а их толкований. Необходимо, чтобы педагоги и социальные работники разобрались с собственными стереотипами восприятия личностей, девиации и контроля (это возможно сделать при помощи супервизии);
- участие и содействие подросткам через открытую поисковую работу (стритворк) в сфере профилактики для создания основы доверия и взаимопонимания [4].

Отдельно в данном контексте следует рассмотреть влияние банд и субкультурных девиаций. Они дают подросткам опору и эмоциональную защищенность. Социально-педагогическая интервенция должна быть направлена на неприкосновенность и признание подростков, а также понимание субъективных сторон их отклоняющегося поведения.

Уличная работа по повышению общественной терпимости к деятельности банд – значимая форма интервенции в социальной работе с подростками, поскольку, с точки зрения подростков, банды очень хорошо помогают в

ties to overcome life circumstances, which, however, has nothing to do with the approval of his act. In terms of critical pedagogy, L. Benish poses the question: “Who has the right to determine deviation in interaction, and what can the affected minors oppose to this?”.

According to the concept of L. Benish, the basic principles of diagnosis and intervention are actions to overcome, which manifest themselves in critical life events. If a person does not have sufficient personal resources, this leads to a loss of self-control.

Another of the widespread pedagogical approaches within working with deviant adolescents in Western Europe is “branding”. There are five branding positions of a teenager:

- to offer assistance in education in the immediate living space of a child or adolescent;
- different types of care should be built on each other and not be too specialized (integrated care);
- flexible, community-based social pedagogy should focus on the individuality of children and adolescents;
- the attitude of social educators to the problem should be based not on facts, but on their interpretations. It is necessary that teachers and social workers deal with their own stereotypes of personal perception, deviation and control (this can be done with the help of supervision);
- participation and assistance to adolescents through open search work (street work) in the field of prevention to create a basis of trust and mutual understanding [4].

Separately, in this context, the influence of gangs and sub-cultural deviations should be considered. They provide adolescents with support and emotional security. Socio-pedagogical intervention should be aimed at the integrity and recognition of adolescents, as well as understanding the subjective aspects of their deviant behavior.

Street works to increase public tolerance for gang activities is a significant form of intervention in social work with adolescents, as, from the adolescent’s point of view, gangs are very good at helping to overcome problems.

The starting point in working with minors is the provision of premises at their disposal. This

преодоления проблем.

Отправной точкой в работе с несовершеннолетними называется предоставление в их распоряжение помещений. Это может рассматриваться как форма поддержки группировки и предоставлять возможности для ее структурирования. Социальный работник в таком случае становится контактным лицом. Это определяет следующие задачи социальной и психологической работы:

- проводить беседы с проблемными подростками об их личных проблемах или проблемах с поиском работы;

- поддерживать проблемных подростков в конфликтах.

Стратегии интервенции базируются на методах центрирования и расширения полномочий. Они связаны с силами саморегуляции группы, однако поддерживающее и сопровождающее участие необходимо (например, с бандой можно договориться об урегулировании конфликта). Таким образом, действует принцип разделения преступления и личности.

Возвращаясь к концепции Бениша, остановимся на модели кризисной интервенции и консультирования, основанной на социальных и биографических причинах преступления. Кризисные ситуации (такие, как преступление) требуют немедленной интервенции, чтобы не возник большой вред жизни. Речь в этом случае идет о поддержке самооценки подростка. В данной модели кризисной интервенции и консультации в центре консультативной интервенции находится самоуважение подростка. Задачей консультирования при этом является восстановление эмоционального равновесия.

В первом шаге для консультанта необходимо внимательно разобраться с нанесенным самооценке подростка ущербом (личный уровень). В данном случае необходимо учитывать типичные для пола образцы преодоления кризисных ситуаций и работать над поврежденными компонентами «Я» подростков. Цель – работать с подростками над их сильными сторонами при помощи рационализации, связанной с поступком. На социальном уровне подростки получают признание своего поведения и мыслей: они попадают в доверительное пространство, в котором могут самоутвердиться и ощутить свои границы.

Во втором шаге происходит «эмоциональный рефрейминг», вследствие которого путем консультирования у подростка форми-

can be seen as a form of support for the group and provide opportunities for its structuring. In this case the social official becomes the contact person. This determines the following tasks of social and psychological work:

- have conversations with troubled teenagers about their personal problems and job searching;

- support troubled teenagers in conflicts.

Intervention strategies are based on methods of centering and empowering. They are associated with the self-regulatory forces of the group, but supportive and accompanying participation is necessary (for example, you can negotiate with the gang to resolve the conflict). Thus, the principle of separation of crime and personality operates.

Returning to Benish's concept, let us focus on a model of crisis intervention and counseling based on social and biographical causes of crime. Crisis situation (such as crime) require immediate intervention so that no greater harm to life occurs. In this case, we are talking about supporting the self-esteem of a teenager. In this model of crisis intervention and counseling, adolescent self-esteem is at the center of the counseling intervention. The task of counseling is to restore emotional balance.

The first step of the counselor is to understand the damage done to the adolescent's self-esteem (personal level). In this case, it is necessary to take into account typical gender patterns of crisis situations overcoming and work on the damaged components of the "I" of adolescents. The goal is to work with adolescents on their strengths through action-related rationalization. On a social level, adolescents gain recognition for their behavior and thoughts: they find themselves in a space of trust, in which they can assert themselves and feel their boundaries.

In the second step, "emotional reframing" takes place, as a result of which a new orientation is formed in the teenager through counseling. By reframing we mean a specific technique that allows us to provide contact with that part of the personality that generates one behavior and blocks another. At the social level, this is further supported by the construction of social networks.

руется новая ориентация. Под рефреймингом нами понимается специфический прием, позволяющий обеспечить контакт с той частью личности, которая порождает одно поведение или блокирует другое. На социальном уровне это еще подкрепляется дополнительно построением социальных сетей. Таким образом, прогноз заключается в развитии «новой биографической ориентации» подростка.

Как показывает практика, обычным наказанием за совершенное преступление во многих странах служит тюремное заключение.

Нам же известно, что отдельные государства имеют достаточно впечатляющие (низкие) показатели по количеству совершаемых преступлений, применению наказаний в виде лишения свободы и рецидиву преступлений, совершаемых лицами, ранее уже отбывавшими аналогичные наказания. На наш взгляд главное, что им удалось сделать – так это существенно снизить влияние социально-экономических причин на совершение людьми уголовных преступлений, как способа выживания в невыносимых условиях безработицы, безденежья и нищеты.

Второе – удалось решить проблему толерантного отношения к неимущим слоям населения.

Третье – они решили проблему снятия напряженности между властью и неимущими слоями населения, финансируя разнообразные социальные программы, позволяющие людям выйти из сложившейся жизненной ситуации либо жить, не нищенствуя в готовности в любую минуту уйти из нее.

В то же время в отдельных странах в деятельности по ресоциализации несовершеннолетних применяются конкретные программы, рассчитанные на работу с преступниками.

Основные коррекционные подходы в работе с ними сводятся к следующему:

1. Психообразовательные программы - нацелены на преступников, минимизирующих свое преступление или чей срок является коротким, что не позволяет им принимать участие в более продолжительных программах.

2. Интенсивные, долговременные программы – нацелены на сексуальных насильников-рецидивистов, наркоманов или совершающих другие тяжкие преступления.

3. Переходное программирование – рассчитано на тех, кому осталось отбывать не более 9 месяцев лишения свободы.

4. Расширенное программирование пред-

Thus, the prognosis consists in the development of a “new biographical orientation” of the adolescent.

Practice shows that the usual punishment for a crime committed in many countries is imprisonment.

We know that particular states have quite impressive (low) indexes in terms of the number of committed crimes, the use of sentences in the form of imprisonment and the recidivism of the committed crimes by persons who have previously served similar sentences. In our opinion, the main thing that they managed to do was to significantly reduce the influence of socio-economic reasons on the commission of criminal offenses by people, as a way to survive in the intolerable conditions of unemployment, lack of money and poverty.

Secondly, it was managed to solve the problem of tolerant attitude towards the poor people.

Thirdly, they solved the problem of relieving tension between the authorities and the poor by financing various social programs that allow people to get out of the current situation in life or live without begging in redness to leave it at any moment.

At the same time, in some countries, specific programs designed to work with criminals are used in activities for the re-socialization of minors.

The main corrective approaches in working with them are as follows:

1. Psychoeducational programs – targeting criminals who are minimizing their crime or whose term is short, impeding them to participate in longer programs.

2. Intensive, long-term programs – targeting repeat offenders, drug addicts or other violent criminals.

3. Transitional programming – designed for those who have no more than 9 months of imprisonment left to serve.

4. Advanced programming assumes coverage of minors convicted of violent crimes with reduced intelligence. Forms of work: group therapy, implementation of an individual treatment plan, written assignments, educational group (lectures, video films, role-playing games), family

полагает охват несовершеннолетних осужденных за насильственные преступления со сниженным интеллектом. Формы работы: групповая терапия, выполнение индивидуального плана лечения, письменные задания, образовательная группа (лекции, видеофильмы, ролевые игры), семейная терапия, проживание в сообществе, группе. Продолжительность программы – до 1 года.

В заключении можно сделать вывод, что зарубежные (европейские) авторы в своих концепциях по исправлению и ресоциализации несовершеннолетних находящихся в конфликте с законом исходят из принципов уважения личности подростка, понимания его внутреннего мира, реализации широкого спектра психообразовательных программ, а также коррекции аддиктивного поведения.

Таким образом, изучение зарубежного опыта по ресоциализации несовершеннолетних преступников, а также применения «восстановительного правосудия» для нормализации отношений между преступником и потерпевшей стороной, имеет для России важное значение и позволяет не только использовать этот опыт в нашей стране, но и осуществлять дальнейший поиск применения эффективных ресоциализационных технологий.

therapy, living in a community, group. Duration of the program – up to 1 year.

In conclusion, we can assert that foreign (European) authors in their concepts for the correction and re-socialization of minors in conflict with the law proceed from the principles of respect for the personality of a teenager, understanding his inner world, implementing a wide range of psychoeducational programs, as well as correcting addictive behavior.

Thus, the study of foreign experience in the re-socialization of juvenile criminals, as well as the use of “restorative justice” to normalize relations between the offender and the injured party, is important for Russia and allows not only to use this experience in our country, but also to further search for the use of effective re-socialization technologies.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Конвенция о правах ребенка» (одобрена Генеральной Ассамблеей ООН 20.11.1989) (вступила в силу для СССР 15.09.1990).
2. Руководящие принципы Организации Объединенных Наций для предупреждения преступности среди несовершеннолетних (Эр-Риядские руководящие принципы). Приняты 14.12.1990 Резолюцией 45/112 на 68-ом пленарном заседании Генеральной Ассамблеи ООН.
3. Böhnisch, Lothar (1999). Abweichendes Verhalten. Eine pädagogisch-soziologische Einführung. Weinheim und München.
4. Hochuli Freund, Ursula/Stotz, Walter (2011). Kooperative Prozessgestaltung in der Sozialen Arbeit. Ein methodenintegratives Lehrbuch. Stuttgart.

Despre autor

Григорий Викторович ЩЕРБАКОВ,
кандидат психологических наук, доцент,
заместитель начальника Академии ФСИН
России по научной работе,
полковник внутренней службы
e-mail: gregoralt@yandex.ru

About author

Grigory SHCHERBAKOV,
PhD in Psychology, docent,
Deputy Head of the Academy of the Federal
Penitentiary Service of Russia for Scientific Work,
Colonel of Internal Service
e-mail: gregoralt@yandex.ru

CZU 342.9:351.74

DOI 10.5281/zenodo.4320556

CHITANȚA DE ÎNCASARE A AMENZII CONTRAVENȚIONALE APLICATĂ LA FAȚA LOCULUI

Vasile ZAVATIN,
doctor în drept, conferențiar universitar

O altă procedură simplificată care exclude necesitatea de a consemna diferite acțiuni procesuale în cadrul procedurilor contravenționale este cea în care contravenientul este de acord să plătească amenda pe loc contra unei chitanțe de încasare.

Utilizarea chitanței de încasare a amenzii la locul constatării faptei are mai multe beneficii și facilități atât pentru contravenient, cât și pentru întregul proces contravențional. Analizând reglementările normative în acest sens, constatăm că principiul legalității este afectat de numeroase carențe tehnico-legislative care în viziunea noastră face ca legea contravențională să fie una caducă.

Cuvinte-cheie: chitanță, procedură simplificată, amendă, contravenient, recunoașterea vinii, agent constator, legea contravențională.

Introducere. În contextul procedurii contravenționale, legiuitorul a prevăzut și anumite proceduri simplificate care au menirea, în anumite condiții, de a simplifica procedurile de soluționare a cauzelor contravenționale. Una dintre procedurile simplificate care exclude necesitatea de a consemna diferite acțiuni procesuale este cea în care contravenientul este de acord să plătească amenda pe loc contra unei chitanțe de încasare.

Utilizarea chitanței de încasare a amenzii la locul constatării faptei are mai multe beneficii și facilități atât pentru contravenient, cât și pentru întregul proces contravențional, bazat pe respectarea drepturilor omului la libera circulație:

RECEIPT OF A CONTRAVENTION FINE APPLIED ON THE SPOT

Vasile ZAVATIN,
PhD, associate professor

Another simplified procedure that excludes the need to file different procedural actions in contravention proceedings is that in which the offender agrees to pay the fine on the spot against a receipt.

The use of the receipt of the fine at the place of finding the deed has several benefits and facilities for both the offender and the entire contravention process. Analyzing the normative regulations in this sense, we find that the principle of legality is affected by numerous technical-legislative deficiencies that in our view make the contravention law a lapsed one.

Keywords: receipt, simplified procedure, fine, contravention, recognition of guilt, finding agent, contravention law.

Introduction. In the context of the contravention procedure, the legislator also provided for certain simplified procedures which are intended, under certain conditions, to simplify the procedures for solving the contravention cases. One of the simplified procedures that excludes the need to record various procedural actions is the one in which the offender agrees to pay the fine on the spot against the receipt.

The use of fine collection receipt at the place of the deed finding has several benefits and facilities both for the offender and for the entire contravention process, based on the observance of human rights to free movement:

- reducing the time to document the con-

– reducerea timpului de documentare a contravenției, ceea ce va permite călătorilor să continue deplasarea, inclusiv în situația când călătoresc cu trenul, autocarul, avionul etc., necreând dificultăți celorlalți pasageri aflați în trafic, inclusiv îi va scuti de deplasarea către ghișeele băncii pentru achitarea amenzii;

– excluderea situațiilor când contravenientul va fi atras în procesul de achitare silită a amenzii contravenționale prin intermediul executorului judecătoresc, ceea ce presupune încasări suplimentare efectuate de către executorii judecătorești;

– micșorarea numărului de amenzi neachitate, în situațiile în care contravenientul este străin sau persoană stabilită cu traiul în stânga râului Nistru, deoarece în cazurile de lipsă de competență teritorială stabilită în art. 30 din Codul de executare, executorii judecătorești refuză executarea amenzii, restituind deciziile de aplicare a amenzilor [7].

În procesul studiului dat au fost utilizate următoarele metode de cercetare științifică: analiza sistemică, analiza logică, analiza comparativă, sinteza și clasificarea. Materialele folosite sunt: actele legislative și cele normative ale Republicii Moldova în domeniu, doctrina juridică națională și alte studii.

Rezultate obținute și discuții. Baza juridică pentru încasarea amenzilor la locul constatării contravențiilor este stabilită de Codul contravențional al RM [1, art. 447], precum și de Hotărârea Guvernului nr. 294 din 17 martie 1998 [3].

Totodată ținem să menționăm că în data de 5 mai 2017, Ministerul Afacerilor Interne a emis ordinul nr.118 [5], care este continuitatea procesului de implementare a mecanismului de încasare a amenzii contra chitanței și derivă din pct.2 al HG nr. 1273 din 23.11.2016 [2].

Ulterior la data de 23.02.2018 a fost aprobat Ordinul MAI nr. 51 cu privire la aprobarea Regulamentului privind mecanismul de colectare, gestionare și termenul de virare la bugetul de stat a amenzilor încasate la locul constatării contravenției [4].

Conform actelor normative, chitanța de în-

travențion, which will allow passengers to continue traveling, including when traveling by train, bus, plane, etc., without creating difficulties for the passengers in traffic, including exemption from traveling to bank counters to pay the fine;

- exclusion of the situations when the offender will be attracted in the process of forced payment of the contravention fine through the bailiff, which implies additional receipts made by the bailiff;

- reducing the number of the unpaid fines, in situations when the offender is a foreigner or a person settled on the left bank of the River Dniester, because in cases of lack of territorial jurisdiction established in Art.30 of the Execution Code, bailiffs refuse to enforce the fine, being returned the decisions to apply the fines [7].

The following methods of scientific research were used in the process of this study: systemic analysis, logical analysis, comparative analysis, synthesis and classification. The materials used are: legislative and normative acts of the Republic of Moldova in the field, national legal doctrine and other studies.

Results obtained and discussions. The legal basis for the collection of fines at the place of the contravention's ascertaining is established by the Contravention Code of the Republic of Moldova [1, Art. 447], as well as by the Government Decision No. 294 from March 17, 1998 [3].

At the same time, we would like to mention that on May 5, 2017, the Ministry of Internal Affairs issued the order No.118 [5], which is the continuity of the implementation process of the mechanism for collecting the fine against receipt and derives from point 2. of GD No. 1273 from 23.11.2016 [2].

Subsequently, on 23.02.2018, the MIA order No.51 on the approval of the Regulation on the mechanism for collecting, managing and the deadline for transferring to the state budget the fines collected at the place of contravention's ascertaining, was approved [4].

According to the normative acts, the receipt for the collection of the fine at the place of contravention's ascertaining is defining as "standardized form of primary document with special

casare a amenzii la locul constatării contravenției este definită drept „formular tipizat de document primar cu regim special de strictă evidență, completat și eliberat la locul constatării contravenției, de către agenții constatatori din cadrul subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne, care confirmă plata amenzilor și exclude necesitatea întocmirii procesului-verbal cu privire la contravenție” [5].

Sunt în drept să dețină și să utilizeze formularele chitanței agenții constatatori din cadrul subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne, cu drept de constatare și examinare a cauzelor contravenționale

Totuși se consideră că achitarea amenzii la locul constatării contravenției contra chitanță este un drept al contravenientului și nu o obligație a acestuia. La fel, contravenientul păstrează dreptul de a achita amenda benevol prin ghișeele băncilor, iar dacă nu este de acord cu sancțiunea aplicată contravenientul are dreptul în termen de 15 zile să conteste decizia agentului constator în temeiul art. 448 Cod contravențional. Refuzul de a achita amenda contra chitanței nu constituie vreo anumită faptă ilegală care să atragă după sine anumite consecințe juridice (sancțiuni sau măsuri de constrângere) [6, p. 110].

Referindu-ne la modalitatea de aplicare a chitanței, putem menționa că aceasta se eliberează numai pentru o amendă încasată. În chitanță se indică suma integrală a amenzii, cu informarea contravenientului despre dreptul de a achita jumătate din amenda stabilită, conform prevederilor art. 34 alin. (3) din Codul contravențional [1].

Chitanța nu se eliberează în cazul în care:

- 1) prin contravenție s-a cauzat un prejudiciu material;
- 2) există corpuri delictuale pasibile de confiscare conform Codului contravențional sau Codului de procedură penală;
- 3) sunt constatate contravențiile prevăzute de art. 220- 226 și 228-245 din Codul contravențional [1];
- 4) sunt constatate contravenții examinarea cărora nu este în competența subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne.

Până la întocmirea chitanței, agentul con-

regime of strict evidence, completed and issued at the place of finding the contravention, by the ascertaining agents within the subdivisions of the Ministry of Internal Affairs, which confirms the payment of fines and excludes the need to draw up the report on the contravention” [5].

The ascertaining agents within the subdivisions of the Ministry of Internal Affairs, with the right to ascertain and examine the contravention cases, are entitled to own and use the forms of the receipt.

However, it is considered that the payment of the fine at the place of finding the contravention against the receipt is a right of the offender and not an obligation of the offender. Likewise, the offender retain the right to pay the fine voluntarily through the counters of banks, and if he does not agree with the sanction applied, the offender has the right within 15 days to challenge the decision of the ascertaining agent according to Art. 448 of the Contravention Code. Refusal to pay the fine against the receipt does not constitute a certain unlawful act which entails certain legal consequences (sanctions or coercive measures) [6, p. 110].

Referring to the application of the receipt, we can mention that it is issued only for the fine collected. The receipt indicates the full amount of the fine, informing the offender about the right to pay half of the established fine, according to the provisions of Art.34 par. (3) of the Contravention Code [1].

The receipt is not issued if:

- 1) a misdemeanor caused material damage;
- 2) there are physical evidences liable to confiscation under the Contravention Code or the Criminal Procedure Code;
- 3) there were found contraventions provided by Art. 220 – 226 and 228 – 245 of the Contravention Code [1];
- 4) there were found contraventions, the examination of which is not within the competence of the subdivisions of the Ministry of Internal Affairs.

Until the receipt is issued, the ascertaining agent has the task of ensuring that the offender has sufficient funds, necessary for the payment of the fine, by presenting them.

statator are sarcina de a se asigura că contravenientul deține suficiente mijloace bănești, necesare pentru plata amenzii, prin prezentarea acestora.

Amenda se percepe în numerar doar în moneda națională a Republicii Moldova (bancnotele și monedele metalice aflate în circulație, emise de către Banca Națională a Moldovei).

Suma amenzii încasate de către agentul constatator se virează la bugetul de stat.

Agentul constatator depune suma amenzii, încasate în numerar de la contravenient, la prestatorul de servicii de plată cu care Ministerul Finanțelor are încheiate contracte în baza legii bugetului de stat pentru anul în curs.

După întocmirea chitanței și încasarea sumei amenzii, agentul constatator, în prezența contravenientului, împachetează în plicul atașat la chitanță primul exemplar al chitanței și suma de bani încasată ca amendă. Plicul conține pe recto ștampila umedă a autorității din care face parte agentul constatator.

Agentul constatator care a împachetat plicul asigură integritatea acestuia până la deschidere în prezența reprezentantului prestatorului de servicii de plată, în scopul depunerii mijloacelor bănești provenite din amenzi.

Mijloacele bănești provenite din amenzi se depun la prestatorul de servicii de plată, nu mai târziu de ziua următoare a zilei în care acestea au fost încasate sau în următoarea zi lucrătoare, cu prezentarea Borderoului de depunere a mijloacelor bănești în numerar, ridicate de la contravenient de către agentul constatator, completat.

Agenții constatatori înregistrează într-un registru special datele cu privire la utilizarea formularelor chitanțelor conform destinației.

Pe chitanțele completate cu greșeli, radieri, corectări și alte înregistrări nepermise se efectuează înscrierea „deteriorat”. Acestea se prezintă persoanei responsabile de evidența, păstrarea și eliberarea chitanțelor, care asigură publicarea în Monitorul Oficial a denumirii, numărului și seriei pentru a se aduce la cunoștință nevalabilitatea lor și, respectiv, scoaterea din evidență a acestora.

Agenții constatatori sunt obligați să restituie exemplarele chitanțelor greșit completate. Ambele exemplare se predau conform procedurilor

The fine is collected in cash only in the national currency of the Republic of Moldova (banknotes and coins in circulation, issued by the National Bank of Moldova).

The amount of the fine collected by the ascertaining agent is transferred to the state budget.

The ascertaining agent deposits the amount of the fine, collected in cash from the offender, to the payment service providers with which the Ministry of Finance has concluded contracts based on the law of state budget for the current year.

After drawing up the receipt and collecting the amount of the fine, the ascertaining agent, in the presence of the offender, packs in the envelope attached to the receipt the first copy of the receipt and the amount of money collected as a fine. The envelope shall bear on the front the wet stamp of the authority to which the ascertaining agent belongs.

The ascertaining agent who packed the envelope shall ensure its integrity until the opening in the presence of the representative of the payment service provider, for the purpose of depositing the funds resulting from the fines.

The money from the fines shall be deposited at the payment service provider, not later than the day following the day in which they were collected or on the next working day, with presentation of the completed Cash Deposit Schedule, collected from the offender by the ascertaining agent.

The ascertaining agents shall record in a special register the data on the use of the receipt forms according to the destination.

On the receipts completed with errors, erasures, corrections and other unauthorized entries shall be made the notification “damaged”. They shall be submitted to the person responsible for recording, keeping and issuing the receipts, who shall ensure that their name, number and serial number are published in the Official Gazette in order to inform them of their invalidity and respectively, extracting them from the evidence.

Ascertaining agents are obliged to return copies of incorrectly completed receipts. Both copies are handed over according to the established procedure.

stabilite.

Procedura aplicării amenzii contravenționale contra unei chitanțe de încasare este una binevenită și într-adevăr în anumite situații facilitează și simplifică procesul de soluționare a cauzei contravenționale, dar nu putem să nu punem în discuție lacunele tehnico-legislative identificate și la acest capitol.

În acest context, ținem să menționăm că în urma modificărilor operate în legea contravențională nu au fost ajustate toate prevederile, fapt ce a determinat anumite neconcordanțe.

Astfel, în conformitate cu art. 447 alin. (1), „În cazul prevăzut la art.446 alin.(1) lit. a), contravenientul plătește amendă, aplicată de agentul constatator, contra unei chitanțe de încasare care va conține...”, dacă analizăm prevederile de la art. 446, constatăm, în primul rând, că această normă nu este divizată în alineate ci conține doar litere, în al doilea rând, lit. a) a aceleiași legi „În cazul constatării unei fapte contravenționale, agentul constatator nu încheie proces-verbal cu privire la contravenție: a) dacă răspunderea contravențională a fost înlăturată conform art. 20-311”, iar art. 20-311 conține prevederi cu referire la cauzele care înlătură caracterul contravențional al faptei și cauzele care înlătură răspunderea contravențională. În această ordine de idei, rezultă că în cazul în care este înlăturat caracterul contravențional al faptei sau răspunderea contravențională agentul constatator este în drept să aplice amendă cu eliberarea chitanței. Lacuna identificată este una gravă care determină ca toate prevederile din legea contravențională cu referire la aplicarea amenzii contravenționale să fie caduce.

În concluzie, paradoxal este faptul că aproximativ din anul 2019, din anumite surse din cadrul MAI ne-a fost comunicat că procedura aplicării amenzii contra chitanței de încasare este aplicată de către agenții constatatori din cadrul Poliției de Frontieră. În acest context, apare întrebarea: „Care sunt prevederile legale?”, dacă legea contravențională este „impotentă” în acest sens.

Prin urmare, considerăm că norma contravențională de la art. 447 Cod contravențional al RM „Chitanța de încasa-

The procedure of applying the contravention fine against a collection receipt is a welcome one and indeed in certain situations it facilitates and simplifies the process of solving the contravention case, but it is necessary to discuss the technical-legislative gaps identified in this chapter as well.

In this context, we would like to mention that as a result of the changes made in the contravention law, not all the provisions have been adjusted, which has determined certain inconsistencies.

Thus, according to Art. 447 par. (1) “In the case provided in Art.446 par.(1) letter a), the offender pays the fine, applied by the ascertaining agent, against the receipt that will contain...”, if we analyze the provisions of Art.446, firstly we find that this norm is not divided into paragraphs, containing only letters, and secondly, letter a) of the same law “In case of finding a contravention deed, the ascertaining agent does not conclude a report on the contravention: a) if the contravention liability has been removed according to Art. 20–311” and Art. 20-311 contain provisions regarding the cases that remove the contravention character of the deed and the cases that remove the contravention liability. In this context, it results that the contravention character of the deed or the contravention liability is removed; the ascertaining agent is entitled to apply a fine upon issuance of the receipt. The identified gap is a serious one that determines that all the provisions of the contravention law regarding the application of the contravention fine are expired.

In conclusion, it is paradoxical that approximately in 2019, from certain sources within the Ministry of Internal Affairs, we were informed that the procedure for applying the fine against the collection receipt is applied by the Border Police ascertaining agents. In this context, appears the question “What are the legal provisions?” if the contravention law is “impotent” in this respect.

Therefore, we consider that the contravention norm from Art. 447 of the Contravention Code of the Republic of Moldova “Receipt of the fine at the contravention spot” should be

re a amenzii la locul constatării contravenției” ar trebui să fie inclusă în capitolul VII Cod contravențional al RM „Proceduri simplificate de constatare și examinare a contravenției”. Astfel, se propune să fie introdusă o nouă prevedere inclusă la alin. (4) al art. 4511 cu următorul conținut: „În cazul tragerii la răspundere contravențională în condițiile alin.(1) dacă persoana în a cărei privință a fost pornit proces contravențional acceptă, poate achita amenda pe loc contra unei chitanțe de încasare”.

Ulterior se mai propune introducerea alin. (5), (6) și (7) la art. 4511 în conținutul căruia să fie descrise condițiile de aplicare și conținutul chitanței aplicate, după cum urmează: „(5) Chitanța de încasare care va conține:

- a) data, ora și locul de efectuare a plății;
- b) numele, prenumele și domiciliul persoanei sancționate;
- c) numele, prenumele și calitatea agentului constator, autoritatea pe care o reprezintă;
- d) norma contravențională în al cărei temei este aplicată sancțiunea;
- e) suma amenzii;
- f) semnăturile părților.

(6) Chitanța de încasare a amenzii contravenționale se înmânează persoanei sancționate, faptul înmânării menționându-se în copia de chitanță.

(7) Chitanța de încasare a amenzii contravenționale este un document de strictă evidență. Modul de evidență, de păstrare și de eliberare a chitanțelor de către agenții constatori se stabilește printr-un regulament aprobat de Guvern”.

included in the chapter VII of the Contravention Code of the Republic of Moldova “Simplified procedures for finding and examining the contravention”. Thus, it is proposed to introduce a new provision included in par. (4) of Art. 4511 with the following content “In case of liability for the contravention under the conditions of paragraph (1) if the person in respect to whom the contravention process has been initiated accepts, he may pay the fine on the spot against a receipt of collection.”

Subsequently, it is proposed to introduce paragraphs (5), (6) and (7) for Art. 4511 in the content of which to describe the conditions of application and the content of the receipt applied, as follows “(5) Receipts that will contain:

- a) date, time and place of payment;
- b) name, surname and domicile of the sanctioned person;
- c) name, surname and quality of the ascertaining agent, the authority he represents;
- d) the contravention norm on the basis of which the sanction is applied;
- e) the amount of the fine;
- f) signatures of the parties.

(6) The receipt for the collection of the contravention fine is handed over to the sanctioned person, the fact of handing over being mentioned in the copy of the receipt.

(7) The receipt for the fine is a document of strict evidence. The manner of recording, keeping and issuing receipts by the ascertaining agents is established by a regulation approved by the Government.”

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218 din 24.10.2008, În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 78-84 din 17.03.2017.
2. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1273 din 23.11.2016 cu privire la aprobarea completărilor ce se operează în unele hotărâri ale Guvernului. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 405-414 din 25.11.2016.
3. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 294 din 17.03.1998 cu privire la executarea Decretului Președintelui Republicii Moldova nr.406-II din 23 decembrie 1997. În:

- Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 30-33 din 09.04.1998.
4. Ordinul MAI nr. 51 din 23.02.2018 cu privire la aprobarea Regulamentului privind mecanismul de colectare, gestionare și termenul de virare la bugetul de stat a amenzilor încasate la locul constatării contravenției, În: Monitorul Oficial al RM nr. 277-284 din 27.07.2018.
 5. Ordinul MAI nr. 118 din 05.05.2017 cu privire la aprobarea formularului chitanței de încasare a amenzii la locul constatării contravenției. În: Monitorul Oficial al RM nr. 335-339 din 15.09.2017. (http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=103157&lang=ro, accesat la data de 28.12.2019).
 6. Antoci A., Particularitățile aplicării și achitării amenzii contravenționale. În: Strategia dezvoltării inofensive din perspectiva toleranței biotice: analiză teoretico-metodologică, p. 105-111. (http://repository.utm.md/bitstream/handle/5014/6808/Conf_StiinteSocioUmanist2018_pg105_111.pdf?sequence=1&isAllowed=y, accesat la data de 28.12.2019)
 7. <http://border.gov.md/index.php/ro/3725-precizare-privind-chitanta-de-incasare-a-amenzii-la-locul-constatariei-contraventiei> (accesat la data de 28.12.2019).

Despre autor

Vasile ZAVATIN,
*doctor în drept, conferențiar universitar
la Catedra „Drept polițienesc și securitate publică”
a Academiei „Ștefan cel Mare”
a MAI al Republicii Moldova,
tel. 079402959,
e-mail: zavatinvasile1@gmail.com*

About author

Vasile ZAVATIN,
*PhD, associate professor
of the Chair “Police Law and Public Security”
of the Academy “Ștefan cel Mare”
of the MIA of the Republic of Moldova,
tel. 079402959,
e-mail: zavatinvasile1@gmail.com*

CZU 343.13

DOI 10.5281/zenodo.4320564

GARANȚIILE PROCESUALE PRIVIND ASIGURAREA REPARĂ- RII PREJUDICIULUI CAUZAT PRIN INFRAȚIUNE ÎN PROCESUL PENAL

Dumitru POPUȘOI,
doctorand

PROCEDURAL GUARANTEES REGARDING THE COMPENSATION OF THE DAMAGE CAUSED BY CRIME IN THE CRIMINAL PROCESS

Dumitru POPUȘOI,
PhD student

Problema reparării daunelor cauzate prin infracțiune este primordială pentru realizarea justiției față de victimele infracțiunii. Una din metodele de ocrotire a drepturilor patrimoniale a statului și persoanelor fizice și juridice cărora li s-a cauzat un prejudiciu material și moral prin comiterea infracțiunii este acțiunea civilă în procesul penal. Asigurarea intereselor acestor persoane cere din partea statului o imensă activitate, îndreptată spre descoperirea infracțiunii, constatarea prejudiciului, volumul acestui prejudiciu, examinarea cauzei și executarea hotărârii.

Astfel, scopul principal al investigației constă în abordarea exhaustivă a materiei modalităților legale de asigurare a recuperării prejudiciului încă din faza de urmărire penală, prin realizarea unei cercetări științifice, complexe cu privire la garanțiile procesuale privind asigurarea reparării prejudiciului cauzat prin infracțiune în procesul penal dar și pentru satisfacerea pretențiilor civile ale persoanei vătămate care, din păcate, de multe ori este plasată pe plan secund.

Cuvinte-cheie: *acțiune civilă, proces penal, condițiile exercitării acțiunii civile, prejudiciu material; prejudiciu moral.*

The problem of repairing the damage caused by the crime is primordial for the execution of justice in relation to the victims of the crime. One of the methods of protecting the patrimonial rights of the state and of the physical persons and legal entities, whom have been caused material and moral damage by committing the crime, is the civil action in the criminal process. Assuring the interests of these persons, requires from the state a huge activity, aimed at the discovery of the crime, determining the damage, the volume of this damage, examining the cause and executing the decision.

Thus, the main purpose of the investigation consists in the exhaustive approach of the legal modalities of insuring the compensation of the damage from the phase of criminal prosecution, by carrying out a complex scientific research on the procedural guarantees regarding the compensation of the damage caused by crime in the criminal process, but also to satisfy the civil claims of the injured party, which unfortunately is often placed on the second level.

Keywords: *civil action; criminal process; the conditions for exercising civil action; material damage; moral damage.*

Introducere. Dreptul persoanei de a se adresa justiției este un drept fundamental, garantat de Constituție, căruia îi corespunde obligația corelativă a instanței, ca în condițiile legii să se pronunțe asupra cererii adresate. Rezultă însă, de asemenea, că deschizându-se calea justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor legitime, nimănui nu-i este îngăduit ca, într-o situație juridică determinată, să-și tranșeze singur

Introduction. The right of the person to sue is a fundamental right, guaranteed by the Constitution, to which the correlative obligation of the court corresponds, in accordance with the law, to give a decision on the addressed request. But it also turns out that by opening up the path of justice for the defense of legitimate rights, freedoms and interests, no one is allowed to, in a given legal situation; decide on their own rights or interests.

drepturile sau interesele.

Conform opiniei autorului roman L. Pop, principiile după care se asigură repararea prejudiciului sunt: principiul reparării integrale a prejudiciului, principiul reparării în natură a prejudiciului și principiul reparării prompte a prejudiciului.

Repararea integrală a prejudiciului presupune înlăturarea tuturor consecințelor dăunătoare ale unui fapt ilicit și culpabil (patrimonial sau nepatrimonial), în scopul repunerii victimei, pe cât posibil, în situația anterioară (restitutio in integrum) [6,160].

Totodată, daunele morale au fost privite și ca reprezentând în realitate suferințe sau neplăceri de ordin fizic sau psihic, dar în nici o măsură pierderi materiale, că acestea rezultă din vătămarea unui interes nepatrimonial, fiind susceptibile de evaluare bănească.

Astfel de prejudicii pot fi: moartea, atingerile aduse integrității fizice, sănătății sau altor atribute ale personalității, cum sunt, de pildă, onoarea sau reputația. Sintetizând părerile exprimate atât în literatura juridică străină, cât și în cea națională referitoare la conținutul propriu-zis al noțiunii de „daună morală”, constatăm că aceasta se caracterizează prin următoarele: este un prejudiciu nepatrimonial, denumit și „prejudiciu moral” sau „daună morală”; constă într-o atingere adusă acelor valori ale individului care îi definesc personalitatea, acestea fiind existența fizică a persoanei, integritatea sa corporală și sănătatea, sensibilitatea fizică și psihică [6, p. 161].

Metode aplicate și materiale utilizate. În cursul elaborării studiului de față s-a ținut cont de regulile principale ale realizării unei cercetări ce implică în mod necesar utilizarea anumitor metode de cercetare specifice fiecărui subiect în parte. În cazul nostru au fost utilizate pe larg metoda analizei, prin care se efectuează analiza problematicei și a particularității garanțiilor procesuale în vederea reparării prejudiciului cauzat prin infracțiune, metoda deducției, prin care se realizează o constatare a problemelor în exercitarea acțiunii civile, metoda prospectivă, utilizată în scopul examinării posibilității de implementare a noilor idei și mecanisme ce vor asigura eficientizarea asigurării acțiunii civile în cadrul procesului penal.

According to the opinion of the Romanian author, L. Pop, the principles according to which the damage redress is ensured are: the principle of integral redress of the damage, the principle of in kind redress of the damage and the principle of the prompt redress of the damage.

The full compensation of the damage implies the removal of all the harmful consequences of an illicit and guilty event (patrimonial or non-patrimonial), in order to set-back the victim, as far as possible, in the previous situation (restitutio in integrum). [6160]

At the same time, the moral damages were considered as representing in fact the physical or mental suffering or inconvenience, but not to extent material losses, as they result from the injury of a non-patrimonial interest, being susceptible to monetary evaluation.

Such prejudices can be like: death, damage to physical integrity, health or other attributes of personality, such as, honor or reputation. Synthesizing the opinions expressed both in the foreign legal literature and in the national one regarding the actual content of the notion of moral damage, we find that it is characterized by the following: it is a non-patrimonial prejudice, also called moral injury or moral damage; it consists of a harming to those values of the individual that define his personality, these being the physical existence of the person, his bodily integrity and health, physical and mental sensitivity. [6161]

Methods applied and materials used.

During the elaboration of the present study, the main rules of conducting a research that necessarily involves the use of certain research methods specific to each subject were taken into account. In our case, the analysis method was used, which analyzes the problem and the particularity of the procedural safeguards in order to repair the damage caused by the crime. The deduction method, through which a finding of the problems in the exercise of the civil action and the prospective method, is used, in order to examine the possibility of implementing the new ideas and mechanisms that will ensure the efficiency of ensuring civil action within the criminal process.

The materials that were used are: the national legislative and normative acts in this branch

Materialele utilizate sunt: actele legislative și normative naționale în domeniu ale Republicii Moldova, doctrina și alte materiale relevante.

Rezultate obținute și discuții. Conform opiniei prof. Igor Dolea, asigurarea drepturilor persoanei în probatoriul penal nu va fi efectivă doar prin declararea drepturilor persoanei ca o valoare supremă, chiar prevăzute de lege. Sunt necesare mecanisme de asigurare a acestora. Fără aceste mecanisme și în lipsa unor garanții procesuale, asigurarea drepturilor persoanei va rămâne doar declarație [4, p. 10].

Astfel, doctrina juridică a definit acțiunea civilă în procesul penal ca fiind „instrumentul juridic prin intermediul căruia o persoană care a suferit un prejudiciu prin infracțiune solicită repararea acestuia în cadrul procesului penal declanșat ca urmare a constatării infracțiunii respective”.

Ca atare, scopul acțiunii civile în procesul penal este limitat la repararea prejudiciului produs părții vătămate prin infracțiune. Acțiunea civilă este guvernată de principiul disponibilității din procesul civil fiind reglementată de normele procesuale și substanțiale de drept civil.

Regula disponibilității acțiunii civile se menține și atunci când este alăturată acțiunii penale în procesul penal, în sensul că exercitarea ei se realizează prin manifestarea de voință expresă a părții vătămate de a se constitui parte civilă în procesul penal.

Însă importanța problemei este justificată și prin faptul că persoanele cărora prin infracțiune li s-a cauzat un prejudiciu material poartă o dublă vătămare. În majoritatea cazurilor acestea sunt și părți vătămate cărora li s-a cauzat prin infracțiune un prejudiciu atât material, cât și moral sau fizic.

Ocrotirea intereselor acestor persoane cere din partea statului o imensă activitate, îndreptată spre descoperirea infracțiunii, constatarea prejudiciului, volumul acestui prejudiciu, examinarea cauzei și executarea hotărârii. Aceste acțiuni ale statului sunt încadrate în stricte limite prevăzute de normele de drept.

Cadrul legal național garantează victimei infracțiunii dreptul de reparație a prejudiciului cauzat. Astfel, dreptul persoanei la repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune este prevăzut de

of the Republic of Moldova, the doctrine and other relevant materials.

Results obtained and discussions. According to the opinion of Prof. Igor Dolea, ensuring the rights of the person in the criminal probation will not be effective only by declaring the rights of the person as a supreme value, even provided by law, because the mechanisms are needed to ensure them. Without these mechanisms and in the absence of procedural guarantees, ensuring the rights of the person will only remain a declaration. [4, p.10]

Thus, the legal doctrine defined the civil action in the criminal process as “the legal instrument through which a person who suffered damage after a crime, requests its redress in the criminal trial, initiated as a result of the determining of the respective offense.”

As such, the purpose of the civil action in the criminal case is limited to redress the damage caused to the injured party by the crime. The civil action is governed by the principle of availability in the civil process being regulated by the procedural and substantial norms of civil law.

The rule of availability of the civil action is maintained when it is joined to the criminal action in the criminal process, in the sense that its exercise is carried out by expressing the will of the injured party to constitute a civil part in the criminal process.

The importance of this problem is also justified by the fact that the persons whose criminal damage was caused to them have a double damage. In most cases, they are also injured parties who have been caused by the crime a material and moral or physical injury.

Protecting the interests of these persons requires from the state an immense activity, aimed at discovering the crime, determining the damage, the volume of this damage, examining the cause and executing the decision. These actions of the state are within the strict limits provided by the norms of law.

The national legal framework guarantees the victims of the crime the right to redress the damage caused. Thus, the right of the person to redress the damage caused by the crime is provided by a series of articles from the Criminal

un șir de articole din Codul de procedură penală: art.6 pct.32, art.10 alin. (5), art. 23, art. 57 alin.(2) pct. 13, art. 58 alin. (4) pct.4, art. 59, art. 60, art. 61, art. 62 alin.(1) pct.19, art.219 alin.(1), art.221 alin.(2) etc.

Victima unei infracțiuni este în drept să ceară pornirea unei cauze penale, să participe la procesul penal în calitate de parte vătămată și să-i fie reparate prejudiciile morale, fizice și materiale. Victima unei infracțiuni deosebit de grave sau excepțional de grave contra persoanei, victima torturii, tratamentelor inumane sau degradante, indiferent de faptul dacă este recunoscută în calitate de parte vătămată sau parte civilă, beneficiază de dreptul să primească o hotărâre judecătorească despre compensarea materială pentru prejudiciu cauzat prin infracțiune (art. 23 alin. (2) și art.58 alin.(4) pct.4 din Codul de procedură penală).

Totodată, potrivit art.60 alin.(11) din Codul de procedură penală, partea vătămată este în drept să atace hotărârea instanței judecătorești privitor la prejudiciul cauzat.

Reiterez că una din căile de apărare a dreptului părții vătămate la repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune o constituie acțiunea civilă în procesul penal.

Literatura de specialitate definește acțiunea civilă ca fiind: „mijlocul legal prin care o persoană cere instanței judecătorești fie recunoașterea dreptului său, fie realizarea acestui drept, prin încetarea piedicilor puse în exercitarea lui de o altă persoană sau printr-o despăgubire corespunzătoare” [7,7].

Într-o altă accepțiune, „acțiunea civilă reprezintă ansamblul mijloacelor procesuale, cu ajutorul cărora, prin intermediul procesului civil și cu concursul forței coercitive a statului, se realizează fie protecția dreptului subiectiv civil, fie recunoașterea sau valorificarea lui, în cazul în care acesta este încălcat sau negat ori a acelor situații juridice ocrotite de lege” [8, 52].

Potrivit art. 219 din Codul de procedură penală, acțiunea civilă în procesul penal se intenționează prin depunerea unei cereri, adresate procurorului sau instanței de judecată, de către persoanele fizice sau juridice cărora le-au fost cauzate prejudicii materiale sau morale nemijlocit prin

Procedure Code: art.6 pt. 32), art.10 paragraph (5), art. 23, art.57 paragraph (2) point 13), art.58 paragraph (4) pt. 4), art.59, art.60, art.61, art. 62 paragraph (1) pt.19), art.219 paragraph (1), art.221 paragraph (2) etc.

The victim of a crime is entitled to request the initiation of a criminal case, to participate in the criminal trial as an injured party and to be redressed its moral, physical and material damages. The victim of a particularly serious or exceptionally serious crime against the person, the victim of torture, inhuman or degrading treatment, regardless of whether he or she is recognized as an injured party or a civil party, has the right to receive a court decision on material compensation for the damage caused, by crime (art. 23 paragraph (2) and art.58 paragraph (4) pt. 4) of the Criminal Procedure Code).

At the same time, according to Article 60 paragraph (11) of the Code of Criminal Procedure, the injured party is entitled to appeal the decision of the court regarding the damage caused.

I reiterate that one of the ways of defending the right of the injured party to redress the damage caused by the crime is the civil action in the criminal case.

The specialized literature defines the civil action as: “the legal means by which a person requests the court either the recognition of his right or the realization of this right, by ceasing the obstacles by another person or by an appropriate compensation” [7, 7].

In another acceptance, “the civil action represents the whole of the procedural means, by which, through the civil process and with the help of the coercive force of the state, either the protection of the civil subjective law is realized, or its recognition or exploitation, if it is violated or denied or those legal situations protected by law” [8, 52].

According to art. 219 of the Code of Criminal Procedure, a civil action may be filed in a criminal proceeding upon the request addressed to a prosecutor or the court by individuals or legal entities that suffered material or moral damage caused directly by an act (action or inaction) prohibited under criminal law or in connection with the commission thereof.

fapta (acțiunea sau inacțiunea) interzisă de legea penală sau în legătură cu săvârșirea acesteia.

Persoanele fizice și juridice cărora le-a fost cauzat prejudiciu nemijlocit prin acțiunile interzise de legea penală pot intenta o acțiune civilă privitoare la despăgubire prin:

1) restituirea în natură a obiectelor sau a contravalorii bunurilor pierdute ori nimicite în urma săvârșirii faptei interzise de legea penală;

2) compensarea cheltuielilor pentru procurarea bunurilor pierdute ori nimicite sau restabilirea calității, aspectului comercial, precum și repararea bunurilor deteriorate;

3) compensarea venitului ratat în urma acțiunilor interzise de legea penală;

4) repararea prejudiciului moral sau, după caz, a daunei aduse reputației profesionale.

Prejudiciul material se consideră legat de săvârșirea acțiunii interzise de legea penală dacă el se exprimă în cheltuieli pentru:

1) tratamentul părții vătămate și îngrijirea acesteia;

2) înmormântarea părții vătămate;

3) plata sumelor de asigurare, indemnizațiilor și pensiilor;

4) executarea contractului de depozit al bunurilor [1].

La evaluarea cuantumului despăgubirilor materiale ale prejudiciului moral, instanța de judecată ia în considerare suferințele fizice ale victimei, prejudiciul agrement sau estetic, pierderea speranței în viață, pierderea onoarei prin defăimare, suferințele psihice provocate de decesul rudelor apropiate etc.

Prejudiciul poate fi definit ca fiind consecințele negative cu caracter patrimonial sau nepatrimonial ale infracțiunii săvârșite.

Pentru exercitarea acțiunii civile în procesul penal sunt necesare anumite condiții:

a) prejudiciul material să se afle în legătură causală cu infracțiunea săvârșită. Este o axiomă de drept că o persoană poate fi trasă la răspundere juridică, în general, și la răspundere civilă în special, numai dacă între fapta și efectul produs există, în mod obiectiv, un raport de cauzalitate. Existența acestui raport înlătură existența temeiului tragerii la răspundere juridică a persoanei

The individuals and legal entities suffering damage caused directly by the actions prohibited in criminal law may file a civil action related to the compensation of the damage claiming:

1) recovery in kind of objects or of the value of the goods lost or damaged as a result of the commission of the act prohibited by criminal law;

2) a refund of expenses for the purchase of lost or destroyed goods or the restoration of the quality, salable condition or the repair of damaged goods;

3) a refund of any profits lost as a result of the action prohibited by criminal law;

4) redress for moral damage or, as the case may be, for damage caused to a professional reputation.

Moral damage shall be considered related to the commission of an action prohibited by criminal law if it is expressed in expenses for:

1) the treatment of the injured party and his/her care;

2) the funeral of the injured party;

3) insurance, allowances and pensions;

4) the execution of a contract for protecting goods.

When assessing the amount of material compensation for moral damage, the court shall consider the physical suffering of the victim; damage that makes it impossible to pursue a sporting, artistic or other activity; esthetic damage; the loss of faith in life; the loss of honor by defamation; the mental suffering caused by the death of close relatives etc.

The prejudice can be defined as the negative consequences of patrimonial or non-patrimonial character of the crime committed.

In order to exercise the civil action in the criminal process, certain conditions are required:

a) the material damage to be in causal relation with the crime committed. It is an axiom of law that a person can be drawn to legal liability, in general, and to civil liability in particular, only if there is an objectively causal relationship between the deed and the effect produced. In the existence of this relevance it eliminates the existence of the basis for the legal liability of the person who committed the deed.

b) the damage is certain, real and not ex-

care a săvârșit fapta.

b) prejudiciul să fie cert, real și nu așteptat. Această condiție impune ca prejudiciul material să fie unul sigur, atât sub aspectul existenței sale, cât și sub aspectul posibilităților de evaluare. Prejudiciul este cert în cazul în care este constatat și este deci actual.

c) prejudiciul să poată fi evaluat în bani. Dauna cauzată prin infracțiune poate fi evaluată în bani. Când este vorba despre distrugerea sau deteriorarea averii proprietarului în majoritatea cazurilor nu apar dificultăți la aprecierea acesteia.

d) prejudiciul să nu fi fost reparat. Această condiție este cerută deoarece există posibilitatea ca, înainte de expirarea acțiunii civile în procesul penal, prejudiciul cauzat prin infracțiune să fi fost acoperit total sau parțial, persoana păgubită este în drept să ceară și repararea părții nerecuperate din dauna cauzată.

Numai atunci când sunt întrunite toate cele patru condiții vizate, se poate afirma că s-a cauzat un prejudiciu material prin infracțiune.

Însă au rămas de concretizat unele aspecte ce țin de determinarea cuantumului prejudiciului. Deci mărimea pagubei ce urmează a fi recuperată se stabilește pe baza tuturor probelor acumulate pe parcursul procesului penal și poate fi influențată de gradul de vinovăție, starea materială a condamnatului, circumstanțele atenuante și agravante. Cuantumul prejudiciului pricinuit prin sustragere, nimicire, deteriorare a bunurilor proprietarului se determină conform prețurilor libere de piață și ținând cont de amortizarea bunurilor proprietarului și vechimea de utilizare a lor. În lipsa prețurilor de piață valoarea bunurilor sustrate, cele care lipsesc, nimicite, deteriorate poate fi stabilită în baza expertizei. În cazul în care se modifică prețurile bunurilor în legătură cu inflația, costul lor la despăgubire se stabilește conform prețurilor existente la ziua adoptării hotărârii definitive pe cazul dat. Mijloacele bănești sustrate și nerestituite la timp urmează să fie supuse indexării [9, 89].

Examinarea acțiunii civile în procesul penal presupune întotdeauna existența a două subiecte principale care se află pe poziții contradictorii. Partea civilă, care are funcția de susținere a acțiunii civile și persoana care poartă răspundere

pected. This condition requires that the material damage be a safe one, both in terms of its existence and in terms of evaluation possibilities. The prejudice is certain if it is found and is therefore current.

c) the damage can be assessed in money. The damage caused by the crime can be assessed in money. When it comes to the destruction or deterioration of the owner's wealth, in most cases there are no difficulties in assessing it.

d) the damage was not redressed. This condition is required because there is the possibility that, before the expiry of the civil action in the criminal case, the damage caused by the crime has been covered in whole or in part, the injured person is entitled to request the redress of the unrecovered part of the caused damage.

Only when all four conditions are met, it can be stated that material injury was caused by an offense.

But some moments have yet to materialize regarding the determination of the amount of the damage. Therefore, the amount of the damage to be recovered is established on the basis of all the evidence accumulated during the criminal trial and can be influenced by the degree of guilt, the material state of the convicted person, the mitigating and aggravating circumstances. The amount of the damage caused by theft, destruction of the owner's property is determined according to the free market prices and taking into account the depreciation of the owner's goods and the length of use. In the absence of market prices, the value of the stolen goods, those that are missing, destroyed, damaged can be established on the basis of expertise. In case the prices of the goods in relation to the inflation are changed, their cost on compensation is determined according to the prices existing at the day of the adoption of the definitive decision for the given case. Money stolen and not returned in time shall be subject to indexation. [9, 89]

The examination of the civil action in the criminal process always implies the existence of two main subjects that are in contradictory positions. The civil party, which has the function of supporting the civil action and the person who bears material responsibility, who has the func-

materială, care are funcția de negare a acesteia. În pofida faptului că pe tot parcursul examinării acțiunii civile sunt implicați și alți subiecți, cum ar fi ofițerul de urmărire penală, procurorul, experții, martorii; cei mai importanți totuși rămân partea civilă și persoana care poartă răspundere materială. Participarea lor nemijlocită servește ca o garanție a cercetării sub toate aspectele, completă și obiectivă a circumstanțelor ce se referă la acțiunea civilă și decizia corectă asupra acesteia.

Reieșind din prevederile legale, persoana fizică sau juridică, care în urma infracțiunii a suferit un prejudiciu moral, tot este în drept în cadrul procesului penal să înainteze o acțiune civilă.

Prejudiciul moral constă în daunele pricinuite cinstei, onoarei și demnității persoanei printr-o infracțiune care provoacă sentimente de frustrare, rușine, disconfort, traume psihologice și suferințe puternice sufletești. Prejudiciul moral nu se pretează unei evaluări pecuniare. Dauna morală nu poate fi reparată, dar mai corect ar fi spus remediată, ceea ce este o noțiune cu mult mai largă. Repararea presupune plata unei compensații bănești, pe când remedierea are la dispoziție și alte metode, de exemplu cererea în public a scuzelor, îndreptățire din mass-media a persoanei etc.

Sistematizând cele expuse anterior, putem trage concluzia că practic orice infracțiune este însoțită de cauzarea daunelor morale, deoarece ea încalcă de la bun început normele morale din societate. Respectiv, despăgubirile au ca scop de a da o compensare sau satisfacție victimei. Măsurile de recuperare pe lângă remedierea daunei morale au ca scop să împiedice realizarea, continuarea sau repetarea faptelor dăunătoare.

Astfel, la comiterea faptei ilicite care are drept consecințe și prejudicii materiale sunt constituite două feluri de raporturi de drept penal și de drept civil.

Partea vătămată care a suferit de pe urma infracțiunii un prejudiciu devine nu numai subiectul relațiilor civile, dar și al celor de ocrotire penală. Ca parte civilă pot figura nu numai persoanele fizice, ci și juridice (prin intermediul reprezentanților lor). Deci observăm deseori că partea vătămată și civilă sunt una și aceeași persoană.

Notwithstanding the fact that throughout the examination of the civil action other subjects are involved, such as the criminal prosecution officer, the prosecutor, the experts, the witnesses; the most important ones, however, remain the civil party and the person who bears material responsibility. Their direct participation serves as a guarantee of the research in all aspects, complete and objective of the circumstances that refer to the civil action and the correct decision on it.

Based on the legal provisions, the individuals or legal entities, which have suffered a moral damage as a result of the crime, are still entitled in the criminal proceedings to bring a civil action.

Moral prejudice consists of damages due to the person's honor and dignity through a crime that causes feelings of frustration, shame, discomfort, psychological trauma and strong suffering. Moral prejudice is not suitable for pecuniary evaluation. Moral damage cannot be redressed, but more correctly it would have been remedied, which is a much broader notion. The redress involves the payment of a monetary compensation, while the remedy has other methods available, such as the public demand for excuses, the person's media justification, etc.

By systematizing the above, we can conclude that practically every crime is accompanied by the cause of moral damages, since it violates from the beginning the moral norms of the society. Respectively, the compensation is intended to provide compensation or satisfaction to the victim. Recovery measures in addition to remedying the moral damage are intended to prevent the realization, continuation or repetition of harmful facts.

Thus, when committing the unlawful act that has as consequences and material damages, two types of criminal law and civil law relations are constituted.

The injured party who suffered as a result of the crime becomes not only the subject of civil relations, but also of criminal protection. As a civil part, not only individuals, but also legal entities (through its representatives) can be included. So we often see that the injured and civilian sides are one and the same person. We consider it impor-

Considerăm important de menționat despre raportul dintre partea civilă și cea vătămată, din cauza că acestea posedă o diferită gamă de drepturi și în particular de cele mai multe posibilități beneficiază partea vătămată.

Ațiunea civilă în procesul penal se înaintează față de bănuț, învinuit, inculpat sau față de o persoană neidentificată de către organul de urmărire penală, care urmează să fie trasă la răspundere penală sau față de persoana care poate fi responsabilă de acțiunile învinuitului, inculpatului.

Potrivit alin. (1) art. 221 din Codul de procedură penală, acțiunea civilă în procesul penal poate fi intentată la cererea scrisă a părții civile și/ sau a reprezentantului ei în orice moment de pornire a procesului penal până la terminarea cercetării judecătorești.

Alin. (5) al aceluiași articol reglementează că persoana care nu a intentat acțiunea civilă în cadrul procesului penal are dreptul de a intenta o asemenea acțiune în ordinea procedurii civile.

Însă, dacă acțiunea civilă intentată la instanța civilă a fost respinsă, reclamantul nu are dreptul de a intenta aceeași acțiune în cadrul procesului penal. Dacă acțiunea civilă a fost respinsă în cadrul procesului penal, reclamantul nu are dreptul să intenteze aceeași acțiune în ordinea procedurii civile.

Alin. (4) art.220 din Codul de procedură penală reglementează că termenul de prescripție prevăzut de legislația civilă nu se aplică acțiunilor civile soluționate în procesul penal.

În acest context apare întrebarea cum se procedează în situații când acțiunea civilă a rămas nesoluționată.

Pentru înlăturarea ori prevenirea unor obstacole la etapa desfășurării procesului penal, legea procesual-penală a creat un sistem de măsuri procesuale ca mijloace prin care se asigură eficiența procesului penal. Majoritatea măsurilor procesuale se manifestă sub forma unor constrângeri cu privire la persoană sau indisponibilizări cu privire la bunurile acesteia.

În același timp, legislația procesual-penală reglementează, ca condiție, necesitatea reparării prejudiciului cauzat la aplicarea unor proceduri speciale sau în cazul procedurii simplificate a ju-

tant to mention the relationship between the civil and the injured parties, because they have a different range of rights and in particular the most possibilities benefit the injured party.

The civil action in the criminal proceedings is brought against the suspect, accused or towards a person not identified by the Criminal Investigation Bodies, to be brought to criminal liability or to the person who can be responsible for the actions of the accused, the defendant.

According to paragraph (1) art. 221 of the Code of Criminal Procedure, a civil action shall be initiated in a criminal proceeding based on the written request of the civil party or his/her representative any time from the moment the criminal proceeding is initiated until the completion of the judicial inquiry

Paragraph (5) of the same article regulates a person who did not initiate a civil action as part of a criminal proceeding shall have the right to initiate a civil action under a civil procedure.

However, if the civil action intended in the civil court was rejected, the applicant has no right to bring the same action in the criminal trial. If the civil action has been rejected in the criminal proceedings, the applicant has no right to bring the same action in the order of the civil procedure.

Paragraph (4) art.220 of the Code of Criminal Procedure regulates, that the limitation period provided by the civil legislation does not apply to civil actions settled in a criminal proceeding.

In this context the question arises, but how to proceed in situations when the civil action remained unresolved.

In order to remove or prevent obstacles at the stage of the criminal process, the procedural-criminal law has created a system of procedural measures as means by which the efficiency of the criminal process is ensured. Most of the procedural measures are manifested in the form of constraints on the person or unavailability regarding his goods.

At the same time, the criminal process legislation regulates as a condition, the need to redress the damage caused by the application of special procedures or in the case of the simplified procedure of judging the criminal cases based on the evidence administered in the criminal pro-

decării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Așadar, art. 192 alin.(1) din Cod de procedură penală prevede că judecătorul de instrucție sau instanța de judecată poate aplica ca alternativă arestării preventive o măsură preventivă – liberarea provizorie pe cauțiune, care poate fi acordată în cazul în care este aplicată măsura asigurătoare pentru repararea prejudiciului cauzat de infracțiune și s-a depus cauțiunea stabilită de judecătorul de instrucție sau de instanță.

Potrivit art. 202 din Cod de procedură penală, organul de urmărire penală din oficiu sau instanța de judecată, la cererea părților, poate lua în cursul procesului penal măsuri asigurătoare pentru repararea prejudiciului cauzat de infracțiune, pentru eventuala confiscare specială sau confiscare extinsă a bunurilor, precum și pentru garantarea executării pedepsei amenzii.

Măsurile asigurătoare pentru repararea prejudiciului cauzat de infracțiune, pentru eventuala confiscare specială sau confiscare extinsă a bunurilor, precum și pentru garantarea executării pedepsei amenzii, constau în sechestrarea bunurilor mobile și imobile.

Ca o condiție obligatorie, legislatorul a prevăzut repararea pagubei cauzate prin infracțiune pentru aplicarea procedurii speciale – suspendarea condiționată, cu liberarea ulterioară de răspunderea penală conform art. 59 din Codul penal, în privința persoanei puse sub învinuire pentru o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă, care își recunoaște vinovăția, nu prezintă pericol social.

Legislația procesual-penală reglementează că potrivit articolului 3641 din Codul de procedură penală, instanța poate dispune judecarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală în cazul în care inculpatul declară, personal prin înscris autentic, că recunoaște săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu.

În același timp, instanța de judecată este obligată să examineze dosarul în baza acestei proceduri doar dacă: 1) din probele administrate rezultă că faptele inculpatului sunt stabilite și 2) sunt suficiente date cu privire la persoana sa pentru a permite stabilirea unei pedepse.

Constatăm că examinarea cauzei penale în

ecution phase.

Therefore, art. 192 paragraph (1) of the Code of Criminal Procedure provides that the investigating judge or the court may apply as an alternative to the preventive arrest, a preventive measure - the provisional release on bail may be granted if the measure securing the recovery of the damage caused by the crime is applied and if the bail set by the investigative judge or by the court has been deposited.

According to art. 202 of the Code of Criminal Procedure, a criminal investigative body ex officio or the court at the request of the parties may undertake during a criminal proceeding measures for securing the recovery of damages caused by the crime, for eventual special seizure or extended seizure of goods, and for guaranteeing the execution of a punishment by fine.

The insurance measures to repair the damage caused by the crime, for any special confiscation or extended confiscation of the goods, as well as to guarantee the execution of the fine, consist in the seizure of the movable and immovable property.

As a compulsory condition, the legislator provided for the reparation of the damage caused by the crime for the application of the special procedure - the conditional suspension, with the subsequent release of the criminal liability according to art. 59 of the Criminal Code, against a person charged with committing a minor or a less serious crime who admits his/her guilt and do not represent a social danger.

The Criminal Procedure Law regulates that, according to article 3641 of the Code of Criminal Procedure, the court can order the trial of the criminal cases based on the evidence administered during the criminal prosecution phase if the defendant declares, personally by a written document, that he acknowledges the commission of the facts indicated in the indictment.

At the same time, the court is obliged to examine the case based on this procedure only if: 1) from the evidence administered it turns out that the facts of the defendant are established and 2) sufficient data regarding his person to allow the establishment of a sentence.

We find that the examination of the crimi-

procedură simplificată este un instrument care oferă importantul avantaj al soluționării cu celeritate a cauzelor penale, atunci când inculpatul recunoaște în totalitate săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu, inclusiv trebuie să recunoască și acțiunea civilă, iar instanța dispune de suficiente probe care ar permite stabilirea vinovăției.

Din prevederile art.3641 alin.(4) CPP rezultă că procedura simplificată este aplicabilă doar dacă din probele administrate în cursul urmăririi penale reiese că faptele inculpatului sunt stabilite și sunt suficiente date cu privire la persoana sa pentru a permite stabilirea unei pedepse. Din conținutul acestei norme, desprindem că aplicarea procedurii simplificate este posibilă numai atunci când din probele administrate în cursul urmăririi penale rezultă că fapta există, constituie infracțiune și a fost săvârșită de inculpat.

La data de 9 martie 2017, Curtea Constituțională a pronunțat hotărârea nr.9 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 3641 din Codul de procedură penală. Astfel, Curtea a reținut faptul că deși cauzele penale pot fi examinate și în procedură simplificată, aceasta nu exclude asigurarea unor garanții părții vătămate, una dintre acestea fiind recuperarea prejudiciilor cauzate prin infracțiunea săvârșită [2].

Plenul Curții Supreme de Justiție prin hotărârea nr.13 din 16.12.2013, cu privire la aplicarea prevederilor art. 3641 Cod de procedură penală de către instanțele judecătorești, modificată de Hotărârea Plenului CSJ a RM nr.19 din 26.03.2018, a dat explicații în vederea aplicării corecte și uniforme de către instanțele judecătorești a normelor procesual-penale privind judecarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală în procedura simplificată prevăzută de art.3641 Cod de procedură penală.

Plenul CSJ a mai reținut că după audierea inculpatului în ordinea prevăzută de art.3641 CPP, întru garantarea dreptului la apărare în egală măsură tuturor părților în proces, atunci când în cauză participă partea vătămată căreia prin infracțiune i-au fost cauzate daune materiale sau/și morale, în legătură cu care nu a fost înaintată acțiune civilă, instanța explică dreptul de a se consti-

nal case in a simplified procedure is an instrument that offers the important advantage of resolving criminal cases quickly, when the defendant fully recognizes the fact of the facts indicated in the indictment, including must recognize the civil action, and the court has sufficient evidence which would allow guilt to be established.

It is clear from the provisions of art.3641 paragraph (4) Code of Criminal Procedure that the simplified procedure is applicable only if from the evidence administered during the criminal prosecution it appears that the facts of the defendant are established and sufficient data are given regarding his person to allow the establishment of a sentence. From the content of this rule, we understand that the application of the simplified procedure is possible only when it is clear from the evidence administered during the criminal investigation that the act exists, constitutes an offense and has been committed by the defendant.

On March 9, 2017, the Constitutional Court issued the decision No. 9, regarding the exception of unconstitutionality of article 3641 of the Criminal Procedure Code. Thus, the Court held that although criminal cases can also be examined in a simplified procedure, it does not exclude the provision of guarantees to the injured party, one of them being the recovery of damages caused by the crime committed. [2]

Plenary of the Supreme Court of Justice by decision No.13 of 16.12.2013, regarding the application of the provisions of art. 3641 Code of Criminal Procedure by the courts, modified by the Decision of the Plenum of the SCJ of the Republic of Moldova No.19 of 26.03.2018, gave explanations with a view to the correct and uniform application by the courts of the procedural-criminal norms regarding the trial of criminal cases based on the evidence administered in the phase of criminal prosecution in the simplified procedure provided by art.3641 Code of Criminal Procedure.

The Plenum of the SCJ held that, after hearing the defendant in the order provided by art.3641 Code of Criminal Procedure, in order to guarantee the right of defense equally to all the parties to the trial, when the injured party participates in which the injured party was caused mate-

tui în calitate de parte civilă și de a cere repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune.

Dacă partea vătămată solicită recunoașterea în calitate de parte civilă și înaintează acțiunea civilă în conformitate cu prevederile art.221 CPP, instanța prin încheiere protocolară admite cererea în temeiul art.61 CPP, explicându-i acesteia și inculpatului drepturile și obligațiile determinate de exercitarea acțiunii civile în cauza penală. Totodată, instanța va solicita părții civile să-și formuleze pretențiile în aceeași ședință. În cazul când partea civilă nu și-a formulat acțiunea, aceasta nu reprezintă temei de amânare a judecării cauzei [3].

În baza argumentelor descrise, consider că nu pot fi aplicabile dispozițiile art.3641 CPP în condițiile în care inculpatul a recunoscut fapta reținută în sarcina sa, dar a contestat cuantumul prejudiciului produs prin comiterea acesteia, quantum ce reprezintă un element al formei calificate a infracțiunii comise.

De exemplu, în cazul unor infracțiuni de furt, contestarea bunurilor sustrase ori a cuantumului prejudiciului exclude aplicarea dispozițiilor art.3641CPP, deoarece recunoașterea nu este integrală, iar încadrarea juridică a faptelor se raportează la criteriul valorii prejudiciului.

Conform art. 225 alin. (3) Cod de procedură penală (modificat prin Legea nr.152 din 01.07.2016, în vigoare 01.08.2016), odată cu soluționarea cauzei penale, judecătorul urmează să soluționeze acțiunea civilă. Astfel, la examinarea cauzei în procedura simplificată, în cazul adoptării sentinței de condamnare, instanța de judecată se va pronunța asupra acțiunii civile, în cazul în care inculpatul o recunoaște integral.

Propuneri de lege ferenda. În acest context, consider binevenit reglementarea expresă în art. 364 1 Cod de procedură penală, că până la adoptarea soluției privind admiterea sau respingerea cererii prin care se solicită judecarea cauzei în procedura simplificată, să fie soluționată acțiunea civilă.

Totodată, propun să fie completată dispoziția art. 505 și art. 506 din Codul de procedură penală cu norme ce ar condiționa soluționarea acțiunii civile la inițierea acordului

rial damage or / and morals, in relation to which no civil action has been filed, the court explains the right to set up as a civil party and to demand compensation for the damage caused by the crime.

If the injured party requests recognition as a civil party and files the civil action in accordance with the provisions of art.221 Code of Criminal Procedure, the court by protocol conclusion admits the request under art.61 Code of Criminal Procedure, explaining to her and to the defendant the rights and obligations determined by the exercise of the civil action in the criminal case. At the same time, the court will ask the civil party to formulate their claims at the same hearing. In case the civil party did not file the action, it does not represent the basis for postponing the trial of the case. [3]

On the basis of the described arguments, I consider that the provisions of art.3641 Code of Criminal Procedure can not be applied under the conditions where, although the defendant acknowledged the deed retained in his task but challenged the amount of the damage produced by committing it, the amount that represents an element of the qualified form of the crime committed.

For example, in the case of theft offenses, the challenge of the stolen goods or the amount of the damage excludes the application of the provisions of art.3641 Code of Criminal Procedure, because the recognition is not complete, and the legal classification of the facts relates to the criterion of the value of the damage.

According to art. 225 paragraph (3) Code of Criminal Procedure (amended by Law No. 152 of 01.07.2016, in force from 01.08.2016), concurrently with settling the criminal case the judge shall be obliged to settle the civil action.

Thus, when examining the case in the simplified procedure, in the case of adopting the sentence of conviction, the court will decide on the civil action, if the defendant fully recognizes it.

Suggestions for the ferenda law. In this context, I welcome the express regulation in art. 3641 Code of Criminal Procedure, that until the adoption of the solution regarding the admission or rejection of the request by which the trial of the

de recunoaștere a vinovăției. Astfel, procurorul și instanța de judecată trebuie să ia în considerare faptul reparării de către învinuit sau inculpat a prejudiciului cauzat prin infracțiune.

În aceeași ordine de idei, constatăm că Codul de procedură penală nu stipulează modalitatea de reparare din contul statului a prejudiciului cauzat prin infracțiune, limitele minime și maxime ale compensațiilor. Ne referim la cauzele penale în care nu a fost stabilit autorul infracțiunii sau el refuză benevol să repare prejudiciul cauzat, sau nu dispune de posibilitate financiară. În special accentuăm infracțiuni care nu au fost provocate de acțiunile victimei.

În acest sens, Legea nr. 137 din 29.07.2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunii, publicată la 09.09.2016 în Monitorul Oficial nr. 293-305 art nr: 618, în vigoare din data de 09.03.2017, reglementează mecanismul de reabilitare a victimelor, care oferă garanții legislative întru acordarea unui suport calitativ, atât moral, cât și fizic și material persoanelor care au avut de suferit în urma infracțiunilor, acestea fiind: consilierea informațională, consilierea psihologică, asistența juridică gratuită, compensarea financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune.

În ceea ce privește prejudiciile cauzate victimei prin săvârșirea infracțiunii, care sunt reparate prin compensarea financiară, considerăm că urmează să fie specificate mai multe categorii de victime.

Astfel, în cazul victimelor directe – să-i fie compensate cheltuielile de spitalizare și alte categorii de cheltuieli medicale suportate de victimă, prejudiciile materiale rezultate din distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare a bunurilor victimei prin săvârșirea infracțiunii și veniturile de care victima este lipsită, din cauza săvârșirii infracțiunii, iar în cazul victimelor indirecte – să se compenseze cheltuielile de întreținere de care victima este lipsită din cauza prejudiciului cauzat ca urmare a săvârșirii infracțiunii.

Departate de a soluționa problematica complexă referitoare la exercitarea acțiunii civile în cadrul procesului penal, formulăm următoarele

case is requested in the simplified procedure, the civil action will be solved.

At the same time, I propose that the provision of art. 505 and art.506 of the Code of Criminal Procedure with norms that would condition the settlement of the civil action upon the initiation of the agreement to recognize the guilt. Thus, the prosecutor and the court must take into account the fact that the accused or the defendant has been compensated for the damage caused by the crime.

In the same order of ideas, we find that the Criminal Procedure Code does not stipulate the way to redress from the state account the damage caused by the crime, the minimum and maximum limits of the compensations. We refer to the criminal cases in which the perpetrator of the crime was not established or he / she refuses to redress the damage caused, or has no financial possibility. In particular, we emphasize crimes that were not caused by the actions of the victim.

In this respect, Law No. 137 of 29.07.2016 regarding the rehabilitation of the victims of the crime, published on 09.09.2016 in the Official Gazette No. 293-305 art No: 618, in force from 09.03.2017, regulates the mechanism of rehabilitation of victims, which offers legal guarantees for granting qualitative support, both moral and physical, and materially, to those who have suffered as a result of the offenses, these being: - informational counseling; psychological counseling; free legal assistance; financial compensation by the state of the damage caused by the crime.

Regarding the damages caused to the victim by committing the crime, which are redressed by financial compensation, we consider that several categories of victim will be specified. Thus, in the case of the direct victims - to compensate the expenses of the hospitalization and other categories of medical expenses incurred by the victim, the material damages resulting from the destruction, degradation or bringing into disuse of the victim's goods by committing the crime and the income from which, the victim is missing due to the crime, and in the case of the indirect victims - to compensate the maintenance expenses of which, the victim is deprived due to the damage caused as a result of the crime.

concluzii: persoana care a cauzat prin fapta sa o daună altei persoane este obligată la repararea ei, ceea ce implică corelativ dreptul celui prejudiciat de a solicita repararea prejudiciului. Dreptul respectiv se poate realiza prin constituirea victimei în calitate de parte civilă și înaintarea acțiunii civile în cadrul procesului penal sau pe cale separată în ordine civilă.

Far from solving the complex problem regarding the exercise of the civil action in the criminal process, we formulate the following conclusions: the person who caused damage by his deed to another person is obliged to redress it, which implies correlatively the right of the injured one to request the redress of the damage. This right can be achieved by constituting the victim as a civil party and bringing the civil action in the criminal proceedings or separately in civil order.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14.03.2003 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 104-110 din 07.06.2003.
2. Hotărârea Curții Constituționale nr. 9 din 09.03.2017 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 364/1 din Codul de procedură penală (judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală).
3. Plenul Curții Supreme de Justiție prin hotărârea nr.13 din 16.12.2013, cu privire la aplicarea prevederilor art. 364/1 Cod de procedură penală de către instanțele judecătorești, modificată de Hotărârea Plenului CSJ a RM nr.19 din 26.03.2018.
4. Igor Dolea, Drepturile persoanei în probatoriul penal, Cartea Juridică 2009, ISBN 978-9975-9927-7-0, p.10.
5. Lege nr.137 din 29.07.2016 cu privire la reabilitarea vicitimelor infracțiunii. Publicat: 09.09.2016 în Monitorul Oficial nr. 293-305 art nr: 618. Data intrării în vigoare: 09.03.2017.
6. L. Pop, Teoria generală a obligațiilor, București, Ed. Lumina Lex, 2000, p. 160–161.
7. Stoenescu I., Zilberstein S. Tratat de drept procesual civil. Vol. I. Ediția a II-a revăzută și completată. București: Centrul de Multiplicare al Universității București, 1975, p. 19, apud Bojincă M. Condițiile exercitării acțiunii civile. În: Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Științe juridice, 2010, nr.3, p. 7-20.
8. Carolina Bulgari. Exercitarea acțiunii civile în cadrul procesului penal: conotații teoretice și practice. Revista națională de drept, nr.4/ 206, p. 52.
9. Bloșenco A. Răspunderea civilă delictuală, Ed. ARC, Chișinău, 2020, ISBN-9975-61-207-5, p. 89.

Despre autor

Dumitru POPUȘOI,
doctorand
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
al Republicii Moldova,
tel. 079278780,
e-mail:npopușoi-md@mail.ru

About author

Dumitru POPUȘOI,
PhD student,
Academy “Ștefan cel Mare”
of the MIA of the Republic of Moldova,
tel. 079278780,
e-mail:npopușoi-md@mail.ru

УГОЛОВНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЗА ПОЛОВОЕ СНОШЕНИЕ С ЛИЦОМ, НЕ ДОСТИГШИМ ШЕСТНАДЦАТИ- ЛЕТНЕГО ВОЗРАСТА ПО ЗАКОНО- ДАТЕЛЬСТВУ ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН И УКРАИНЫ

Ольга Анатолиевна СМАГЛЮК,
аспирант

CRIMINAL RESPONSIBILITY FOR SEXUAL INTERCOURSE WITH THE PERSON UNDER THE AGE OF 16 ACCORDING TO CRIMINAL LEGISLA- TION OF FOREIGN COUNTRIES AND UKRAINE

Olga SMAGLIUK
PhD student

Статья посвящена сравнению норм украинского и зарубежного законодательства в сфере ответственности за половое сношение с лицом, не достигшим шестнадцатилетнего возраста. Проведен анализ уголовного законодательства Федеративной Республики Германии, Франции, Польши, Швеции, Индии, Японии, Китайской Народной Республики, Израиля, Великобритании, а также бывших советских республик – Латвии, Эстонии, Грузии, Молдовы, Белоруссии, Таджикистана. Установлено, что в большинство зарубежных стран в Уголовных кодексах установлена ответственность за сношение с лицом, не достигшим шестнадцатилетнего возраста. На основании проведенного анализа сделаны выводы о необходимости совершенствования УК Украины.

Ключевые слова: уголовная ответственность, половая свобода, половая неприкосновенность, половое сношение, несовершеннолетние.

This article is concerning the comparison of Ukrainian and foreign legislation provisions in the field of responsibility for sexual intercourse with the person under the age of 16. An analysis of criminal legislation of China, France, Germany, Great Britain, India, Israel, Japan, Poland, Sweden as well as former Soviet republics (Belarus, Estonia, Georgia, Latvia, Moldova, Tajikistan, and Uzbekistan) has been made. It has been found out that responsibility for sexual intercourse with the person under the age of 16 is stipulated by criminal codes of majority of foreign countries. Conclusions on necessity of improvement of Criminal Code of Ukraine based on the made analysis have been drawn.

Keywords: criminal responsibility, sexual freedom, sexual immunity, sexual intercourse, juveniles.

Постановка проблемы. Половое сношение и иные действия сексуального характера с лицом, не достигшим шестнадцатилетнего возраста, относятся к наиболее распространенным и опасным преступлениям против половой свободы и половой неприкосновенности. Однако, как свидетельствуют статистические данные Генеральной прокуратуры Украины, по своему характеру данные преступления являются латентными.

Вместе с тем, эффективному решению этого вопроса в Украине способствовало б из-

Formulation of the issue. Sexual intercourse and other acts of a sexual nature with a person under the age of sixteen are among the most common and dangerous crimes against sexual freedom and sexual inviolability. However, according to the statistics of the General Prosecutor's Office of Ukraine, these crimes are latent in nature.

At the same time, the study of this problem in the legislation of foreign countries and legal

учение этой проблемы в законодательстве зарубежных стран и правовой доктрине, в сравнении с отечественными нормами.

Анализ последних исследований и публикаций. Вопрос ответственности за посягательство на половую свободу и половую неприкосновенность личности, нравственность в сфере половых отношений была предметом научного поиска многих отечественных и зарубежных исследователей. В частности, проблемные вопросы уголовно-правовой характеристики данной группы посягательств были предметом изучения таких ученых, как Ю. Антонян, М. Бажанов, Ю. Баулин, А. Блага, В. Борисов, Л. Гаухман, А. Джужа, А. Дудоров, А. Игнатов, А. Пионтковский, А. Савченко, П. Хряпинский, М. Шаргородский и др.

Цель статьи – проведение сравнительного анализа уголовного законодательства за половое сношение с лицом, не достигшим шестнадцатилетнего возраста, поиск общих и отличительных черт.

Изложение основного материала. Процессы государства, происходящие в современной Украине, требуют проведения комплексной правовой реформы, среди решения других многочисленных задач предусматривает и приведение национального законодательства в соответствие с нормами международного права. Этот процесс, который происходит через реализацию государством его международных обязательств, известный как имплементация, имеет непреходящее значение для нашего государства. Ведь от уровня сближения национального законодательства с международным правом, его согласованности с соответствующими стандартами и требованиями значительной степени зависят не только эффективность сотрудничества Украины с другими государствами и международными организациями, но и развитие нашего государства как демократического, социально ориентированной и правовой.

Законом Украины от 14 марта 2018 г. № 2334-VIII «О внесении изменений в Уголовный кодекс (далее – УК) Украины относительно защиты детей от сексуальных злоупотреблений и сексуальной эксплуатации» в Разделе IV. Преступления против половой свободы и половой неприкосновенности Особенной части УК Украины, внесены изменения, которые существенно коснулись статьи 155 «Половое

doctrines, in comparison with domestic norms, would contribute to the effective solution of this issue in Ukraine.

Analysis of recent research and publications. The issue of responsibility for encroachment on sexual freedom and sexual integrity of the person, morality in the field of sexual relations has been the subject of scientific research by many domestic and foreign researchers. In particular, the problematic issues of the criminal-legal characteristics of this group of encroachments were the subject of the study of such scientists as Yu. Antonyan, M. Bazhanov, Yu. Baulin, A. Blaga, V. Borisov, L. Gaukhman, A. Dzhezha, A. Dudorov, A. Ignatov, A. Piontkovsky, A. Savchenko, P. Khryapinsky, M. Shargorodsky and others.

Purpose of the article– accomplishment of the comparative analysis of criminal legislation for sexual intercourse with a person under the age of sixteen, searching for common and distinctive features.

Presentation of the main material. The state processes taking place in modern Ukraine require a comprehensive legal reform; among the solution of numerous other tasks, it also envisages bringing national legislation in line with international law. This process, which takes place through the fulfillment by the state of its international obligations, known as implementation, is of enduring importance for our state. Indeed, not only the effectiveness of Ukraine's cooperation with other states and international organizations largely depends on the level of convergence of national legislation with international law, its consistency with the relevant standards and requirements, but also the development of our state with democratic, socially oriented and legal society.

The Law of Ukraine dated March 14, 2018, No. 2334-VIII “On amendments of the Criminal Code (hereinafter – CC) of Ukraine regarding the protection of children from sexual abuse and sexual exploitation” was posted in the Section IV. Amendments have been made to crimes against sexual freedom and sexual inviolability of the Special part of the Criminal Code

сношение с лицом, не достигшим шестнадцатилетнего возраста» – законодатель реализовал идею замены неполового состояния, на более наглядный и менее противоречивый возрастной критерий. Таким образом, ст. 155 УК Украины устанавливает ответственность естественные или неестественные половые сношения с лицом, не достигшим шестнадцатилетнего возраста, совершенные совершеннолетним лицом.

Однако, на наш взгляд, определенный научный и практический интерес с точки зрения правоприменительной практики будет иметь проведение сравнительного анализа ответственности за аналогичные посягательства в зарубежном законодательстве.

Л. Мурзина отмечает, что в большинстве союзных республик Союза ССР, в отличие от РСФСР, была предусмотрена уголовная ответственность за половое сношение с лицом, не достигшим 16-летнего либо брачного возраста, что более четко определяло предел уголовно-правовой охраны несовершеннолетних от ненасильственных сексуальных посягательств и резко сокращало вероятность объективного вменения [1, с. 62].

Так, в частности ст. 174 УК Республики Молдова предусматривает ответственность за половое сношение с лицом, не достигшим 16 лет и относит к противоправным половое сношение, иное чем изнасилование, акты вагинального, анального, орального или иного проникновения, совершенные в отношении лица, заведомо не достигшего 16 лет [2].

Статья 168 УК Республики Беларусь устанавливает ответственность за половое сношение и иные действия сексуального характера с лицом, не достигшим шестнадцатилетнего возраста. Часть 1 ст. 168 предусмотрена ответственность за половое сношение, мужеложство, лесбиянство или иные действия сексуального характера, совершенные лицом, достигшим восемнадцатилетнего возраста, с лицом, заведомо не достигшим шестнадцатилетнего возраста, при отсутствии признаков преступлений, предусмотренных статьями 166 и 167 настоящего Кодекса [3].

Схожая норма содержится и в УК Республики Таджикистан. Статья 141 УК Республики Таджикистан устанавливает ответственность за половое сношение и иные действия сексуального характера с лицом, не достигшим

of Ukraine, which significantly affected Article 155 “Sexual intercourse with a person under the age of sixteen” – the legislator has implemented the idea of replacing the immature state with a more visual and less controversial age criterion. Thus, Art. 155 of the Criminal Code of Ukraine establishes responsibility for natural or unnatural sexual intercourse with a person under the age of sixteen, committed by an adult.

However, in our opinion, a comparative analysis of liability for similar infringements in foreign legislation will have a certain scientific and practical interest from the point of view of law enforcement practice.

L. Murzina notes that in the majority of union republics of the USSR, in contrast to the RSFSR, criminal liability was provided for sexual intercourse with a person under 16 years old or of marriageable age, which more clearly defined the limit of criminal legal protection of minors from non-violent sexual intercourse encroachments and dramatically reduced the likelihood of objective imputation [1, p. 62].

So, in particular, Art.174 of the Criminal Code of the Republic of Moldova provides for liability for sexual intercourse with a person under the age of 16 and classifies as unlawful sexual intercourse other than rape, acts of vaginal, anal, oral or other penetration committed against a person known to be under 16[2].

Art. 168 of the Criminal Code of the Republic of Belarus establishes responsibility for sexual intercourse and other actions of sexual nature with a person under the age of sixteen. Part 1 of Art. 168 provides for liability for sexual intercourse, sodomy, lesbianism or other acts of sexual nature committed by a person who has reached the age of eighteen, with a person who has obviously not reached the age of sixteen, in the absence of signs of crimes provided for in Art. 166 and 167 of the same Code[3].

Criminal Code of the Republic of Tajikistan contains a similar norm. Art. 141 of the Criminal Code of the Republic of Tajikistan establishes responsibility for sexual intercourse and

шестнадцати лет и ч. 1 данной нормы предусматривает ответственность за половое сношение, мужеложество, лесбиянство или иные действия сексуального характера совершенное с лицом, заведомо не достигшим шестнадцатилетнего возраста, при отсутствии признаков преступления, предусмотренного статьями 138 и 139 настоящего Кодекса [4].

В ст. 140 УК Грузии предусмотрена ответственность за проникновение сексуального характера в тело лица, не достигшего шестнадцатилетнего возраста и относит к посягательству на половую свободу и половую неприкосновенность совершенное совершеннолетним лицом проникновение сексуального характера в тело лица, заведомо для виновного не достигшего шестнадцатилетнего возраста [5].

Что же касается уголовного законодательства Российской Федерации, то Н. Сяткин отмечает, что при совершении преступления, предусмотренного ст. 134 УК РФ, виновный посягает не только на половую свободу и половую неприкосновенность, но и на другие гарантированные Конституцией РФ права личности, общества и государства. Общественная опасность полового сношения и иных действий сексуального характера возрастает в тех случаях, когда в качестве потерпевших лиц выступают дети, достигшие ко времени совершения преступления двенадцатилетнего, но не достигшие четырнадцатилетнего возраста. Совершение названных действий в отношении детей вызывает большую угрозу их дальнейшему половому развитию, что может привести к нравственно-психологическим отклонениям, сопряженным с наступлением тяжких последствий, начиная с физиологических травм и заканчивая суицидом [6, с. 2].

Статья 161 УК Латвийской Республики предусматривает ответственность за половое сношение с лицом, не достигшим шестнадцатилетнего возраста и относит к посягательству половое сношение с лицом, не достигшим шестнадцатилетнего возраста и находящимся в материальной или иной зависимости от виновного, или совершение совершеннолетним лицом полового сношения с лицом, не достигшим шестнадцатилетнего возраста [7].

Вместе с тем, любопытным в аспекте защиты половой свободы и половой неприкосновенности является законодательство Эстонской Республики. Так, в частности, ст. 116

о other actions of a sexual nature with a person under the age of sixteen and part 1 of this norm provides for liability for sexual intercourse, sodomy, lesbianism or other acts of a sexual nature committed with a person who is known to be under the age of sixteen, in the absence of signs of a crime provided for in Articles 138 and 139 of the same Code [4].

Art. 140 of the Criminal Code of Georgia provides for liability for penetration of a sexual nature into the body of a person under the age of sixteen and refers to an infringement of sexual freedom and sexual inviolability committed by an adult sexual penetration into the body of a person, obviously for a guilty person under the age of sixteen [5].

As for the criminal legislation of the Russian Federation, N. Syatkin notes that when committing a crime under Art. 134 of the Criminal Code of the Russian Federation, the perpetrator infringes not only on sexual freedom and sexual inviolability, but also on other rights of the individual, society and state guaranteed by the Constitution of the Russian Federation. The public danger of sexual intercourse and other actions of a sexual nature increases in cases when the victims are children who have reached the age of twelve by the time of the commission of the crime, but have not reached the age of fourteen. The commission of these actions in relation to children causes a great threat to their further sexual development, which can lead to moral and psychological deviations associated with the onset of grave consequences, from psychological trauma to suicide [6, p. 2].

Art. 161 of the Criminal Code of the Republic of Latvia provides for liability for sexual intercourse with a person under the age of sixteen and considers sexual intercourse with a person under sixteen years and being financially and otherwise dependent on the perpetrator, or for the commission by an adult person of the sexual intercourse with a person who has not reached the age of sixteen [7].

At the same time, the legislation of the Re-

предусматривала ответственность за половое сношение с лицом женского пола, не достигшим четырнадцатилетнего возраста, и выражались в половом сношении совершеннолетнего с лицом женского пола, заведомо не достигшим четырнадцатилетнего возраста, при отсутствии признаков преступления, предусмотренного статьей 115 настоящего Кодекса [8].

После принятия в 2015 году нового Пенитенциарного кодекса, изменился и подход эстонского законодателя к предмету нашего исследования. По состоянию на 1 марта 2020 года в Пенитенциарном кодексе содержится ряд норм, которые предусматривают ответственность за:

- понуждение к половому сношению или к иному деянию сексуального характера (ст. 143), которое состоит во вступлении в половое сношение с человеком или иное деяние сексуального характера против его воли с использованием зависимости потерпевшего от виновного, если не имеет места указанное в статье 141 или 141-1 настоящего кодекса насилие или состояние, в котором человек был неспособен оказывать сопротивление или понимать происходящее;

- половое сношение или иное деяние сексуального характера с использованием своего влияния (ст. 143-2) – вступление совершеннолетнего лица в половое сношение с лицом, не достигшим восемнадцатилетнего возраста, или иное деяние сексуального характера с использованием зависимости потерпевшего от виновного или путем злоупотребления полученной силой влияния или доверием, если не имеет места указанное в статье 141 или 141-1 настоящего кодекса насилие или состояние, в котором человек был неспособен оказывать сопротивление или понимать происходящее;

- половое сношение с родственником по нисходящей линии (ст. 144) – вступление родителя, лица, обладающего правами родителя, бабушки или дедушки в половое сношение с дочерью, сыном, внучкой либо внуком или совершение иного деяния сексуального характера;

- половое сношение или иное деяние сексуального характера с малолетним (ст. 145) – вступление совершеннолетнего в половое сношение или совершение иного деяния сексуального характера с лицом, не достигшим четырнадцатилетнего возраста [9].

public of Estonia is curious from the aspect of protecting sexual freedom and sexual inviolability. So, in particular, Art.116 stipulated responsibility for sexual intercourse with a female person under the age of fourteen, and was expressed in sexual intercourse of an adult with a female person, obviously under the age of fourteen years, in the absence of signs of a crime provided for in Art. 115 of this Code [8].

After the adoption of the new Penitentiary Code in 2015, the approach of Estonian legislator to the subject of our research has also changed. As of March 1, 2020, the Penitentiary Code contains a number of rules that provide for liability for:

- coercion to have sexual intercourse or any other act of a sexual nature (art. 143), which consists in having sexual intercourse with a person or other act of a sexual nature against his will, using the dependence of the victim on the perpetrator, if the violence specified in Art. 141 or 141-1 of this Code or a state in which the person was unable to resist or understand what is happening does not take place;

- sexual intercourse or other act of a sexual nature using one's influence (art. 143-2) – entry of an adult person into sexual intercourse with a person under the age of eighteen, or another act of a sexual nature using the victim's dependence on the culprit or by abuse of the received power of influence or trust, if the violence specified in Art. 141 or 141-1 of this Code or a state in which the person was unable to resist or understand what is happening does not take place;

- sexual intercourse with a descendant (art. 144) – the entry of a parent, person with the rights of a parent, grandfather or grandmother into sexual intercourse with a daughter, son, granddaughter or grandson, or the commission of another act of a sexual nature;

- sexual intercourse or other act of a sexual nature with a minor (art. 145) – the entry of an adult into sexual intercourse or the commission of any other act of a sexual nature with a person under the age of fourteen [9].

As for the criminal legislation of the coun-

Что же касается уголовного законодательства стран Европы и Азии, то изменение политики в области борьбы с половыми преступлениями в Великобритании произошло с принятием Закона «О половых преступлениях» (2003 г.), объединивший нормы общего и статутного права, который фактически представляет собой кодекс норм об уголовной ответственности за половые преступления и содержит материальные склады, правила доказывания и процедуры. В этом Законе не только впервые дано законодательное определение различных половых преступлений, но и существенно расширен круг преследуемых действий. Его отличительной чертой является достаточно частое применение норм строгой ответственности, в частности, когда речь идет о детях в возрасте до 13 лет, в чем выражается цель обеспечения защиты детей от сексуального насилия и сексуальной эксплуатации [10, с. 600].

Вышеуказанным Законом четко детализирована ответственность за преступления против половой свободы и половой неприкосновенности несовершеннолетних. Особое закрепление в законе получили преступления против половой неприкосновенности, совершенные родителями, членами семьи и другими лицами, на которых возложена обязанность по воспитанию и осуществлению надзора за несовершеннолетними, причем строгое наказание предусмотрено именно за инцест. Возрастом согласия для вступления в половые отношения в Великобритании считается 16 лет. Нижняя возрастная граница незаконного полового сношения с несовершеннолетним составляет 13 лет [11].

Что же касается Федеративной Республики Германии (далее – ФРГ), то в разделе XIII Особенной части УК преступные посяательства условно делятся на две группы:

1) преступные деяния против полового самоопределения, к которым, в частности, относятся сексуальные действия против опекаемых, сексуальные действия в отношении детей, принуждение к сексуальным действиям и изнасилования, сексуальные действия в отношении несовершеннолетних;

2) склады, условно связанные с преступными деяниями против полового самоопределения, к которым наряду с другими относится пособничество сексуальным действиям малолетних (§174-180).

Кроме того, УК ФРГ содержит ряд норм,

tries of Europe and Asia, the change in the policy in the field of combating sexual crimes in the UK occurred with the adoption of the Law “On Sexual Offenses” (2003), combining the norms of general and statutory law, which is actually a code of norms on criminal liability for sexual crimes and contains material stocks, rules of evidence and procedures. This Law not only for the first time provided a legislative definition of various sexual crimes, but also significantly expanded the range of prosecuted actions. Its distinguishing feature is the fairly frequent application of strict liability norms, in particular when it comes to children under the age of 13, which expresses the goal of ensuring the protection of children from sexual abuse and exploitation [10, p. 600].

The above Law clearly specifies responsibility for crimes against sexual freedom and sexual inviolability of minors. Crimes against sexual inviolability committed by parents, family members and other persons who are entrusted with the responsibility of educating and supervising minors have received special consolidation in the law, and severe punishment is provided precisely for incest. The age of consent for sexual intercourse in the UK is 16. The lower age limit for illegal sexual intercourse with a minor is 13 years [11].

As for the Federal Republic of Germany (hereinafter – FRG), in section XIII of the Special Part of the Criminal Code, criminal encroachments are conditionally divided in two groups:

1) criminal acts against sexual self-determination, which, in particular, include sexual acts against guardians, sexual acts against children, coercion of sexual acts and rape, sexual acts against minors;

2) stocks conditionally associated with criminal acts against sexual self-determination, which along with others, include complicity in the sexual activity of minors (§174-180).

In addition, the Criminal Code of the Federal Republic of Germany contains a number of norms aimed directly at protecting the sexual inviolability of certain categories of children, as

направленных непосредственно на охрану половой неприкосновенности определенных категорий детей, а также закрепление в качестве квалифицированного состава преступных посягательств на половую неприкосновенность детей, совершенных родителями, опекунами и другими лицами, на которых возложена обязанность по воспитанию и осуществления надзора за детьми или от которых ребенок находится в служебной или иной зависимости [12].

УК Франции, принятый в 1992 году, содержит целый ряд уголовно-правовых норм, непосредственно направленных на защиту половой неприкосновенности несовершеннолетних. В частности, совершение преступления или проступка в отношении несовершеннолетнего до 15 лет является отягчающим обстоятельством при квалификации насильственных сексуальных посягательств. При этом в случае совершения преступления против половой неприкосновенности малолетних и несовершеннолетних не нужно доказательства факта осознания виновным возраста потерпевшего. Виновным в незаконном половом сношении с лицом, не достигшим «возраста согласия», может быть только совершеннолетнее лицо.

Кроме того, УК Франции устанавливается защита от сексуальных посягательств несовершеннолетних, и, в частности, лиц, не достигших 15-летнего возраста, что является минимальным возрастом согласия на вступление в половые отношения. При этом повышенной общественной опасностью, явно выражено в санкциях соответствующих норм, обладают преступления, связанные с сексуальными посягательствами на детей лицами, от которых пострадавшие находятся в зависимости в силу родственных связей или злоупотребляют властью в связи с предоставленными им полномочиями [13].

Анализируя регламентацию уголовной ответственности за совершение половых посягательств на несовершеннолетних в Законе об уголовном праве Израиля (1977 г.) следует отметить, что преступления, посягающие на половую неприкосновенность несовершеннолетних, четко разделены: совершение полового сношения или акт содомии с лицом, не достигшим четырнадцатилетнего возраста, в любом случае является изнасилованием или приравнивается к нему. Ненасильственным посягательством на половую неприкосновенность является запре-

well as securing as a qualified corpus delicti of the sexual inviolability of children committed by parents, guardians and other persons who are entrusted with the responsibility of raising and exercising supervision under the children or on whom the child is in service or other dependence [12].

The French Criminal Code, adopted in 1992, contains a number of criminal law provisions directly aimed at protecting the sexual integrity of minors. In particular, the commission of a crime or misbehavior against a minor under the age of 15 years is an aggravating circumstance when qualifying for violent sexual assault. Moreover, in the case of a crime against the sexual inviolability of children and minors, there is no need to prove the fact that the guilty person realized the age of the victim. Only an adult can be guilty of illegal sexual intercourse with the person who has not reached the “age of consent”.

In addition, the French Criminal Code establishes protection against sexual assault of minors, and, in particular, persons under the age of 15, which is the minimum age of consent to have sex. At the same time, crimes related to sexual abuse of children by persons on whom the victims are dependent due to family ties or abuse power in connection with the powers granted to them have an increased social danger, clearly expressed in sanctions of the relevant norms [13].

Analyzing the regulation of criminal liability for sexual assault on minors in the Israeli Criminal Law (1977), it should be noted that crimes that infringe on the sexual integrity of minors are clearly divided: having sexual intercourse or an act of sodomy with a person under the age of fourteen is in any case rape or is equivalent to it. Prohibited sexual intercourses are nonviolent assault on sexual integrity, an act of sodomy, and lecherous acts [14].

The regulation of sexual crimes in the People's Republic of China (hereinafter – PRC) is distinguished by a certain specificity. The Criminal Code of the People's Republic of China does not distinguish separately crimes against sexual freedom and sexual inviolability, providing one

щенное половое сношение, акт содомии, а также развратные действия [14].

Определенной спецификой отличается регулирование половых преступлений в Китайской Народной Республике (далее – КНР). Уголовный кодекс КНР не выделяет отдельно преступлений против половой свободы и половой неприкосновенности, предусмотрев одну статью 236 об уголовной ответственности за изнасилование в разделе 4 «Преступления против права граждан на жизнь и демократических прав граждан», под действие которой попадает весь спектр половых преступлений. Законодатель выделяет ряд квалифицирующих признаков, при наличии которых общественная опасность изнасилования или совершения развратных действий по отношению к девушке, не достигшим 14 лет существенно увеличивается [15].

Уголовный кодекс Японии предусматривает ответственность за половые преступления в главе 22 «Преступления, состоящие в безнравственности и развращении». Японский законодатель использует два основных понятия: изнасилование и развратные действия. В случае совершения развратных действий в отношении лиц мужского или женского пола, не достигших тринадцати лет, а также соблазнения (изнасилование) лиц женского пола, не достигших тринадцати лет, ответственность наступает независимо от применения к ним насилия или угроз, а в силу не достижения ими возраста согласия (в Японии он составляет 13 лет). Вместе с тем, в Уголовном кодексе Японии не конкретизировано, какие именно действия законодатель относит к развратным [16].

В Уголовном кодексе Индии изнасилования определяется как половое сношение с женщиной, совершенные против его воли или без его согласия; если согласие дано под угрозой смерти или нанесения телесного повреждения; с его согласия или без такового, если она не достигла 16 лет ст. 375.

В Уголовном кодексе Швеции огромное внимание уделяется защите несовершеннолетних от сексуальных посягательств. В УК установлены более жесткие наказания в отношении лица, которое путем принуждения, соблазна или иного неправомерного воздействия склоняет лицо в возрасте от пятнадцати до восемнадцати лет сделать или принимать участие в действии, что имеет сексуальную подоплеку, или действиях, которое составляет

article 236 on the criminal responsibility for rape in section 4 “Crimes against the right of citizens to life and democratic rights of citizens”, which covers the entire spectrum of sexual crimes. The legislator identifies a number of qualifying features, in the presence of which the public danger of rape or committing of indecent acts in relation to a girl under 14 years significantly increases [15].

The Japanese Criminal Code provides for liability for sex offenses in Chapter 22 “Crimes of Immorality and Lecherous Acts”. Japanese legislator uses two basic concepts: rape and lecherous acts. In the case of committing of lecherous acts against a male or female person under the age of thirteen, as well as the seduction (rape) of a female person under the age of thirteen, liability arises regardless of the use of violence or threats against them, and due to their failure to achieve the age of consent (in Japan it is 13). At the same time, the Criminal Code of Japan does not specify which actions the legislator considers to be depraved [16].

The Indian Criminal Code defines rape as a sexual intercourse with a woman committed against her will or without her consent; if the consent is given under the threat of death or bodily harm; with or without her consent, if she has not reached the age of 16 Art. 375.

The Swedish Criminal Code places great emphasis on protecting minors from sexual assault. The Criminal Code establishes stricter penalties for a person who, by coercion, temptation or other unlawful influence, induces the person between the age of fifteen and eighteen to do or take part in an act that has a sexual motive, or an act that constitutes an element of the production of pornographic images. Also, Swedish legislation provides an interpretation of the sexual exploitation of a minor, which is understood as having a sexual intercourse with a child under the age of fifteen. Even for touching of a sexual nature against a child under the age of fifteen, in the absence of signs of sexual exploitation – “sexual harassment” – appropriate punishment is assumed.

It should be noted that, according to article

элемент производства порнографических изображений. Также законодательство Швеции дает толкование сексуальной эксплуатации несовершеннолетнего, под которой понимают совершение полового акта с ребенком, не достигшим пятнадцати лет. Даже за прикосновение сексуального характера в отношении ребенка, не достигшего пятнадцатилетнего возраста, при отсутствии признаков сексуальной эксплуатации – «сексуальное приставание» – предполагается соответствующее наказание.

Следует отметить, что согласно статье 10 главы 6 УК Швеции уголовной ответственности подлежит лицо, которое, обещая или предоставляя плату, вступает или пытается вступить в нерегулярные половые отношения с кем-либо, не достигших восемнадцатилетнего возраста [17, с. 320].

Что же касается УК Республики Польша, то можно сделать вывод о том, что изнасилование здесь является обобщающим понятием, включающим в себя и половые сношения, и сексуальные действия. Что же касается несовершеннолетних, то в ст. 200 УК Республики Польша закреплено, что кто доводит малолетнего моложе 15 лет до полового сношения или состояния, когда оно подчиняется совершению в отношении него сексуальных действий либо когда оно совершает такие действия, подлежит наказанию лишением свободы на срок от 1 года до 10 лет.

Уголовное законодательство Дании и Нидерландов не выделяют несовершеннолетних в особую категорию пострадавших от преступлений против половой свободы и половой неприкосновенности.

Выводы. Проведенный нами сравнительный анализ уголовной ответственности за половое сношение с лицом, не достигшим шестнадцатилетнего возраста, позволяют сделать следующие выводы.

1. Исходя из анализа уголовного законодательства государств, образовавшихся после распада СССР, можно отметить, что они устанавливают ответственность за деяния, посягающие на половую свободу и половую неприкосновенность несовершеннолетних. Также общей чертой для проанализированного нами уголовного законодательства Республик Молдовы, Беларуси, Таджикистан, Российской Федерации, Латвийской Республики и Эстонской Республики, закрепление на законодательном

10, chapter 6 of the Swedish Criminal Code, a person who, promising or providing payments, enters into or attempts to enter into irregular sexual relations with someone under the age of eighteen is subject to criminal liability [17, p. 320].

As for the Criminal Code of the Republic of Poland, it can be concluded that rape here is a generalized concept, which includes both sexual intercourse and sexual acts. As for minors, art. 200 of the Criminal Code of the Republic of Poland stipulates that whoever brings a minor under the age of 15 years to sexual intercourse or to a state when he submits to the commission of sexual acts against him or when he commits such acts, shall be subject to the penalty of imprisonment for a term from 1 year to 10 years.

The criminal legislation of Denmark and the Netherland does not distinguish minors in a special category of victims of crimes against sexual freedom and sexual inviolability.

Conclusions. Our comparative analysis of criminal liability for sexual intercourse with a person under the age of sixteen allows us to draw the following conclusions.

1. Based on the analysis of the criminal legislation of the states formed after the collapse of the USSR, it can be noted that they establish responsibility for acts that infringe on sexual freedom and sexual inviolability of minors. Also, a common feature for the criminal legislation of the Republic of Moldova, Belarus, Tajikistan, Russian Federation, Republic of Latvia and Republic of Estonia, which we have analyzed, is the consolidation at the legislative level of the term “intercourse”, which has various forms and manifestations.

2. The criminal legislation of the countries of Europe and Asia differs significantly from the criminal legislation of the states formed after the collapse of the USSR, not so much in the content of criminal law norms as in the age of sexual majority.

3. The criminal legislation of foreign countries as a whole has adopted the recommendations of international legal documents in force

уровне терминам «сношение», имеющего различные формы и проявления.

2. Уголовное законодательство стран Европы и Азии существенно отличается от уголовного законодательства государств, образовавшихся после распада СССР, не столько содержанием уголовно-правовых норм, сколько возрастом полового совершеннолетия.

3. Уголовное законодательство зарубежных стран в целом восприняло рекомендации международно-правовых документов, действующих в сфере обеспечения регулирования половых сношений с лицом, не достигшим половой совершеннолетия. Вместе с тем следует признать, что сам способ регламентации общественно опасных деяний, причиняющих вред половой неприкосновенности личности, существенно зависит от моральных, культурных, исторических факторов формирования уголовного законодательства в целом, что требует дополнительного и более глубокого изучения.

in the field of ensuring the regulation of sexual intercourse with the person who has not reached the age of majority. At the same time, it should be recognized that the very method of regulating socially dangerous acts that harm the sexual inviolability of the individual significantly depends on the moral, cultural, historical factors of the formation of criminal legislation as a whole, which requires additional and deeper study.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Мурзина Л. И. Уголовная ответственность за половое сношение и иные действия сексуального характера с лицом, не достигшим шестнадцатилетнего возраста. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ugolovnaya-otvetstvennost-za-polovoe-snoshenie-i-inye-deystviya-seksualnogo-haraktera-s-litsom-ne-dostigshim-shestnadsatiletnego/viewer>. (Дата обращения 16.07.2020).
2. Уголовный кодекс Республики Молдова от 18 апреля 2002 года № 985-XV (с изменениями и дополнениями по состоянию на 11.06.2020 г.). URL: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=30394923#pos=2007;-50. (Дата обращения 16.07.2020).
3. Уголовный Кодекс Республики Беларусь. URL: https://kodeksy-by.com/ugolovnyj_kodeks_rb/168.htm. (Дата обращения 16.07.2020).
4. Уголовный кодекс Республики Таджикистан от 21 мая 1998 года № 574 (с изменениями и дополнениями по состоянию на 02.01.2020 г.). URL: http://continent-online.com/Document/?doc_id=30397325#pos=1218;-53. (Дата обращения 16.07.2020).
5. Уголовный кодекс Грузии. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/view/16426?publication=212>. (Дата обращения 16.07.2020).
6. Сяткин Н.Н. Половое сношение и иные действия сексуального характера с лицом, не достигшим шестнадцатилетнего возраста: законодательный и правоприменительный аспекты. Автореф. дис. на соиск. канд. юрид. наук. по специальности 12.00.08. Краснодар. 2013. URL: <http://www.lawtech.ru/sites/default/files/avtoref162.pdf>. (Дата обращения 16.07.2020).
7. Уголовный кодекс Латвийской Республики: Принят 8 июля 1998 года; Введен в действие с 1 апреля 1999 года. URL:

- <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1243424&subID=100106935,100106943,100106963,100107104#text>. (Дата обращения 16.07.2020).
8. 8. Уголовный кодекс Эстонской Республики. URL: https://www.legislationline.org/download/id/6462/file/Estonia_CC_as_of_2002_ru.pdf. (Дата обращения 16.07.2020).
 9. 9. Пенитенциарный кодекс Эстонской Республики. URL: <https://v1.juristaitab.ee/sites/www.juristaitab.ee/files/elfinder/ru-seadused/%D0%9F%D0%95%D0%9D%D0%98%D0%A2%D0%95%D0%9D%D0%A6%D0%98%D0%90%D0%A0%D0%9D%D0%AB%D0%99%20%D0%9A%D0%9E%D0%94%D0%95%D0%9A%D0%A1%2001.03.2-020.pdf>. (Дата обращения 16.07.2020).
 10. 10. Уголовное право зарубежных стран. Общая и Особенная части учебник / Под ред. И.Д. Козочкина. 3 изд / Н. А. Голованова, В. Н. Еремин, М. А. Игнатова и др. Волтерс Клувер Москва, 2010. 1056 с.
 11. 11. Sexual Offences Act (2003). URL: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/42/contents>. (Дата обращения 16.07.2020).
 12. 12. Уголовный кодекс Федеральной Республики Германии. URL: <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1242733&subID=100102942,100102944,100103625#text>. (Дата обращения 16.07.2020).
 13. 13. Уголовный кодекс Франции. СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2002. 648 с.
 14. 14. Закон об уголовном праве Израиля. Постатейный перевод с иврита на русский язык, автор перевода судья Марат Дорфман. Издание 2-ое, переработанное и дополненное, 2010. 261 с.
 15. 15. Уголовный кодекс Китайской Народной Республики / Под ред докт юрид наук, проф А И Коробеева, пер с китайского Д В Вичикова. СПб Издательство «Юридический центр Пресс», 2001. 303 с.
 16. 16. Уголовный кодекс Японии / Науч. редактирование и предисловие докт. юрид. наук, проф. А. И. Коробеева. СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2002. 226 с.
 17. 17. Уголовный кодекс Швеции / Научные редакторы проф Н Ф Кузнецова и канд юрид наук С. С. Беляев. Перевод на русский язык С С Беляева СПб Издательство «Юридический центр Пресс», 2001. 320 с

Despre autor

Ольга Анатолиевна СМАГЛЮК,
аспирант Донецкого юридического
института МВД Украины

About author

Olha SMAGLIUK,
PhD student,
Donetsk Legal Institute
of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova. Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova = Scientific Annals of the Academy „Ștefan cel Mare” of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova/ Departamentul Știință, Central and Eastern European Online Library; colegiul de redacție: Iurie Larii (redactor-șef) [et al.]; traducere: Angela Pareniuc. – Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 2020 – . – ISBN 978-9975-935-99-9. – ISSN 1857-0976.

Științe juridice = Legal science, nr. 12. – 2020. – 206 p. – Tit. paral.: lb. rom., engl. – Texte, rez. paral.: lb. rom.-engl., rusă-engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – 100 ex. – ISBN 978-9975-121-71-2.

34:378.635.5(478-25)(082)=135.1=111=161.1

A 15

Redactare:

Gheorghe CHIRIȚĂ

Tehnoredactare și procesare computerizată:

Natalia CONDRAT

Ala ANTONIUC

Traducere:

Angela PARENIUC

Desing copertă & machetare:

Ruslan CONDRAT

Bun de tipar: 15.12.2020

Tiraj 100 ex.

Tiparul executat la Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
mun. Chișinău, str. Gh. Asachi 21,
MD-2009, Republica Moldova
e-mail: academia@mai.gov.md; www.academy.police.md